

13. Navigationens mörka hemligheter.

PÅ LÅNGFÄRD MED

SNARK

AV

JACK LONDON

BEMYNDIGAD ÖVERSÄTTNING

AV *M. DRANGEL*

FJÄRDJE UPPLAGAN

==============

STOCKHOLM

A.-B. BOHLIN & Co.

UDDEVALLA 1925

HALLMANS BOKTRYCKERI A.-B.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna utgåva av *På långfärd med Snark (The cruise of the Snark, 1911)* av **Jack London** (1876-1916) översattes 1911 av **Mathilda Drangel** (1847-1931). Den utkom i fyra upplagor 1911-1925.

Verket digitaliserades direkt från original och anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i juni 2015 av Bert H.

Det engelska originalet finns på webbplatsen **The World of Jack London** eller på **Internet Archive**.

Till CHARMIAN,

som tjänstgjorde som styrman på Snark, som skötte ratten såväl natt som dag — vid ut- och ingående i hamnar såväl som på vida havet som aldrig ryggade tillhaka för svårigheter,

Men grät, då resan efter två års segling måste avbrytas.FÖRSTA KAPITLET.

Inledning.

Det begynte i bassängen vid Glen Ellen. Mellan våra simturer brukade vi gå upp och lägga oss i sanden, för att huden skulle få insuga den varma luften och solskenet. Roscoe hade gjort åtskilliga turer med lustyacht. Och jag hade färdats litet till sjöss. Det var oundvikligt att vi skulle tala om fartyg. Och vi talade om små fartyg och deras sjöduglighet. Som exempel drogo vi fram kapten Slocum och hans treårsfärd omkring jorden. Vi försäkrade, att vi inte skulle vara rädda för att färdas omkring jorden i en liten farkost, låt oss säga fyrtio fot lång. Vi försäkrade vidare, att vi gärna skulle vilja göra det. Och slutligen försäkrade vi, att det inte fanns någonting i världen som vi hellre skulle önska, än att få tillfälle att göra det.

»Nå, så låt oss göra det då», sade vi — på skämt.

Sedan frågade jag Charmian enskilt, om hon verkligen skulle ha lust till det, och hon svarade, att det vore då alldeles för roligt för att kunna bli verklighet.

Nästa gång vi lågo i sanden invid bassängen och togo luftbad, sade jag till Roscoe: »Jag tänker att vi ge oss av.»Jag var helt allvarsam, och det var han också, ty han genmälde: »När ska’ vi bryta upp?»

Jag hade ett hus att bygga på ranchon, jag skulle också sköta om en fruktträdgård, en vingård och en massa häckar, och jag hade en hel del andra saker att göra. Vi kommo till det resultatet, att vi skulle kunna ge oss av om fyra eller fem år. Men så började äventyrslusten få makt med oss. Varför inte sätta vår plan i verket nu genast? Ingen av oss bleve ju yngre med tiden. Fruktträdgården, vingården och häckarna kunde ju få växa medan vi vore borta. När vi sedan komme tillbaka vore de färdiga. Och vi kunde bo i ladan medan huset byggdes.

Så nu var resan bestämd och byggandet av Snark tog sin början. Vi kallade vårt fartyg för Snark därför att vi inte kunde tänka oss något annat namn — denna upplysning meddelas till fromma för dem, som eljest skulle vilja finna någonting mystiskt i benämningen.

Våra vänner kunna alls icke förstå, varför vi företaga denna resa. De rysa, jämra sig och lyfta händerna mot höjden. Inga förklaringar kunna förmå dem att begripa, att vi ha passerat den sista mot-ståndspunkten — att det är lättare för oss att ge oss av ned till oceanen med ett litet fartyg, än att stanna på torra landet, alldeles som det är lättare för dem alt stanna på torra landet än att gå ned till havet med ett litet fartyg. Detta deras sinnestillstånd kommer sig av otillbörlig hänsyn för det egna jaget. De kunna icke frigöra sig från sitt eget tycke. De kunna icke gå utom sig själva tillräckligt länge för att inse, att deras sista motståndspunkt icke nödvändigt be-höver vara alla andras. Av sina egna begär, tycken och antipatier göra de en måttstock, med vilken de mäta alla andras begär, tycken och antipatier. Men detta är orätt. Det har jag sagt dem. Men de kunna inte frigöra sig från det eländiga jaget länge nog för att höra på mig. De anse att jag är förryckt. Till gengäld hyser jag deltagande för dem. Jag känner till det där. Vi äro alla benägna att tro, att det är någonting på tok med deras sinnestillstånd, som tänka annorlunda än vi.

Sista ordet får ändå »det behagar mig så». Det ligger under all filosofi, slingrar sig omkring själva hjärtat av livet. Då filosofin har predikat med makt en hel månad och sagt individen vad han skall göra, kan individen inom ett ögonblick säga »det behagar mig så» och göra någonting annat i stället — och filosofin går upp i rök. Det är »det behagar mig så» som gör att drinkaren dricker och martyren klär sig i tagelskjorta. Det gör den ene till sybarit och den andre till anakoret. Det förmår somliga att sträva efter ryktbarhet, andra efter guld, somliga efter kärlek och andra efter Gud. Filosofin är mycket ofta en människas sätt att förklara sitt »det behagar mig så».

Men jag återvänder nu till Snark och till orsaken varför jag vill ge mig ut på världsomsegling med detta fartyg. De saker, som behaga mig, utgöra naturligtvis vad jag värderar högst här i världen. Och högst av allt sätter jag den personliga bedriften — icke för vinnandet av världens bifall, utan för egen tillfredsställelse. Det är det där gamla: »Jag har gjort det!

Jag har gjort det! Med mina egna händer har jag utfört det!» Men jag anser, att den personliga be-driften måste vara konkret. Jag vill hellre segra i en simtävling eller bemästra en durkande häst, än jag vill tävla som romanskrivare. Var och en har sin smak. Andra föredraga en sådan tävlan framför att segra i en simtävling eller att tämja en häst.

Den stoltaste bedrift jag har utfört i mitt liv utförde jag då jag var sjutton år — i det ögonblicket kände jag helt och fullt att jag levde. Jag var ombord på en tremastad skonare utanför Japans kust. Vi hade råkat in i en tyfon. Hela besättningen hade varit på däck största delen av natten. Jag kom på däck kl. 7 på morgonen och beordrades till rors. Inte en enda segelklut var satt. Vi länsade undan för bara riggen, och det gick med rasande fart. Vågorna kommo med ett mellanrum av en åttondels mil, och stormen slet bort de vita topparna från deras kammar, så att luften var fylld med tätt yrande skum. Det var omöjligt att urskilja mer än två vågor på en gång. Fartyget var nästan ohanterligt, det slingrade än styrbords, än babords reling under vatten och girade oupphörligt fram och tillbaka mellan sydost och sydväst samt hotade att kasta sig tvärs varje gång det lyftes av en väldig sjö. Hade det gjort det, så skulle världen sedermera ha fått veta, att fartyget slutligen hade gått förlorat med hela sin besättning, men närmare underrättelser saknades.

Jag tog plats vid ratten. Flaggskepparen stod kvar en stund och såg på hur jag skötte den. Han var orolig därför att jag var så ung; han fruktade, att jag ej skulle ha tillräcklig kraft och beslutsamhet. Men sedan han hade sett mig lyckligt klara styrningen i flera kinkiga situationer, gick han ned för att ätafrukost. Både befäl och besättning hade gått ned till frukost. Om hon hade kastat sig tvärs skulle ingen enda av dem ha kommit på däck igen. I fyrtio minuter stod jag där ensam vid ratten med den vilt krängande skonaren och tjugutvå människoliv i mina händer. En gång tog hon en brottsjö över akterdäck. Jag såg den komma, och halvdränkt — med flera tons vatten störtande över mig — hejdade jag skonaren i dess språng upp mot lovart. Vid timmens slut blev jag avlöst, utmattad och badande i svett. Men jag hade gjort det! På egen hand hade jag skött min rortörn och lyckligt fört hundra tons trä och järn genom miljoner tons vind och vågor.

Min förnöjelse låg däri, att jag hade gjort det icke däri, att tjugutvå män visste, alt jag hade gjort det. Inom ett år därefter var mer än halva antalet av dem döda och borta, men stoltheten över det jag hade uträttat hade icke minskats till hälften. Jag måste likväl medge, att jag gärna vill ha en liten publik. Men den måste vara helt liten och bestå av dem som älska mig och som jag älskar. När jag då utför en personlig bedrift, har jag en känsla av att jag därigenom rättfärdigar deras ömhet för mig. Men detta är någonting helt och hållet skilt från förnöjelsen över själva bedriften. Den förnöjelsen är helt och hållet min egen och beror icke på att mandaten bevittnas. Då jag har gjort någonting sådant är jag alldeles i extas. Jag glöder av förtjusning. Jag känner en stolthet som är min egen och endast min. Det är organiskt. Varje fiber hos mig dallrar av denna känsla. Och det är mycket naturligt. Det är heltenkelt tillfredsställelsen med min anpassning efter förhållandena. Det är känslan av framgång.

Liv som levdes helt och fullt är framgångsrikt; framgången är dess andedräkt. Fullbordandet av ett svårt företag är detsamma som en framgångsrik anpassning efter strängt fordrande förhållanden. Ju svårare företaget är, desto större är tillfredsställelsen med dess fullbordande. Så är det då en man gör ett hopp framåt från ett språngbräde över en simbassäng och med en halv omkastning av kroppen bakåt kör ned i vattnet med huvudet först. Då han gör sitt hopp blir hans ställning förtvivlad, och ett strängt straff drabbar den förmätne, om han skulle misslyckas och falla platt ned på vattnet. Naturligtvis kunde han ha låtit bli att riskera det. Han kunde ha stannat på land i den ljuva och lugna omgivningen av sommarluft, solsken och fast mark under fotterna. Men han var inte så skapad. Under det ögonblick han sköt genom luften levde han så intensivt, som han aldrig kunde göra det på fasta marken.

Vad mig beträffar, vill jag hellre vara i den mannens ställe, än i dens som sitter nedanför och ser på. Därför är det

jag låter bygga Snark. Jag är så skapad. Det behagar mig så, det är alltsammans. En färd omkring jorden måste medföra många stora ögonblick i ens liv. Hav tålamod med mig några sekunder och låt oss se närmare på saken. Här är nu jag, ett litet djur kallat människa — ett stycke vitaliserad materia, hundrasextiofem skålpund kött och hlod, nerver, senor, ben och hjärna — alltsammans mjukt och skört, ömtåligt för skada, felaktigt och bräckligt. Om jag ger en bråkig häst ett lätt slag på nosen med baksidan av minhand, så kan ett ben i handen bli brutet. Om jag lägger mitt huvud under vatten i fem minuter så drunknar jag. Om jag faller från tjugo fots böjd, så kan jag bli krossad. Jag är ytterst känslig för temperaturen. Några grader åt ena hållet — och mina fingrar, mina öron och tår svartna och falla bort. Några grader åt andra hållet — och min hud går i blåsor, skrumpnar och lossnar från det skälvande köttet. Några grader till åt ettdera hållet och mitt liv är släckt. En droppe gift från en orm blir ingjutet i min kropp och jag upphör att röra mig — för alltid. En blyskärva från ett gevär tränger in i mitt huvud — och jag är omgiven av det eviga mörkret.

Ömtålig och bräcklig, ett stycke pulserande gelélik-nande liv — det är allt vad jag är. Och runt omkring mig har jag de väldiga naturkrafterna — kolossala hotelser, fördärvets titaner, skoningslösa vidunder, som ha mindre hänsyn för mig, än jag har för sandkornet, som jag krossar under min fot. De ha inte det ringaste undseende för mig. De känna mig inte. De äro omedvetna, obarmhärtiga och utan moral. Här finnas cykloner och tornados, blixtar och skyfall, översvämningar och flodvågor, underströmmar och skydrag, vattenvirvlar, jordbävningar och vulkaner, bränningar, som dåna likt åska, när de slå mot klippiga kuster, brottsjöar som slå över de största fartyg som finnas, krossa människor till en mjuk massa eller sopa dem i havet till ett byte för döden — och dessa oförnuftiga monster veta ingenting alls om den lilla ömtåliga skapelse, som alltigenom är nerver och svaghet och av sina medmänniskor kallas Jack London, och som själv anser sigvara »all right» och tillhöra en rent av överlägsen del av skapelsen.

I det brusande kaos, som råder under konflikten med dessa mäktiga och väldiga titaner, gäller det för mig att trampa min vanskliga väg. Den smula liv som är »jag» vill triumfera över dem. Den smula liv som är »jag» inbillar sig vara gudalik, om den lyckas gäcka dem eller förmå dem att verka i dess tjänst. Det är härligt att rida ut en storm och känna sig gudalik. Jag vågar påstå, att när en liten prick pulserande gelé känner sig gudalik, är denna känsla vida härligare än om en gud känner sig sådan.

Här ha vi nu havet med vind och våg. Vi ha hela jordens hav, dess vindar och vågor. Således den grymma omgivningen. Och så kommer den svåra anpassningen, vars fullbordande skulle vara en njutning för den lilla skälvande fåfänga prick som är »jag». Det behagar mig så. Jag är så skapad. Det är min speciella form av fåfänga, det är hela saken.

Färden med Snark har också en annan sida. Eftersom jag lever, vill jag också se mig om, och hela världen är mer att se än en liten stad eller en dal. Vi ha icke gjort upp vidlyftiga planer för vår resa. Men en sak är fullkomligt bestämd, och det är att vår första angöringsplats skall bli Honolulu. Förutom några tankar så där i allmänhet ha vi ingen idé om var vi skola lägga till näst efter Hawaii. Det besluta vi oss för då vi komma närmare. Vi veta nu endast så där i allmänhet, att vi skola färdas över Stilla oceanen och besöka Samoa, Nya Zeeland, Tasmanien, Australien, Nya Guinea, Borneo och Sumatra, samt fortsätta upp mellan Filippinerna till Japan. Sedan kommerKorea, Kina, Indien, Röda havet och Medelhavet. Därefter är routen för obestämd att kunna specificeras fastän det är en hel massa saker som vi helt säkert skola göra. Vi ämna tillbringa både en och flera månader i vart och ett aV Europas länder.

Sncirk skall bli ett segelfartyg. Det skall också förses med en gasmotor, men denna maskin skall endast användas i nödfall, om vi till exempel råka ut för dåligt väder bland klipprev och grund, eller om plötslig stiltje gör oss hjälplösa i starkt strömvatten. Och Sncirk skall riggas som en s. k. »ketch», ett mellanting mellan »yawl» och skonare. På senare tider har yawl-riggen visat sig vara den hästa. Ketchriggen har dessa yawlriggens förtjänster och dessutom några av dem som skonarens rigg äger. Detta måste emellertid tagas med en viss försiktighet. Det är blott och bart en teori, som jag har fått i mitt huvud. Jag har aldrig seglat någon ketch, icke ens sett en sådan. Men teorin har självmant framställt sig för mig. Vänta bara tills jag kommer ut på oceanen; då skall jag vara i

stånd att närmare redogöra för de kryssnings- och seglingsegenskaper, som finnas hos en ketch.

Efter vad vi ursprungligen hade planerat, skulle Sncirk bli fyrtio fot lång vid vattenlinjen. Men vi upptäckte, att det i så fall icke skulle bli utrymme för ett badrum, och av denna orsak ha vi ökat längden till fyrtiofem fot. Största hredden är femton fot. Ingen däckshytt och intet lastrum. Däcket utgör en obruten flack yta, med undantag för två trappgångar samt en lucka i fören. Den omständigheten, att däckets motståndskraft icke försvagas genom någon inbyggnad i detsamma, skall göra att vi känna oss säk-rare, ifall väldiga brottsjöar skulle slungas över det. I ett stort och rymligt sittrum, nedsänkt under däckets nivå, med hög skyddsreling och självlänsande, få vi det rätt gott under ovädersdagar och nätter.

Vi komma inte att ha någon besättning. Eller rättare sagt: Charmian, Roscoe och jag skola utgöra besättningen. Vi ämna göra allt med egna händer. Vi vilja färdas omkring jorden utan annan hjälp än vår egen. Det må bära eller brista, men med egna händer vilja vi sköta vårt fartyg. Naturligtvis ta vi med oss kock och kajutpojke. Varför skulle vi stå vid spi-seln och laga mat, eller diska och duka? Ville vi göra det, så kunde vi stanna i land. Och för resten måste vi göra vakter och sköta fartyget. Dessutom får jag också lov att arbeta i mitt yrke som skriftställare för att skaffa oss föda och nya segel och löpande gods till fartyget och hålla Snark i behörig arbetskon-dition. Och så är det min rancho... Jag måste ju laga att vingården, fruktträdgården och häckarna fortfara att växa.

Då vi hade ökat fartygets längd för att få utrymme till ett badrum, funno vi, att hela tillökningen icke behövdes för badrummet. Och därför bestämde vi oss för en större maskin. Vi ha rekvirerat en på sjuttio hästkrafter, och eftersom vi förvänta, att den skall driva oss framåt med nio knops fart, veta vi sannerligen inte en enda flod, som har tillräckligt snabbt lopp att kunna trotsa oss.

Vi ämna företaga en hel massa inlandsresor. Snarks ringa storlek gör detta till en möjlighet. Då vi angöra land, riggas masterna ned och maskinen sättes i gång. Vi ha ju Kinas kanaler och Jang-tsekiang. Där kom-På långfärd.

1. Snark under byggnad.ma vi att tillbringa månader, om vi bara få tillstånd av regeringen. Det konnner att bli det enda hindret för våra inlandsresor — om vi få styrelsernas tillstånd. Men få vi det, så finnes det knappast någon gräns för de inlandsresor vi kunna göra.

Då vi komma till Nilen — ja, då kunna vi gå uppför Nilen. Vi kunna gå uppför Donau till Wien, uppför Themsen till London och uppför Seine till Paris — där förtöja vi Snark mitt emot Quartier Latin med en förända utåt Notre-Dame och en aktertross mot la Morgue. Vi kunna också lämna Medelhavet och gä uppför Rhone till Lyon, därifrån in på Saöne och sedan från Saöne över till Marne genom Ganal de Bourgogne, varefter vi från Marne komma in på Seine, som vi följa till Havre. När vi bege oss över Atlanten till Förenta Staterna, kunna vi färdas uppför Hudson, gå genom Erie-kanalen, vidare tvärs över Stora sjöarna, lämna Michigansjön vid Chicago, uppnå Mississippi vid Illinoisfloden och sammanbindningskanalen, samt fortsätta nedåt Mississippi till Mexikanska viken. Så finns det också stora floder i Syd-Amerika. Jag tänker, att vi ha lärt åtskilligt med geografi, då vi komma tillbaka till Kalifornien.

Folk som bygga hus ha ofta stort huvudbry; men om en dylik spänning roar dem, råder jag dem till att bygga ett sådant fartyg som Snark. Tänk bara för ett ögonblick på spänningen angående detaljerna. Rörande maskinen till exempel. Vilket slags maskiner äro de bästa? Två-takts? Tre-takts? Fyr-takts? Mina läppar ä’ utmattade av allt slags besynnerlig jargon, mitt sinne är utmattat genom ännu besynnerligare idéer, och ömfotat och trött efter sina vand-ringar på obekanta steniga vägar i tankens värld. —• Vilken antändningsmetod? Gnistantändning eller annan? Skall det användas torra celler eller accumula-torbatteri? Ett sådant batteri sköter sig självt, men då behövs det också en dynamomaskin. Hur stark? Och när vi så ha skaffat en dynamo och ett accumula-torbatteri, vore det ju helt enkelt löjligt att inte ha

2. Snark på sin bädd.

elektrisk belysning på fartyget. Därpå följer frågan om ljusens antal och ljusstyrkan. Det är ju en briljant idé! Men skall man ha elektrisk belysning, så fordras det ett starkare accumulatorbatteri, vilket i sin tur fordrar en

starkare dynamo.

Och när vi ha gått in på detta — varför inte ha en strålkastare. En sådan skulle vara till oerhört gagn. Men strålkastaren skulle ta så mycket elektricitet, att man inte skulle kunna få något ljus på annat håll, då den vore i bruk. Och så måste vi återigen trampaden tröttsamma vägen för att spana efter förstärkta krafter åt accumulatorbatteri och dynamo. Och när den frågan äntligen är löst, frågar någon:

»Men hur blir det om maskinen skulle gå sönder?» Och där stå vi nu handfallna. Sidolanternor, nakter-lruslampor och ankarlanterna — vårt liv beror ju på att de kunna hållas tända. Så vi måste dessutom

3. Snarks spanter sedda inifrån.

skaffa oss full uppsättning av oljelampor till belysning.

Men vi ä' i alla fall inte ännu på det klara med den där maskinen. Det är en kraftig maskin. Ocb vi ä' två små män och en liten kvinna. Både våra hjärtan och vårt ryggbast skulle brista, om vi nödgades lätta ankar för hand. Ankarkättingen får bli maskinens arbete. Och nu stå vi inför problemet, huru kraft skall kunna överföras från maskinen till spelet. Närallt detta är utrett, måste vi på nytt fördela utrymmet på maskinrum, kök, badrum, hytter och kajula, och börja om igen ännu en gång. Och när vi ha ändrat oss i fråga om maskinen, skickar jag ett underbart telegram till fabriksfirman i Newyork, lydande ungefär sålunda:

Nuvarande axelkonstruktion ej passande, ändra plats

4. Snarks skrov.

stödlager i förhållande distans sexton fot sex tum förkant svänghjulet förkant akterstäven.

Och ge er sedan ut och sök att få tag i den, bästa sortens rorledning — bjud till att avgöra om ni vill ha riggen ansatt med gammaldags talj er ep eller med de nymodiga skruvarne, så kommer ni återigen i spänning. Och skall nakterhuset placeras mitt på fartygets bredd framför ratten eller på ena sidan framför ratten? Denna fråga kan ge anledning till en oändligpolemik sjöbjörnar emellan. Ja, och så kommer problemet rörande gasoljan — femtonhundra gallons gasolja — hur magasineras den säkrast och vilket slags rörledning är säkrast — och vad är bästa sättet att släcka eld, som uppkommit genom gas-antändning? Vidare det lilla nätta problemet rörande räddningsbåten och platsen för densamma. När så detta är avslutat, kommer frågan om kocken och kajutpojken över en som en mara med alla dess möjligheter. Fartyget är litet, och vi komma att leva ganska nära varandra. Landkrabbornas tjänarinnepro-blem förbleknar jämförelsevis till en obetydlighet. Vi valde kajutpojke och ansågo våra bekymmer ansenligt lättade. Och så gick han och förälskade sig och gav oss återbud.

Kan man nu säga mig, huru en människa skall kunna få tid att studera navigation, medan alla dessa problem sysselsätta hans tankar och han dessutom måste förtjäna pengar för att kunna realisera deras lösning? Varken Roscoe eller jag ha någon kunskap om navigation; och sommaren är slut och vi stå i begrepp att ge oss av, och problemen hopa sig värre än någonsin och min plånbok lider av betänklig tomhet. Nåja — det behövs åratal för att lära sig sjö-mansvetenskap, och vi äro i alla fall sjömän bägge två. Om vi inte få tid att studera förut, så lägga vi ned böcker och instrument och lära oss navigation ute på oceanen mellan San Francisco och Hawaii.

Det är någonting som kan bringa olycka och oreda över vår resa med Sncirk. Roscoe, som skall bli min med-navigatör, är anhängare av en viss Cyrus R. Teed. Och denne Cyrus R. Teed hyllar en helt annan kosmo-logi, än den som eljest är allmänt antagen. Roscoe delar hans åsikt, och därför tror Roscoe att jorden är konkav, och att vi leva på insidan av ett ihåligt klot. Ehuru vi nu ämna segla på samma fartyg, kommer Roscoe således att resa jorden runt på insidan, medan jag gör samma färd på utsidan. Men det ska' vi snart tala vidare om. Vi hota varandra med att vi säkert ska' vara av en och samma tanke innan resan är slut. Jag är alldeles övertygad om, att jag skall omvända honom till att göra resan på utsidan, och han är lika förvissad om, att jag skall befinna mig på insidan innan vi komma tillbaka till San Francisco. Huru han skall bära sig åt för att få mig genom jordskorpan, det vet jag inte, men Roscoe är en mycket duktig karl.

P. S. — Den där maskinen! Då vi nu ha skaffat den jämte dynamo och accumulatorbatteri — varför skulle vi inte

ha en ismaskin? Is i tropikerna! Det är ju nödvändigare än bröd. Alltså — en ismaskin! Nu är jag över öronen fördjupad i kemi, och det värker i mina läppar och min hjärna — och hur skall jag någonsin få tid att studera navigation?ANDRA KAPITLET.

Någonting ofattligt och oförklarligt.

»Spara inte på kostnader», sade jag till Roscoe. »Allting ombord på Snark måste vara av bästa kvalitet. Men inga onödiga utsirningar. Rät och slät boase-ring är god nog åt mig. Lägg omkostnaderna på själva konstruktionen i stället. Snark måste bli så fast och solid som något existerande fartyg. Gör detsamma vad det kostar att få den stark och solid! Se du bara till att den blir det, så skall jag fortfara att skriva och förtjäna pengar att betala den med.»

Och det gjorde jag också — så gott jag kunde. Ty Snark slukade pengar fortare än jag kunde förtjäna dem. I själva verket måste jag oupphörligt låna pengar för att fylla vad som brast. Än lånade jag ett tusen dollars, än lånade jag tvåtusen dollars, och än lånade jag femtusen dollars. Under hela tiden fortfor jag att arbeta varenda dag och kastade ut allt var jag förtjänte på bygget. Jag arbetade både söndagar och vardagar, tog mig aldrig någon ledighet. Men det var företaget värt. Så snart jag tänkte på Snark visste jag, att det var fartyget värt.

Ty nu skall ni få höra, käre läsare, vilken soliditetdet fartyget äger. Det är fyrtiofem fot långt i vattenlinjen. Sambordsplankan är tre tum tjock, bordläggningen två och en halv tum tjock och däcksplankorna två tum tjocka. I allt detta virke finns icke en enda kvist. Det vet jag, ty jag har särskilt beställt det så från Puget Sound. Och Snark har fyra vattentäta rum, vilket vill säga alt fartygets längd är avdelad med tre vattentäta skott. Hur stor läcka Snark än skulle kunna få, kan likväl inte mer än ett rum fyllas med vallen. De tre andra måste i alla händelser hålla fartyget flytande och sätta oss i stånd att reparera skadan. Det är en fördel till med de där skotten. Den sista avdelningen — själva aktern — innehåller sex stycken cisterner, som rymma mer än ettusen gallons gasolja. Nu är ju gasolja en mycket farlig artikel att transportera i större parti på ett litet fartyg ute på vida havet. Men när nu dessa cisterner, som icke läcka, förvaras i ett hermetiskt tillslutet rum, omsorgsfullt avskilt från allt annat ombord, blir faran ganska minimal.

Snark är ett segelfartyg. Det byggdes först och främst till detta ändamål. Men det har händelsevis råkat att bli försett med ett hjälpmedel, en maskin om sjuttio hästkrafter. Det är en stark och präktig maskin. Det hör jag väl veta. Jag har skaffat den ända från Newyork. På däck, ovanför maskinen står ett spel. Det är en ypperlig inrättning — väger flera hundra skålpund och tar en väldig plats. Man kan ju förstå, att det vore rent av löjligt att lätta ankaret för hand, när det finns en maskin om sjuttio hästkrafter ombord. Därför satte vi upp spelet ocb överförde kraft från maskinen till det medelst en ap-parat, som enkom tillverkades vid ett gjuteri i San Francisco.

Snark skulle inrättas komfortabelt, och i detta avseende sparades inga kostnader. Där ha vi badrummet till exempel — litet och trångt, det är visserligen sant, men där finns alla de bekvämligheter som bruka finnas i badrum på land. Badrummet är en riktigt vacker fantasi med sina förliällningsregler och uppfinningar, sina pumpinrättningar, kranar och ventiler. Medan byggandet pågick, brukade jag ligga vaken om nätterna och tänka på det där badrummet. Näst efter badrummet kommer livräddningsbåten och stor-jollen. De ha placerats på däck och ta upp det lilla utrymme vi möjligen kunde ha haft att röra oss på. Men de bägge båtarna äro ju så gott som en livförsäkring — och till och med om man bygger en farkost så stark och solid som Snark, ser en klok människa till att man har en bra livräddningsbåt. Och vår är ypperlig. Fullkomligt förstklassig. Det var överenskommet att den skulle kosta hundrafemtio dollars, och när jag kom för att betala räkningen, visade det sig att den slutade på trehundranittiofem. Detta bevisar ju huru präktig båten måste vara.

Jag kunde fortsätta att i långa banor beskriva Snarks förtjänster och förträffligheter, men jag avstår från att göra det. Jag har skrutit tillräckligt med dem ändå, och jag har gjort det i ett visst syfte, vilket nogsamt kommer att uppenbaras innan min berättelse tar slut. Och var nu så god och kom ihåg kapitlets överskrift. »Någonting ofattligt och oförklarligt.» Det var planerat att Snark skulle segla den 1 oktober 1906. Att fartyget icke seglade den dagen ansågs för»ofattligt och oförklarligt». Det fanns verkligen intet annat giltigt skäl för att det icke seglade, än att det inte var färdigt; och det fanns intet förklarligt skäl varför det inte var färdigt. Nå — så lovades

det hli färdigt till 1 november — till 15 november — till 1 december — men det var inte heller färdigt då. Den 1 december lämnade Charmian och jag den friska härliga Sonomatrakten och slogo oss ned i den kvava staden. Men inte för någon lång tid — nej då, bara för ett par veckor. För vi skulle segla den 15 december. Och jag tänkte att vi borde veta det bestämt, ty Roscoe hade sagt det, och det var på hans inrådan som vi kommo till staden för att dröja där i fjorton dagar. Men ack — de två veckorna gingo, fyra veckor gingo, sex veckor gingo, åtta veckor gingo, och vi voro längre ifrån avseglingstimmen än någonsin. Förklara det? Vem? Jag? Det kan jag inte. Det är det enda i hela mitt liv som jag har nödgats stryka på foten för. Det finns ingen möjlighet att förklara det; i annat fall skulle jag försöka. Jag, som ju ändå har ordhantering till yrke — jag måste bekänna min oförmåga att kunna förklara varför Snark icke var färdig. Jag kan endast upprepa vad jag har sagt förut: att det var ofattligt och oförklarligt.

De åtta veckorna växte till sexton, men då kom Roscoe en dag och muntrade upp oss genom att säga:

»Om vi nu inte få segla före den 1 april, så kan ni få begagna mitt huvud till fotboll.»

Två veckor därefter sade han: »Räst att jag bör-

jar träna mitt huvud för den där sporten.»

»Nå, det gör ingenting», sade Charmian och jag tillvarandra, »besinna vad det måste bli för ett utomordentligt fartyg när det blir färdigt.»

Varpå vi till ömsesidig uppmuntran repeterade Snarks mångfaldiga dygder och förtjänster. Och så fick jag lov att låna mera pengar, och jag måste sitta trägnare vid mitt skrivbord och arbeta ivrigare, och jag vägrade hjältemodigt att ta mig ledigt en söndag och fara ut på landet med mina vänner. Jag höll ju på att bygga ett fartyg; och vid himlen skulle inte det bli ett fartyg, fartyg stavat med stora bokstäver — FARTYG f— och det gjorde detsamma vad det kostade, det frågade jag inte efter, för det skulle då också bli ett FARTYG...

Och — ja visst —• å, det finns också en annan förträfflighet hos Snark, som jag måste skryta med, och det är fartygets stäv. Aldrig skulle en sjö kunna slå över den. För den skrattar åt vågorna den där stäven, den utmanar dem, den fnyser trotsigt åt dem. Och med allt detta är det också en vacker stäv. Dess linjer äro vackra som en fager dröm. Jag tvivlar på att det någonsin förut har funnits ett fartyg utrustat med en vackrare och på samma gång präktigare stäv. Den tycks vara gjord enkom för att slåss mot stormar och vinna seger över dem. Att röra vid denna stäv är att låta sin hand vila på det yppersta i sitt slag i världen. Man hehöver bara se på den för att veta, att utgiftssumman ej har spelat någon roll, när det gällde stävens fulländning. Och för varje gång avseglingen fördröjdes, eller nya utgifter hopade sig, tänkte vi på den underbara stäven och voro tillfreds.

Snark är ett litet fartyg. Då jag föreställde mig, att det högst skulle kosta sjutusen dollars, hade jagberäknat allting mycket noga och tagit till slutsumman generöst. Jag har byggt både bus och lador och känner mycket väl till dylika företags benägenhet att överstiga den beräknade kostnaden. Jag visste detta redan då jag räknade ut, att kostnaderna för byggandet av Snark skulle belöpa sig till sjutusen dollars. Nå — fartyget kostar mig trettiotusen. Yar så god och gör inga frågor. Det är fullkomligt sant. Jag bar skrivit ut anvisningarna och skaffat pengarna. Naturligtvis finns det ingen möjlighet att förklara saken. Den är ofattlig och oförklarlig, det är vad den är — och jag vet, att ni skall instämma med mig innan min berättelse är slut.

Och de förunderliga uppskoven! Jag hade att göra med fyrtiosju särskilda fackföreningar och med etthundrafemton olika firmor. Och icke en enda av alla dessa fackföreningsmedlemmar eller alla dessa firmor levererade någonsin någonting på överenskommet datum eller passade på utsatt tid, utom när det gällde avlöningsdagar och översändandet av räkningar. Det hände att somliga satte sin själs salighet i pant på att de skulle leverera någonting på ett visst datum. Efter en dylik försäkran brukade leveransen i regel sällan försenas längre än tre månader efter utsatt tid. Så gick det oupphörligt, och Charmian och jag tröstade varandra med att tala om vilket präktigt fartyg Snark skulle bli — så präktigt och starkt. Vi brukade också ta en liten roddbåt och färdas runt omkring Snark, för att låta våra ögon frossa med beskådandet av den oerhört märkvärdiga stäven.

»Föreställ dig bara en kuling utanför Kinas kust», sade jag till Charmian, »och Snark strävande framåt,trotsande

stormen med sin präktiga stäv. Inte en droppe skall komma över bogen. Torr som en fjäder! Och vi alla sitta under däck och spela whist medan stormen tjuter.»

Och Charmian tryckte entusiastiskt min hand och utropade: »Snark

är värd vartenda grand — både vår långa väntan och omkostnaderna och f ör tretligheter-na och allt! A, det blir då sannerligen ett utomordentligt fartyg.»

Och så snart jag såg på Snarks stäv eller tänkte på båtens vattentäta cisterner, kände jag mig uppmuntrad. Men så var det icke med andra. Mina vänner började slå vad med mig om Snarks ständigt förändrade avseglings-data. Mr Wiget, som skulle ha hand om vår rancho i Sonoma, var den förste som kasserade in sin vadsumma. Han gjorde det nyårsdagen 1907. Men därefter kom den ene efter den andre med väldig fart. Mina vänner förföljde mig likt en skara harpyor och

5. Charmian ocli jag.ville oupphörligt hålla vad mot mig om vartenda nytt avseglingsdatum jag uppgav. Jag var övermodig och jag var styvsint. Jag slog vad och slog vad och fortfor att slå vad, och jag fick betala till alla. Ja, mina vänners kvinnliga anhöriga blevo så djärva, att till och med de ibland dem, som aldrig förut hade vågat sig på vadhållning, började hålla vad med mig. Och jag fick betala till dem också.

»Det gör detsamma», sade Charmian till mig, »tänk bara på Snarks stäv och på en kuling utanför Kina.»

»Ser ni», sade jag till mina vänner, då jag betalade ut de sista vadsummorna, »det är så att varken möda eller pengar ha sparats för att göra Snar k till den sjödugligaste farkost, som någonsin har seglat ut genom Golden Gate — där har ni orsaken till uppskoven.»

Under tiden anfäktades jag svårligen av förläggare och tidningsutgivare, med vilka jag hade kontrakt och som begärde förklaringar över dröjsmålet. Men hur skulle jag kunna förklara någonting för dem, när jag inte kunde förklara det för mig själv och det inte fanns någon som förklarade något för mig, inte ens Roscoe? Tidningarna började göra narr av mig och publicera verser om Snarks avresa med sådana refränger som »Inte än, men snart!» Och Charmian muntrade upp mig med att påminna om Snarks stäv, och jag gick till en bankir och lånade femtusen till. En vedergällning fick jag likväl genom uppskovet. En av mina vänner, som råkar vara kritiker, skrev en obarmhärtigt ironisk artikel om mig — om allt vad jag hade gjort och allt vad jag skulle komma att göra — och han ämnade publicera den sedan jag hade kommit ut på oceanen. Men jag befann mig ännu i land då artikelnkom ut, och han har hållit på att förklara sig ända sedan dess.

Och tiden fortfor att gå. En sak började nu bli tydlig och klar, och det var alt Snark omöjligt kunde göras fullt färdig i San Francisco. Byggandet hade räckt så länge, att den började bli nött och illa medfaren. Den hade kommit till det stadiet, all den fördärvades fortare än den kunde bli reparerad. Snark hade blivit ett ämne för skämt. Ingen tog den allvarligt, allra-minst de som arbetade på den. Jag förklarade nu, att vi skulle segla med fartyget sådant det var och avsluta arbetet på det i Honolulu. Strav därefter fick Snark en läcka, som måste repareras innan vi kunde segla. Så skulle fartyget förflyttas till slipen. Innan det kom dit råkade det bli inträngt mellan två väldiga pråmar och fick en duktig klämma. Då vi fingo upp det halvvägs på kölblocken skilde dessa sig åt, så att fartyget sjönk med aktern före ner i dyn.

Det blev ett fasligt spektakel, snarare ett arbete för vrakbärgare än för skeppsbyggare. Tidvattnet kommer där två gånger på dygnet, och för varje gång det kom under en hel vecka, såväl natt som dag, arbetade två hogserångare med att hala och dra på Snark. Där salt nu emellertid fartyget på aktern mellan kölblocken och med nosen i vädret. Medan den ännu befann sig i detta predikament, ville vi begagna apparaten som förfärdigats på stadens gjuteri för att överföra kraft från maskinen till spelet. Det var sprickor i gjutningen, apparaten gick sönder, och nu var spelet oanvändbart. Därnäst blev maskinen med dess sjuttio hästkrafter oanvändbar. Maskinen var från Newyork; dess underlag likaså; det blev en spricka i underlaget;det blev en massa sprickor i underlaget; och vår maskin på sjuttio hästkrafter gjorde sig lös från sin ramponerade grundval, stegrade sig, bröt alla ledningar och alla fastsättningar och föll på sidan. Och där satt Snark fortfarande lika prisnosig mellan kölblocken, och de bägge bogserbåtarna halade och drogo fortfarande förgäves.

»Det gör detsamma», sade Gharmian, »tänk bara på vilket präktigt och starkt fartyg det är.»

»Ja, och på den vackra stäven sedan», sade jag.

Så vi ruskade upp oss och höggo i på nytt. Den ramponerade maskinen surrades fast vid sin murkna grundval; allt som hörde till kraftledningsapparaten togs ned och stuvades undan — alltsammans för att föras till Honolulu, där det skulle repareras och sättas upp på nytt. Någon gång i det dimmiga förflutna hade Snark till det yttre blivit målad i vitt. Man kunde verkligen ännu upptäcka spår av denna färg, om man såg båten i en viss dager. Inuti hade den aldrig fått någon målning. Där var den överdragen med ett tums-tjockt lager av smuts och tobakssaft efter de talrika arbetare som hade sysslat med den. Men det gjorde ingenting, sade vi. Smuts kan tvättas och skrapas bort, och när vi sedan med tiden komma till Honolulu kunde Snark målas på samma gång som den reparerades och gjordes färdig.

Med svett och möda drogs Snark slutligen ut från den ramponerade slipen och lades utmed Oakland City Wharf. På långkärror ditfördes allt vårt bagage hemifrån — böcker, filtar och personliga nödvändighetsartiklar. Jämte detta strömmade nu också allt annat ombord i ett myllrande kaos — ved och kol, vatten och

3 — 25899. På långfärd.vattenbehållare, grönsaker, andra matvaror, olja, livräddningsbåt och stor jolle, alla våra vänner, alla våra vänners vänner och folk som påstodo sig vara deras vänner, för att inte tala om en del vänners vänner till vänner till vår besättning. Vidare reporters och foto-

6. Snark tar in förråd vid Oaldand City Wharf.

grafer, främlingar och tilltagset folk, och slutligen och framför allt tjocka moln av koldamm från kajen.

Vi skulle segla klockan elva på söndagen, och lördagsförmiddagen var kommen. Trängseln och koldammet på kajen var tätare än någonsin. I en av mina fickor hade jag en checkbok, en reservoarpenna, en da-teringsstämpel och en läskpappersrulle; i en annan hade jag mellan ett och tvåtusen dollars i sedlar och guld.Jag var färdig att tillfredsställa mina kreditorers fordringar, med kontanta pengar för de mindre och bankanvisningar för de större, och jag väntade endast att Roscoe skulle komma med räkningar från de fyrahundrafemtio firmorna, som hade fördröjt min avresa så många månader. Och så ...

Och så hände återigen någonting ofattligt och oförklarligt. Innan Roscoe hann komma, kom där en annan. En amerikansk sheriff. Han nubbade fast ett plakat på Snarks stora stormast, så att alla på kajen kunde läsa, att Sncirk var tagen i mät för skuld. Sheriffen lämnade kvar en liten karl, som skulle ta vård om fartyget, varefter han gick sin väg. Jag hade icke längre något att säga över Sncirk och dess präktiga stäv. Den nykomne lille gubben var nu fartygets herre och mästare, och jag underrättades om att det tillkom mig att betala honom tre dollars om dagen för alt han var dess herre och mästare. Jag fick också veta namnet på den som hade tagit fartyget i mät. Han hette Sellers. Min skuld till honom var tvåhundratrettiotvå dollars. Hans beteende var för övrigt ingenting annat än man kunde vänta sig av en människa med ett sådant namn. Sellers! I gudar! Sellers!

Men vem i all världen var Sellers? Jag såg igenom min checkbok och fann, att jag för ett par veckor sedan hade skrivit ut en check på femhundra dollars åt honom. Andra checkböcker utvisade, att jag under de många månaderna, som byggandet hade pågått, hade betalt honom flera tusen dollars. Men varför i all anständighets namn hade han inte försökt kassera in sin eländiga lilla fordran i stället för att lägga beslag påSnark? Jag kände med mina händer i fickorna och träffade i den ena på checkboken, stämpeln och pennan, samt pengarna i den andra. Där fanns ju vad som behövdes för att gottgöra hans ömkliga fordran mer än tjugu gånger om — varför hade han icke givit mig tillfälle till del? Omöjligt alt finna någon förklaring; det var helt enkelt »återigen någonting ofattligt och oförklarligt».

Till råga på allt hade fartyget tagits i mät sent på lördags eftermiddagen, och fastän jag genast skickade ut jurister och agenter över hela Oakland och San Francisco, var det omöjligt alt få tag i varken Förenta staternas domare, eller Förenta staternas sheriff, eller mr Sellers, eller mr Sellers’ juridiska omhud, eller någon alls. Alla hade rest från staden över söndagen. Och så blev det ingenting av med att Snark seglade klockan elva på söndagen. Den lille gubben var fortfarande i utövning av sin syssla, och han sade nej. Och Charmian och jag gingo ut på kajen

mitt emot och tröstade oss med att se på Snarks märkvärdiga stäv och tänka på alla de kulingar och virvelstormar, som den skulle trotsa med stolthet.

»Brackfasoner», sade jag till Charmian, då vi talade om mr Sellers och hans beteende, »den ömklige stackaren var väl rädd att inte få ut sin fordran innan vi reste. Men det gör detsamma! När vi väl ha kommit härifrån och ut på vida havet blir det slut på alla våra förtretligheter.»

Och äntligen seglade vi till slut på tisdagens morgon, den 23 april 1907. Starten gick rätt lamt, det måste jag medge. Vi måste lätta ankaret för hand, därför att kraftledningen var förstörd. Och vad som fannsi behåll av vår maskin på sjuttio hästkrafter låg hopstuvat som barlast på Snarks botten. Men vad gjorde det? Allt sådant kunde ju repareras i Honolulu — och tänk bara, hur präktigt vårt fartyg var i övrigt! Det var visserligen sant att storjollens maskin inte ville göra tjänst och att livräddningsbåten läckte som ett såll — men de voro ju endast bihang till Snark och inte fartyget självt. Vad som räknades dit var de vattentäta skotten, de solida, kvistfria plankorna, badrummets inredning — det var Snark. Och främst och förnämst av allt den nobla, stormtrotsande stäven.

Vi seglade ut genom Golden Gate och styrde kurs söderut mot den del av Stilla oceanen, där vi kunde hoppas att träffa på nordostpassaden. Och med ens började händelser inträffa. Jag hade räknat ut, att ungdom just vore det rätta elementet för en sådan resa som vår långfärd med Snark, och jag hade därför tagit med mig tre ungdomar — maskinisten, kocken och kajutpojken. Min beräkning slog fel endast till två tredjedelar. Jag hade glömt att räkna med att ungdom kan vara sjösjuk, och jag hade fått två med den sjukan, kocken och kajutpojken. De måste genast gå till kojs och skulle tydligen duga till ingenting för en vecka. Av det förut sagda kan man förstå, att vi varken kunde få den varma mat vi skulle ha, eller hade så rent och ordentligt under däck, som vi skulle ha önskat. Men det betydde egentligen icke så mycket, därför att vi plötsligt gjorde den upptäckten, att vår apelsinlåda måste ha varit frusen någon gång, att äpplena voro svampaktiga och höllo på att skämmas, att en stor korg med kål, som måste ha varit rutten innan den skickades till oss, genast måste kastas överbord, att det hadespillts fotogen på morötterna och att kålrötterna voro träiga och rödbetorna ruttna. Därtill kom att veden ej ville brinna och att kolen hade levererats i murkna potatissäckar, så att de hade spillts över hela däcket och sköljdes ut genom spygatterna. Men vad betydde allt detta? Sådant var ju idel bisaker. Fartyget däremot — ja, det var ju all right, eller hur? Jag gick längs däcket, och inom en minut hade jag räknat till icke mindre än fjorton kvistar i de vackra plankorna, som jag hade speciellt beställt från Puget Sound för att de skulle vara kvistfria. Och däcket läckte, det läckte riktigt grundligt. Vattnet rann ned igenom det, så alt Roscoe måste lämna sin koj; det fördärvade verktygen i maskinrummet och åstadkom stor förödelse hland våra förråd i köket. Snnrk läckte också på båda sidorna och i botten, och vi måste pumpa fartyget varje dag för att hålla det läns. Kahvss-durken ligger ett par fot högre än den inre bottnen på Snark, och ändå har jag stått på denna durk och försökt snappa åt mig litet kallmat, våt ända upp till knäna av det vatten som skvalpade omkring därinne fyra timmar efter den senaste pumpningen.

Och så — ja, de där präktiga vattentäta avdelningarna, som hade kostat så mycken tid och pengar, de voro inte alls vattentäta, när allt kom omkring. Vattnet silade lika obehindrat som luft från det ena rummet till det andra. Dessutom kändes en stark lukt av benzin från den längst i aktern belägna avdelningen, vilket föranledde mig att misstänka, att någon eller kanske flera av de sex cisternerna också ha sprungit läck. Cisternerna läcka, och de ä' inte hermetiskt förvarade i sitt rum. Så var det nu också badrummet meddess pumpar och kranar och ventiler — det var obrukbart inom de första tjugu timmarna efter vår avfärd. Tjocka järnstänger brusto så snart man försökte pumpa med dem. Badrummet var det som fortast blev vrak på Snark.

Allt järnarbete på fartyget, varifrån det än förskrev sig, var bara skräp. Underlaget till maskinen till exempel — det kom från Newyork och var odugligt. Lika så apparaten till spelet, som var förfärdigad i San Francisco. Slutligen fanns det också smitt järn använt i riggen, som flög i bitar vid första kraftiga halning. Smitt järn, besinna det — och det bröts lika lätt som maccaroni.

Svanhalsen på storseglets gaffel bröts tvärt av. Vi ersatte den med klon från gaffeln till stormseglet, och även den bröts tvärt av innan den hade varit använd i femton minuter. Besinna, att den var tagen från gaffeln till

stormseglet, som vi skulle ha haft att lita på under kuling! För närvarande för Snark sitt storsegel som en bruten vinge, sedan klon har blivit ersatt genom en gi'ov surrning. Vi ska' väl se till, om man inte kan få ärligt järn i Honolulu.

Människorna hade bedragit oss och skickat oss ut till havs i ett såll, men Herren måste ha älskat oss, ty vi hade gott väder medan vi lärde oss inse, att vi måste pumpa varje dag för att hålla fartyget läns, och att man kan sätta mera lit till hållbarheten hos en tandpetare av trä än hos det mest massiva föremål av järn, som fanns ombord. Då nu Snarks fasthet och soliditet hade gått upp i rök, koncentrerade Charmian och jag all vår tro på den utomordentliga stäven. Det fanns ingenting annat kvar att tro på. Vi visste, att allt annatvar ofattligt och oförklarligt, men den vackra stäven var åtminstone någonting rationellt. Och så skulle vi hyva till en kväll.

Hur skall jag nu beskriva detta? Först och främst vill jag till den oinvigdes fromma förklara, att det är en manöver, då man medelst minskade och väl avvägda segel tvingar ett fartyg att ligga med bogen upp mot vind och sjö. Är vinden för stark eller om sjön går för hög, så kan ett fartyg av Snarks storlek med lätthet ligga till, varefter det icke är någonting vidare att göra på däck. Ingen behöver stå vid rodret. Att hålla utkik är överflödigt. Alla ombord kunna gå ned under däck och lägga sig att sova eller spela whist.

Nåja — det blåste en halv liten sommarstorm, och jag sade till Roscoe, att vi skulle hyva till. Natten var i antågande. Jag hade stått vid rodret nästan hela dagen, och hela besättningen var på däck — Roscoe, Bert och Charmian voro trötta, de övriga lågo sjösjuka i sina kojer. Vi hade redan tagit in två rev i storseglet. Jagaren och klyvaren hade vi tagit in och även ett rev i stagfocken. Mesanen var fast. Då begravde sig kly-varbommen i havet och sprang av vid klyvarelejdaren. Jag lovade för att lägga bi. Men jag fick inte Snark upp i vind, hon låg bara och rullade redlöst. Jag lade rodret hårt ned, men hon låg där hon låg, och ville fortfarande inte lova. Och nu skall ni veta, min kära läsare, att denna situation är nästan den obehagligaste ett fartyg kan befinna sig i. Åtta streck från vinden var det närmaste jag kunde få henne, fastän jag lät Roscoe och Bert hala in allt de kunde få på storskotet. Snark låg fortfarande och bara slingrade än den ena relingen under vatten och än den andra.Återigen var det ofattliga och oförklarliga framme.. Det var helt enkelt groteskt, rent av omöjligt. Jag vägrade att tro vad jag såg. Med revad stagfock och dubbelrevat storsegel vägrade Snark att lyda rodret. Vi halade in varje tum på storskotet. Det ändrade inte hennes kurs en tiondels grad. Vi släckte på storskotet med samma resultat. Vi satte stormseglet på

7. Våra försegel.

mesanmasten och tog in storseglet. Ingen ändring. Snark bara försökte slingra masterna ur sig. Hennes vackra stäv vägrade bestämt att komma upp i vind.

Så togo vi in den revade stagfocken. Den enda klut som nu fanns uppe var stormseglet på mesanmasten. Om någonting kunde bringa fartyget att köra bogen upp mot vind, så skulle väl detta göra det. Måhända tror ni mig inte, när jag säger att försöket misslyckades, men jag säger i alla fall att det var så. Ochjag säger så, därför att jag såg att det misslyckades, inte därför att jag tror att det gjorde det. Jag kan inte tro att experimentet slog fel. Det är alldeles otroligt. Men jag berättar inte vad jag tror, utan vad jag

såg.

Säg mig nu, min käre läsare, vad ni skulle göra, om ni befunne er på ett litet fartyg, som låg och slingrade redlöst, med ett stormsegel på aktermasten, vilket icke hade makt att pressa fartygets bog upp mot vind. Kasta ut drivankaret. Det är just vad vi gjorde. Vi hade ett patenterat drivankar, gjort på beställning och garanterat att inte sjunka. Tänk er ett stålband, som tjänar till att hålla mynningen öppen på en väldig segelduksрåse i konform, så vet ni hur ett drivankare ser ut. Nå, vi gjorde fast en ända vid ankaret och vid Snarks bog, och så hyvade vi ankaret över bord. Det sjönk nästan genast. Vi hade också en smäcker lina fast i ankaret, så vi halade in det. Så fastgjorde vi en stor planka vid ankaret som flöte och hyvade det på nytt överbord. Den gången flöt det. Trossen, som var fastgjord vid fartygets bog, blev stram och spänd. Stormseglet visade benägenhet att pressa bogen mot vind, men det oaktat tog Sncirk helt lugnt ankartrossen mellan tänderna och fortsatte att slingra som förut,

släpande drivankaret med sig. Alldeles så. Vi togo till och med in stormseglet, sträckte mesanen i stället och halade in på skotet — men där låg Sncirk likafullt och slingrade och släpade drivankaret efter sig. Ni kan låta bli att tro det. Jag tror det knappast själv. Jag berättar endast vad som hände.

Och nu vädjar jag till mina läsare. Vem har någonsin hört talas om ett segelfartyg, som inte vill ligga bi?Som inte vill ligga bi ens med ett drivankar till hjälp? Nog vet jag, att jag aldrig under min lilla erfarenhet av vad fartyg duga till har hört någonting sådant. Och där stod jag nu på däcket och stirrade det ofattliga och oförklarliga rakt i qnsiktet — Snar k, som inte ville ligga bi. Natten var stormig med brutet månljus.

Det var regnstänk i luften och i lovart såg det ut som en regnby snart skulle komma. Vi lågo där fortfarande, redlöst slingrande. Vi togo in både drivankare och mesanen, satte revat stagfock och höll av samt lät henne löpa för akterlig vind, och gingo ned i kajutan. Inte för att där intaga den varma måltid, som skulle ha väntat oss, utan för att halka oss fram i smörjan och slasket på golvet i kajutan, där kocken och kajutpojken lågo som döda i sina kojer, och sedan lägga oss i våra egna med kläderna på oss, färdiga att springa på däck. Och där lågo vi och lyssnade på hur vattnet skvalpade knähögt ute på köksdurken.

I Bohemianklubben i San Francisco finns det åtskilliga överdängare till sjömän. Jag vet det därför att jag hörde dem uttala sina omdömen om Snark, medan fartyget byggdes. De funno icke mer än ett stort fel på detsamma, men om det voro de alla ense, nämligen att det aldrig skulle kunna länsa. För övrigt var fartyget all right, sade de, utom att jag aldrig skulle kunna få det att länsa i styvt väder och sjö. »Det beror på byggnadssättet», förklarade de gåtfullt, »däri ligger felet. Hon kan helt simpelt inte länsa, det ä' alltsammans.» Nå, jag önskar bara, att jag hade haft de där överdängarna till sjömän i Bohemianklubben ombord på Snark härom kvällen, så hade de med egna ögon fått se sitt enhälliga högviktiga omdöme absolut kull-kastat. Länsa? Det är det enda som Snark gör alldeles ypperligt. Löpa för akterlig vind? Hon gjorde

det med driv-ankar fastgjort i fören och med mesanens skot, halat mid-skepps. Löpa undan för vind och sjö? I närvarande stund, medan jag skriver detta, rusa vi framåt med sex knops fart för de nordostliga [-passadvindar-na.-] {+passadvindar- na.+} Det går rätt anständig sjö. Ingen står vidratten; ratten är inte ens fastgjord och står mer än en halv spak över

8. De bägge båtarna lämnade föga utrymme på däck.

åt lovart. För att noggrannt specificera det

hela är vinden nordostlig, Snarks mesan är beslaget, storseglet står över åt styrbord, förseglen äro flalha-lade och kursen är syd-sydväst. Och likväl finns detmän, som ha seglat på havet i fyrtio år och hålla fast vid att intet fartyg kan löpa undan för aklerlig vind utan att styras. De kalla mig säkeri för lögnare, när de läsa detta — det var vad de kallade kapten Slocum, när han sade detsamma om sin Spray.

Beträffande Snarks framtida öde är jag totalt okunnig. Jag vet ingenting alls. Om jag hade pengar eller kredit, så skulle jag bygga en annan Snark, som kunde ligga bi. Men mina resurser ä' uttömda. Jag måste hålla ut med den Snark jag har eller överge hela färden —' och jag kan inte överge den. Så jag gissar att jag måste försöka hjälpa mig med att låta Snark ligga bi med aktern mot vind och sjö. Jag väntar på nästa kuling för att få se hur det skall lyckas. Jag tänker att det kan låta sig göra. Allt heror på hur aktern tar sjön. Och vem vet — någon stormig morgon på Kinesiska sjön kommer kanske en eller annan gråskäggig skeppare att stirra ut över havel, gnugga sig klentroget i ögonen och stirra på nytt på en märkvärdig syn — ett underligt litet fartyg, mycket likt Snark, som ligger bi med aktern mot storm och vågor och pa så sätt rider ut kulingen.

P. S. Vid min återkomst till Kalifornien, sedan resan var slut, fick jag veta, att Snarks längd i vattenlinjen var fyrtiotre fot i stället för fyrtiofem. Detta berodde nog på att byggmästaren icke stod på vänskaplig fot med tumstock och linjal.TREDJE KAPITLET.

Äventyrslust.

Nej, äventyrslusten är icke död, trots ångmaskiner och ångbåtsbolag. Då vår tillämnade resa med Snark blev

bekant för allmänheten, visade det sig, att antalet av unga män med »lust att se sig om i världen» var legio, och talet av dito unga kvinnor lika stort — för att nu icke tala om alla de äldre män och kvinnor, som ville med på färden. Bland mina personliga vänner var det åtminstone ett halvt dussintal, som fördenskull ångrade sitt nyss ingångna eller omedelbart förestående giftermål; och ett giftermål vet jag, som var nära att gå om intet för Snarks skull.

Med varenda post fick jag massor av brev från folk som höllo på att kvävas i »de folkfyllda städerna», och det blev snart klart för mig, att en nutida Odyssevs skulle behöva en hel kår av stenografer för att ombesörja hans korrespondens före avseglingen. Nej, äventyrslusten är med all säkerhet icke död — icke då man kan få ett hrev som begynner sålunda: »Det lider intet tvivel, att när ni läser denna innerliga bön från en kvinnlig främling i Newyork», etc. och i fortsättningen får veta, att den kvinnliga främlingen inte väger mer än nittio skålpund och vill bli uppasserska, därföratt hon »törstar efter att få se sig om i världen».

»Stor passion för geografi», var det uttryck, varmed en av supplikanterna betecknade sin vandringslust. En annan skrev: »Dömd till en ständig trängtan efter att oupphörligt vara i rörelse, skriver jag nu till er.» Men bäst av allt var en som skrev, att han ville med därför att det kliade i hans fötter.

Somliga skrevo anonymt, men uppgåvo namn på sina vänner och redogjorde för besagda vänners kvalifikationer. Jag tyckte, att det var någonting mystiskt och hemskt i ett dylikt tillvägagående, och brydde mig aldrig om att forska vidare i saken.

Med två eller tre undantag sökte alla dessa hundratals människor på allvar plats hos mig som besättning. Många medsände porträtt. Nittio procent erbjödo sig att uträtta vilket arbete som helst, och nittionio procent erbjödo sig att arbeta utan lön. »Vid tanken på er tillämnade resa med Snark», skrev en, »och oaktat de faror den kan medföra, anser jag det som ett högsta mål för min ärelystnad att få följa er i vad egenskap som helst.» Vilket påminner mig om en jmgling, som var »sjutton år och ärelysten» och i slutet av sitt brev allvarsamt bad: »men var så god och låt inte det här komma in i tidningar eller tidskrifter». I helt annan ton talade en annan, som sade: »Jag skulle vara villig att arbeta av bara helvete och inte begära någon lön.» Nästan alla ville, att jag på deras bekostnad skulle telegrafera, om jag antog deras anbud, och en hel mängd erbjödo sig att lämna en skriftlig förbindelse på att de skulle inställa sig på avseglingsdagen.

Somliga hade en mycket obestämd uppfattning rö-rande det arbete, som skulle utföras på Snark. Till exempel en som skrev: »Jag tar mig friheten tillskriva er för att få höra, om det vore möjligt för mig att få följa er på resan som en av besättningen, för att göra skizzer och illustrationer.» Flera, som icke hade någon idé om det arbete som behövs på ett litet fartyg som Snark, erbjödo sig att betjäna mig, såsom en av dem uttryckte sig, »som assistent vid samlandet av materiel till böcker och romaner.» Där har man för att man är produktiv.

»Jag vill uppriktigt säga er mina kvalifikationer», skrev en annan. »Jag är fader- och moderlös och vistas hos min farbror, som är glödröd revolutionär socialist. Och han säger, att en yngling utan äventyrslust bara är en levande disktrasa.» En annan skriver: »Jag kan simma litet, fastän jag inte kan de nya tagen. Men viktigare än alla simtag är väl att vattnet är min vän.»

— »Om jag sattes ensam i en segelbåt, så skulle jag kunna få den att gå vart jag ville», försäkrar en tredje

— utan tvivel bättre kvalificerad än den som säger:

»Jag har också sett på ibland när fiskarbåtarna lossats.» Möjligen skulle dock priset tas av den, som mycket slugt framhåller sin djupa kännedom om livet och världen genom att säga: »Min ålder — räknad efter år —

är tjugutvå.»

Så kom där också enkla, rättframma, trevliga och okonstlade brev från pojkar, som visserligen icke kunde uttrycka sig väl, men som tydligen »förskräckligt gärna» ville med på resan. Dessa anbud föll det sig svårast för mig att avslå; och varje gång jag gjorde det föreföll det mig, som om jag hade givit ungdomen ett slag i ansiktet. De menade så allvarligt, de därpojkarna, och de ville så »förskräckligt gärna» följa med. »Jag är sexton år, men

stor för min ålder», skrev en, och en annan: »Sjutton år, men stor och

frisk.» — »Jag är lika stark, som andra gossar vid samma storlek som jag», skrev en, som tydligen var en svag stackare. »Inte rädd för något slags arhete»,

skrevs av många. En försökte locka mig genom utsikten att slippa omkostnader och skrev: »Jag kan själv betala min resa till kusten, och det skall förmodligen förefalla er antagligt.» — »Att få resa jorden runt är min enda önskan», skrev en, och det såg ut som om ett par hundra andra hyste precis samma önskan. »Jag har ingen som frågar efter antingen jag reser eller inte», förklarade en annan patetiskt. En hade skickat sitt porti'ätt och skrev om det: »Jag har

ett trevligt utseende, men det frågar man inte alltid efter.» Och jag är säker om, att den som skrev följande nog skulle ha skött sig ordentligt. »Min ålder är 19 år, och jag är småväxt och tar därför inte stort rum, men jag är seg som själva tusan.» Där fanns också en trettonårig supplikant, som Charmian och jag rent av förälskade oss i, så att det nästan krossade våra hjärtan att ge honom avslag.

Men man får icke inbilla sig, att de flesta ansök-

ningarna kommo från pojkar — dessa utgjorde tvärtom en mycket ringa procent av det hela. Män och kvinnor i alla möjliga levnadsställningar voro hland de sökande. Ett flertal doktorer, fältskärer och tandläkare erbjödo sig att följa med, och i likhet med alla andra yrkesidkare ville de göra det utan lön, ehuru de gärna skulle tjänstgöra i vilken egenskap som helst. De ville till och med betala mig för privilegiet att få tjäna på Sncirk.

Och det var ingen ände på den massa av sättare och reporters, som ville med — för att nu inte tala om alla yrkesskickliga betjänter, kökschefer och stewards. Civilingenjörer tycktes vara synnerligt pigga på färden; lyxen att bestå sig med sällskapsdam erbjöds Charmian i rikt mått, och jag översvämmades av ansökningar från sådana som ville tjänstgöra som privatsekreterare. Många studerande vid högskolor och universitet förklarade sig längta efter att få deltaga i min färd, och varenda gren av arbetsklassen var representerad genom ansökningar — maskinister, elektriker och mekaniska arbetare voro särskilt angelägna att få resa. Jag var förvånad över att så många på unkna advokatkontor voro bekajade med äventyrslust, och ännu mera överraskades jag av att ett så stort antal gamla sjökaptener, som upphört att tjänstgöra, åter kände en dragning till sjöss. En del unga män, som med tiden skulle få ärva millioner, voro alldeles vilda på att få deltaga i äventyret. Detsamma gällde, för en hel mängd folkskoleinspektörer.

Fäder och söner ville följas åt; många ville »ta sin hustru med sig». En ung kvinnlig stenograf skrev sålunda: »Skriv genast, om ni behöver mig. Sedankommer jag med min skrivmaskin med första tåg.» Men det bästa av alltsammans är följande (lägg märke till del sluga sätt, varpå han blandar in sin hustru!): »Jag har fått den idén att skriva ett par rader till er med förfrågan, om det finns en möjlighet att få deltaga i er färd. Jag är 24 år, gift och bankrutt, och en sådan färd skulle just vara någonting för oss.»

Besinna hur svårt det skall vara för en genomsnittsmänniska att skriva ett ärligt rekommendationsbrev för egen räkning. En av mina korrespondenter var så tagen av det, att han be-gynte sålunda: »Det

är ett svårt arbete jag nu förehar», och

sedan han förgäves

sökt beskriva sina goda egenskaper, slutar han så: »Det är verkligen ett sabla svårt jobb att skriva om sig själv.» En annan hade likväl icke tvekat att ge sig själv de mest lysande och omständliga vitsord och förklarade till slut, att det hade varit ett stort nöje för honom att få skriva som han gjort.»Tänk er nu, att kajutpojken skulle kunna sköta maskinen och reparera den när den vore i olag. Tänk er, att han kunde sköta rodret, att han kunde snickra och dessutom göra allt arbete som fordras av en maskinist. Tänk er, att han vore stark, frisk och villig att arbeta. Skulle ni då inte hellre vilja ha en sådan, än en barnunge, som blir sjösjuk och inte kan göra annat än diska?» Det var den sortens brev, som jag så ogärna besvarade med nej. Brevskrivaren hade på egen hand lärt sig engelska.

Han hade endast vistats två år i Förenta staterna, och han förklarade: »Jag

vill inte följa med er för att förtjäna mitt uppehälle, utan för att lära och se mig om.» Då han skrev till mig, var han ritare vid en stor motorfabrik; han hade varit rätt mycket till sjöss och hade i hela sitt liv varit van att syssla med mindre farkoster.

»Jag har en bra plats, men det betyder ingenting i jämförelse med min lust att få resa», skrev en annan. »Vad avlöning beträffar, så kan ni ju först se vad jag duger till — och finner ni då, att jag är värd en dollar eller två, så är det all right. Varom icke, så är ingenting sagt. Vad uppförande och intyg beträffar, så skall det bli mig ett nöje att visa er dem jag fått av mina principaler. Jag dricker aldrig spirituosa och röker inte tobak, men om jag skall vara fullt uppriktig, så är det min avsikt att — sedan jag samlat litet mera erfarenhet — ägna mig åt skriftställen.»

»Jag kan försäkra er att jag är ofantligt aktningsvärd, fastän jag finner andra aktningsvärda människor ledsamma.» Den som skrev detta ville antagligen sätta min gissningsförmåga på prov, och jag undrarännu i denna stund, om han hade funnit mig ledsam eller inte — eller vad tusan karlen kunde mena.

»Jag har sett bättre dagar än nu», skrev en gammal sjöbjörn, »men jag har också gått igenom dem som ha varit bra mycket sämre.»

Offervilligheten hos den, som skrev följande, var så rörande, att jag omöjligt kunde begagna mig av hans anbud. »Jag har far och mor, bröder och systrar, kära vänner och en inbringande syssla — men allt detta vill jag offra för att få tillhöra er besättning.»

En annan kandidat, till platsen som besättningsman, som jag aldrig skulle ha antagit, var en petig ung herre, som för att visa hur nödvändigt det vore, att jag just gåve honom tillfälle att följa med, påpekade, att det vore en ren omöjlighet för honom att gå till sjöss med ett vanligt fartyg, vare sig segelfartyg eller ångare, »ty i så fall måste jag ju leva tillsammans med den vanliga typen av sjömän, och på grund därav bli tvungen att föra ett mindre behagligt liv».

Så var där också en ungdom på tjugusex år, som hade »gått igenom hela skalan av mänskliga sinnesrörelser» och »varit med om allt möjligt, från och med matlagning till studier vid Stanfords universitet.» Då han nu skrev till mig, var han »vaquero vid en lantgård om femtiofem tusen acres». En motsats till honom var den anspråkslöse, som skrev: »Jag vet mig inte äga några speciella egenskaper, som möjligen skulle rekommendera mig hos er. Men om ni fäster något slags avseende vid min ansökan, så anser ni * det kanske värt att offra fem minuter på att ge mig ett svar. I annat fall får jag väl lov att ägna mig åt•handel. Utan några förväntningar, men likväl inte utan hopp, tecknar jag etc.»

Men med huvudet lutat i händerna har jag suttit långa stunder och försökt räkna ut den intellektuella frändskapen mellan mig och den, som skrev: »Långt

innan jag hörde talas om er, hade jag blandat tillsammans politisk ekonomi och historia, och därur dragit många av edra slutsatser i konkret väg.»

Här kommer ett av de bästa i sitt slag, emedan det är den kortaste skrivelse jag erhöll. »Om någon av dem, som nu ha fått kontrakt för resan, skulle dö, och ni således kommer att behöva någon, som förstår segling, maskiner m. m., så vore jag tacksam att bli underrättad därom.» Här finns ännu en, som är kort: »Rent ut sagt, skulle jag gärna vilja sköta jobbet som kajutpojke hos er under den tillämnade resan kring jorden — eller också något annat jobb ombord. Är nitton år, väger hundrafyrtio skålpund och är amerikan.»

Här är ett brev från en man, som är »något över fem fot lång». — »När jag först läste om ert manliga beslut att segla jorden runt i ett litet fartyg med mrs London, blev jag så upplivad därav, att jag tyckte jag ville vara med, och jag tänkte redan då skriva till er och erbjuda mig att bli antingen kock eller kajutpojke på Snark, men av ett eller annat skäl gjorde jag det inte, och jag kom till Denver från Oakland i förra månaden för att gå in i en väns affär, men här är allting sämre och ogynnsamt. Men lyckligtvis har ni uppskjutit er avfärd på grund av den stora jordbävningen, och nu har jag slutligen bestämt mig för att föreslå er, att jag skulle få endera av de platser jag

nämnde. Jag är inte mycket stark, för jag är bara något över femfot lång, men jag har god hälsa och kan arbeta i alla fall.»

»Jag tänker, att ni genom mig skulle kunna förvärva en ny metod att tillgodogöra sig vindens styrka», skrev en välvillig själ. »Denna metod verkar icke på vanliga segel under lätt hris, men den sätter en i stånd att utnyttja vindens hela kraft, när den blåser som hårdast. Till och med när vinden är så stark, att ni under vanliga förhållanden skulle nödgas ta in varenda segelklut, kan ni med tillämpning av min metod behålla dem alla uppe. Försedd med min uppfinning skulle er farkost aldrig kunna kantra.»

Det näst sista hrevet var skrivet i San Francisco och daterat den 16 april 1906. Och två dagar senare, den 18 april, kom den stora jordbävningen. Det är just för det där om jordbävningen jag har reproducerat brevet, ty det visar, att brevskrivaren är en flykting, vilket alltid skulle ha hindrat oss från att komma tillsammans.

Många av mina bröder socialisterna gjorde invändningar mot att jag skulle företaga min långfärd. Följande skrivelse från en av dem är typisk: »Socialisternas sak och millioner förtryckta offer för kapitalismen ha rättmätiga anspråk på ert liv och er verksamhet. Om ni det oaktat framhärdar i ert företag, så skall ni, när ni sväljer saltvatten sista gången innan ni går till botten, åtminstone komma ihåg, att vi ha protesterat.»

En världsvandrare, som »kunde, om tillfälle gavs, berätta många märkvärdiga händelser och tilldragelser», skriver sida efter sida under ivrigt bemödande att komma till själva ändamålet med sitt brev och gör det slutligen på säti som följer. »Ännu har jag inte kommittill den sak, för vars skull jag har företagit mig att skriva till er. Men nu vill jag säga er rent ut, att jag har läst i tryck, att ni och ett par andra ämna företaga

en resa omkring jorden i en liten farkost på femtio eller sextio fot. Men jag kan inte förmå mig att tro, att en man med edra insikter och er erfarenhet skulle försöka någonting dylikt, emedan det helt enkelt skulle vara att söka döden. Och även om ert liv skulle bli sparat för någon tid, så skulle hela er varelse — såväl som edra följeslagares — bli alldeles mörbultad genom den ständiga skakningen ombord på ett fartyg av förut nämnda

storlek, även om det vore madrasserat, vilket ju icke är vanligt till sjöss.» . Tack, käre vän — tack för de orden »vilket icke är vanligt till sjöss». Den där vännen är minsann inte okunnig om hur det går till ute

11. I vindstilla.på havet. Han säger om sig själv: »Jag är ingen landkrabba, oeh jag har seglat på alla hav och oceaner.» Och han avslutar sitt brev sålunda: »Fastän

jag visst inte vill förolämpa er, måste jag likväl säga, att det skulle vara ren galenskap att ta en kvinna med ens utanför viken här i en dylik farkost.»

Och likväl sitter Gharmian i det ögonblick som detta skrives i sin hytt och sysslar med skrivmaskinen, Martin håller på att laga till vår middag, Tochigi dukar bordet, Roscoe och Bert äro s3^sselsatta med att dikta däcket och Snark styr sig själv, gör ungefär fem knop i timmen i duktig sjö och — är alls inte madrasse-rad.

»Vi ha sett en bit i en tidning om er tilltänkta resa* och skulle gärna vilja veta, om ni vill ha en bra besättning. För vi ä' sex stycken gossar här, alla duktiga sjömän med goda betyg från marinen och handelsflottan, alla ärliga amerikaner, alla mellan 20 och 22 år. För närvarande ha vi platser som riggare vid Union Iron Works och skulle mycket gärna vilja segla med er.» — Det var sådana brev som gjorde mig ledsen över att fartyget icke var större än det var.

Och så här skriver den duktigaste kvinna i världen — näst Gharmian — i fråga om färden: »Om ni

inte har lyckats få någon kock, så skulle jag mycket gärna vilja följa med som sådan. Jag är* en femtio års kvinna, frisk och duktig, kan mycket väl göra det arbete som fordras för Snarks fåtaliga besättning. Jag är kunnig kokerska, sjövan och van att resa, och om er färd skulle räcka i tio år, ser jag det hellre än om den tar slut efter ett enda. Referenser etc.»

Någon gång i tiden, när jag har tjänat en hel massa.pengar, skall jag bygga ett stort fartyg med utrymme för tusen frivilliga. De måste göra allt arbetet under skeppets färd omkring jorden, eller också få de stanna hemma. Jag tror

att de skulle åtaga sig arbetet, ty jag vet att äventyrslusten icke är död, emedan jag har haft en lång och intim korrespondens med äventyrslystna.FJÄRDE KAPITLET.

Vi söka och finna vägen.

»Men hur vågar ni ge er av utan navigatör ombord?» sade våra vänner. »Du är ju inte navigatör, eller hur?»

Jag måste erkänna, att jag inte var navigatör och att jag inte en enda gång i mitt liv hade tittat genom en sex tant — jag tvivlar verkligen på att jag skulle kunna skilja en sextant från en nautisk almanack. Och när de så frågade om Roscoe var navigatör, skakade jag på huvudet. Detta förargade Roscoe. Han hade tittat i en lärobok i navigation, som vi hade köpt för resan — han visste, hur han skulle använda loga-ritmiska tabeller — han hade någon gång sett en sextant — och på grund av allt detta i förening med den omständigheten, att han kunde räkna sjöfarare bland sina förfäder, drog han den slutsatsen, att han kände till navigation. Men Roscoe hade orätt, det påstår jag ännu i denna stund. Som helt ung kom han från Maine till Kalifornien via Panamanäset, och detta var enda gången i hela hans liv som han hade förlorat land ur sikte. Han hade aldrig gått i någon navigationsskola, aldrig undergått examen i detta ämne; lika litethade han seglat på oceanen och lärt konsten av någon annan navigatör. Han hade uteslutande färdats på yacht i San Franciscoviken, där man alltid har land på åtskilliga mils avstånd och aldrig har användning för navigationskonst.

12. Gharmian har sin rortörn.

Snark startade således sin långfärd utan navigatör. Vi kryssade oss ut genom Golden Gate den 23 april och styrde kurs på Hawaiiöarna — en sträcka av 2,100 sjömil fågelvägen. Och resultatet rättfärdigade vårt tilltag. Vi kommo fram. Och vi kommo till och med fram utan några bekymmer, som ni skall få höra — det vill säga åtminstone utan sådana av någon betydenhet. Att börja med tog Roscoe hand om fartygets na-vigation. Han hade teorin på sina fem fingrar, men det var första gången han skulle tillämpa den, och delta bevisades tydligt genom Snarks märkvärdiga beteende. Icke för att inte fartyget var fullkomligt stadigt i sin gång, men de spratt det spelade oss, påvisades av sjökortet. En dag hade vi seglat under lätt bris, och då hade Snark gjort ett hopp på kartan, vartill det hade behövts »våta segel och utfirade skot»; en annan dag, då det bar av med vild fart över oceanen, hade vi knappast kommit ur fläcken enligt sjökortet. Men om nu ens fartyg har gjort sex knop under tjugufyra timmar i sträck, är det ju obestridligt att det har tillryggalagt en sträcka av 144 mil. Oceanen var nog som den skulle, och ävenså patentloggen; vad farten beträffade, såg man den med egna ögon. Vad som icke var som det skulle måste därför ha varit uträkningen, som vägrade att släppa Snark framåt på kortet. Sådant hände visst icke alla dagar, men det hände i alla fall. Och det var fullkomligt naturligt, och alls icke mer än man kunde vänta av ett första försök att tillämpa en teori.

Förvärvandet av kunskap om navigation har en underlig inverkan på människosinnet. Navigatören i genomsnitt talar med djupaste vördnad om navigation. För den oinvigde är navigation ett djupt och vördnadsbjudande mysterium, och denna uppfattning har ingivits honom genom den djupa och vördnadsfulla respekt, varmed han har hört navigatörer tala om sin konst. Jag har känt frimodiga, okonstlade och anspråkslösa unga män, öppna som en dag, vilka sedan de ha studerat navigation med ens ha blivit hemlighetsfulla, reserverade och viktiga, som om de hade förvärvat någon oerhörd intellektuell förmåga. Navigatören i genom-snitt gör på den oinvigde intrycket av en präst tillhörande en mystisk kult. Med återhållen andedräkt in-hjudes man även av en amatör inom facket att komma och se på hans kronometer. Och därav kom det sig också, att våra vänner kände sig så oroliga över att vi skulle segla utan navigatör.

Medan Snark byggdes, hade Roscoe och jag gjort en överenskommelse, som lydde ungefär sålunda: »Jag anskaffar nödiga böcker och instrument», sade jag, »och du studerar navigation nu med ens. Jag kommer att bli för upptagen att hinna med några studier. När vi sedan komma ut till havs, kan du lära mig vad du har inhämtat.» Roscoe var alldeles förtjust. Och Roscoe var också just så där frimodig, okonstlad och anspråkslös, som de unga män jag nyss talade om. Men då vi kommu ut till havs och han begynle praktisera den heliga ritualen, medan jag stod beundrande bredvid och såg på, undergick hans sätt en plötslig och tydlig förändring. När han tog solens höjd vid tolvtiden, pöste han i en gloria av självbelåtenhet. När han gick ned och räknade ut sina observationer,

och sedan kom tillbaka upp på däck och meddelade oss vår latitud och longitud, hade hans stämma en ton av myndighet, som vi aldrig förr hade hört. Men det var icke det värsta. Han var proppfull med icke meddelbara kunskaper. Och ju flera upptäckter han gjorde angående orsakerna till Snarks märkvärdiga avstickare på sjökortet, och ju mindre Snark hoppade, desto mera förbehållsamma och heliga och vörnadsbjudande blevo hans kunskaper. Mina saktmodiga påminnelser om, att det nu kunde vara på tiden för mig att få lära något, bemöttes med allt annat än tillmötesgående; han gjorde aldrignågot erbjudande att hjälpa mig tillrätta, visade icke den ringaste benägenhet att uppfylla vår överenskommelse.

Men detta var alls icke Roscoes fel, han kunde icke hjälpa det. Han hade endast gått samma väg som alla andra, vilka ha studerat navigation före honom. Genom en begriplig och förlåtlig förväxling av värden, plus det, att han icke riktigt visste var han var hemma, kände han sig tyngd av en ansvarighet och hade en förnimmelse av makt, som nästan var övernaturlig. I hela sitt liv hade Roscoe levat på land och därför haft land i sikte. Eftersom han ständigt hade haft land i sikte och landmärken till ledning, hade han, oaktat tillfälliga svårigheter, lyckats styra sin kropp hit och dit på jorden. Nu befann han sig ute på den vidsträckta oceanen, där han ej såg någonting annat än himmel och vatten. Den omgivande cirkeln var ständigt densamma. Där fanns inga landmärken. Solen höjde sig i öster och gick ned i väster, och stjärnorna skredo framåt genom natten. Men vem kan se på solen eller stjärnorna och säga: »I närvarande ögonblick är

min plats på jordens yta fyra och tre kvarts mil väster om Jones’ växelkontor i Smithersville», eller: »Jag vet var jag nu befinner mig, ty efter den och den stjärnan vet jag, att Boston ligger tre mil härifrån, andra avtagsvägen till höger»? Och likväl var detta precis vad Roscoe gjorde. Att han var förvånad över sin förmåga är ett mycket milt uttryck. Han stod där i vördnadsfull häpnad inför sig själv, han hade utfört ett mirakulöst dåd. Att leta ut var han befann sig på oceanens yta blev en helig ceremoni för honom, och han kände sig som en överlägsen varelse gent emot ossandra, som icke kände till ritualen och voro beroende av honom för att bli vallade över den böljande ändlösa vattenytan — denna salta stråkväg, som förbinder kontinenterna med varandra och där det icke finns några milstolpar. Medelst sextanten betygade han sin vördnad inför solguden, han rådfrågade forntida skrifter och tabeller med magiska bokstäver, han mumlade böner på ett främmande tungomål, som lät ungefär som Indexerrorparallaxrefraktion, skrev kabbalistiska tecken på papper, adderade och gick an, och så — på ett blad av den heliga skriften kallad Gral — sjökort menar jag — satte lian sitt finger på en viss punkt, utmärkt för sin ödslighet, och sade: »Här ä’ vi.» Och

när vi sågo på den ödsliga fläcken och frågade: »Men var är det då?» svarade han med det högre prästerskapets skifferspråk: »31—15—47 nord, 133—5—30

väst.» Och vi sade: »Å-åh!» och kände oss mäkta obetydliga.

Så jag försäkrar, att det inte var Roscoes fel. Han var som en gud, och han bar oss i sin flata hand över kartans ödsliga vidder. Jag hyste en stor respekt för Roscoe; och denna respekt blev så djup, att om han hade sagt: »Fall ned på dina knän och tillbed mig»,

tror jag, att jag skulle ha dunsat i däck med ens och lytt honom. Men så en dag kom där en liten tanke över mig, som sade: »Det är ju i alla fall inte en gud det är Roscoe, helt enkelt en människa som jag! Det han har gjort, det kan jag också göra. Vem har lärt honom det? Han själv. Gå nu du och gör sammaledes — bliv din egen lärare.» I och med detsamma kreverade Roscoe som storhet, han var inte längre överstepräst på Snark. Jag gjorde intrång i hans all-23809. På långfärd.

13. Navigationens mörka hemligheter.'raheligaste och begärde att få de forntida skrifterna, de magiska tabellerna och bönemaskinen — jag menar sextanten.

Och nu skall jag i enkla ordalag beskriva, huru jag själv lärde mig navigation. En hel eftermiddag satt jag i sittrummet, styrde med ena handen och studerade logaritmiska tabeller med tillhjälp av den andra. Två eftermiddagar, två timmar vardera, studerade jag allmänna teorier rörande navigation, synnerligast huru det går till att ta meridianhöjden. Sedan tog jag sextanten, räknade ut indexfelet och tog solhöjden. Uträkningen med

stöd av denna observation var en barnlek. I »Lärobok i navigation» och i »Nautisk almanack» fanns det tjogtals sinnrika tabeller, allesammans uppgjorda av matematiker och astronomer. Det var som att begagna sig av intresseräkningstabeller och blixtberäkningstabeller, vilket var och en känner till. Mysteriet var icke längre något mysterium. Jag satte mitt finger på kartan och förklarade att »nu voro vi där». Och jag hade fullkomligt rätt också — eller åtminstone hade jag lika rätt som Roscoe. Han utpekade en punkt, som låg på en kvarts mils avstånd från min, och han var till och med villig att pruta av hälften av vägskillnaden. Jag hade således utforskat mysteriet. Och så stod nu jag där med förhöjt självmedvetande och kände mitt bröst svälla av stolthet. Och när Martin frågade mig var vi voro — i samma ödmjuka och vördnadsfulla ton, som jag förut hade använt gent emot Roscoe — var det med överlägsenhet och andlig förhävelse jag svarade honom på över-steprästerligt skifferspråk och hörde hans självförned-rande och vördnadsfulla »Å-åh!» Vad Charmian be-träffar, tyckte jag mig på ett nytt sätt ha hävdat min rättighet till henne — och jag hade dessutom förnimmelse av en annan känsla, nämligen att hon var en utomordentligt lycklig kvinna, som hade en sådan man som jag.

Jag kunde rakt inte hjälpa det. Jag berättar det som en upprättelse åt Roscoe och alla de andra navigatörerna. Kunskapens makt hade gjutit sitt gift i mina ådror. Jag var inte som andra — åtminstone inte som de flesta andra — ty jag visste någonting som de inte visste. Jag kände till mysteriet huru himlakropparne visa vägen över djupen. Och det lilla jag hade smakat av kunskapens makt drev mig vidare. Jag satt vid ratten i timtal och styrde med ena handen, medan jag studerade mysterier med tillhjälp av den andra. Efter en veckas förlopp hade mina självstudier satt mig i stånd att företaga åtskilliga experiment. Jag tog till exempel Polstjärnans höjd en natt, rättade för indexfel, dalning med mera och fann vår latitud. Denna latitud stämde med den som tagits föregående middag, korrigerad genom död räkning upp till dåvarande stund. Om jag kände mig stolt? A, jag var nästan ännu stoltare över mitt nästa underverk. Jag skulle gå till kojs vid niotiden. Jag löste förut på grund av mina självstudier ett problem, varigenom jag kunde ta reda på vilken stjärna av första storleken som skvdle passera meridianen omkring klockan halv nio. Det visade sig, att det måste vara en stjärna vid namn Alpha Crucis. Jag hade aldrig förut hört talas om den stjärnan. Jag tog reda på den på stjärnkartan. Det var en av stjärnorna i Södra Korset. Vad för något! tänkte jag — ha vi seglat med Södra Korset på vår natthim-mel utan att veta det? Sådana stackare, sådana drumlar och dumhuvud vi ä'! Jag kunde knappast tro det. Jag gick igenom problemet ännu en gång, och lösningen var fullkomligt riktig. Det var Charmians rortörn från åtta till tio den kvällen. Jag sade till henne, att hon skulle ha ögonen öppna och speja rakt

söderut efter Södra Korset. Och när stjärnorna kommo fram, lyste mycket riktigt Södra korset långt nere vid horisonten. Om jag var stolt? Ingen medicinman eller överstepräst har någonsin känt sig stoltare. Nu riktade jag sextanten mot Alpha Crucis, tog dess höjd och räknade med stöd därav ut vår latitud. Därefter företog jag samma process även med Polstjärnan, och resultatet blev alldeles detsamma som jag hade fått genom experimentet med Södra Korset. Stolt? Jag, som nu kände stjärnornas språk, som kunde lyssna till det och höra dem visa mig väg över djupen!

Stolt? Jag hade ju utfört underverk. Jag glömde huru lätt jag hade lärt mig allt detta från tryckta blad. Jag glömde, att allt arbetet — det oerhörda arbetet — hade uförts av ledande andar långt före min tid, av astronomer och matematiker, som hade upptäckt och utarbetat hela navigationsvetenskapen och satt upp tabellerna i »Lärobok i navigation». Jag kom icke ihågnågonting annat än det oförgängliga miraklet — att jag hade lyssnat till vad stjärnorna sade och därigenom fått veta var jag befann mig på havets allfarväg. Charmian visste det icke. Martin visste det icke, ka-jutvakten Tochigi visste det icke. Men jag kunde säga dem det. Jag var Guds budbärare. Jag var en länk mellan dem och oändligheten. Jag översatte himmelens upphöjda språk till ordalag, som lämpade sig för deras ordinära uppfattning. Himmelen visade oss vägen, och det var jag, som kunde läsa tecknen i skyn! Jag! Jag!

Och nu, i ett mera sansat ögonblick, skyndar jag att pladdra om alltsammans; jag skvallrar på Roscoe, på de andra navigatörerna och på hela det övriga prästerskapet inom kulten, endast och allenast av fruktan för att jag skall bli alldeles som de — det vill säga hemlighetsfull, anspråksfull och inpyrd med överdriven självkänsla. Och nu vill jag säga er en sak: varenda yngling med vanligt sunt förstånd, som har fått vanlig skolbildning och har den

allra ringaste fallenhet för studier, kan skaffa sig böcker, sjökort, stjärnkartor och instrument och på egen hand lära sig navigation. Nu får man likväl inte missförstå mig. Sjömanskap är en helt annan sak. Den inhämtas icke på en dag, eller på många dagar; därtill fordras åratal. Att navigera medelst död räkning fordrar också omständliga studier och praktik. Men att navigera medelst observation av solen, månen och stjärnorna är, tack vare astronomer och matematiker, en barnlek. Det kan en ordinärt begåvad ung man lära sig själv på en vecka. Nu måste jag återigen förbehålla mig att icke bli missförstådd. Jag vill visst inte påstå, att en ung manefter en veckas förlopp skall kunna ta hand om en ångare på femtontusen tons och föra den med tjugu knops fart i timmen över havet från land till land, i vackert väder och dåligt väder, under klar eller moln-liöljd himmel, styrande efter kompassens gradstreck och angörande land med den mest förvånande precision. Men vad jag menar är detta: en sådan ung man, som jag förut har beskrivit, kan gå omhord på en stadig kutter och ge sig av ut på oceanen utan att känna till någonting om navigation, och efter en vecka skall han ha studerat tillräckligt för att veta var han hefinner sig och kunna utpeka det på sjökortet. Han skall då med bestämd säkerhet kunna ta en meridianobservation, och på grund av denna observation efter tio minuters räkning ha klart för sig latitud och lon-gitud. Har han varken frakt eller passagerare med sig, och ingenting tvingar honom att fortast möjligt uppnå sin destinationsort, kan han gunga helt bekvämt framåt, och om han någon gång betvivlar sin säkerhet i navigation och fruktar för oförmodad landkänning, kan han lägga till för hela natten och fortsätta då morgonen kommer.

För några år sedan seglade Joshua Slocum ensam omkring jorden i en farkost om trettiosju fots längd. Jag skall aldrig förgäta det ställe i hans resebeskrivning, där han livligt uppmuntrar unga män att företaga dylika färder i sådana små fartyg som hans. Jag kände mig genast tilltalad av hans idé, och det så grundligt, att jag tog min hustru med på färden. Förutom det att rundresor efter Cooks régime förefalla rent av tarvliga i jämförelse med en sådan där färd på egen hand med alla dess äventyr och behag, är detockså mycket uppfostrande och utvecklande för en ung man — ja, inte allenast i fråga om vad han får se och erfara om olika länder och folk och klimat, utan det blir också en uppfostran för hans inre människa, ett medel att lära känna sig själv, att komma på det klara med vad han duger till. Tv man måste träna sig och

15. Vår första fågelfångst.

lära självdisciplin under en dvlik färd. Först lär den unge sig naturligtvis inse begränsningarna för sin duglighet; därnäst bjuder han oundvikligen till att utvidga dem. Och det kan icke slå fel, att han kommer tillhaka som en bättre och kraftigare man efter sin resa. Och vad sport beträffar, så är väl det — om något — en kunglig sport, att fortskaffa sig jorden runt med egna händer, utan att lita på någon annan än sig själv, och att vid återkomsten till den punkt, varifrån man startat, kunna med sin inre syn betrakta vår planetunder dess rusning genom rymden och säga: »Jag har gjort det; med mina egna händer har jag gjort det. Jag klarade min färd runt om det rullande klotet, och jag kan resa på egen hand — utan att tagas om hand av en sjökapten, som leder min färd över haven. Jag kan inte förflytta mig till andra himlakroppar, men på denna är jag åtminstone självständig vandrare.»

Då jag har nedskrivit dessa rader, lyfter jag mina ögon och ser utåt sjön. Jag ligger vid Waikikis strand på ön Oahu. Långt borta under den azurblåa himmelen ser jag passadvindens moln driva lågt framåt över det blågröna, turkosskiftande djupa havet. På närmare håll lyser sjön smaragdgrön och ljust olivfärgad. Så kommer revet, när vattnet glimmar blåviolett med röda fläckar. Där innanför gå ljusgröna och läder-färgade strimmor i växlande ränder, utvisande var sandbäddarna ligga mellan de levande korallbankarna. Genom och över och ut ifrån dessa underbara färgskiftningar tumla med åsklikt dån praktfulla bränningar. Som sagt, jag lyfter mina ögon och ser på allt detta — och mitt i den vita kammen på en brottsjö reser sig plötsligt en mörk gestalt — en människofisk eller en havsgud — han står just på framsidan av den vita kammen, när den faller över och störtar ned, och han driver inåt land, begravd upp till veka livet i yrande skum — vattnet har gripit tag i honom och skjuter honom handlöst mot land väl en kvarts mil långt. Det är en kanak på sitt glidbräde. Och jag vet, att när jag slutat dessa rader, skall jag snart vara ute i detta virrvarr av färger och bränningar, försöka att glida på brottsjöarna som han, misslyckas så som han aldrig har gjort det, men levande livet så som de bästaav oss kunna göra. Skildringen av detta färgrika vatten med den flygande havsguden, kanaken, bör vara en anledning till för unga män att bege sig

västerut och ändå längre västerut, bortom solnedgångens badplats, och fortfarande färdas västerut tills de åter komma tillbaka hem.

Men jag återvänder nu till vår färd. Tro för all del icke, att jag redan visste allt vad jag behövde veta. Jag bar endast förvärvat de första grunderna i navigation. Det finns ännu mycket för mig att lära. På Snark ligger det ett tjogtal lockande böcker om navigation, som vänta på mig. Där finns ett arbete av Lecky och ett av Sumner, vilka tydligt och bestämt visa den, som är villrådig om var han befinner sig, var han är och var han inte är. Det finns dussintals metoder att räkna ut var man befinner sig ute på djupen, och det skulle fordras åratals arbete för att komma underfund med dem alla och alla deras finesser.

I det lilla vi hade lärt fanns det till och med brist-fälligheter, som buro skulden till Snarks skenbart underliga beteende. Torsdagen den 16 maj, till exempel, svek oss passadvinden. Under det dygn, som tog slut på fredagen klockan tolv middagen, hade vi enligt död räkning icke seglat tjugu mil. Här följer anteckningen för bägge dagarna grundad på våra observationer:

Torsdag 20° 152°

Fredag 21°

154°

57’ 9” N

40’ 30” W

15’ 33” N

12’ W

Skillnaden mellan de bägge positionerna var ungefär åttio mil. Men vi visste, att vi icke hade färdatstjugu. Vår räkning var fullkomligt riktig. Vi gingo igenom den flera gånger. Det felaktiga låg i den observation vi hade tagit. Det fordras övning och skicklighet för att kunna ta en korrekt observation, i all synnerhet på ett så litet fartyg som Snark. Den hårt sättande och slingrande farkosten och det korta avståndet

16. En stor våg kan skymma undan horisonten.

från observatorns öga till vattenytan lägger hinder i vägen. En stor våg, som reser sig på en mils avstånd, kan skymma undan horisonten.

Men vad oss särskilt beträffar, fanns det en annan faktor, som åstadkom förvirring. Linder solens årslopp mot norr genom rymden var dess deklination i tilltagande. På 19 graders nordlig latitud har man solen nästan rakt över huvudet i mitten av maj. Höjd-vinkeln var mellan åttioåtta och åttionio grader. Hade den varit nittio, så skulle vi ha haft solen rakt över/o

våra huvud. Det var en annan dag vi lärde oss någonting om att ta den nästan lodrätt över oss stående solens höjd över vattenytan. Roscoe gav sig i färd med att föra solen nedåt östra horisonten, och han höll sig i detta kompasstreek, oaktat solen skulle passera meridianen åt söder. Jag, å min sida, ville föra henne nedåt sydost och förirrade mig åt sydväst. Vi studerade på egen hand, ser ni. Resultatet blev, att jag tjugufem minuter över tolv efter fartygets tid förklarade att klockan var tolv efter solen. Nu betydde detta, att vi hade ändrat vår belägenhet på jordens yta med tjugufem minuter, vilket var lika med ungefär sex grader longitud, eller trehundrafemtio mil. Detta utvisade, att Snar k hade gjort femton knop i timmen under tjugufyra timmar å rad — och det hade vi aldrig märkt! Det var ju både löjligt och dumt. Men Roscoe, som fortfarande höll solbilden vid östra horisonten, påstod att klockan ännu icke var tolv. Han var böjd för att tillskriva oss tjugu knop. Och nu begynte vi föra våra sextanter alldeles vilt runt hela horisonten — och vart än vi sågo fanns solen där, förbryllande nära synranden, än ovanför den och än nedanför. På ett håll förkunnade solen att det var förmiddag, på ett annat att det var eftermiddag. Solen var som den skulle, det visste vi — och således var det vi, som hade orätt. Återstoden av eftermiddagen tillbragte vi i sittrummet, läsande i våra böcker och funderande över var felet kunde ligga. Den

dagen hade vi gått miste om en korrekt observation, men vi gjorde det icke den följande. Vi hade då lärt oss bättre.

Det hade vi verkligen, bättre än vi först trodde att vi hade gjort. Vid begynnelsen av andra eftermiddags-vakten en kväll sutto Charmian och jag på backen och spelade kort. Jag råkade plötsligt att se föröver och gjorde då den upptäckten, att bergstoppar, omgivna av moln, höjde sig på något avstånd ur havet. Det gladde oss att se land, men jag var rent förtvivlad över vår navigation. Jag trodde ju, att vi hade lärt oss bättre än förut, men efter vårt läge vid tolvtiden, plus den sträcka vi sedan dess hade tillryggalagt, skulle vi ännu ha hundra mil kvar till land. Men där låg nu i alla fall land i sikte, försvinnande för våra ögon i solnedgångens glöd. Landet låg nog som det skulle. Det kunde aldrig bortdisputeras. Det var vår navigation, som var på tok. Men det var den ändå inte helt och hållet. Landet, som vi sågo, var spetsen av Haleakala — Solens Hus — den största slocknade vulkan i världen. Den höjer sig tiotusen fot över havet och låg på ett avstånd av drygt hundra mil från oss. Vi seglade hela natten med sju knops fart, och på morgonen låg Solens Hus fortfarande framför oss. Del tog ytterligare några timmars segling att komma tvärs vulkanen. »Ön där är Maui», sade vi med ledning av sjökortet. »Och den därnäst är Molokai, där de spetälska vistas. Bakom Molokai ligger ön Oahu. Där ha vi nu Makapuu udde! I morgon ska' vi vara i Honolulu. Vår navigation har inte slagit fel.»FEMTE KAPITLET.

Vår första landstigning.

»Det kommer inte att bli enformigt alls till sjöss», hade jag lovat mina reskamrater på Snark. Oceanen vimlar av liv. Det är så fullt av levande varelser, att det för varje dag händer någonting nytt. Nästan strax sedan vi ha passerat Golden Gate och styrt kurs söderut få vi flygfiskar att roa oss med. Dem steka vi till frukost. Och så ska' vi fånga bonitas och guldmakrill och harpunera springare från klyvarbommen. Och hajarna sedan — där finns hajar i oändlighet.»

Vi passerade Golden Gate och styrde kurs söderut. Kaliforniens berg försvunno bortom horisonten bakom oss, och solen sken varmare för varje dag. Men där fanns inga flygfiskar, inga bonitas och ingen guldmakrill. Oceanen visade sig vara totalt utan allt liv. Aldrig hade jag seglat på ett så ödsligt hav. Förr hade jag alltid träffat på flygfisk vid samma latitud.

»Nå, det gör detsamma», sade jag. »Vänta bara till vi ha passerat Södra Kaliforniens kust. Då komma vi allt i sällskap med flygfisken.»

Vi konmio i bredd med Södra Kalifornien, i bredd med Nedre Kaliforniens halvö, i bredd med Mexikos kust — och det fanns ingen flygfisk, där fanns inte hel-ler någonting annat. Inte ett tecken till liv. Dag efter dag förgick på samma sätt. Denna frånvaro av allt liv började nästan förefalla hemsk.

»Betyder ingenting», sade jag. »Då vi råka på flygfisken, träffa vi också på allting annat. Flygfisken är de övriga arternas favoritföda. Allting kommer i klump då vi råka på flygfisken.»

17. Vi komma in i nordostpassaden.

Fastän jag egentligen skulle ha styrt sydväst för att komma till Hawaii, höll jag fortfarande söderut. Jag skulle bestämt ta rätt på de där flygfiskarna. Så kom det därhän, att om jag ville till Honolulu, så borde jag styra rakt västerut. Jag lät Snark i stället gå vidare söderut. Inte förrän vid 19° latitud råkade vi på den första flygfisken. Han var alldeles vådligt ensam. Jag såg honom. Fem andra par ivriga ögon spejade utåt havet hela dagen, men ingen mer syntes till. Så sparsamt förekom flygfisken på vår väg, attnära en vecka till förflöt innan den siste av oss hade sett sin första flygfisk. Och vad beträffar guldmakrill, bonitas, delfiner och andra av djupens horder, så fanns där inte en enda.

Inte ens en haj skar vattenytan med sin olycksbådande ryggfena. Bert tog dagligen en doppning under bogsprötet, varvid han hängde sig fast vid stagen och släpade kroppen genom vattnet. Dagligen kom han också med förslaget att släppa tag och göra en ordentlig simtur. Jag gjorde mitt bästa för att avråda honom. Men hos honom hade jag förlorat allt anseende som auktoritet i fråga om livet till havs.

»Om där finns hajar», sade han, »varför visar dom sej inte då?»

Jag försäkrade honom, att om han verkligen släppte tag och gåve sig ut att simma, så skulle nog hajarna visa sig med ens. Detta var bara prat av mig. Jag trodde det inte själv. Det verkade emellertid som en hållhake på Bert för ett par dagar. Tredje1 dagen blev det stiltje och mycket hett. Snark gjorde en knop i timmen. Bert gav sig ned under bogsprötet och simmade omkring. Lägg nu märke till det förvända i vad som hände! Vi hade seglat mer än tvåtusen mil över oceanen och inte sett till en enda haj. Men knappt fem minuter efter att Bert hade slutat sin simtur, skar ryggfenan av en haj sina cirklar i vattenytan runt om Snark.

Det var någonting galet med den där hajen. Den rent av förbryllade mig. Det där djuret hade alls ingen rättighet att befinna sig där i denna ödsliga ocean. Ju mer jag tänkte över det, ju obegripligare föreföll det mig. Men två timmar därefter hade vi land i sikte,och då blev mysteriet förklarat. Han hade kommit till oss från land och inte från de obebodda djupen. Han förebådade landkänningen. Kom med budskap från kusten.

Tjugusju dagar efter avseglingen från San Francisco anlände vi till ön Oahu, tillhörande Hawaiis territorium. Tidigt på morgonen seglade vi omkring Dia-

18. Snark på sin första ankarplats.

mond Head, och där låg nu Honolulu inom synhåll framför oss. Och nu saknades det icke längre liv på oceanen. Flygfiskar sköto genom luften i glittrande skaror. Inom fem minuter sågo vi flera, än vi hade sett förut under hela resan. Andra fiskar, stora och av olika slag, gjorde höga hopp ur vattnet. Där var liv och rörelse överallt, både på havet och vid stranden. Vi kunde se master och skorstenar på fartygen i hamnen, vi sågo hotell och badande längs stranden vid Waikiki, vi sågo röken stiga i luften från bostädernahögt uppe på de vulkaniska sluttningarna av Punch Bowl och Tantalus. Tullbåten kom redan i full fart för att möta oss, och en väldig massa delfiner samlades framför Snarks bog och gjorde de allra löjligaste luftsprång. Hamndoktorns båt kom rännande ut emot

19, Bryggan, som inte vill stå stilla.

oss och en stor havssköldpadda körde upp ryggen ur vattnet och tog sig en titt på oss. Aldrig hade vi haft ett så egendomligt stimmande liv ombord. Främmande ansikten på däck, främmande röster sorlande om varandra — och dagens tidning med kabeltelegram från alla världens länder stucken i våra händer. Händelsevis råkade vi där få läsa, att Snark med hela sin besättning hade gått förlorad på oceanen, och att fartyget icke hade varit sjodugligt. Och just medan vi läste detta

0—25899. På långfärd.anlände per trådlös telegraf underrättelsen om Sncirks lyckliga framkomst till det församlade sällskapet på Haleakalas topp.

Det var Snarks första hamn efter avfärden — och vilken landstigning! Under tjugusju dygn hade vi gungat på den ödsliga oceanen, och det var nästan svårt att få klart för sig, att det verkligen fanns så mycket liv till i världen. Vi blevo alldeles vimmelkantiga av det. Det gick oss på samma sätt som Rip Van Winkle, vi tyckte att vi drömde. Åt den ena sidan smälte azurblått vatten och azurblåa skjmr tillsammans vid horisonten; åt den andra reste sig havet i väldiga smaragdfärgade bränningar, som föllo i snövitt yrande skum över en strand av vit korall. Bortom denna strand böljade gröna plantager av sockerrör, som sträckte sig uppåt de branta höjderna, vilka till slut ändade med naggade vulkaniska krön, dränkta av tropiska regnskurar och omgivna av en oerhörd massa moln, dit jagade av passadvindarna. I alla händelser var det en utomordentligt vacker dröm. Snark vände och styrde kurs rakt mot de smaragdgröna bränningarna, tills de lyfte sig och dånade på ömse sidor om oss — och på bägge sidorna, knappast på ett stenkasts avstånd, visade revet sina långa, mattgröna, hotande tänder.

Plötsligt sträckte landet — skiftande i tusen nyanser av yppigt olivgrönt — ut sina armar och slöt Snark intill sig. Det var ingen farlig passage genom revet nu längre, inga smaragdgröna bränningar, ingen azurblå ocean — ingenting annat än ett varmt och ljuvligt land, en spegelklar lagun och låga stränder, vid vilka mörkskinnade tropiska barn simmade omkring. Ocea-nen var försvunnen. Med ett rasslande ljud drog Snarks ankare ut kättingen genom klyset, och låg orörligt på den jämna, lugna ytan. Alltsammans var så vackert och så underligt, att vi inte kunde ta det för verklighet. På sjökortet stod denna hamn benämnd Pearl Harbour, men vi kallade den

Drömhamnen.

Så lade en båt till hos oss. Ombord på den voro en del medlemmar av Hawaiis yachtklubb, som kommo för att hälsa oss välkomna, och med äkta hawaiisk gästfrihet inbjödo de oss att njuta av allt vad de hade. De voro vanliga människor — kött och blod och allt övrigt — men deras uppträdande störde likväl icke vår uppfattning, att vi levde i en dröm. Vår senaste erfarenhet i fråga om människor var minnet av Förenta staternas sheriffer och av vettskrämda små köpmän med rostiga slantar i stället för själar, vilka i en atmosfär full av sot och koldamm lade sina smutsiga händer på Sncirk och ville hålla fartyghet tillbaka från dess stora äventyrsfärd. Men de män, som nu kommo för att möta oss, voro rena. Deras kinder hade hälsans bruna färg, och deras ögon voro icke bländade och försedda med glasögon efter att ha stirrat för mycket på glimmande mynthögar. Nej, de voro endast en bekräftelse på att vi drömde. Deras uppträdande styrkte oss i denna föreställning.

Och så följde vi dem i deras båt över det lugna glimmande vattnet till det underbara gröna landet. Vi landade vid en liten lastbrygga, och nu blev det tydligare än någonsin för oss att vi drömde. Kom ihåg, att vi under tjugusju dygn hade oavbrutet gungat på oceanen i ett så oansenligt fartyg som Sncirk. Icke för ett enda ögonblick under alla dessa tjugusju dygn hade vi20. På tropisk jord.haft någon fullkomlig stillhet, vi hade varit i oavbruten rörelse. Och med denna oavbrutna rörelse hade vi blivit impregnerade. Våra kroppar och hjärnor hade gungat och rullat så länge, att de fortforo att gunga och rulla på samma sätt då vi stego ur på den lilla bryggan. Detta ansågo vi naturligtvis att bryggan gjorde i stället. Det var bägges vår uppfattning. Jag vacklade framåt på bryggan och var nära att falla i vattnet. Jag såg på Charmian, och det sätt på vilket hon gick, gjorde mig riktigt ledsen. Men bryggan bar sig då också alldeles åt som ett skeppsdäck. Den lyfte sig, hävde och sänkte sig och föll, och eftersom där inte fanns några ledstänger, hade Charmian och jag full sysselsättning med att undvika att falla i vattnet. Aldrig hade jag sett en så befängd liten brygga. När jag riktigt spände ögonen i den, rullade den inte alls; men så snart jag riktade min uppmärksamhet på någonting annat, kom den i gungning igen, alldeles som Snark. En gång tog jag den på bar gärning, just då dess ena ända reste sig mot höjden, och där stod jag och stirrade nedåt, en lutning av tvåhundra fots längd — ingenting kunde vara mera likt ett skeppsdäck, som dyker ned i en väldig motsjö.

Slutligen klarade vi emellertid passagen över bryggan med våra inbjudares hjälp och kommo lyckligt i land. Men landet var ingalunda bättre än bryggan. Det första det gjorde var att det hävde sig upp på ena sidan, och så långt ögat kunde nå såg jag det gunga och vagga, ända upp till dess naggade vulkaniska ryggrad — och molnen där ovanför gungade på samma sätt. Kunde detta vara ett reelt fastland, som bar sig åt på det sättet? Det föreföll lika overkligt, som helavår landstigning i övrigt. Ja, det var en dröm. Den kunde når som helst upplösas som en dimma. Så fick den tanken insteg i mitt huvud, att felet kanske ändå låg hos mig — att jag var yr i huvudet eller hade ätit någonting, som jag inte kunde smälta. Men jag såg på Charmian och hur bedrövligt hon gick — just då jag tittade ditåt såg jag henne vacklande knuffa till den. vid vars sida hon vandrade. Jag talade till henne, och hon beklagade sig över hur underligt landet har sig åt.

Vi gingo över en vidsträckt, underbart vacker gräsmatta och genom en allé av kungliga palmträd; fortsatte sedan över ännu underbarare gräsplaner i behaglig skugga från ståtliga träd. Luften var full av fågelsång och genomdränkt av rika, varma dofter — lukten från högväxta liljor, lysande hibiscusblommor och andra egendomliga tropiska blommande växter. Drömmen var nära att bli nästan omöjligt vacker för oss, som så länge ej hade sett annat än det salta, rastlösa havet. Charmian sträckte ut sin hand och grep tag i mig — för att icke överväldigas av all denna oförgängliga skönhet, tänkte jag. Men ... Då jag ville stödja henne, slog jag korsben, och gräsmattor och blommor gungade upp och ned omkring mig. Det påminde om jordbävning, fastän det hastigt gick över utan att göra någon skada. Och det var ganska svårt att överraska landet under utförandet av dessa skälmstycken. Så länge jag ihärdigt bevakade det, hände ingenting. Men så snart min uppmärksamhet drogs åt någonting annat, började hela landskapet svänga och häva sig och gunga åt alla håll och kanter. En gång vände jag hastigt på huvudet och fick se den ståtliga raden av kungliga palmträd svänga i en väldig båge mot skyn.21, »Drömhamnen».Men just då jag fixerade dem, stannade de, och drömmen blev lugn och stilla.

Därnäst kommo vi till ett svalt hus med rymlig långsträckt veranda, där lotusätare skulle kunna ha sin boning. Fönster och dörrar stodo vidöppna för vinden; fågelsång och blomsterdoft strömmade sakta in och ut. Väggarna voro behängda med vävnader. Vilobäddar med täcken av gräsvävnad stodo inbjudande i alla vrår, och där fanns ett stort piano, på vilket jag var säker att det aldrig spelades någonting högljuddare än vaggsånger. Tjänsteandar — japanska flickor i natio-nalkostym — svävade av och an lika ljudlöst som fjärilar. Allting var övernaturligt svalt. Här fanns minsann icke brännande solsken över ett oändligt hav. Det var för gott att vara sant. Men det var ju icke heller verklighet. Det var en drömboning. Jag visste det, ty jag vände mig om helt plötsligt och såg då det stora pianot hovera sig på sin rymliga plats i ett av rummets hörn. Men jag sade ingenting, ty i detsamma hälsades vi av en behagfull kvinna, en vacker madonna, klädd i höljande vitt och med sandaler på fotterna. Hon tog emot oss som om vi hade känt varandra i alla tider.

Vi sutto till bords på den svala verandan, upppassades av de fjärilliknande flickorna, åto besynnerliga rätter och drucko ett slags nektar, som kallades poi. Men drömmen började hota med att gå i sär. Allting glittrade och dansade likt en regnbågsskim-rande bubbla, som står i begrepp att brista. Jag satt just och kastade en blick ut på det gröna gräset, de ståtliga träden och hibiscusblommorna, då jag plötsligt kände att bordet rörde sig. Bordet, madonnan mittemot mig, lotusätarnas veranda, de skarlakansfär-gade hibiscusblommorna, gräsmattan och träden — allt lyfte sig och vaggade inför mina ögon, och hävde sig och sjönk som i en vågdal på ett omätligt hav. Jag. grep konvulsiviskt tag i min stol och höll den fast. Jag hade en förnimmelse av att jag höll kvar drömmen på samma gång som jag höll fast stolen. Och jag skulle icke alls ha blivit överraskad, om havet helt plötsligt hade kommit rusande och dränkt hela detta drömland, och jag hade funnit mig sittande vid ratten på Snark, händelsevis seende upp från studiet av logaritmiska tabeller. Men drömmen fortfor. Jag betraktade förstulet madonnan och hennes man. De sågo icke alls förundrade ut. ingenting på hordet hade förflyttats från sin plats, och hibiscusblommorna, träden och gräsmattan fanns kvar. Ingenting var förändrat. Jag drack mera nektar, och drömmen föreföll verkligare än någonsin.

»Vill ni ha litet té med is?» frågade madonnan. I detsamma sjönk hennes sida av bordet sakta och varsamt, och mitt jakande svar delgavs henne från fyrtiofem graders vinkel.

»På tal om hajar», sade hennes man, »så var det en karl i Niihau som.. .» Nu lyfte sig bordet återigen, och jag såg upp till honom från fyrtiofem graders vinkel.

På detta sätt fortgick lunchen, och jag var glad över att slippa bedrövelsen att se hur illa Charmian gick. Men plötsligt gick ett mystiskt ord med en ton av förskräckelse över lotusätarnas läppar. »Alia!» tänkte jag, »nu går drömmen upp i rök.» Jag grep återigen ett förtvivlat tag i min stol, fast besluten att föra med mig till verkligheten och till Snark ett påtagligt.eo

minne från det förtrollande lotuslandet. Jag kände, att hela drömmen krängde och arbetade på att gå i stycken. Just då upprepades det mystiska ordet med samma ton av förskräckelse. Det ljöd — ja, del ljöd som reporters! Jag vände på huvudet och såg tre stycken komma gående över gräsmattan, å, ni välsignade reporters! Då var ju drömmen odisputabelt verklighet ändå, när allt kom omkring. Jag kastade en blick utåt det glänsande vattnet, och där såg jag Snark ligga för ankar — och jag kom ihåg, att jag hade seglat med detta fartyg från San Francisco till Hawaii, och att detta var Pearl Harhour — och det stod plötsligt till och med klart för mig, att jag bugade mig vid presentationen och gav till svar på den första frågan: »Ja, vi hade ett härligt väder under hela liitresan.»SJÄTTE KAPITLET.

En kunglig sport.

Det är just vad det är, en kunglig sport för jordens naturliga härskare. Gräset växer ända ned till vattnet vid Waikikistranden och ej fullt femtio fot från själva havet. Träden gå också ända ned till det salta vattenbrynet, och man sitter i deras skugga och ser bortåt havet på en majestätisk våg, som kommer dånande in mot stranden, alldeles framför ens fötter. En halv mil ulåt havet, där revet ligger, slungas de vit-hättade brottsjöarna plötsligt mot höjden från den lugna turkosblåa ytan och komma rullande in till stranden. De komma en efter annan, en hel mil långt, med hjälmar av yrande skum — de vita bataljonerna av havets oändliga armé. Och man sitter där och

lyssnar till det ständiga dånet och bruset, och ser på den ändlösa processionen, och känner sig liten och bräcklig inför denna väldiga kraft, som ger sig utbrott i att rasa och skumma och ryta. Man känner sig verkligen rent av mikroskopiskt liten, och hlotta tanken på att komma i delo med dessa brottsjöar kommer ens fantasi att skälva av ängslan, nästan av fruktan. De äro ju en hel mil långa, dessa gapande odjur, de väga tusen tons och de störta mot stranden fortare än en människakan springa. Vad har man för chanser mot dem? Inga alls, förklarar ens tillbakaryggande jag — och där sitter man och ser och lyssnar och tänker, att i gräset och skuggan är det gott att vara.

Men därute, där en väldig skummande brottsjö i detsamma häver sig mot skyn, ser man plötsligt någonting, som måste vara en havsgud, resa sig ur virveln

22. På brottsjöns rygg.

av skum och yrande vitt — över den svindlande, vältande, lutande och fallande vågkammen sjmes det mörka huvudet av en man. Hastigt reser han sig upp mitt i det vita bruset. Hans mörka skuldror, hans bröst, hans underkropp, hans lemmar — allt står plötsligt för ens syn. Där ett ögonblick förut ingenting annat fanns än den stora ödsligheten och det ursinniga rytandet, står nu plötsligt en man upprätt i hela sin längd, icke ursinnigt kämpande i detta vilda kaos, icke neddragen och krossad och begravd av de väldigaodjuren, utan stående över dem alla, lugn och överlägsen, behållande jämvikten på den svindlande toppen, med fotterna hegravda i det virvlande, salta skummet, som yr upp ända till hans knän, medan hela den övriga kroppen är omgiven av fria luften och glimmande sol-

23. Leviathan och Snark.

sken och han flyger framåt, flyger lika snabbt framåt som vågen, på vilken han står. Det är en Merkurius — en brunskinnad Merkurius. Hans hälar äro bevingade, och de flyga med samma snabbhet som vågen. Verkliga förhållandet är, alt han ur havet har hoppat upp på brottsjöns rygg och rider på den, och vågen tjuter och ryter och kan icke skaka honom av sig. Men han varken gestikulerar eller balanserar. Han står fullkorn-ligt okänslig, orörlig som en staty, vilken genom något underverk rests ur havets djup. Och rakt framåt mot stranden flyger han på sina bevingade hälar och på brottsjöns rygg. Så blir där ett vilt virvlande av yrande stänk och ett långdraget brusande, medan vågen sjunker tillintetgjord mot stranden vid ens fötter. Och sä stiger där helt lugnt i land en kanak med skinnet färgat i guld och brunt av tropikens ok. Några minuter förut syntes han blott som en mörk fläck på ett avstånd av en fjärdedels mil. Han har »betslat det gapande odjuret» och ridit det i land, och stoltheten över det utförda dådet talar ur hållningen på hans härliga gestalt, då han kastar en hastig och likgiltig blick på åskådaren, som sitter i skuggan på stranden. Han är kanak — och han är man, medlem av det kungliga släkte, som har gjort sig till härskare över den råa materien och tvingat den alt gagna med sin tillvaro.

Och där sitter man och tänker på Tristans sista kamp mot vågen den olycksdigra morgonen — och man funderar vidare och kommer till den slutsatsen, att kana-ken har gjort vad Tristan aldrig gjorde, och att han har en glädje av havet, som Tristan aldrig kände till. Och man låter tankarna gå vidare. Det kan visserligen vara mycket bra att sitta där i den svala skuggan vid stranden, men man är ju också en man, en av del kungliga släktet, och vad en kanak kan göra, måste man ju kunna göra själv. Försök! Av med kläderna, som endast äro en plåga i detta milda klimat! Ut och kämpa med svallande våg! Må fotterna bevingas genom den skicklighet och styrka man äger! Lägg betsel på brottsjöarna, kuva dem och rid på deras rygg, som det anstår en kung!Så gick det till att jag gav mig i färd med att rida på sjöarna. Och sedan jag nu har gjort det, håller jag det mer än någonsin för att vara en kunglig sport. Men låt mig först förklara saken enligt fysikens begrepp. En våg är en kommunicerad skakning. Vattnet, som utgör vågens kropp, rör sig icke självt. Om det gjorde det, så skulle där, när man kastar en sten i vattnet och det krusar sig i allt vidare ringar, synas ett ständigt tilltagande hål i mitten. Nej, vattnet, som utgör vågens kropp, är stationärt. Ni kan till exempel sitta och betrakta en särskild del av oceanens yta, och därvid se samma vatten stiga och falla tusen gånger under en skakning, som kommuniceras av tusen successiva vågor. Föreställ er nu, att denna kommunicerade svallning går i riktning mot stranden. Då bottnen blir grundare, slår den undre delen av vågen först mot land och blir hejdad. Men vattnet har flytande form, och den övre delen av vågen

har icke stött emot någon-ting, varför det fortsätter att kommunicera svallningen, fortsätter alt gå vidare. Och när toppen av vågen fortfar att svalla, medan dess underdel stannar efter, måste någonting inträffa. Vågens underdel drages undan och toppen av vågen faller över, faller framåt, störtar ned, skummande och brusande. Att vågens underdel slår emot land är orsaken till alla bränningar.

Men förvandlingen från ett sakta böljande till en brottsjö går icke helt plötsligt, såvida icke havsbottnen bar tvära branter. Om vi antaga, att bottnen sedan så småningom blir grundare på en sträcka av en fjärdedels eller en hel mil, så upptages denna sträcka av småningom skeende förvandling. Just så är havsbottnen beskaffad utanför Waikikis strand, och därigenom har man där det yppersta tillfälle att rida på brottsjöarna. Man hoppar upp på en sådan just då den bryter upp, och stannar på dess rygg ända tills den når stranden.

Och nu till själva rittens teknik. Man ger sig av ut i vattnet på ett flatt bräde, sex fot långt, två fot brett och någorlunda ovalt till formen. Så lägger man sig ned på brädet som en liten pojke på en drivande planka, och paddlar sig med händerna ut till djupt vatten, där vågorna börja gå vita. Där ligger man helt lugnt på sitt bräde. Sjö efter sjö reser sig framför och bakom, under och över en, och brusar i väg in till stranden, men lämnar en kvar där man är. När vågen får kamm, blir den brantare. Tänk er nu, att ni på ert bräde befunne er på framsidan av den branta sluttningen. Om den stode stilla, så skulle ni glida utför den, alldeles som en pojke åker på kälke utför en backe. »Men vågen står inte stilla», invänder ni. Mycket rik-tigt, men vattnet som bildar vågen står slilla — och där har ni hemligheten. Om ni kan komma upp på framsidan av vågen och börjar glida framåt med den, så kan ni fortfara på det sättet utan att någonsin nå vågdalen där nedanför. Var så god och låt bli att skratta! Framsidan av vågen håller kanske icke mer än sex fot, men ni kan ändå glida framåt med den en kvarts mil eller en halvmil utan att nå vågdalen. Ty eftersom vågen endast är kommunicerad skakning eller rörelsekraft, och vattnet som utgör vågen förändras varje ögonblick, så får vågen nytt vatten allt efter som den fortskrider. Man glider vidare med detta 113m vatten, och likväl behåller man sin ursprungliga ställning på vågen — och man glider vidare med ännu nyare vatten, som ingår i vågens form. Man glider framåt precis lika fort som vågen går. Om den går femton mil i timmen, färdas vågryttaren femton mil i timmen. Mellan er och stranden ligger en sträcka av en fjärdedels mil vatten. Då vågen svallar framåt, ger detta vatten tjänstvilligt nya tillsatser åt densamma, tyngdkraften gör det övriga, och det bär av utför med ryttaren, som glider hela sträckan framåt. Om ni fortfarande hyllar den uppfattningen, att vattnet rör sig med er, så stick ned edra armar i det och försök att paddla! Ni skall då finna, att ni måste vara oerhört rask, för att kunna ta ett enda tag, ty vattnet faller undan bakåt lika fort som ni rusar framåt.

Och nu till en annan fas av samma sak. Alla regler ha sina undantag. Det är sant, att vattnet i en våg icke färdas framåt. Men där finns någonting, som man skulle kunna kalla för »havets slungande». Vattnet i den överända störtande vågkammen rör sig framåt,

därmed kommer man snart underfund, om man får ett slag i ansiktet av den, eller om man råkar att komma under den och genom ett väldigt slag skickas flämtande under vattenytan för en halv minut. Vattnet i vågens topp vilar på vattnet i den undre delen av vågen. Men när vågens undre del slår emot land, stannar den, me-

25. Stående och liggande under färd mot land.

dan toppen går vidare. Den har icke längre underdelen av vågen att vila på. Där den förut hade solitt vatten under sig, har den nu ingenting annat än luft, och för första gången känner den tyngdkraftens grepp och faller, söndersliten och slungad framåt därigenom att vågens underdel hlir efter. Och det är på grund av detta som ritten på glidbräde är någonting för mer än ett lugnt glidande utför en kälkbacke. Det är som om man greps och slungades mot stranden av en titans hand.Jag lämnade den svala platsen i skuggan, satte på mig simdräkt och fick tag i ett glidbräde. Brädet var för litet. Men det visste jag inte, och ingen upplyste mig om det. Jag sällade mig till några små kanakpoj-kar på grunt vatten, där vågorna voro små och i starkt avtagande — en sannskyldig övningsplats för en kin-dergarten. Jag gav noga akt huru de små kanakpoj-karna buro sig åt. När en lämplig sjö nalkades, kastade de sig framstupa på sina bräden, sparkade alldeles ursinnigt och redo på detta sätt in till

stranden på vågens rygg. Jag bjöd till att göra som de. Jag betraktade dem noga, försökte att göra allting precis på samma sätt som de gjorde, och misslyckades totalt. Vågen gick sin väg utan mig. Jag försökte om och om igen. Jag sparkade dubbelt så ursinnigt som pojkarna, och jag misslyckades. Det var väl ett halvt dussin pojkar omkring mig. Alla kastade vi oss på våra bräden i lämpligt ögonblick. Och våra fötter arbetade lika häftigt som akterhjulen på flodångarna — och de små skälmarna gledo i väg, medan jag stannade efter med skammen.

Jag höll ut en dryg timme med mina försök, men jag kunde omöjligt förmå en enda våg att bära mig till stranden. Då kom en av mina vänner, Alexander Hume Ford, globetrotter till professionen och ständigt på jakt efter någonting sensationellt. Det hade han funnit vid Waikiki. På väg till Australien hade han stannat här för någon vecka — han ville se, om det var någonting sensationellt med att rida på brottsjöarne, och nu kunde han icke slita sig ifrån det. Han hade hållit på med det en hel månad, och ännu kunde han icke finna något tecken till att den tjusning, som spor-ten utövade på honom, var i avtagande. Han talade med stor auktoritet.

»Låt bli det där brädet», sade ban. »Släng bort det med ens. Och förresten, du har ju burit dig alldeles galet åt. — Om det där brädet hade kört sin nos i bottnen bär, så skulle du ha fått din mage uppsliten ... Se här, tag mitt bräde! Den storleken är lagom för en man.»

Jag blir alltid ödmjuk inför kunskap och erfarenhet. Det visste Ford. Han visade mig rätta sättet att lägga mig på brädet. Sedan avvaktade han en lämplig våg, gav mig en knuff i rätta ögonblicket och — där var jag nu! Å, vilket härligt ögonblick, då jag kände brottsjön gripa mig och föra mig framåt! Jag flög i väg väl hundrafemtio fot och hamnade därefter på sanden. Från och med detta ögonblick var jag förlorad. Jag vadade tillbaka till Ford med hans bräde. Det var stort, flera tum tjockt och vägde säkert sina dryga sjuttiofem skålpund. Han gav mig anvisningar och råd, många råd. Han hade icke haft någon som undervisat sig, men allt vad han arbetsamt hade studerat sig till under vecktal meddelade han mig på en halvtimme. Jag fick min kunskap genom omhud. Och inom en halvtimme var jag i stånd att starta på egen hand och rida i land. Jag gjorde det gång på gång, och Ford uttalade sitt gillande och gav mig flera anvisningar. Så till exempel tillsade han mig att gå precis så långt fram på brädet och inte längre. Men jag måste ändå ha överskridit den bestämda punkten, ty då jag kom rusande mot land, körde det eländiga brädet sin nos i bottnen, stannade helt tvärt, gjorde en volt, och vi skildes våldsamt från varandra. Jag slungadesgenom luften som ett spån och begravdes nesligt under den nedstörtande vågkammen. Och jag insåg mycket väl, att om icke Ford hade varit, så skulle jag ha fått magen ömkligen uppristad. Denna särskilda risk är just en del av sporten, säger Ford. Kanske att det kommer att hända honom, innan han lämnar Wai-kiki. I så fall är jag övertygad om, alt hans längtan efter det sensationella blir stillad för en tid.

När allt kommer omkring är det min fasta tro, att mord är värre än självmord, i synnerhet om del förstnämnda begås mot en kvinna. Och Ford räddade mig från att begå ett mord. »Tänk dig, att dina bén ska' tjänstgöra som roder», hade han sagt till mig. »Håll dem tätt tillsammans och styr med dem.» Några minuter senare kom jag rusande in mot stranden på en brottsjö. Och då jag nalkades land, såg jag där rakt framför mig en kvinna stå i vattnet, som räckte henne upp till midjan. Hur skulle jag kunna hejda vågen, som jag red? Det såg ut som om kvinnans sista stund vore kommen. Brädet vägde ju sjuttiofem skålpund, jag vägde etthundrasextiofem. Och denna sammanräknade tyngd hade en fart av femton mil i timmen. Brädet och jag utgjorde en projektil. Jag lämnar åt herrar fysiker att räkna ut styrkan av den stöt, som skulle drabba den stackars bräckliga kvinnan. Men så kom jag ihåg min sk}Mdsängel Fords ord. »Styr med dina ben!» flög genom min hjärna. Och jag stjurle med mina ben, jag styrde häftigt och kraftigt, av all min förmåga, av hela min makt. Och brädet vände sig bredsides på vågen. Nu hände mycket på en gång. Vågen gav mig en lätt knuff, bara helt liten och lätt, men tillräcklig för att skuffa mig från brädet och pressa migned genom det brusande vattnet till havsbottnen, med vilken jag kom i våldsam kollision, och på vilken jag rullades av och an. Men så fick jag upp huvudet, drog djupt efter andan och kom på fotter. Där stod kvinnan framför mig. Jag kände mig som en hjälte. Jag hade ju räddat hennes liv. Och hon skrattade åt mig. Det var inte hysteriskt. Hon hade aldrig haft en aning om faran. Jag tröstade mig emellertid med att det inte var jag, utan Ford, som hade räddat henne — jag hade inte

26. På vågkammen.

alls behövt känna mig som en hjälte. Och för övrigt var det där styrandet i sig självt någonting storslaget. Efter några minuters övning var jag i stånd att styra in och ut förbi andra badande och behålla min plats på vågen i stället för att begravas under den.

»I morgon», sade Ford, »skall jag ta dig med ut på djupt vatten.»

Jag såg utåt oceanen, dit han pekade, och där gingo väldiga brottsjöar, i jämförelse med vilka de som jag nu hade ridit verkade obetydligt vågskvalp. Jag vet inte vad jag kunde ha svarat, om jag inte just då hade kommit ihåg, att jag tillhörde det kungliga släktet. Så jag sade ingenting annat än: »Ja tack, det

där skall jag pröva på i morgon.»Vattnet, som rullar in mot Waikikistranden, är alldeles detsamma, som sköljer stränderna på alla Hawaiis öar, och på sätt och vis — i synnerhet betraktat från en simmares synpunkt — är det ett underhart vatten. Det är tillräckligt svalt för att kännas behagligt, och tillräcklig varmt för att en simmare skall kunna uppehålla sig i det hela dagen utan att känna någon kyla. Under solsken eller stjärnljus, vid middagstid eller midnatt, midvinter eller midsommar — när som helst är dess temperatur densamma, varken för varm eller för kall, utan alldeles lagom. Det är verkligen ett underbart vatten, salt som själva den gamla oceanens, rent och kristallklart. När man tar vattnets beskaffenhet i betraktande, är det egentligen icke så underligt, att kanakerna äro bland våra mest simkunniga folk.

Nästa förmiddag, då Ford kom med, begav jag mig ut i det underbara vattnet på en oerhört lång simtur. Ridande på våra glidbräden, eller rättare sagt liggande framstupa på dem, paddlade vi oss genom strandens kindergarten, där gossarna lekte. Snart voro vi ute på djupt vatten, där väldiga vågor kommo rytande. Blotta kampen mot dem, då man vände sig emot dem och paddlade utåt havet till över dem och genom dem var i och för sig en tillräcklig sport. Man måste ha alla sinnen vakna, ty i den kampen slogs mäktiga slag å ena sidan och å den andra måste man bruka mycken list — det var en strid mellan den förnuftslösa kraften och intelligensen. Jag fick snart åtskilliga lärdomar. När en brottsjö reste sig över mitt huvud, kunde jag för ett hastigt försvinnande ögonblick se dagens ljus genom dess smaragdgröna massa, men i det nästa måste jag höja ned mitt huvud och klänga mig fast vid brädetmed hela min styrka. Så kom slaget, och för en åskådare på stranden måste det förefalla som om jag vore uppslukad av vågen. Men i själva verket hade brädet och jag gått igenom vågkammen till den lugnare delen på andra sidan. Jag skulle inte vilja rekommendera de där slagen åt klena och ömtåliga personer. Det är tyngd i dem och vattnet kommer drivande likt trycket av en sandstorm. Ibland går man igenom ett halvt dus-

27. Vågen, som alla lade beslag på.

sintal brottsjöar i snabb följd efter varandra, och det är nog vid sådana tillfällen man är böjd för att upptäcka nya förtjänster hos fasta landet och nya skäl för att hålla sig på stranden.

Därute, mitt i en sådan följd av väldiga brottsjöar, fingo vi en tredje i sällskap, en ung man vid namn Freeth. Då jag riste vattnet ur ögonen, efter att ha gått igenom en våg, och tittade upp för att se efter hur den nästa kunde te sig, fick jag se honom komma ridande på den vågens rygg, stående upprätt på sitt bräde med lugn säkerhet — en ung gud, hronsbrun av solbränna. Vi gingo igenom vågen, på vars rygg han red. Ford ropade till honom. Han gjorde ett luftsprång från sinvåg, ryckte brädet med sig, paddlade över till oss och biträdde Ford med att undervisa mig om ett och annat. En sak lärde jag särskilt av Freetb, nämligen hur man skall möta en ovanligt stor brottsjö, som tillfälligtvis kommer rullande. Dessa sjöar voro verkligen alldeles vilda, och det var farligt att möta dem liggande på brädet. Men Freeth visade mig huru jag borde göra. När jag såg en våg av denna kaliber komma rullande emot mig, gled jag ned från min farkost och sänkte mig ned under vattnet med armarna sträckta över huvudet och fasthållande brädet. Om nu vågen slet detta ur mina händer och försökte ge mig ett slag med det — ett mycket vanligt tilltag av dylika brottsjöar — hade jag en dyna av mer än fotsdjupt vatten mellan mitt huvud och brädet. När så vågen fördes vidare, klättrade jag upp igen och paddlade framåt. Jag har hört, att många ha blivit svårt skadade genom slag av sina bräden.

Jag fick lära mig att bela metoden i fråga om alt rida på sjöarne och kämpa mot dem består i att icke göra motstånd. Vika undan för slaget, som måttas emot en. Dyka igenom vågen, som försöker slå en i ansiktet. Sänka

sig ned, med fotterna först, djupt under ytan, oeb låta den väldiga brottsjön, som vill skada en, gå vidare högt över ens huvud. Aldrig vara stel och styv. Bara släppa efter. Foga sig efter vattnet, som drar och sliter i en. Om en underström får tag i en och drar en utmed bottnen mot havet, så skall man inte kämpa emot. Om man gör det, kan man nästan vara säker på att drunkna, därför att strömmen är starkare än man är själv. Ge efter för underströmmen — simma med den och inte emot den, så går trycknin-gen bort. Och medan man simmar på det sättet och därigenom lurar strömmen, så att den inte längre håller en fast, simmar man på samma gång uppåt och når ytan utan vidare besvärligheter.

Den som vill lära sig att rida på sjöarna måste vara god simmare och van vid att dyka. Förutom detta är det endast krafter och vanligt sunt förnuft som erfordras. De stora brottsjöarnas styrka är häpnadsväckande. Det kan förekomma sammanstötningar med dem, då bräde och ryttare slitas ifrån varandra och skiljas åt flera hundra fot. Och man måste ta vara på sig själv. Del hetyder ingenting huru många man har i sällskap därute, man kan icke lita på att få hjälp av någon enda. Den inbillade säkerhet, jag såg i att Ford och Freeth voro med, kom mig att förgäta, att detta var min första simtur ute på djupt vatten bland de stora brottsjöarna. Jag blev likväl påmint därom, och det ganska plötsligt, ty det kom en väldig våg, som de bägge redo ända in till stranden. Och jag kunde ha hunnit drunkna ett dussin särskilda gånger, innan de åter voro tillbaka hos mig.

Man glider utför vågen på sitt bräde, men man måste först göra en ordentlig start. Brädet och ryttaren måste vara stadda i stark fart mot stranden, innan vågen hinner upp dem. När man ser en våg komma, som man vill rida på, vänder man ryggen åt den och padd-lar mot stranden av alla krafter med så kallade väder-kvarnstag. Detta är en kraftansträngning som måste utföras strax framför vågen. Om brädet har tillräcklig fart, påskyndas den av vågen och brädet begynner sin kvartsmilsfärd.

Aldrig skall jag förgäta, då jag första gången togen stor våg ute på djupt vatten. Jag såg den komma, vånde ryggen åt den och paddlade som om det gällde livet. Mitt bräde fick allt starkare och starkare fart, tills det föreföll mig som om mina armar skulle gå av. Vad som tilldrog sig bakom mig kunde jag icke veta. Man kan inte se sig om, medan man paddlar med väder kvarnstag. Men jag börde vågkammen skumma och fräsa, och strax efteråt lyftes mitt bräde och slungades framåt. Under den första halva minuten visste jag knappt vad som hände. Fastän jag höll ögonen öppna, kunde jag inte se någonting, därför att jag var begravd i yrande skum. Men det frågade jag inte efter. Jag var framför allt medveten om en extatisk förtjusning över att ha lyckats fånga vågen. Efter en halv minuts förlopp började jag emellertid kunna se och andas. Jag såg, att tre fot av mitt brädes främsta ände stack upp ur vattnet och red på luft. Jag drog varsamt miu tyngd framåt, så att brädets framdel sänktes. Sedan låg jag fullkomligt stilla mitt i det vilda loppet och såg hur stranden och de badande efterhand kommo tydligt i sikte. Men jag färdades inte så långt som en kvarts mil på den vågen, därför att jag, för att hindra mitt bräde från att dyka, flyttade mig tillbaka och gjorde det för långt, så att jag kom ned på andra sidan om vågen.

Detta hände den andra dagen jag var upptagen av att rida på brottsjöarne, och jag var helt stolt över mig själv. Jag stannade ute i fyra timmar, och när jag upphörde var jag fast besluten att bege mig dit igen, så snart jag kom upp följande morgon. Men det beslutet hörde till dem, som tjäna till stenläggning på vägen till ett visst bett och avlägset ställe. Följande mor-gon låg jag till ankars. Jag var inte sjuk, men jag var mycket pinad, och jag låg till sängs. När jag talade om Hawaiis underbara, vatten, glömde jag att beskriva Hawaiis underbara sol. Det är tropikens sol, och under första delen av juni har man den därtill rakt över huvudet. Och dessutom är det en lömsk och försåtlig sol. För första gången i mitt liv hade jag blivit bränd av solen utan att ha någon tanke därpå. Armar, skuldror och rygg voro härdade, ty de hade blivit solbrända många gånger förut, men så var det icke med benen. Och nu hade jag i fyra timmars tid låtit den ömtåliga baksidan av mina ben vara utsatta för Hawaiisolens lodräta strålar. Det var icke förrän jag kom i land som jag upptäckte, att solen hade bränt mig. I början käns den brända huden endast varm, men snart blir hettan intensiv och huden går i blåsor. Lederna, där huden rynkar sig, bli omöjliga att böja. Därför tillbragte jag den följande dagen i sängen. Jag kunde icke gå. Och därför skriver jag också detta i sängen. Det är lättare att göra det än att låta bli. Men i morgon — å, i morgon — då skall jag återigen vara ute på det underbara vattnet, och jag skall rida till stranden stående upprätt på mitt bräde, så som Ford och Freeth. Och om det misslyckas för mig i morgon, så skall jag göra det dagen därpå eller den därnäst. Ty

en sak har jag fullt och fast beslutat: Sncirk kommer inte att avsegla från Honolulu förrän också jag har bevingat mina hälar med vågens hastighet, så att jag blir en solbränd, hudfjällande Merkurius.SJUNDE KAPITLET.

De spetälska på Molokai.

När Snark under vägen till Honolulu seglade utmed Molokais kust, såg jag på sjökortet och pekade sedan pä en lågt liggande halvö, begränsad av en kolossal klippa med en höjd av från två till fyratusen fot, och jag sade: »En riktig helveteshåla — den mest fördömda plats på jorden.» Jag skulle ha blivit häpen, om jag i samma stund kunde ha fått en vision av huru jag en månad därefter befann mig på denna mest fördömda plats på jorden och hade riktigt skamligt trevligt tillsammans med åttahundra av de spetälska, som också hade roligt. Att de hade trevligt var alls ingen skam, men för mig var det skamligt, därför att det inte var som sig borde för mig att ha roligt mitt ibland så mycket elände. Men det var så jag kände det, och min enda ursäkt är att jag inte kunde hjälpa att jag hade roligt.

På eftermiddagen den 4 juli till exempel hade alla de spetälska samlats vid kapplöpningsbanan. Jag hade gått ifrån direktören och doktorerna för att ta en blixtfotografi vid avslutningen av en av löpningarna. Det var en intressant tävling och deltagandet var mycket livligt. Tre hästar startade. En av dem reds av enkines, cn av en hawaiian och en av en portugisisk pojke. Alla tre ryttarna voro spetälska, likaså pris-domarena och åskådarna. Löpningen skulle gå två gånger omkring hanan. Kinesen och hawaiianen startade på samma gång och redo tätt invid varandra, den portugisiske pojken knogade framåt ett par hundra fot bakom. Under den första rundturen bibehöllos dessa positioner. Halvvägs under det andra varvet ökade kinesen farten och kom en hästlängd före hawaiianen. Samtidigt började portugisen komma närmare. Men för honom såg det hopplöst ut. Publiken blev alldeles vild. Alla de spetälska voro passionerade för kapplöpningar. Den portugisiske pojken kom allt närmare och närmare. Nu blev också jag alldeles vild. De tävlande voro på återvägen. Portugisen red förbi hawaiianen. Där blev ett väldigt dån av hovar, de tre hästarna löpte för ett ögonblick som i en klunga, joc-keyerna använde flitigt sina piskor, och samtliga åskådarna gjorde sitt hästa med att försöka spränga sina strupar genom tjut och skrik. Närmare, närmare — tum efter tum vann portugisen terräng, och till slut passerade han även sin sista medtävlare, så att hans häst nådde målet med huvudets längd före kinesens. Jag kom åter till mina sinnen mitt i en grupp av spetälska. De tjöto, kastade sina hattar i luften och dansade runt som sprattlande avgrundsandar. Och jag gjorde sammaledes. När jag kom till sans igen, fann jag mig viftande med hatten och mumlande i extas: »Jäklar anacka — pojken vinner! Pojken vinner!»

Jag försökte hejda mig. Jag förehöll mig, att det var en av Molokais fasor jag bevittnade, och att det var28. Molokai, Festlighet hos de spetälska den 4 juli.skamligt av mig att jag under sådana förhållanden kunde vara så lätt om hjärtat och till sinnet. Men del tjänade ingenting till. Nästa nummer var en kapplöpning mellan åsnor. Den skulle genast starta, och nu först blev det riktigt muntert. Den åsna, som kom sist in, skulle anses ha vunnit, och vad som gjorde saken rätt invecklad var att ingen fick rida sin egen åsna. Alla deltagarna redo varandras åsnor, och resultatet blev att var och en försökte förmå den åsna han red att komma före hans egen, som reds av någon annan. Naturligtvis var det endast de som hade synnerligt tröga eller halsstarriga åsnor, som hade anmält dem att deltaga i denna tävlan. En åsna hade blivit tränad till alt dra ihop henen och lägga sig ned så snart ryttaren rörde vid hennes sidor med hälarna. Somliga av åsnorna ville nödvändigt vända om och komma tillbaka; andra visade en envis böjelse för att hålla sig vid sidan av banan, där de stucko huvudet över inhägnaden och tvärstannade; alla sölade så länge som möjligt. Halvvägs på banan kom en av åsnorna i delo med sin ryttare. När alla de andra hade gått över ståltråden, kivade den åsnan ännu. Hon vann priset, fastän ryttaren måste släppa henne och gå sista sträckan till fots. Och under hela tävlingen gapskrattade nära tusen spetälska åt upptåget. Vem som helst i mitt ställe skulle ha instämt i deras munterhet och haft lika roligt.

Allt detta föregående skall tjäna som inledning till förklaringen att Molokais fasor, så som de ha utmålats i förgångna dagar, alls icke finnas till. Kolonien har upprepade gånger beskrivits av sensationalister, vanligen av sådana, som aldrig ha varit där. Spetälska ärnaturligtvis spetälska, och det är någonting förskräckligt. Men skildringarna av Molokai ha ofta varit så dystra, att de varken ha gjort rättvisa åt de spetälska själva eller åt dem,

som ägna sitt liv åt de av sjukdomen hemsökta. Jag vill här framdraga ett exempel. En tidningskorrespondent, som naturligtvis aldrig hade varit i koloniens närhet, beskrev mycket livligt huru direktören McVeigh låg inkrupen i en torvhydda och nattetid belägrades av hungrande spetälska, som på sina knän jämrande tiggde om föda. Denna hårresande historia gick igenom hela pressen i Förenta Staterna och gav anledning till många uppbragta genmä-len. Och nu vill jag bara säga, att jag bodde i mr McVeighs torvhydda — vilken egentligen var en komfortabel timrad villa, och där finns för övrigt inte en enda torvhydda i hela kolonien — och jag hörde de spetälskas jämmer efter föda — men det var en egendomlig harmonisk och rytmisk jämmer, ackompanjerad av stränginstrument: fioler, guitarrer, ukuleles och banjos. Jämmern exekverades på många olika sätt. De spetälskas mässingsmusik lät höra sig, och två sångsällskap uppträdde, samt till sist en kvintett av utsökt vackra röster. Så är det beställt med denna lögn, som aldrig borde ha blivit tryckt. Jämmern var i stället den serenad, med vilken sångföreningarna alltid uppvakta mr McVeigh, då han kommer tillbaka från sina resor till Honolulu.

Spetälskan är icke alls så smittsam som man inbillar sig. Jag uppehöll mig en hel vecka vid kolonien, och jag tog min hustru med mig dit — vilket allt ingalunda skulle ha hänt, om vi hade haft den minsta oro för att ådraga oss smitta. Och vi voro alls inte för-

8—Äae. På långfärd.sedda med långa handskar och höllo oss inte på avstånd från de spetälska. Vi sällskapade tvärtom ogenerat med dem, och då vi reste, kände vi tjogtals av dem till utseende och namn. Det enda försiktighetsmått, som tycks vara nödvändigt, är helt enkelt renlighet. Vid återkomsten till sina egna hem bruka icke spetälska, som ha varit bland spetälska och sysslat med dem — till exempel doktorerna eller direktören — endast tvätta ansikte och händer med mild antiseptisk tvål och byta om rock.

Att en spetälsk är oren måste man emellertid hålla fast vid, och att döma efter det lilla man vet om sjukdomen, bör de spetälskas avskiljande från andra noga iakttagas. Å andra sidan har den oerhörda fasa, varmed man i forna dagar betraktade den spetälske, såväl som den fruktansvärda behandling han underkastades, varit både onödig och grym. I avsikt att förändra den allmänna missuppfattningen om spetälskan, vill jag nu berätta åtskilligt om umgänget mellan spetälska och icke spetälska, så som jag såg det vid Molokai. På förmiddagen efter vår ditkomst bevistade Charmian och jag en prisskjutning hos Kalaupapaklubben och fingo där se den första skymten av det rådande eländet och dess lindringsmedel. Klubben höll just på att begynna en prisskjutningsserie om en bägare, som skänkts av mr McVeigh, vilken också är medlem av klubben, såväl som doktor Goodhue och doktor Holl-man, platsens läkare, vilka i förbigående sagt bo där med sina hustrur. Alla som stodo i vår närhet i skjutpaviljongen voro spetälska. Spetälska och icke spetälska begagna samma skjutvapen, och alla trängdes obekymrat med varandra. Största antalet spetälskavoro hawaiianer. Bredvid mig på en bänk satt en norrman. Mitt framför mig på estraden stod en amerikan, veteran från kriget mellan Nord- och Sydstaterna, som hade kämpat på de konfedererades sida. Han var sextiofem år, men detta hindrade honom icke från att uppnå en hög poäng. Storväxta spetälska hawaiian-ska polismän, klädda i khaki, deltogo också i skjutningen; även portugiser, kineser och kokuas —• dessa sistnämnda äro infödda biträden i kolonien, vilka icke

29. Pau-ryttare på Molokai.

äro spetälska. Och den eftermiddag, då Charmian och jag klättrade uppför det tvåtusen fot höga berget och kastade en avskedsblick på kolonien, voro direktören, doktorerna och hela samlingen av blandade nationaliteter, sjuka och icke sjuka, ivrigt upptagna av ett parti fotboll.

Så blev icke den spetälske och hans mycket missförstådda och fruktade sjukdom behandlad i Europa under medeltiden. Den spetälske ansågs på den tiden i juridiskt och politiskt hänseende som död. Han fördes i likprocession till kyrkan, och där lästes begrav-ningsformuläret över honom av tjänstförrättande prästman. En skovel jord fälldes på hans hröst — ochså var han död, levande död. Denna rigorösa behandling var visserligen fullkomligt onödig, men en sak lärde man likväl genom densamma. Spetälskan hade varit totalt okänd i Europa tills den ditfördes av återkomna korsfarare, varefter sjukdomen långsamt spreds, så att den hade angripit en stor mängd folk. Det var tydligt att man kunde ådraga sig sjukdomen genom beröring med de angripna. Sjukdomen var således smittosam, och då var det också tydligt att den skulle kunna utrotas därigenom, att de sjuka avskildes

från andra. Hård och hjärtlös var den behandling, som kom de spetälska till del på den tiden, men man lärde sig inse avskildhetens nytta. Genom den blev spetälskan utrotad.

Och genom samma medel håller spetälskan nu på att avtaga på de hawaiiska öarna. Men de spetälskas isolering på Molokai är alls icke en så ohygglig mardröm, som gallsjuka skriftställare skildra. För det första blir icke den spetälske utan barmhärtighet sliten ifrån sin familj. Då någon misstänkt upptäckes, blir han av Hälsovårdskommittén inbjuden att komma till Kalihi upptagningsstation vid Honolulu. Hans underhåll och alla hans utgifter för övrigt äro betalda. Först får han undergå en mikroskopisk undersökning hos kommitténs bakteriolog. Om bacillus lepræ därvid upptäckes, överlämnas han till undersökning av Undersökningskommitténs läkare, som äro fem till antalet. I fall dessa finna honom vara spetälsk, blir han förklarad sådan, och denna förklaring bekräftas sedermera officiellt av Hälsovårdskommittén, varefter befallning utfärdas att den spetälske skall föras till Molokai. Under alla avhandlingarna rörande hans kasushar patienten rättighet att låta sig representeras av en läkare, som han kan välja och använda. Och sedan patienten har blivit förklarad spetälsk, skickas han ingalunda hals över huvud till Molokai. Han får en rundlig tid på sig — veckor, och till och med stundom månader —- varunder han stannar vid Ivalihi och ordnar sina affärer. På Molokai får han i lur och ordning ta emot besök av sina anhöriga, sina affärsombucl o. s. v., ehuru dessa icke få äta och sova i hans hus. Bostäder för besökande stå alltid de resande till buds och hållas rena från smitta.

Jag såg ett exempel på förfaringssättet med misstänkta, då jag besökte Kalihi i sällskap med ordföranden i Hälsovårdskommittén mr Pinkham. Den misstänkte var en sjuttioårig hawaiian, som under trettiofyra år hade arbetat på ett tryckeri i Honolulu. Bakteriologen hade förklarat att han var spetälsk. Undersökningskommittén hade varit ur stånd att avge en bestämd förklaring, och just den dagen hade alla dess medlemmar kommit ut till Kalihi för att verkställa en ny undersökning.

Under vistelsen på Molokai har den förklarade spet-älske privilegiet att kunna bli undersökt på nytt, och patienter komma oupphörligt tillbaka till Honolulu för detta ändamål. Ombord på ångaren, med vilken jag reste till Molokai, voro två spetälska på återväg dit, ett par unga kvinnor. Den ena av dem hade varit till Honolulu för att ordna med någonting av sina ägodelar, och den andra hade varit där för att hälsa på sin sjuka mor. Bägge hade vistats en månad vid Kalihi.

Kolonien på Molokai har ett vida härligare klimat,30. En pau-ryltare.än till och med själva Honolulu, emedan den är förlagd på lovartsidan av ön mitt i stråket för de friska nordostliga passadvindarna. Sceneriet är storartat — åt ena sidan det blåa havet, åt den andra den underbara klippmuren, som här och där lämnar plats för vackra dalsänkor, överallt rika gräsmarker, där hundratals hästar, som ägas av spetälska, ströva omkring. Somliga av patienterna ha också egna åkdon och seltyg. I den lilla hamnen vid Kalaupapa ligger en rad fiskarbåtar jämte en ångslup, vilket allt äges och håndhaves av privata ägare hland de spetälska. Deras sjöfärder få naturligtvis icke överskrida vissa gränslinjer, men i andra avseenden lägges intet band på dessa utflykter. Sin fisk sälja de till Hälsovårdskommittén, och pengarna, som de få för den, få de själva behålla. Medan jag var där, fångades på en enda natt fyratusen skålpund fisk.

Medan somliga fiska, ha andra slagit sig på jordbruk. Alla slags yrken utövas. En spetälsk, fullblods-hawaiian är den förnämsta målarmästaren på platsen. Han använder åtta biträden och gör upp kontrakt med Hälsovårdskommittén för målning av byggnaderna. Han är medlem av Kalaupapaklubben. Jag träffade honom där och jag måste erkänna, att han var mycket bättre klädd än jag. En annan man i ungefär samma goda ställning är den förnämste snickaren. Förutom Hälsovårdskommitténs magasin finns där också små enskilda butiker, där spetälska med köpmansin-stinkter ha tillfälle att uppöva sina respektive talanger. Biträdande föreståndaren mr Waiaman, en mycket väl-uppfostrad och begåvad man, är fullblodshawaiian och spetälsk. Nuvarande magasinsföreståndaren mr Bartletlär amerikan; han var i affär i Honolulu innan han angreps av sjukdomen. Allt vad dessa män förtjäna hamnar i deras egna fickor. Och arbeta de icke, så tar territoriet i alla händelser vård om dem, ger dem föda, bostad, kläder och sjukvård. Hälsovårdskom-mittén idkar jordbruk, kreatursavel och mejerihantering för platsens behov, och anställningar med god avlöning anskaffas åt alla som vilja arbeta. De äro

emellertid icke tvungna att arbeta, ty de äro territoriets skyddslingar. För de unga, de mycket gamla och hjälplösa, finns det hem och vårdanstalter.

En amerikan, major Lee, som länge har varit mariningenjör vid Inter Island Steamship Company, träffade jag ivrigt sysselsatt i koloniens n}m ångtvätt-anstalt, där han höll på alt sätta in maskineri. Jag träffade honom sedan flera gånger, och en dag sade han till mig:

»Skriv någonting ordentligt om huru vi ha det här. Vi behöva få upprättelse. Sätt klacken på alla de ruttna historierna om fasorna på Molokai. Vi tycka inte om att bli missuppfattade. Vi ha väl någon självkänsla vi också. Säg världen rena sanningen om hur här är.»

Alla jag talade med i kolonien — män och kvinnor — uttryckte sig ungefär på samma sätt. Det var tydligt och klart att de bittert harmades över det lögnaktiga och sensationella sätt på vilket deras koloni hade blivit skildrad under gångna dagar.

Trots sjukdomens hemsökelse, är de spetälskas koloni ett lyckligt samhälle, fördelat på två byar och en mängd enstaka hem vid kusten och inåt land, om-fattande nära ettusen invånare. Där finnas sex kyrkor, en byggnad för K. F. II. M., flera samlingslokaler, en musikpaviljong, en kapplöpningsbana, bollspelsplaner och skjutbanor, en atletklubb, många sångföreningar och två mässingssextetter.

»De ä' så belåtna därnere», förklarade mr Pinkham

31. Spetälska fiskare i sina båtar vid bryggan.

för mig, »att man knappast skulle kunna driva bort dem med gevärseld.»

Detta påstående fick jag sedermera bekräftat. I januari månad i år hade elva av de spetälska, hos vilka sjukdomen efter vissa härjningar icke längre visade någon aktivitet, skickats tillhaka till Honolulu i och för undersökning. De visade sig mycket motvilliga att resa, och när de tillfrågades, om de ville återtaga sin frihet i fall de befunnes vara rena från spetäl-skan, svarade alla med en mun: »Vi vilja tillbaka till

Molokai.»I forna dagar, innan spetälskebacillen hade blivit upptäckt, hade åtskilliga män och kvinnor, som ledo av olika sjukdomar av helt annan art, blivit ansedda för spetälska och skickats till Molokai. Åratal efteråt blevo de icke litet förbryllade, då bakteriologen förklarade, att de icke voro behäftade med spetälska och aldrig hade varit det. De opponerade sig alla mot att bli bortskickade från Molokai, och på ett eller annat sätt skaffade de sig arbete från Hälsovårdskommittén som biträden och sjuksköterskor och stannade kvar. Nuvarande fångvaktaren är en av dessa män. Då han förklarades vara icke spetälsk, tog han mot lön anställning vid fängelset, för att slippa bli bortskickad.

Det finns för närvarande en skoputsare i Honolulu, som är amerikansk neger. Mr McVeigh berättade hans historia för mig. För längesedan, innan de bakteriologiska prövningarna hade tagit sin början, skickades han till Molokai som spetälsk. Som statens skydds-ling visade han sig i yttersta grad självsvåldig och ställde till en massa små ofog. Sedan han under åratal hade varit en ständig källa till små förargelser, började så de bakteriologiska prövningarna användas, och han förklarades icke spetälsk.

»Aha!» brummade mr McVeigh. »Nu har jag dig fast! Med nästa ångare reser du — och det skall bli skönt!»

Men negern hade ingen lust att resa. Han gick genast och gifte sig med en gammal gumma, som hunnit spetälskans högsta stadium, och bönföll sedan hos Hälsovårdskommittén, att han skulle få stanna och vårda sin sjuka hustru. Det fanns ingen, tillade han patetiskt, som kunde ta så väl vård om hans stackarsgumma som han. Men man genomskådade honom, och han fördes ombord på ångaren och lämnades att njuta av friheten ute i världen. Negern föredrog likväl Molokai. Han gick i land på läsidan av Molokai, smög en natt utför klippmuren, och slog sig ned i kolonien. Han blev upptäckt, lagfördes och överhevisades om olovligt intrång, dömdes att betala litet böter och fördes ånyo ombord på ångaren med en varning, att om han gjorde intrång på nytt, så skulle han bli dömd

32. Byn Kalaupapa på Molokai, med klippmuren bakom.

att betala hundra dollars i böter och bli skickad till fängelse i Honolulu. Och när nu mr McVeigh kommer upp till Honolulu, borstar negern hans stövlar skinande blanka och säger:

»Det va' ett gott hem ja' miste därnere. Det va' det, sir, ett mycke' gott hem.» Och så sänker han rösten till en förtrolig viskning och tillägger: »Kan ja'

inte få komma igen, sir? Kan ni inte laga så ja' får det?»

Han hade vistats på Molokai i nio år, och han hade där haft det bättre, än han någonsin hade haft det på annat håll, vare sig förut eller efteråt.

Vad rädsla för själva sjukdomen beträffar, såg jagaldrig ett tecken till någon sådan i kolonien, varken hos spetälska eller icke spetälska. Den värsta fasan tör spetälskan finnes hos dem, som aldrig ha sett en spetälsk eller veta någonting om sjukdomen. På hotellet i Waikiki uttalade en dam med rysning sin förvåning över att jag hade varit nog djärv att besöka kolonien på Molokai. Under mitt samtal med henne fick jag vela, att hon var född i Honolulu och hade hott där i hela sitt liv, men hon hade aldrig sett någon spetälsk. Detta var mer än jag kunde säga om mig och Förenta Staterna, där de spetälskas avskildhet beivras ganska lamt, och där jag upprepade gånger har sett spetälska på gatorna i de stora städerna.

Spetälskan är ohygglig, det kan icke bestridas. Men att döma av det lilla jag vet om denna sjukdom och om graden av dess smittosamhet, skulle jag bra mycket hellre vilja tillbringa mina återstående dagar på Molokai än på något tuberkulossanatorium. I vartenda lands- och stadssjukhus för fattiga i Förenta Staterna — och i dylika anstalter i andra länder — kan man få se lika förskräckliga syner som i Molokai, och totalsumman av det eländet är mycket gräsligare. Och om jag måste välja mellan att vara tvungen att ho i Molokai under hela mitt återstående liv eller i East End i London, i East Side i Newvork eller i Stockyards i Chicago, så skulle jag utan betänkande välja Molokai. Jag skulle föredraga att få leva ett enda år i Molokai framför fem års liv i ovannämnda dypölar av förnedring och mänskligt elände.

I Molokai äro människorna lyckliga. Jag skall aldrig förgäta firandet av den 4 juli, då jag var där. Klockan sex på morgonen voro de »förskräckliga» ute ifantastiska dräkter, ridande på hästar, mulor och åsnor — deras egna djur — och galopperande över hela koloniområdet. Två kårer mässingsmusik voro också ute. Vidare pau-ryttare, trettio eller fyrtio till antalet, allesammans hawaiianskor, överdådigt skickliga ryttarinnor, klädda i den lysande riddräkt, som i långliga tider burits av infödingarna, och flygande framåt två och tre om sänder eller i större grupper. På eftermiddagen stodo Charmian och jag på prisdomarens tribun och fördelade prisen för ryttareskicklighet och kostymer åt pau-ryttarna. Och runt omkring trängdes hundratals spetälska med blomsterguirlander kring huvud, hals och axlar och sågo på och voro glada och muntra. Och oupphörligt såg man på höjder och grässlätter grupper av män och kvinnor till häst, klädda i lysande färger — och både de själva och deras hästar prydda med blomsterguirlander — jagande framåt med vindens hastighet under sång och skratt. Medan jag stod där på tribunen och såg på allt detta, rann det mig i sinnet huru jag en gång var inne på ett lasarett i Havanna och såg där ungefär tvåhundra spetälska, som höllos instängda mellan fyra väggar ända till sin död. Ja, det finns tusentals platser, som jag vet om här i världen, vilka jag mindre gärna skulle välja till ständig uppehållsort än Molokai. På kvällen gingo vi till en av de spetälskas societetslokaler, där sångsällskapen tävlade om pris inför en talrik publik, och där kvällen avslutades med dans. Jag har sett hur hawaiia-nerna ha det i Honolulus slumkvarter, och sedan jag har sett detta kan jag mycket lätt fatta, varför de spetälska, som skickades från kolonien för att undergå ny undersökning, med en mun ropade: »Tillbaka till Molokai!»En sak är fullkomligt säker. Den spetälske, som befinner sig i kolonien på Molokai, har det vida bättre än den, som döljer sitt tillstånd där utanför. En spet-älsk i denna belägenhet är en olycklig usling, som lever i ständig ängslan för upptäckt, medan ban långsamt men säkert ruttnar bort. Spetälskan härjar emellertid icke stadigt och ihållande. Den griper sitt offer, sårar det, och kan sedan lägga sig till ro för obestämbar tid. Kanske låter den icke känna av sig på

33. Damian vägen vid Molokai.

fem år, eller tio år, eller fyrtio år, varunder patienten får njuta av ostörd hälsa. Men sällan upphöra dessa första angrepp av sig själva. Därtill behövs hjälp av en skicklig kirurg, och en skicklig kirurg kan icke tillkallas för en spetälsk som döljer sin sjukdom. Det händer till exempel, att det första angreppet visar sig genom ett frätsår under fotsulan. Då såret har trängt in till benet, uppstår benröta. Om nu den spetälske fördöljer sitt tillstånd, kan han icke bli opererad, och benrötan fortfar att fräta sig vidare uppåt benet, varpå den sjuke efter en kort tids ohyggligt lidande dör av kallbrand eller någon annan förfärlig komplikation. Om däremot samme spetälske befinner sig i Molokai,opererar kirurgen hans fot, tar bort varbildningen, gör benet rent och sätter absolut stopp för det ondas vidare framfart för den gången. En månad efter operationen kan patienten vara ute på hästryggen, deltaga i kapplöpningar till fots, rida på brottsjöar och klättra uppför svindlande branter efter äpplen o. s. v. Och — som det redan förut har blivit sagt — det är möjligt att sjukdomen slår sig i ro och icke gör något nytt angrepp på fem, tio eller kanske fyrtio år.

Spetälskans forna fasor får man söka under de förhållanden, som rådde före den antiseptiska kirurgiens dagar och före den tid, då sådana läkare som doktorerna Goodhue och Hollmann slogo sig ned i kolonien på Molokai. Doktor Goodhue var den förste kirurgen på platsen, och man kan icke tillräckligt prisa honom för det ädla arbete han har uträttat. Jag tillbragte en förmiddag i hans operationsrum, och av de tre operationer, han då utförde, skedde två på män som voro nykomlingar, anlända med samma båt som jag. I bägge fallen hade sjukdomen blott angripit en enda fläck. Den ene hade ett frätsår på fotknölen, som hade gått ganska långt, och den andre hade ett liknande sår under ena armen. Bägge dessa fall voro rätt långt gångna, därför att patienterna nu först kommo dit och ej hade sökt hjälp förut. Men doktor Goodhue gjorde ett omedelbart och fullkomligt slut på sjukdomens härjningar hos dem bägge, och inom fyra veckor efter operationen skola de bägge männen vara så friska och krya som någonsin förut under hela sitt liv. Enda skillnaden mellan dem och er eller mig är den, att sjukdomen ligger slumrande inom dem och kan bryta ut på nytt i framtiden.Spetälskan är lika gammal som människosläktets historia. Den finns omnämnd i våra äldsta urkunder. Och likväl känner man faktiskt ingenting mera om den nu, än man visste då. Så mycket visste man nämligen också då för tiden som att den var smittosam,

och att de angripna skulle hållas avskilda från andra. Skillnaden mellan förr och nu är den, atl den spetälske nu för tiden hålles mera strängt isolerad och behandlas mera humant. Men själva sjukdomen är fortfarande samma hemska och outgrundliga mysterium. Läser man de redogörelser, som lämnats av läkare och specialister i alla länder, så måste man lägga märke till spetälskans svekfulla natur. Dessa specialister äro icke eniga om någon enda av sjukdomens faser. De veta ingenting bestämt. I forna tider uttalade de sig helt raskt och dogmatiskt om sjukdomen »i allmänhet». Men det göra de inte längre. Det enda som möjligen kan gälla för den »i allmänhet», och som är resultatet av hela den gjorda forskningen, är att spetälskan är lindrigt smittosam. Men på vad sätt den är lindrigt smittosam, det vet man inte. Man har isolerat spetälskebacillen. Man kan på grund av bakteriologiska undersökningar avgöra, huruvida en person är behäftad med spetälska; men man är lika okunnig som någonsin om hur bacillen bereder sig inträde i den icke spetälskes kropp. Man vet icke hur

34. Fader Danhans kyrka.lång tid den behöver för att utvecklas. Man har försökt att inympa bacillen hos alla slags d jur, och man har misslyckats.

Läkarna ha blivit gäckade i sina försök att upptäcka ett serum, varmed sjukdomen skulle kunna bekämpas. Och med allt sitt arbete ha de hittills icke funnit någon lösning på gåtan, eller något botemedel. Emellanåt har det funnits ett uppflammande hopp, man har kommit med ursprungsteorier och högt beprisade kurer, men för varje gång har den flammande lågan kvävts i misslyckandets mörker. En läkare vill med all makt göra gällande, att orsaken till spetälskan ligger i länge fortsatt fiskdiet, och han framlägger voluminösa bevis för sin teori, ända tills en läkare från Indiens högländer frågar, varför i så fall infödingarna i dessa trakter skulle vara hemsökta av sjukdomen, då varken de själva eller någon av deras förfäder någonsin ha ätit fisk. En annan behandlar en spet-älsk med ett visst slags olja eller drog, omtalar kuren som absolut lyckad — och fem, tio, eller kanske fyr-, tio år därefter bryter sjukdomen ut hos patienten på nytt. Spetälskans förmåga att kunna ligga slumrande i

människokroppen under obestämbara perioder bär ansvaret för många påstådda kurer. Men så mycket är säkert, att ännu har det aldrig existerat ett fall, som blivit fullständigt botat.

Spetälskan är lindrigt smittosam — ja, men bur överföres smittan? En australisk läkare har inympat spet-älska både på sig själv och sina assistenter, men icke lyckats framkalla den. Detta resultat är emellertid icke konklusivt, ty det finns ett motsatt, vida beryktat fall. En hawaiiansk mördare fick sin dödsdom för-

9—25899. På långfärd.vandlad till livstidsfängelse, då han samtyckte till att låta inympa spetälskebacillen i sin kropp. Någon tid efter inympningen visade sig spetälskan hos honom, och han dog som spetälsk på Molokai. Men icke heller detta var konklusivt, ty det upptäcktes, att vid den tid, då mannen underkastade sig inympningen, voro redan flera av hans släktingar skickade till Molokai som spetälska.

Han kan således ha fått sjukdomen genom dem, och bacillen kunde redan ha hunnit ganska långt i sin utveckling vid den tid, då mannen blev officiellt ympad. Så har man också fallet Damian — denne kyrkans heros, som kom till Molokai ren och dog som spetälsk.

Man har uppställt flera teorier om hur han hade ådragit sig sjukdomen,

men mgen vet det. Han °

visste det icke själv. Men varje risk, som han var ut satt för, har med all säkerhet också löpts av en kvin

na, som för närvarande är bosatt i kolonien. Hon har bott där i många år; hon har varit gift med fem spetälska män och haft barn med dem alla — och ännu i dag är hon fri från sjukdomen, så som hon alltid har varit. Hittills har intet ljus fallit över spetälskans my-står. Då man har lärt mera om sjukdomen, kan man vänta att ett botemedel skall uppfinnas. En gång i tiden blir ett verksamt serum upptäckt, och då skall spetälskan — därför att den är så lindrigt smittosam — helt raskt försvinna från jorden. Kampen mot sjukdomen skall bi kort och häftig. Men hur skall man nu kunna upptäcka detta serum, eller något annat hittills okänt vapen? Detta är en av vår tids allvarliga frågor. Man anser, att det skall finnas en halv million icke avskilda spetälska ensamt i Indien. Carnegie-bibliotek, Rockefeller-universitet och många andra dylika välgärningar äro utan tvivel alldeles förträffliga. Men man kan icke hjälpa, att man tänker på hur mycket några tusen dollars skulle kunna uträtta — låt oss säga för spetälskekolonien på Molokai. De som vistas där äro ödets olycksbarn, syndabockar för någon mystisk naturlag, om vilken man icke vet någonting, isolerade av omtanke för sina medmänniskors välgång, emedan dessa eljest skulle kunna drabbas av den hemska sjukdomen, så som de redan ha fått den, ingen vet hur. Och icke allenast för deras skull, utan för kommande generationers — med några tusen dollars skulle man kunna komma långt i fråga om legitimerade och vetenskapliga forskningar efter ett botemedel för spetälskan, ett serum eller ett hittills oanat medel, som kunde sätta den medicinska världen i stånd att utrota bacillus lepræ. Där är platsen för edra pengar, herrar filantroper!ÅTTONDE KAPITLET.

Solens hus.

Det finns massor av folk, som irra likt oroliga andar jorden runt och kors och tvärs och söka efter naturskönhet och vackra scenerier till lands och sjöss. De översvämma Europa i hela arméer; man möter dem flockvis i Florida och Västindien, vid pyramiderna och på branter och toppar av Amerikas Klippiga berg, men i Solens Hus äro de lika sällsynta som levande och rörliga dinosaurier.* Haleakala är den hawaiianska benämningen på »Solens Hus». Det är en storslagen boning, belägen på ön Maui. Men så få turister ha någonsin kastat en blick dit in och än mindre varit därinne, att deras antal faktiskt kan betecknas med noll. Och likväl vågar jag påstå, att vad naturskönhet och märkvärdighet beträffar, kan en naturälskare få se åtskilliga andra saker lika stora som Haleakala, men icke större, och aldrig kan han annorstädes få se någonting vackrare och märkvärdigare. Honolulu ligger sex dagsresor med ångbåt från San Francisco och Maui en natts resa från Honolulu. Har en resenär mycket brått, så kan han efter ytterligare sex timmars färd befinna sig på Kolikoli, som reser sig tiotusen-

* Jätteödlor från tiden före syndafloden.trettiotvå fot över havet och står tätt invid portalen till Solens Hus. Men turisterna komma icke, och Ha-leakala fortfar att slumra i enslig och osedd storhet.

Vi på Snark voro icke turister, och vi begåvo oss till Haleakala. På sluttningen av detta kolossala berg finns en boskapsrancho på ungefär femtiotusen acres, och där tillbragte vi natten tvåtusen fot över havet. Morgonen därpå var det att ta till stövlar och sadlar, och med cowboj^s och packhästar klättrade vi uppåt till Ukulele, en bergsrancho, belägen femtusen femhundra fot över havet, där det rådde ett tempererat klimat, som tvingade oss att använda filtar om natten och njuta av dånande brasor i eldstaden. I förbigående sagt är Ukulele den hawaiianska benämningen på »loppan», ävensom på ett visst musikinstrument, som kan liknas vid en primitiv guitarr. Det är min åsikt att bergsranchon har fått sitt namn efter guitarren. Vi hade ingen brådska, och vi tillbragte dagen vid Ukulele under lärda diskussioner om barometrar och höj dberäkningar, och vi skakade vår egen barometer, när någons argument fordrade demonstration. Vår barometer var det mest medgörliga instrument jag någonsin har sett. För övrigt plockade vi också bergshallon, stora som hönsägg och ännu större, tittade uppåt de gräsbeväxta lavasluttningarna från Haleakalas spets - fyratusenfemhundra fot ovanför oss — och skådade ned på den väldiga striden mellan molnen, vilken utkämpades nedanför oss, medan vi befunno oss i strålande solsken.

Dag efter dag fortgår denna ändlösa strid. Ukiukiu är namnet på passadvinden, som kommer rasande från nordost och kastar sig mot Haleakala. Men Haleakala36. En packhäst bärande tjugu gallons vatten.är så högt och så omfångsrikt, att det kastar den nordostliga passadvinden åt sidan på hägge hållen, så att i lä om Haleakala blåser ingen passadvind alls. Vinden där hlåser tvärtom i motsatt riktning, rakt i gapet på den nordvästliga passadvinaen. Denna vind kallas Naulu. Och dag och natt och ständigt och jämt kämpa så Ukiukiu och Naulu, avancerande, retirerande, flankerande, krökande, ringlande, snurrande och snoende om varandra — konflikten förrådes genom de molnmassor, som lösslitas från skyarna och drivas av och an i skvadroner, bataljoner, arméer och väldiga bergskedjor. Det händer emellanåt, att Ukiukiu med sina mäktiga pustar slungar väldiga molnmassor rakt över Haleakalas topp, varpå Naulu listigt tar dem till fånga, formerar dem i ny stridsordning och använder dem i kampen mot sin ständige antagonist. Så skickar Ukiukiu en stor molnarmé runt östra sidan av berget. Det är en flankeringsmanöver som utföres med mycken precision. Men från sitt tillhåll i lä infångar Naulu den flankerande armén, sliter, rycker, släpar och omgestaltar den, varefter han skickar den tillbaka mot Ukiukiu runt västra sidan av berget. Och både ovanför och nedanför det egentliga stridsfältet, högt uppåt sluttningarna mot havet, skicka Ukiukiu och Naulu oupphörligt ut små troppar av moln, som i oregelbundna linjer krypa och kräla framåt över marken, hland träden och genom passen, och så plötsligt rusa upp och drabba samman i bakhåll och genomgångar. Stundom skickar endera parten helt plötsligt ut en tung an-fallskolonn, som uppfångar de små skärmytslarna eller driver dem mot höjden, så att de virvla om vertikalt sina tusentals fot uppåt luften.Men det är på de västra sluttningarna av Haleakala, som den huvudsakligaste striden fortgår. Där samlar Naulu sina väldigaste truppmassor och vinner sina största segrar. Ukiukiu blir svagare mot slutet av eftermiddagarna, vilket är fallet med alla passadvindar, och då kastas han tillbaka av Naulu. Naulu är en förträfflig general. Hela dagen har han samlat och sammanträngt oerhörda reservtrupper. När det lider mot slutet på eftermiddagen, formerar han dem till en solid, skarpt tillspetsad kolonn, flera mil lång, en mil bred och hundratals fot tjock. Denna kolonn skickar han långsamt framåt mot Ukiukius hreda front, och Ukiukiu försvagas långsamt, men säkert, och splittras. Men det sker icke utan häftig strid. Emellanåt kämpar Ukiukiu emot alldeles vilt, och med nya förstärkningar från det ändlösa nordost slår han halvmilslånga sträckor av Naulus kolonn och sopar undan dem bortåt West Maui. Ibland, när de bägge angripande arméerna törna ihop, resulterar deras sammandrabbning i en kolossal perpendikulär virvel — de med varandra invecklade molnmassorna stiga tusentals fot uppåt luften i täta kretslopp. Ukiukiu har en favoritmanöver, som består i att han skickar ut en låg och platt, tätt packad formation utmed marken och under Naulu. När Ukiukiu kommer under, börjar han stångas. Naulus väldiga center ger vika för stöten och böjer sig uppåt, men vanligen kastar han tillhaka den anfallande kolonnen på dess egna trupper, så att de snurra runt. Och hela tiden löpa de små spridda skärmytslarna sina egna vägar mellan träden och genom passen, krypa utmed gräset och överraska varandra genom oväntade sammanstötningar och uppbrusningar, medan där37, En lunch inom stemmir.ovanför — långt ovanför — Haleakala ser ned på den pågående striden i klarhet och enslighet, belyst av den nedgående solens strålar. Och så fortgår det under natten. Men på morgonen har Ukiukiu efter passad-bindarnas sed samlat nya krafter och kastar Naulus skaror tillbaka i förvirring och nederlag. Och den ena dagen efter den andra fortgår så striden mellan molnen på samma sätt, där Ukiukiu och

Naulu i evighet kämpa mot varandra på sluttningarna av Haleakala.

Morgonen därpå var det återigen att ta till stövlar och sadlar, cowboys och packhästar, och så begynte stigningen upp till toppen. En av packhästarna bar tjugu gallons vatten, fördelat på femgallonspåsar på vardera sidan. Ty vatten är någonting sällsynt och värdefullt i själva kratern, oaktat det faller mera regn miltals åt norr och öster vid kraterns rand än på någon annan plats i världen. Vägen har uppåt tallösa lavaflöden utan hänsyn till något slags stig, och aldrig har jag sett hästar så fullkomligt säkra på fotterna som de tretton vi hade med oss. De klättrade uppför och nedför lodräta ställen med samma säkerhet och kall-blodighet som stengetter, och icke en enda av dem föll eller tvekade att gå vidare.

Det är en välbekant och egendomlig illusion, som gör sig förnimbar hos alla som färdas uppför isolerade berg. Ju högre upp man kommer, desto mera av jordens yta blir synlig för den klättrande, och detta medför den effekten, att horisonten tycks resa sig omkring en. Denna illusion är särskilt märkbar på Haleakala, ty den gamla vulkanen reser sig direkt ur havet utan stödjepelare eller vidfogade bergskedjor. Och allt efter som vi nu färdades uppför Haleakalas branter, förefölldet oss som om Haleakala, vi själva och allting omkring oss med ännu raskare fart sjönke ned i mitten av en djup avgrund, överallt sågo vi horisonten resa sig högt över oss. Oceanen stupade ned till oss från horisonten. Ju högre vi kommo, desto djupare tycktes vi sjunka, och desto brantare blev stigningen till horisontallinjen, där hav och himmel möttes. Det var trolskt och det var overkligt, och en annan tanke på Simms Håla och på vulkanen, genom vilken Jules Verne färdades till jordens medelpunkt, flög genom ens hjärna. Och när vi så slutligen nådde toppen av det kolossala berget, en topp, som liknar bottnen på en omvänd kon, belägen i mitten av en skräckinjagande kosmisk avgrund, funno vi, att vi varken voro på topp eller botten. Långt ovanför oss hade vi den himlastormande horisonten, och långt nedanför oss, där bergets topp skulle ha varit, sågo vi ett djupare djup, den stora kratern, Solens Hus. Tjugutre mil i omkrets hålla kraterns svindlande höga väggar. Vi stodo vid den nästan lodräta västra väggens rand och hade kraterns botten nära en halv mil nedanför oss. Denna botten, där lavaflöden stelnat och slaggkoner bildats, var så röd och frisk och ofrätt, som om elden först i går hade slocknat där. Slaggkonerna — den minsta över fyrahundra fot i höjd och den största över niohundra — föreföllo endast som ynkliga små sandhögar, så kolossalt var det hela. Två brescher, tusentals fot djupa, gapade i kraterns rand, och genom dessa sökte Ukiukiu förgäves driva sina skaror av ulliga moln. Så snart de hade kommit in genom brescherna förvandlades de genom kraterns hetta till tunn luft, och de avancerade visserligen alltid, men kommo ändå ingenstädes.38. Vid kraterns rand.Det var ett ödslighetens kulna hemvist, dystert, avvisande och på samma gång bedårande. Vi stirrade ned på en plats, där eld och jordbävningar rasat. Jordens innandöme låg blottat inför våra ögon. Det var en verkstad, där naturen ännu sysslade med världs-skapandet i dess primitivitet. Här och där hade stora klippor urberg stuckit upp ur jordens innandöme rakt igenom den smälta jäsande ytan, som såg ut att nyss ha stelnat. Alltsammans föreföll overkligt och otroligt. Då vi riktade blicken uppåt, sågo vi långt ovanför oss — men i själva verket nedanför oss — molnstriden mellan Ukiukiu och Naulu. Och högre uppåt sluttningen av den inbillade fördjupningen, ovanför molnkampen, uppe mot luften och skyn, hängde öarna Lanai och Molokai. På andra sidan om kratern i sydost sågo vi — fortfarande skenbart med blicken riktad uppåt — först det turkoshlåa havet resa sig, därnäst de vita bränningarna vid Hawaiis strand. Ovanför dessa ett passadvindarnas molnbälte, och därnäst på åttio mils avstånd ett par kolossala massor, som tycktes vila på azuren, krönta med snö, omkretsade av moln, dallrande som en hägring. Det var topparna av Manua Keä och Manua Loa, som tycktes vara upphängda i skyn.

Det berättas, att för mycket länge sedan bodde en viss Maui, Hinas son, på det nu så kallade West Maui. Hans moder Hina använde sin tid på att tillverka kapas. Hon måste emellertid ha gjort dem om nätterna, ty hela dagarna var hon upptagen av att torka sina kapas. Varje morgon och hela förmiddagarna arbetade hon med att hreda ut dem i solskenet. Men just som hon hade fått dem utbredda måste hon börjata upp dem igen, för att hinna få dem alla under tak till natten. Ty man skall veta att dagarna voro kortare då än nu. Maui såg sin moders fåfänga arbete, och han blev bedrövad för hennes skull. Han beslöt sig för att göra någonting — men visst icke att biträda henne med att hänga ut och taga in hennes kapas. Därtill var han mycket för intelligent. Nej, hans idé var den, att han skulle förmå solen att gå långsammare. Kanske var han den förste hawaiianske astronomen. I alla

händelser tog han en serie solobservationer från åtskilliga punkter på ön. Och han kom till den slutsatsen, att solens väg gick rakt fram över Ha-leakala. I olikhet mot Josua behövde han ingen gudomlig hjälp. Han samlade en stor mängd kokosnötter, och av deras fibrer flätade han ett starkt snöre, i vars ena ända han gjorde en rännsnara, alldeles som Haleakalas cowboys göra ännu i dag. Sedan begav han sig in i Solens Hus och låg där och väntade. När nu solen kom rusande framåt på sin väg, i avsikt att fullborda sin färd på kortast möjliga tid, slängde den raske ynglingen sin snara omkring en av hennes största och starkaste strålar. Därigenom hejdade han solen något i hennes fart, och han bröt också av den starka strålen. Och så höll han ut med att slänga sin snara och bryta av strålar, tills solen sade sig vara villig att ta reson. Maui dikterade fredsvillkoren och solen antog dem, lovande att hädanefter gå långsammare. Varigenom Hina fick tillräcklig tid på sig att få sina kapas torra och dagarna ha blivit längre än förut — vilket sistnämnda ju är i fullkomlig överensstämmelse med den moderna astronomiens läror.

Vi intogo vår lunch, bestående av bultat kött ochpoi, i en inhägnad, omgiven av en stenmur, vilken i forna dagar använts som uppehållsplats för boskap, som drevs över ön. Sedan färdades vi en halv mil utmed kraterns rand och begynte därefter nedstigandet i själva kratern. Tvåtusenfemhundra fot hade vi till dess botten, och så bar det av utför den branta sluttningen av löst vulkaniskt slagg. Våra hästar halkade och skredo, men höllo sig ständigt uppe på säkra

39. Slaggkoner på kraterns botten.

fötter. När hovarna bröto igenom den svarta slaggytan, krossades den till ett gult lerdamm, obehagligt till utseendet och bittert till smaken, som steg upp omkring oss i riktiga moln. Över en jämn sträcka färdades vi i galopp fram till mynningen av ett lämpligt nedstigningshål, och sedan bar det återigen av utför, som förut, i moln av vulkaniskt damm, in och ut mellan slaggkoner, tegelröda, blekt rosafärgade och purpurskiftande svarta till färgen. Ovanför oss reste sig kraterns väggar allt högre och högre, medan vi färdades framåt över otaliga lavaflöden och kryssade oss fram bland de diamanthårda böljorna på ett petrifice-rat hav. Sågtandade vågor av lava besvärade oss un—der färden över denna besynnerliga ocean och på ömse sidor om oss hade vi naggade toppar och fantastiskt formade lufthål. Vår väg gick förbi en bottenlös håla och sju mil långt utmed och över huvudflödet av den sista lavaströmmen.

Vid kraterns undre ända funno vi lägerplats i en liten dunge olapa och koleaträd, inbäddade i ett hörn av kratern nedanför väggar, som reste sig lodrätt sina femtonhundra fot. Där fanns bete åt hästarna, men intet vatten, och därför togo vi först av åt sidan och fortsatte en hel mil i lavan till ett känt vattenställe i en remna i kraterns vägg. Men vattenhålet var tomt. Sedan vi hade klättrat femtio fot uppåt remnan, funno vi likväl en pöl med vatten. En hink bars dit upp och snart därefter flödade en ihållande ström av den dyrbara vätskan utför klippan och fyllde det nedre vattenhålet, där våra cowboys hade all möda att hålla hästarna i styr, emedan det blott var rum för en om sänder att få dricka. Sedan blev det att slå läger invid kraterns vägg, uppför vilka flockar av vildgetter bräkande klättrade, och tältet restes under knallarne från några av våra medförda gevär. Bultat kött, poi och halstrad killing utgjorde matsedeln. Över kraterns topp, alldeles ovanför våra huvud, rullade ett helt hav av moln, drivna av Ukiukiu. Men ehuru dessa molnmassor utan uppehåll rullade fram däruppe, gömde eller ens skymde de aldrig månen för oss, emedan kraterns hetta upplöste molnen allt efter som de hunno dit in. Lockade av lägerelden, närmade sig kraterns vilda boskap i månskenet, för att titta på vad som försiggick och hälsa det med utmanande ljud. Djuren voro väldigt feta, fastän de sällan drucko vatten, morgondaggen på grä-set gav dem ersättning därför. Just för den daggens skull var tältet en välkommen sovplats, och vi somnade in vid ljudet av hulas, sjungna av våra outtröttliga hawaiianska cowboys, vilka utan tvivel hade sin raske förfader Mauis blod i sina ådror.

Kameran har icke kunnat göra full rättvisa åt Solens Hus. Fotografiens syror fara icke med lögn, men de uppenbara helt visst icke hela sanningen. Koolan Gap är troget reproducerad, alldeles som bilden avtecknade sig på kamerans plåt, men fotografien ger ej något begrepp om den jätteskala, man bör tillämpa på det hela. Dessa väggar, som förefalla att ha en höjd av flera hundra fot, hålla nästan lika många tusen; den inhöljande

molnmassan är halvannan mil bred i själva inloppet, och där utanför svallar den som en sannskyldig ocean; förgrunden av slaggkoner och vulkanisk aska, som på bilden ser så matt och färglös ut, lyser i verkligheten med de grannaste färger — tegelrött, terracotta, rosa, gulockra och purpurskiftande svart. Ord äro också fåfängliga ting, som kunna driva en till förtvivlan. Att säga att väggen i en krater är tvåtusen fot hög, är just precis att säga att den är tvåtusen fot hög — men det är oändligt mycket mera med denna kratervägg, än vad som säges genom en blott och bart statistisk uppgift. Solen har ett avstånd från oss av nittiotre millioner mil, men för en vanlig dödligs uppfattning är närmaste provins mera avlägsen än hon. Den svaga människohjärnan har svårt att göra sig ett klart begrepp om solen. Den har likaledes svårt att föreställa sig Solens Hus. Haleakala har en förkunnelse av under och skönhet att frambära inför människorna, som icke kan meddelas genom ombud. Ko-

10—25800. På långfärd.likoli ligger sex timmars väg från Kahului och Kahului en nattresa från Honolulu, till Honolulu kommer man på sex dagar från San Francisco — så lång tid behövs det för att komma och se med egna ögon.

Vi klättrade på kraterväggarna, förde våra hästar

40. Över en jämn sträcka till lämplig nedstigningsplats.

över nästan omöjliga platser, rullade stenar och sköto vildgetter. Jag fick inga getter. Jag var för upptagen av att rulla sten. Jag kommer särskilt ihåg ett ställe, där vi satte en sten i gång, som var så stor som kroppen på en häst. Den började sin nedfärd varligt nog, rullade om, vaggade hit och dit och tycktes vilja stanna. Men inom ett par minuter föll den genom luften tvåhundra fot i ett tag. Den blev allt mindre för våra ögon, tills den slog emot en lätt sluttning av vulkanisk sand, över vilken den studsade likt en skrämdkanin, rivande upp en liten gul väg av damm bakom sig. Både stenen och dammolnet tycktes småningom förminskas, och slutligen sade några i sällskapet, att nu hade stenen stannat. Det var därför att de icke kunde se den längre. Den hade försvunnit ur deras synkrets. Men andra sågo den rulla vidare — jag vet, att jag såg det. Och det är min fulla övertygelse att den stenen rullar ännu.

Under vår sista dag i kratern gav Ukiukiu oss ett bevis på sin styrka. Han slog Naulu till reträtt utmed hela linjen, fyllde Solens Hus med massor av moln och höll på att dränka oss i regn. Vår regnmätare var ett mått om två tredjedels liter, som stod under ett litet hål i tältet. Under nattens regn och storm blev detta mått överfullt, och vi hade ingen utväg att mäta det vatten, som spilldes över och uppsögs av filtarna. Under sådana förhållanden fanns det icke något skäl för oss att stanna kvar, utan vi bröto upp i den våta daggryningen och begåvo oss åt öster över lavan till Kaupo Gap. East Maui är ingenting mer eller mindre än den stora lavaström, som för långa tider tillbaka flöt genom Kaupo Gap; och nedåt denna ström strävade vi oss fram från en höjd av sextusenfemhundra fot över havet. Detta var en dags arbete för våra hästar; men det har väl icke heller någonsin funnits maken till hästar. Fullkomligt säkra på fotterna även på svåra passager; aldrig skyggade de, aldrig förlorade de besinningen, och så snart de funno ett stycke väg tillräckligt jämnt och brett att kunna passeras springande, satte de av i språng. Sedan läto de icke hejda sig förrän vägen blev svår igen, och då hejdade de sig av egen drift. Utan uppehåll hade de dag efter dag utförtdet mest ansträngande arbete och nästan hela tiden fött sig med gräs, som de förskaffat sig om nätterna medan vi sovo, och likväl tillryggalade de denna dag tjuguåtta benbrytande mil och galopperade in i Hana likt en massa fölungar. Bland dem var det dessutom flera, som hade växt upp i de torra trakterna på läsidan om Haleakala, och dessa hade aldrig varit skodda.

41. Vår väg gick förbi en bottenlös avgrund.

Dag efter dag och dagen igenom hade de färdats framåt på den vassa lavan med en fullviktig människa på ryggen, och deras hovar voro i nästan bättre kondition än de skodda hästarnas.

Vägen mellan Vieiras — där Kaupo Gap faller ut i havet — och Hana tillryggalade vi på en halv dag, men den skulle gott vara värd en vecka eller en månad. I all sin vilda skönhet förefaller den likväl färglös och obetydlig i jämförelse med det underbara land, som ligger bortom gummiträdsplantagen melaln Hana och Ho-nomanu Gulch. Två dagar behövde vi för att passera den underbara sträcka, som ligger på vindsidan om Haleakala. Av

folket, som bor där, kallas den för »dikestrakten», ett föga tilltalande namn, men den harintet annat. Ingen främmande brukar någonsin komma dit. Ingen annan än de, som bo där, vet någonting om trakten. Med undantag av en handfull män, som ha slagit sig ned där för sitt arbete, har knappast någon hört talas om Mauis dikestrakt. Och nu är det ju så, att ett dike är ett dike, antagligen gyttjigt och vanligen gående genom enformiga och ointressanta landskap. Men Nahiku Ditch är icke något vanligt dike. På vindsidan av Haleakala finns det omkring tusen bråddjupa pass, där strömmar brusa fram, och varje ström bildar kanske ett tjog kaskader och vattenfall innan den uppnår havet. Där faller mera regn än i någon annan trakt på jorden. År 1904 var nederbörden fyrahundratjugu tum. Vatten betyder där detsamma som socker, och socker är Hawaiiterritoriets förnämsta produkt. Nahiku Ditch är icke ett dike, utan en serie av tunnlar. Vattnet går under jorden och visar sig endast med vissa mellanrum, då det flyter genom en stupande ränna för att därefter störta ned i nästa bergshåla och fortsätta sin väg under jorden. Denna präktiga vattenledning kallas för ett »dike» med ungefär samma berättigande, som Kleopatras praktslup kunde kallas för en dragkärra.

Det finns inga körvägar genom dikestrakten, och innan diket var grävt, eller rättare sagt sprängt, fanns det icke heller någon ridväg. En nederbörd på hundratals tum årligen på fruktbar jord under tropikens sol måste åstadkomma ångande jungler av vegetation. Om en man skulle tränga fram där till fots, så skulle han möjligen kunna hinna en mil om dagen, men efter en veckas förlopp skulle han vara totalt förbi, och han skulle vara tvungen att släpa sig tillhaka så fort hankunde, för att den väg han banat icke skulle växa igen på nytt. Den djärve ingenjören, som vågade sig in i strid mot jungler och bergspass och anlade vattenledningen och banade ridvägen, hette 0'Shaughnessy. Han byggde varaktigt, med hårt och fast murbruk, och han åstadkom en av de märkvärdigaste fältvattningar i världen. Varenda liten bäck och vartenda litet källsprång äro indragna i nätet, och genom underjordiska kanaler föres deras vatten till huvudledningen. Men där kan emellanåt regna så oerhört, att det överflödande vattnet måste i otaliga rännilar söka sig väg till oceanen.

Ridvägen är icke synnerligt bred. I likhet med sin anläggare trotsar den alla hinder. Där »diket» går genom berget, går ridvägen över berget och där »diket» hoppar över ett pass medelst en ränna, begagnar sig ridvägen av denna förmån och tar samma kosa ovanför rännan. Denna bekymmerslösa stig går oförskräckt uppför eller nedför de största branter. Den tränger med nöd fram mellan bergväggarnas murar, den kröker runt om vattenfall eller går rakt under dem, där de dånande störta ned i vitskummande raseri — och rakt över sitt huvud ser man bergväggen resa sig hundratals fot, medan den sänker sig tusen fot rakt nedanför ens fötter. Och de obekymrade bergshästarna äro lika djärva som vägen. De trava framåt som om allt vore helt naturligt, fastän stigen är slipprig av regn, och de skulle galoppera med bakfötterna glidande över kanten, om man tilläte det. Jag vill icke råda någon annan än den, som har stadiga nerver, och kan bevara sin kallblodighet, att färdas på Nahiku Ditch-vägen. En av våra cowboys var särskilt omtalad föratt vara den starkaste och modigaste vid hela den stora ranchon. Han hade i hela sin tid ridit hergs-hästar på Haleakalas skrovliga västra sluttningar. Han var den förnämste i konsten att tygla hästar, och när andra ryggade tillbaka, gick han helt lugnt emot en

42. Molnmassor på väg inåt Kaupo Gap.

ursinnig tjur i boskapsfållan. Han hade ett stort rykte för djärvhet. Men han hade aldrig ridit över Naliiku Ditch. Där förlorade han sin reputation. Då han kom till den första rännan och såg spången, som var lagd över det hårresande passet — smal, utan bröstvärn, med ett rytande vattenfall ovanför och ett inunder, gående rakt under en ursinnig kaskad, som fyllde luften med yrskum, gungande vid dånet och bruset av svall och rörelse —- då steg vår djärve cowboy ned från sin häst och förklarade med några ord, att han hade hustru ochtvå barn — och så gick han över spången till fots och ledde hästen efter sig.

Den enda lättnaden från rännorna var bråddjupen, och den enda lättnaden från bråddjupen var rännorna, utom då »diket» gick långt under marken, i vilket fall vi färdades över en om sänder på primitiva stock-bryggor, som sviktade och grinade illa och hotade att lämna sin plats. Jag tillstår, att när jag först red över en sådan brygga, hade jag fotterna mycket löst instuckna i stigbyglarna, och på vägen utmed bergväggen såg jag att foten i den yttre stigbygeln, som hängde ut över ett bråddjup på tusen fot, genom en bestämd och medveten viljeakt hade

nästan alldeles lösgjort sig ur densamma. Jag säger, att jag gjorde så »först» — ty alldeles som vi i själva kratern helt hastigt förlorade vår uppfattning av storlek, lika hastigt förlorade vi vid Nahiku Ditch begreppet om djup. Den ständiga växlingen mellan höjd och djup framkallade ett tillstånd i vår uppfattning, varunder vi antogo växlande höjd och cljup som helt vanliga existensförhållanden, och att från hästryggen blicka rakt ned i ett djup på fyra eller femhundra fot blev någonting högst alldagligt och framkallade icke ens skymten av en rysning. Lika obesvärat som stigen och hästarna svängde vi omkring dimmiga höjder och döko genom eller runt om vattenfallen.

Vilken ritt! Fallande vatten överallt. Vi färdades ovanför molnen, under molnen och tvärs igenom molnen. Då och då trängde elt knippe solstrålar likt skenet från en strålkastare ned i djupen, som gapade nedanför oss, eller också flammade solskenet över någon spets på kraterns rand tusentals fot ovanför våra hu-vud. Vid varje krökning av vägen möttes våra ögon av etl vattenfall, eller kanske ett dussin vattenfall, som störtade hundratals fot genom rymden. Vid platsen för vårt första nattläger — i Keanæ Gulch — räknade vi till trettiotvå vattenfall från en enda utsiktsplats. Vegetationen var vild och yppig i detta vilda land. Där fanns skogar av nötträd, av koa- och kolea-

43. Ukiukiu söker förgäves driva sin molnhär framåt.

träd. Vidare fanns där ett slags träd som kallades ohia-ai, som buro röda bergsäpplen, mjuka och saftiga och högst förträffliga till sin smak. Vilda bananer växte över allt. De hade klängt sig fast vid sidorna i passen, och dignande under bördan av mogna frukter, hade de emellanåt fallit tvärs över stigen och stängt vägen för oss. Och över skogen svallade ett helt hav av levande grönt, klängväxter i tusen varieteter. Somliga vajade högt uppe i luften i spetslika vävnader från de högsta grenarna; andra hade ringlat sig likt ormar kring trädens stammar. En av dem — ei-ei — som mest av allt liknade en klängande palm, svängde med sin tjocka stam från gren till gren och från träd till träd, och tycktes vilja strypa dem, somden använde till stöd. Genom denna ocean av grönt stucko höga ormbunkträd upp sina stora fina och vackra blad och Zehuoträdet ståtade med sina skarlakans-röda blommor. Nedanför klängväxterna fanns där i överflöd en massa egendomliga plantor i varma färger, vilka man i Förenta Staterna är van att se väl förvarade i växthus. Mauis dikestrakt är egentligen varken mer eller mindre än ett väldigt drivhus. Varenda känd varietet av ormbunkar finns där och många obekanta varieteter dessutom — från det finaste »jungfruhår» till den grova och rovgiriga »hjortliornsväxten», som är alla skogsvandrares förskräckelse, emedan den trasslar in sig med sig själv i orediga massor om fem eller sex fots djup och inkräktar långa sträckor.

Aldrig har någon varit med om en sådan ritt! Den räckte i två dagar innan vi kommo in på jämnare mark och på en ordentlig körväg, varefter vi anlände till ranchon i galopp. Jag vet, att det var grymt alt rida våra hästar i galopp efter en så lång och svår resa, men vi skaffade oss förgäves blåsor i händerna under våra bemödanden att hålla in dem. Sådana slags hästar växa upp på Haleakala. Vid ranchon var det stor festlighet med boskapsdrivande, stämpling av kreatur och hässtämjande. Över våra huvud rasade kampen mellan Ukiukiu och Naulu, och långt därovanför i solskenet reste sig Haleakalas väldiga topp.NIONDE KAPITLET.

Tvärs över Stilla havet.

Från Scindwichöarna till Tahiti. — Det är mycket svårt att göra denna passage tvärs över passadvindarnas område. Valfångare och andra anse det vara ytterst svårt att nå Tahiti från Scindwichöarna. Kapten Bruce förklarar, att ett fartyg bör styra nordväst tills det får rum vind, innan det sätter kurs på denna destinationsort. Under sin resa mellan dessa platser i november 1837 hade han inga variabla vindar nära ekvatorn på sydgående, och han förmådde icke slå sig ostvart på någon bog, fastän han försökte med all makt.

Så står det i seglingsbeskrivningarne för Södra Stilla oceanen, och det är allt vad de ha att säga i detta avseende. Icke ett ord vidare för att hjälpa den uttröttade sjöfararen att göra denna långa resa tvärsöver — och icke heller ett enda ord angående passagen från Hawaii till Marquesasöarna, som ligga ungefär åttahundra mil nordost om Tahiti och just därför äro ännu mycket svårare att uppnå. Jag förmodar, att skälet, till denna brist i beskrivningarne är att söka däri, att man aldrig har tänkt sig att någon befälhavare på segelfartyg skulle besvära

sig med attförsöka en så omöjlig kurs. Men det omöjliga avskräckte icke Snark — huvudsakligast därför, att vi icke hade läst ovanstående lilla paragraf i seglings-beskrivningarne förrän vi redan hade startat. Vi avseglade från Hilo, Hawaii, den 7 oktober, och anlände till Nuka-hiva, en av Marquesasöarna, den 6 december. Avståndet mellan dessa platser är tvåtusen mil fågelvägen, men vi färdades faktiskt minst fyratusen mil för att tillryggalägga denna sträcka, vilket för en och alla gånger bevisar, att det kortaste avståndet mellan två punkter icke alltid är en rak linje. Hade vi styrt kurs rakt på Marquesasöarna, kunde vi ha fått färdas fem eller sextusen mil.

En sak hade vi fast beslutat oss för — vi skulle icke passera linjen väster om 130° västlig longitud. Ty det var problemet. Passerade vi linjen väster om denna punkt och sydostpassaden var rum, så skulle vi drivas så långt i lä om Marquesasöarna, att det kunde bli stört omöjligt att komma dit. Vi hade också att räkna med ekvatorialströmmen, som går västvart med en fart av från tolv till sjuttiofem mil om dagen. Det skulle sannerligen vara en kinkig belägenhet, om vi befunne oss i lä om vår destinationsort, och med en så stark ström emot oss. Nej — inte en minut, inte en sekund väster om 130° västlig longitud skulle vi passera linjen. Men eftersom vi kunde vänta sydostpassaden fem eller sex grader norr om linjen — vilket, om den vore sydostlig eller syd-sydostlig, skulle tvinga oss ned i syd-sydvästlig riktning — måste vi styra ostvart norr om linjen och norr om de sydostliga passad-vindarna, tills vi uppnådde minst 128° västlig longitud.

Jag har glömt nämna, att vår sjuttio-hästkrafters-maskin som vanligt icke fungerade, så att vi uteslutande voro beroende av vinden. Maskinen i storjollen var också obrukbar. Och medan jag talar om sådana saker, kan jag så gärna på samma gång tillstå, att den lilla maskinen på fem hästkrafter — den som skulle sköta belysning, fläktar och pumpar — även stod på sjuklistan. En ypperlig boktitel hemsöker mig oupphörligt som en mara både under vaka och sömn. Jag skulle nämligen gärna vilja en gång skriva en bok, som skulle heta »Jordent runt med tre kraftmaskiner och en hustru.» Men jag är rädd alt den aldrig blir skriven, därför att jag ej vill djupt såra känslorna hos åtskilliga unga herrar i San Francisco, Honolulu och Hilo, som ha studerat sitt yrke på bekostnad av Snarks maskiner.

Vår resa tedde sig lätt nog på sjökortet. Här hade vi Hilo, och där låg målet för vår färd, 128° västlig longitud. Med nordostpassaden kunde vi färdas i rak linje mellan de bägge punkterna och detta till och med för något utfirade skot. Men ett av de förnämsta bekymren i fråga om passadvindarna är att man aldrig vet precis, på vilken punkt man kommer att få dem, och icke heller precis i vilken riktning de komma att blåsa. D. v. s. om de bli rumma eller skrala. Vi fingonordostpassaden alldeles utanför Hilos hamn, men den eländiga vinden höll sig för mycket ostlig. Och så kom den norra ekvatorialströmmen farande västvart som en väldig flod. För övrigt kan icke heller ett litet fartyg arbeta sig fram något vidare bidevind i hög motsjö. Det hoppar upp och ned och kommer ingenstans. Seglen stå fulla och spända, allt emellanåt lägger det lä reling under vatten, det kränger, slingrar och stampar, men detta är alltsammans. Så snart det begynner skjuta fart, rusar det huvudstupa mot ett helt berg av vatten och hejdas. Vad Snark beträffar, blev resultatet av fartygets ringa storlek plus den skrala passadvinden och ekvatorialströmmens styrka, att vi gjorde en lång bukt sydvart. Inte för att Snark gick rakt sydvart, visst inte. Men distansen ostvart blev bedrövligt liten. Den 11 oktober gjorde fartyget fyrtio mil åt ostvart — den 12 oktober femton mil — den 13 oktober ingen mil alls ostvart — den 14 oktober trettio mil — den 15 oktober tjugutre mil — den 16 oktober elva mil — och den 17 oktober gjorde Snark faktiskt fyra mil västvart. På en vecka således etthundrafemton mil ostvart, vilket gör sexton mil om dagen. Och mellan Hilos longitud och 128° västlig longitud är en differens på tjugusju grader, eller på ett ungefär sextonhundra mil. Efter sexton mil per dag skulle det således behövas hundra dagar för att tillryggalägga detta avstånd. Och för övrigt låg vårt mål — 128° västlig longitud — fem grader norr om linjen, då Nuka-hiva däremot låg nio grader söder om linjen och tolv grader åt väster.

Det återstod oss endast en sak att göra — att arbeta oss söderut ur passadvinden och in på de variabla vin-darnas område. Det var visserligen sant, att kapten Bruce »icke hade funnit några variabla vindar under sin färd», och att han »icke på något sätt kunde komma ostvart». Men vi hade ingenting annat att välja på, och vi bådo till himlen om bättre tur än han hade haft. De variabla vindarnas bälte ligger mellan pas-sadvindarna och stiltjeregionen.

Man antar, att de äro vindströmmar från den upphettade luften i stiltjeregionen, som stiga högt upp i motsatt riktning mot passadvindarna och småningom sänka sig tills de fläkta över oceanens yta, där de förekomma. Och de finnas — där man finner dem. Ty de äro inkilade mellan passadvindarna och stiltjeregionen, och dessa skifta område dag efter dag och månad efter månad.

Vi råkade på de variabla vindarna på 11° nordlig latitud, och vi höllo oss envist kvar vid 11° nordlig latitud. I söder hade vi stiltjebältet. I norr den nordostliga passadvinden, som icke ville blåsa från nordost. Dagar kommo och gingo, och beständigt funno de Sncirk någonstans i närheten av elvte parallellcirkeln. De variabla vindarna voro sannerligen föränderliga. En lätt motvind kunde dö bort och lämna oss rullande i dödsjö och vindstilla under fyrtioåtta timmar. Så kunde en lätt motvind blåsa upp igen, hålla på i tre timmar och lämna oss slingrande i ny vindstilla under fyrtioåtta timmar. Men så — hurra! — kunde frisk vind — härligt frisk vind — komma från väster och driva Sncirk framåt med saxade segel, med bubblande kölvatten och den sträckta logglinan pekande rätt ak-terut. Efter en halvtimmes förlopp, just då vi skulle till att sätta spinnakern, gjorde den ett par sjukliga flämtningar och dog bort. Så gick det oupphörligt.Vi räknade optimistiskt på varje gynnsam vindfläkt, som varade längre än fem minuter, men det tjänade aldrig till någonting. Fläktarna dogo genast bort.

Men det fanns likväl undantag. Väntar man tillräckligt länge, så måste slutligen någonting inträffa, då man befinner sig i de föränderliga vindarnas bälte, och vi voro så rikligt försedda med matförråd och vatten, att vi gärna kunde vänta. Den 26 oktober gjorde

Snark faktiskt etthundratre mil ostvart, och vi talade om det i flera dagar efteråt. En gång fingo vi en liten kuling av sydligt, som blåste halsen av sig på åtta timmar, men som förhjälpte oss sjuttioen mil ostvart på tjugufyra timmar. Och just som denna vind drog sina sista andetag, kom en ny från norr -— fullkomligt motsatt riktning — ech petade oss fram mot öster ännu en grad.

Sedan åratal tillhaka har intet segelfartyg försökt sig på denna väg och vi märkte också tydligt nog att vi färdades mitt i Stilla oceanens ensligaste enslighet. Under de sextio dagar, som resan varade, sågo vi icke till ett enda segel, lika litet som röken från någon ångare höjde sig över horisonten. Ett redlöst fartyg skulle kunna ligga och driva på dessa ödsliga vidder under ett dussin generationer och icke få någon hjälp.

45. Genom hajens gap.Den enda utsikten till bistånd skulle vara, om det anträffades av ett sådant fartyg som Snark, och Snark råkade nu att befinna sig där huvudsakligast emedan färden redan hade tagit sin början, innan en viss paragraf i seglingsbeskrivningarna hade blivit läst. Då man stod upprätt på däck, skulle en rät linje dragen från ögat till horisonten ha hållit tre och en halv mil i längd. Sju mil var således diametern av den cirkel på oceanen, i vars centrum vi befunno oss. Eftersom vi alltid befunno oss i centern och oupphörligt rörde oss i någon riktning, var det många sådana cirklar vi sågo. Men alla voro varandra lika. Inga buskklädda små holmar, inga gråa bergsuddar, inga glimtar av vita segel störde någonsin den jämna kurvans symmetri. Moln konnno och gingo, höjde sig över cirkelns rand, drevo över den stora ytan och försvunno bortom den motsatta kanten.

Världen bleknade bort för oss allt efter som veckorna gingo. Den bleknade bort, tills det slutligen upphörde att finnas någon annan, än den lilla värld på Snark, som med sina sju själar ombord seglade fram på den vida ytan. Våra hågkomster av världen, den stora yttre världen, voro som drömmar från ett föregående liv, som vi hade levat någonstädes innan vi råkade födas på Snark. Sedan vi en tid hade varit utan färska grönsaker, talade vi om sådana saker ungefär på samma sätt som jag har hört min far tala om ett slags äpplen, som funnos i hans ungdom, men sedermera försvunnit. Människan är ett vanedjur, och vi på Snark gingo helt och hållet upp i den. Allt ombord på fartyget var som det skulle vara, enligt vår mening, och om någon framkastat motsatsen skulle det väckt förvåning och anstöt.

11—25899. På långfärd.Det fanns intet sätt, varpå den yttre världen skulle kunna tränga sig in på Snark. Vår skeppsklocka slog glasen, men ingen besökare ringde någonsin på hos oss. Där kom inga middagsgäster, inga telegram, inga envisa ringningar i telefon störde vårt privatliv. Vi hade inga överenskommelser att uppfylla, inga tåg att passa och inga morgontidningar att förspilla tid på, för att få veta vad som hade hänt våra femtonhundra millioner medmänniskor.

Men det var icke tråkigt. Vår lilla världs affärer måste regleras, och i olikhet med jordklotet måste vår värld styras under sin färd genom de öde vidderna. Vidare hade vi kosmiska störningar att möta och bekämpa, sådana som icke besvära jordklotet på dess friktionslösa omloppsbana i den vindlösa rymden. Och vi visste aldrig det ena ögonblicket vad som kunde hända i det nästa. Där fanns sannerligen krydda och omväxling nog. En morgon klockan fyra till exempel avlöste jag Herman vid ratten.

»Ost-nordost», sade han då angivande kursen. »Hon är åtta streck ur kursen och hon styr inte.»

Det var visst inte underligt. Det finns intet fartyg som styr i så absolut vindstilla.

»Det var en smula bris för en stund sedan — kanske den kan komma igen», sade Herman förhoppningsfullt, innan han gick föröver för att gå till kojs.

Mesanen är inhalad och väl beslagen. Under natten — med denna ständiga rullning och totala brist på vind — skulle det ha varit alldeles för hemskt att låta den hålla på med att skrapa mot masten, rycka i gajar och skot och ge dånande smällar i den vindstilla luften. Men storseglet är fortfarande till, och stagfoc-ken, klyvaren och jagaren slå och smälla med sina skot vid varje ny rullning. Varenda stjärna lyser. Bara på måfå lägger jag ratten hårt över i motsatt riktning mot den, vari Herman haft den, och så lutar jag mig tillbaka och stirrar upp mot stjärnhimlen. Jag har ingenting annat att göra. Det finns ingenting att göra med ett segelfartyg, som ligger och slingrar i fullkomlig stiltje.

Då känner jag med ens en svag fläkt mot min kind; så svag, att jag knappt hinner märka den förrän den är förbi. Men det kommer en till och ännu en, tills en verklig och fullt märkbar bris börjar blåsa. Huru Snarks segel bära sig åt för att känna den, det vet jag inte, men det göra de, och fartyget känner den också, t}^ kompasskivan börjar långsamt vrida på sig i nakter-huset. I själva verket rör den sig inte alls. Genom jordens magnetism kvarhålles den på sin plats, utan det är Snark, som vrider sig kring denna finkänsliga uppfinning, som simmar i ett slutet kärl med sprit.

Snark har åter kommit till sin rätta kurs. Vinden ökar något i styrka. Snark känner dess tryck och kränger över en smula. Lätta töckenmoln draga fram över oss och jag ser hur varenda stjärna försvinner. Mörk-; ret sluter sig tätt omkring mig, och när den sista stjärnan är borta är det så inpå mig, att jag tycker mig kunna röra vid det på ömse sidor. Då jag lutar mig framåt, känner jag det så att säga mot mitt ansikte. Den ena vindstöten följer efter den andra, och jag är glad att mesanen är fast. Puff! Det var en styv en! Snark kränger över så hårt, att relingen ligger under vatten och hela oceanen strömmar in. Fyra eller fem sådana pustar få mig att önska, att klyvaren och ja-garen också voro fast. Sjön växer, vindstötarna bli allt starkare och komma allt tätare, och luften känns fuktig. Det tjänar ingenting till att försöka se åt lovart. Mörkrets mur reser sig inom en armslängds avstånd. Men jag kan icke hjälpa, att jag i alla fall bemödar mig att se och bedöma kraften av de byar, för vilka Snark nu är utsatt. Det står någonting hotfullt och olycksbådande där uppe i lovart, och jag har en känsla av att om jag stirrar ditåt länge nog och skarpt nog, så skall jag kunna göra ut vad det är. En fåfäng förnimmelse. Mellan två vindstötar lämnar jag ratten och rusar fram till kajuttrappan, där jag stryker eld på några tändstickor och ser på barometern. »29—90» har den att förkunna. Det känsliga instrumentet vägrar att ta notis om den oro i luften, som med djupa struptoner låter höra sig från riggen. Jag kommer tillhaka till ratten alldeles lagom för att bemöta en ny vindstöt, den häftigaste av dem alla. Nå, det är bra — vi ha vinden tvärs och Snark ligger kurs, samt arbetar sig fram ostvart. Det är åtminstone en god sak.

Klyvaren och jagaren irritera mig, och jag önskar att jag hade dem beslagna. Snark skulle då sköta sig bättre. Vinden kommer stötvis, och spridda regndroppar piska som hagel. Jag känner mig övertj^gad om, att jag måste kalla alle man på däck; men i nästa ögonblick tänker jag, att jag nog kan hänga i litet längre. Kanske är det strax slut med byvädret, och då skulle jag ha purrat dem för ingenting. Det är bättre att låta dem sova. Jag låter Snark löpa undan, och ur mörkret kommer en hel syndaflod av regn, åtföljd av hård vind. Men så lättar plötsligt alltsam-mans, utom mörkret, och jag gläder mig åt att jag ej har purrat de andra.

Så snart vinden avtager, börjar sjön att växa. Vågkammarna bryta och fartyget kastas som en kork på vattnet. Så

komma vindstötarna ur mörkret, hårdare och häftigare än förut. Om jag bara visste vad som ruvar därborta i mörkret i lovart! Snark är hårt pressad och lärelingen ligger oftare under än över vattnet. Mera och hårdare vind. Nu, om någonsin, är det tid på att purra de andra. Jag skall göra det, det har jag beslutat. Men så kommer återigen en regnskur och vinden mojnar, och jag låter dem sova. Men det är tämligen ensligt här borta vid ratten, där jag styr vår lilla värld genom byväder och mörker. Och det är ganska ansvarsfullt att vara alldeles ensam i en liten värld under kritiska stunder. Jag ryggar tillbaka för detta ansvar då byarna börja på nytt och en sjö kommer farande efter lovarts reling och rusar inombords. Det salta vattnet förefaller märkvärdigt varmt, då det blöter min kropp och slungas framåt med sina spöklika gnistor av fosforescerande ljus. Nu skall jag kalla alle man på däck för att minska segel. Varför skulle de sova? Det är narraktigt av mig att ha några betänkligheter i det avseendet. Mitt förstånd har kommit i strid med mitt hjärta. Det var hjärtat scm sade: »Låt dem sova!» Ja, men mitt förstånd

har ju också understött detta avgörande. Men nu måste förståndet få råda — och medan jag spekulerar över vad följden skulle bli av denna befallning till mitt förstånd, mojnar vinden på nytt. Omsorgen för kroppslig komfort hör icke precis till sjömansyrkets, resonne-rar jag välvist. Men jag vill nu först studera nästaserie byar — och jag purrar min besättning. När allt kommer omkring, så är det mitt förstånd som står bakom det hela, samlande vetskap om vad Snark kan tåla under påfrestningen och väntande med att kalla alle man på däck tills vädret blir än hårdare.

Så kommer dagsljuset, grått och histert, och stjäl sig igenom molnpellen. Det faller över ett skummande hav, som här och där jämnas genom trycket av regelbundet återkommande, tilltagande byar. Sedan kommer regnet, som fvller vågdalarna med mjölk-vit rök och piskar ned böljorna, vilka likväl endast vänta på att vinden skall lägga

sig och att regnet &

skall upphöra, för att sedan resa sig ursinnigare än förut. Männen komma upp på däck, deras frivakt är förbi. Bland dem är också Herman, som med ett brett grin visar, att han gillar den bris vi ha fått. Jag lämnar ratten åt Warren och ämnar mig ned under däck, men stannar under vägen för att rädda kabysskorstenen, som råkat i drift. Jag är harfotad och mina tår ha fått en förträfflig träning i fråga om att klänga sig fast, men när relingen hastigt begravs, under en grön, skummande sjö, sätter jag mig med fart på det översvämmade däcket, och Herman undrar helt skämtsamt, varför jag just väljer en sådansittplats. Så kommer nästa rullning, och nu sätter han sig på samma sätt, helt hastigt och oförtänkt. Sncirk kränger och lägger över, relingen får ett nytt bad, och Herman och jag klänga oss fast vid den dyrbara skorstenen, men sopas nedåt spygatterna i lä. Efter detta fortsätter jag ned under däck, oclr medan jag byter om kläder, sprider sig ett belåtet grin över mitt ansikte — Sncirk arbetar sig allt längre ost-vart.

Nej, det är alls icke enformigt. När vi hade arbetat oss fram ostvart så långt som till 126° västlig longitud, lämnade vi de variabla vindarnas område och styrde sydvart genom stiltjebältet, där det verkligen var ont om bris. Vi drogo fördel av varenda vindfläkt, men vi fingo ofta vara glada om vi kunde tillryggalägga tjugu mil på lika många timmar. Och likväl kunde vi under en sådan dag råka ut för ett dussintal byar och vara omgivna av ännu flera. Man måste räkna med, att varje sådan by kunde bli ett väldigt klubbslag, varmed Snark kunde krossas. Ibland träffades vi av centern och ibland av flankerna av dessa byar, och vi kunde aldrig precis veta var eller hur slaget skulle träffa oss. En stormby, som kom dragande över halva himlavalvet och svepte rakt emot oss, kunde mycket ofta dela sig i två, som gingo på vardera sidan utan att snudda vid oss. Däremot kunde en liten by, som såg helt oskyldig ut och föreföll att icke kunna rymma mer än en balja vatten och ett halvt kilo vind, helt plötsligt antaga väldiga dimensioner och överösa oss med en hel syndaflod av regn och blåsa en dundrande kuling. Så var där också lömska stormbyar, som helt stolt ströko akter om oss och sedan kommo smygandetillbaka från en mils avstånd i lä. Det hände också, att två byar kunde komma farande på en gång — en på vardera sidan om oss — och vi fingo en knäpp av dem bägge. En kuling blir tröttsam efter några timmar, men så är det icke med byarna. Den tusende i ordningen av dem man har varit med om är lika intressant som den första, och kanske ännu intressantare. Det är endast den oinvigde, som icke har någon uppfattning av dem. Den

som har varit med om tusen, vet att respektera en by. Han vet vad de kunna innebära.

Det var i stiltjebältet som vår mest uppseendeväckande händelse inträffade. Den 20 november upptäckte vi, att vi genom ett missöde hade förlorat mer än hälften av det sötvattenförråd, vi hade haft kvar. Och eftersom vi då hade varit fyrtiotre dagar till sjöss efter avfärden från Hilo, var vårt förråd ingalunda stort. Att förlora mer än hälften av detsamma var en ren katastrof. Med stor sparsamhet skulle det vatten vi nu hade kvar kunna räcka i tjugu dagar. Men vi be-funno oss i stiltjebältet, och det var icke möjligt att säga var sydostpassaden höll till, eller var vi skulle få den.

Nu sattes genast lås på färskvattenspumpen, och vattnet portionerades ut en gång om dagen. Var och en av oss fick ett stop till personligt behov, och till kocken mättes ut åtta gånger så mycket. Och nu komma vi till situationens psykologi. Vattenbristen var knappast upptäckt, förrän jag för min del greps av en brännande törst. Det föreföll mig, som om jag aldrig förut hade varit så törstig i hela milt liv. Det lilla mått vatten, som kom på min del, skulle jag med lätthet kunnatdricka ur i ett enda drag, och det kostade mig en stark viljeansträngning att låta bli att göra det. Och detta drabbade icke endast mig. Alla talade vi om vatten, tänkte på vatten och drömde om vatten, när vi sovo. Vi studerade sjökortet för att möjligen kunna finna några öar, dit vi skulle kunna styra kurs i nödens stund, men det fanns inga sådana. Marquesasöarna voro de närmaste, och de lågo på andra sidan om linjen — och även på andra sidan om stiltjebältet, vilket gjorde saken ännu värre.

Vi befunno oss i 3° nordlig latitud och Marquesasöarna lågo i 9° sydlig latitud — en differens på mer än tusen mil.

Dessutom lågo Marquesasöarna ungefär fjorton grader väster om vår longitud. En skön belägenhet för en handfull människor, försmäktande på oceanen i den tropiska stiltjens hetta!

Vi sträckte gölingar på ömse sidor mellan stor- och mesanriggen. Vid dessa najade vi fast det stora sun-tältet och lyfte upp det akterut med en gaj, så att allt regnvatten, som samlades därpå, skulle rinna föröver, där det kunde uppsamlas. Här och där sågo vi byar draga fram över havet. Hela dagen vaktade vi på dem, än om babord eller styrbord, än föröver eller akteröver. Men inte en enda kom oss så nära, att vi fingo någon-ting med av regnet. På eftermiddagen sågo vi en väldig by komma rakt på oss. Den bredde ut sig över hela synkretsen i det den närmade sig, och vi sågo bur den tömde ut omätliga massor av vatten i det salta havet. Suntältet fick en extra överhalning och vi väntade. Warren, Martin och Herman bildade en livligt intresserad grupp. Hållande sig fast i riggen och smidigt följande fartygets rörelser, stirrade de intensivt på den annalkande regnbyn. Spänning, oro och längtan talade ur deras ställning ocli deras åtbörder. Bredvid dem hängde det torra och tomma solseglet. Men de sågos mista hela sin spänstighet och sjunka ihop när regnbvn delade sig, så att dess ena hälft gick för om oss och den andra akter om och på läsidan om oss.

Men på kvällen kom det regn. Martin, som av sin psykologiska törst hade tvingats att redan tidigt på dagen dricka ur sitt mått vatten, satte nu munnen intill ena fliken av solseglet och drack de djupaste klunkar, jag någonsin har sett sväljas. Det dyrbara vattnet strömmade ned pytstals, och inom ett par timmar hade vi uppsamlat och förvarat hundratjugu gallons i våra cisterner. Besynnerligt nog hade vi icke en enda regnskur under hela återstoden av vår resa till Mar-quesasöarna. Om nyssnämnda regnby hade gått oss förbi, så skulle pumpen ha fått lov att behålla sitt lås, och vi skulle ha nödgats använda vårt överflödiga förråd av gasolja för att destillera havsvatten.

Och så hade vi fisket. Man behövde då icke bege sig ut för att söka efter hyte, sådant fanns det alldeles invid relingen. En stor stålkrok, fastgjord vid ena ändan av en stark rev — samt en vit trasa till lockbete — var allt, som behövdes för att fånga makrill,som vägde från tio till tjugufem skålpund. Denna art makrill, som kallas bonitas, lever av flygfisk och är därför ovan att stå och snaska på en agnad krok. De hugga lika vilt, som de glupskaste fiskar i havet, och deras första språng i hugget är någonting som ingen kan glömma, sedan man en gång har varit med om att fånga dem. Bonitas äro för övrigt riktiga kannibaler. Så snart någon av dem har fastnat på krok blir han anfallen av sina kamrater. Många gånger halade vi upp dem ombord med nybitna sår så stora som tekoppar.

En hel här av bonitas, uppgående till många tusen stycken, följde oss dag och natt under mer än tre veckors tid. Med Snarks hjälp höllo de en ordentlig storjakt, ty de spredo död och fördärv i oceanen över en halv mils bredd och femtonhundra mils längd. De ilade fram på ömse sidor om oss och jagade samt höggo glupskt efter flygfisken, som skrämdes upp av fartygets bog. Och sedan de akter om oss huggit de flesta av de flygfiskar, som genom upprepade luftfärder lyckats rädda sig vid de första anfallen, ilade de genast ifatt oss på nytt. Man kunde när som helst kasta en blick akterut och se deras silverglittrande kroppar i tjogtal skjuta fram tätt under ytan på en annalkande våg. Sedan de hade ätit sig mätta, var det tydligen en njutning för dem att uppehålla sig i skuggan av fartyget eller dess segel, och ungefär ett hundratal såg man ständigt lättjefullt glida framåt och liksom svalkande sig efter den forcerande jakten.

Men de stackars flygfiskarna! Förföljda för att levande uppätas av bonitas och guldmakriller, försökte de rädda sig genom att rusa upp till långa luftfärdervarifrån de dock åter jagades ned i vattnet av påpassliga måsar. Det fanns ingen tillflykt för dem under himmelens fäste. Det är icke på lek, som flygfisken ger sig av upp i luften. Det gäller då liv eller död. Ständigt kunde vi se denna tragedi utspelas. Det snabba och tvära kretsandet av en mås tilldrog sig ens uppmärksamhet. En blick nedanför den — och man såg ryggen av en guldmakrill, som i vild fart skar vattenytan. Alldeles framför makrillens nos skjuter en skimrande och skälvande silverstrimma ur vattnet upp i luften — en ömtålig organisk flygmaskin, begåvad med känslighet, riktningsförmåga och kärlek till livet. Måsen slår efter den, men går miste om sitt tillämnade byte, och flygfisken höjer sig likt en pappersdrake mot vinden, vänder i en halvcirkel och glider buren av vinden ned åt lä. Men nedanför ser man makrillens skummande kölvatten. Och han följer efter, stirrande uppåt med stora ögon på det glimmande rovet, som rör sig i ett annat element än hans eget. Så där högt kan han inte komma, men han är en utpräglad empirist, och han vet, att flygfisken måste förr eller senare återvända till sitt rätta element, såvida han inte blir tagen av måsen. Och så — får han sin frukost. Vi tyckte alltid synd om de stackars bevingade fiskarna. Det var sorgligt att se ett så lumpet och blodigt slaktande. Men under nattvakterna, då någon förvillad liten flygfisk slog emot storseglet, och föll flämtande och sprattlande på däck, kunde vi kasta oss över den lika ivrigt, lika girigt och blodtörstigt som någonsin guldmakriller och bonitas. Ty flygfisk är verkligen en alldeles ypperlig frukosträtt. Det skall alltid förundra mig, att en så läcker föda icke åstadkommer finafibrer i de ätandes kroppar. Kanske att guldmakril-ler och bonitas få grövre fibrer genom den snabba fart de måste använda för att kunna fånga sitt rov. Men flygfisken driver också sin kropp med stor hastighet.

Hajar fångade vi också emellanåt, på stora krokar med smäckra kettingar och lekanden samt fästade vid en lång lina. Och med hajarna följde haj lotsar, remoras och flera olika slags parasitdjur. En del hajar sågo ut att vara sannskyldiga människoätare med tigerögon och tolv rader tänder, skarpa som rakknivar. I förbigående vill jag nämna, att vi på Snark ha kommit överens om att vi ha ätit många slags fisk, som icke kan jämföras med stekt haj, överdragen med tomat-sallad. I stiltjebältet fångade vi vid ett par tillfällen en fisk, som vår japanske kock kallade för haké. Och en gång fingo vi på ett skeddrag, som släpade hundra yards akterut, en ormlik fisk, som var mer än tre fot lång, men endast tre tum i diameter, och hade fyra betar i sitt gap. Det visade sig vara den mest delikata fisk — både till smak och arom — som vi någonsin ha ätit ombord.

Den mest välkomna tillökningen i våra förråd var en grön havssköldpadda, som vägde sina dryga hundra skålpund och serverades på vårt bord under alla möjliga aptitretande former — som stek, som soppa, som ragu, och slutligen i en utomordentlig currystuvning, vilken förledde hela besättningen att äta mera ris än som egentligen var hälsosamt. Vi fingo sikte på sköldpaddan, uppe till lovart, medan hon helt lugnt låg sovande på vattenytan mitt i en hel här av nyfikna guldmakriller. Det var tydligen en sannskyldig ocean-sköldpadda, ty närmaste land låg på tusen mils av-stånd. Vi vände och seglade tillbaka för att fånga henne, och Hermann drev in ljustret i hennes huvud och hals. Då hon halades omhord, hade en hel mängd re-moras klängt sig fast vid hennes skal, och ur hålighe-terna vid benen kröpo åtskilliga stora krabbor. Besätt-

genting mot vad han i övrigt förmår i den vägen. Emellanåt tycks han vara grön-ljusgrön, mörkgrön, eller fos-forescerande grön. En annan gång är han blå — skiftar i djupblått, elektriskt blått, alla slags blått. Fångar man

honom på krok, så blir han guldfärgad — gul som guld, röd som guld. Halar man upp honom på däck, så går han igenom hela färgskalan, skiftar i ofattliga nyanser av blått, grönt och gult — och så blir han plötsligt spöklikt vit med klara blåa fläckar, och man gör den

ningen på Snark behövde icke längre tid än till följande mål för att avge den enhälliga förklaringen, att de mer än gärna skulle vända med fartyget när som helst för att fånga en sköldpadda.

48. En guldmakrill på fyra fot och sju tum.

Men guldmakrillen är emellertid kungen hland oceanens fiskar. Hans färg är nästan aldrig densamma. Då han ligger simmande i vattnet — en eterisk företeelse i mattaste azurfärg — utvecklar han redan där ett mirakulöst färgspel. Men detta är in-överraskande upptäckten, att han är fläckig som en forell. Och så försvinner det vita, makrillen går återigen igenom hela färgskalan och slutar med att glittra som pärlemo.

För dem, som äro passionerade fiskare, kan man icke rekommendera någon finare sport än fångst av guldmakrill. Naturligtvis måste den ske med en fin rev med rulle och spö. En O'Shaughnessykrok för tarponfiske* är just den rätta sorten; betet bör bestå av en hel flygfisk. I likhet med bonitas lever guldmakrillen av flygfisk, och han hugger betet med blixtens hastighet. Det första beviset på napp är att det sjunger i rullen och att man ser reven ryka i väg i rak vinkel från fartyget. Innan man får tid att oroa sig för att linans längd skall räcka till, gör fisken en hel serie höga hopp upp i luften. Då han med all säkerhet är fyra fot lång och däröver, inser man lätt, att det måste vara en härlig sport att besegra ett så präktigt byte. Då han känner sig vara fast på kroken, blir han alltid guldfärgad. Idén med de höga hoppen är att han vill försöka göra sig fri från kroken, och den, som sköter spöet och svarat med ett mothugg, måste antingen vara av järn eller också på dekadens, om han icke känner sitt hjärta slå vilt, då han ser den ståtliga fisken glittra i sitt gyllne pansar och vrenskas som en hingst vid varje nytt luftsprång. Håll reven lagom spänd! Gör man inte det, så kan kroken under något av fiskens språng ryka i väg sina tjugu fot bort. Tjur-håller man honom, så ger han sig snart ut på en ny

* Tarpon = »The Silver Kin», en ända till sex fot lång fisk av sillsläktet, som förekommer ymnigt vid Floridas kust och är föremål för ivrigt sportfiske.tur, som kulminerar i en ny serie av höga språng. Nu börjar man på allvar oroa sig för reven och önska, att det från början hade varit niohundra fot på rullen i stället för sexhundra. Genom omsorgsfullt manövrerande kan emellertid reven räcka till och även hålla, och efter en timmes nervspännande strid kan man ha fisken på huggkroken. Jag drog upp en sådan guldmakrill på Snark, och han höll fyra fot och sju tum i längd.

Hermanns sätt att fånga dem var mera prosaiskt. En smäcker lina och ett stycke hajkött var allt vad han behövde. Linan var ganska stark, men mer än en gång förlorade han både ett stycke av den och fisken. En dag gick en makrill sin väg med ett lockbete, som var Hermanns eget fabrikat, och som var fastsurrat vid fyra stycken O'Shaughnessykrokar. Inom en timme blev samma fisk fångad medelst spö och rulle, och när han skars upp, blevo de fyra krokarna återfunna. Guldmakrillerna, som följde oss mer än en månad, övergåvo oss norr om linjen, och sedan sågo vi icke en enda under hela den återstående delen av denna resa.

På detta sätt förflöto våra dagar. Det var så mycket att göra, att tiden aldrig blev oss lång. Och hade vi haft litet att göra, så kunde tiden likväl ändå aldrig ha förefallit lång med dessa underbara havscenerier och molnscenerier — daggryningar, som liknade en storstadsbrand, under regnbågar som sträckte sig nästan ända upp till zenit — solnedgångar, som övergöto det purpurskiftande havet med floder av rosafärgat ljus, utgående från en sol, vars divergerande, himlasträvande strålar lyste i renaste blått. Under dagens hetta lyste havet framför oss som azurfärgat siden, varöver detbrännande solskenet glittrade. Och så snart det kom en bris, bubblade djupt därnere akterut en procession av spökbilder i mjölkvitt och turkosblått — skummet, som rördes upp av Snarks skrov varje gång det kom i kontakt med en sjö. Nattetid lyste kölvattnet med fosforartat sken, medusaslemmets friktion mot våra skeppssidor, och djupt nere kunde man se en oupphörlig rörelse av liksom kometer med långa böljande nebulosaartade svansar — det var en massa bonitas som banade sig väg genom det upprörda medusaslemmet. Och om och om igen blixtrade större fosforescerande organismer likt elektriska lågor fram ur mörkret på ömse sidor, tätt invid vattenytan, markerande kollisioner med vårdslösa bonitas, som rusade framåt till den givande

jakten under vårt bog-spröt.

Vi styrde ostvart, vi arbetade oss ned genom stiltjebältet och fingo till sist en frisk bris från syd till väst. På det sättet skulle vi ha kunnat passera långt väster om Marquesasöarna. Men dagen därpå, den 26 november, kom en väldig stormby, och vinden kastade plötsligt om till sydost. Där hade vi nu äntligen pas-sadvinden. Inga byar mer, ingenting annat än fint väder, jämn vind, god fart, utfirade skot och svällande segel. Passadvinden drog sig mer och mer, tills den var rakt nordostlig, och vi höllo stadig sydvästkurs. Tio dagar gingo på detta sätt, och på morgonen klockan fem den 6 december fingo vi land i sikte, »precis där det skulle ligga» rätt för-ut. Vi gingo i lä om Ua-huka, passerade södra udden av Nukahiva, och samma kväll kämpade vi oss genom piskande regnbyar och becksvart mörker in till en ankarplats i den smala Taiohae-

12—25899. På långfärd.viken. Ankaret gick under vildgetternas bräkande uppe på klipporna, och luften vi andades var tung av blomsterdoft. Den svåra överfarten var fullbordad. Sextio dagar från land till land, tvärs över ett ödsligt hav, vid vars horisont man aldrig ser ett segel höja sig.TIONDE KAPITLET.

Typee.

I öster skymdes Ua-huka undan av en regnby, som var nära att hinna upp Snark. Men det lilla fartyget, med sina stora segel fyllda av den sydostliga passadvin-den, var snabbare. Cape Martin, den sydostligaste punkten av Nukuliiva var tvärs av oss, och Comptroller Bay öppnade sig framför oss, då vi ilade genom det breda inloppet till densamma, där Sail Rock, som på pricken liknar spriseglet på en laxfiskarbåt på Columbia River, läade av präktigt för den mäktiga, sydostliga sjögången.

»Vad tror ni att det där kan vara för något?» frågade jag Hermann, som stod vid ratten.

»En fiskarbåt, sir», svarade han efter omsorgsfull granskning.

Men på sjökortet stod där tydligt »Sail Rock».

Vi voro likväl mera intresserade av inskärningarna i Comptroller Bay, där våra ögon ivrigt sökte efter de tre vikarna, och i synnerhet efter den mellersta, där vi i den tilltagande skymningen sågo de dimmiga höjderna på ömse sidor om en dal, som sträckte sig inåt land. Hur ofta hade vi inte suttit lutade över sjökortet och alltid stannat vid denna mellanvik och dalen där bortom — Typeedalen. »Taipi» stavades nam-net på sjökortet, och detta var fullt korrekt, men jag föredrar i alla fall »Typee» och jag skall alltid stava det »Typee». När jag var en liten gosse, läste jag en bok, där namnet stavades så — »Typee» av Herman Mel-

49. Torvhus.

ville — och jag satt i många, många timmar och drömde över den boken. Men det var icke bara drömmar, som sysselsatte mitt sinne. Jag fattade då och där ett fast beslut, att komma vad som ville, så skulle också jag resa till Typee, så snart jag bleve stor och stark. Ty undran över hur världen kunde se ut höll på attgenomtränga mitt barnsliga medvetande — den undran, som sedermera skulle föra mig till många länder, oeh som lever ännu och aldrig förslöas. Åren gingo, men Typeedalen var icke förgäten. Vid återkomsten till San Francisco efter en sju månaders färd på Norra Stilla oceanen, ansåg jag tiden vara kommen. Briggen Galilée skulle just segla till Marquesasöarna, men dess besättning var fulltalig, och jag, som redan var fullärd matros och tillräckligt ung för att vara övermåttan stolt över detta, förklarade mig villig att gå med som kajutpojke, för att få göra pilgrimsfärden till Typee. Naturligtvis skulle Galilée ha fått segla ifrån Marquesasöarna utan mig, ty jag hoppades råka på en ny Fayaway och en ny Kory-Kory. Jag misstänker, att kaptenen på Galilée läste beslutet att rymma i mina ögon. Kanske också att kajutpojkens koj redan var bestämd åt en annan. I alla händelser fick jag inte platsen.

Så flögo åratal förbi, överfyllda med projekt, företag och missräkningar, men Typee hade jag icke förgätit — och här stod jag nu och betraktade dess dimmiga konturer, tills byn kom sopande och Snark rusade framåt i piskande regn. Rakt för-ut fingo vi sikte på något och togo en pejling av Sentinel Rock, som omgavs av dånande bränningar. Men så försvann även denna i regn och mörker. Vi styrde emellertid rakt på Sentinel Rock,

förlitande oss på, att vi måste höra dånet av bränningarna i tid för att klara oss. Vi måste styra ditåt. Vi hade ingenting annat än pejlingen att gå efter och om vi missade Sentinel Rock, så skulle vi också förfela Taiohae Bay och nödgas lägga Snark bidevind och ligga och hålla hela natten, vilket allsicke var någon vidare trevlig utsikt för trötta resenärer, som hade vistats på en ödslig ocean i sextio dagar och längtade efter att få komma i land och voro hungriga på frukt — och hade i åratal hungrat efter att få skåda Typees sköna dal.

Plötsligt dök Sentinel Rock med sin krans av dånande bränningar upp rakt framför oss. Vi ändrade kurs och susade förbi under spända, regnpiskade segel. I lä av klippan förlorade vi vinden och Snark låg och slingrade i absolut stiltje. Men så kom en vindstöt rakt emot oss, från Taiohae Bay. In med spinnakern, ut med mesanen, skoten bidevindhalade och Snark skar långsamt framåt, medan vi lodade och ansträngde våra ögon för att upptäcka det fasta röda skenet från det förfallna fortet, som skulle vägleda oss till ankarplatsen. Luften var lätt och nyckfull; än kom vinden från öster, än från väster, än från norr och än från söder. Från ömse sidor hördes bränningar ryta. På klipporna bräkte massor av vildgetter och över våra huvud började en och annan stjärna matt titta fram mellan periodiskt återkommande regnbyar. Efter ett par timmars förlopp hade vi kommit en mil in i viken och kastade ankar på elva famnars djup. Och så voro vi då i Taiohae.

Nästa morgon vaknade vi i ett sagoland. Snark låg och vilade i en lugn hamn inför en vidsträckt amfiteater, där höga vinklädda berg tycktes resa sig direkt ur vattnet. Långt uppåt öster sågo vi en smal gångstig, synbar på ett ställe, där den gick tvärsöver höjdens framsida.

»Där ha vi vägen som Tohy följde, när han rymde från Tvpee!» utropade vi.Det dröjde icke länge förrän vi begåvo oss i land och stego till häst, fastän fullbordandet av vår pilgrimsfärd måste uppskjutas för en dag. Två månader till havs, hela tiden barfota och utan utrymme för att

50. Dammens gudinna.

kunna träna sina lemmar, är icke den bästa beredelse till att ta på sig läderskor och göra fotvandringar. För övrigt måste landet också upphöra med sitt vämjeliga rullande innan vi kunde känna oss i stånd att rida getlika hästar på slippriga stigar. Så gjorde vi endast en kort ridtur att börja med och strövade genom tätadjungler, för att göra bekantskap med en vördnadsvärd mossbelupen avgud, och där vi sammanträffade med en tysk köpman och en norsk kapten, som resonerade om besagde avguds vikt och värde, samt funderade över huruvida hans värde skulle förringas, om han sågades mitt itu. De hanterade den gamle krabaten högst vanvördigt, stucko sina knivar i honom, för att se huru hård han kunde vara, och huru tjock hans mossmantel var, och befallde honom att stiga upp och spara deras besvär genom att själv gå ombord. Men i stället lades han av nitton kanaker på en timmerställning och fördes till skeppet, där han stuvades ned i lastrummet och kanske just nu är på väg runt Cap Horn och till Europa — den givna slutliga platsen för alla sannskyldiga hedniska avgudar, med undantag för de få, som ha hamnat i Amerika, en i synnerhet, som grinar bredvid mig medan jag skriver och — såvida vi inte lida skeppsbrott — skall fortfara att grina någon-städes i min närhet, tills jag dör. Han kommer att bli den segrande. Han skall grina här långt efter sedan jag har blivit stoft och aska.

En annan av våra preliminärer var att vi bevistade en fest, vilken en viss Taira Tamarii, son till en hawaiiansk sjöman, som hade rymt från ett valfångstfartyg, gav till åminnelse av sin marquesanska moders död. Den sörjande lät steka fjorton hela svin och inbjöd hela byn. Då vi kommo dit, välkomnades vi av en infödd härold, en ung flicka, som stod på en hög klippa och förkunnade i sång, att festen fick sin fulländning genom vår närvaro — ett tillkännagivande, som hon opartiskt upprepade vid varje ny gästs ankomst. Vi hade emellertid knappast hunnit sätta oss, förrän hon bytte omton, och hela sällskapet visade en ytterlig upphetsning. Hennes skrik blevo häftiga och genomträngande. Från något avstånd hördes liknande skrik, som upp-gåvos av mansröster, och det hela övergick till en vild och barbarisk sång, som ljöd otroligt häftig och tydligen talade om blod och strid. Genom öppningar i det tropiska lövverket syntes nu en procession av vildar, vilkas enda beklädnad utgjordes av gördlar i lysande färger. De närmade sig långsamt, uppgivande djupa gutturala skrik av triumf och hänförelse. Över sina axlar buro de på unga trädtelningar mystiska föremål av ansenlig tyngd, dolda under massor av gröna löv.

Det var ingenting annat än grisar, duktigt gödda och lagom stekta, som fanns under detta omhölje, men de buros in i lägret på samma sätt, som man i forna dagar hade burit in »lång-gris». Men med »lång-gris» menas alls inte gris. »Lång-gris» är den polynesiska benämningen på människokött; och dessa ättlingar av människoätare, med en kungason i spetsen, buro nu in de stekta grisarna till bordet, alldeles som deras förfäder i forna tider hade burit in sina dödade fiender. Allt emellanåt stannade processionen, för att de som buro skulle få så rika tillfällen som möjligt att uppge-synnerligt vilda tjut av segerglädje, av förakt för sina fiender och av kannibaliska begär. För två generationer tillbaka fick Melville bevittna, huru kropparna av dödade Happarkrigare, buros inhöljda i palmblad till festmåltiden vid Ti. En annan gång lade han på samma ställe märke till »ett underligt tillyxat träkärl», och då han tittade i det, såg han »skelettdelar liggande huller om buller, somliga med köttslamsor kvarsittan-de här och där på de ännu fuktiga benen».Kannibalismen liar ofta betraktats som »bara en saga» av ultraciviliserade människor, vilka måhända känna sig generade av att deras egna vilda förfäder någon gång i forntiden ha varit hemfallna åt samma vana. Kapten Cook var åtskilligt skeptisk rörande denna sak, tills han en dag med avsikt prövade förhållandet i en hamn vid Nya Zeeland. En infödning råkade komma ombord för att sälja ett präktigt soltorkat människohuvud. På Cooks befallning skars strimlor av kött från detsamma och räcktes åt infödingen, som girigt slukade dem. Kapten Cook var minst sagt genomgående empirist. I alla händelser försåg han genom denna handling vetenskapen med ett avgjort faktum, varav den hade varit i starkt behov. Föga drömde han emellertid då om, att det på tusentals mils avstånd fanns en viss ögrupp, där det under kommande dagar skulle uppstå en säregen rättegång, då en gammal Mauihövding lagfördes för äre-rccrigt förtal, emedan han envisades med att påstå, att hans kropp vore den levande viloplatsen för kapten Cooks stortå. Det säges, att de anklagande misslyckades i att bevisa, att den gamle hövdingen icke tjänade till gravplats åt kaptenens stortå, och att målet avskrevs.

Jag förmodar, att jag i vår degenerade tid ej skall komma i tillfälle att se någon äta »lång-gris», men jag är åtminstone redan ägare till en med vederbörligt certifikat försedd marquesansk kalebass, avlång till formen, egendomligt utskuren, över hundra år gammal, varur man har druckit två skeppares blod. Den ena av dem var en dålig karl. Han sålde en utsliten valfångstbåt, som lian hade låtit måla med vit färg,så att den såg ut att vara så gott som ny, till en mar-quesansk hövding. Men skepparen hann knappast därifrån förrän valfångstbåten föll i stycken. Någon tid efteråt hade han den oturen att lida skeppsbrott just vid samma ö. Den marquesanske hövdingen hade ingen aning om vad rabatt och diskonto vill säga; men han hade ett primitivt begrepp om rättvisa, och en lika primitiv uppfattning av naturens ekonomi, och han utjämnade deras konto genom att äta upp den, som hade bedragit honom.

I den svala daggryningen startade vi för att bege oss till Typee — ridande på vilda små hingstar, som skrapade med framfötterna och skreko och beto och slogo varandra under fullkomlig förgätenhet av de bräckliga människovarelserna på deras ryggar, av slippriga stenar, spröda klippor och gapande svalg. Färden gick uppåt en gammal väg genom en snårskog av bau-träd. Överallt syntes spår efter en forntima talrik befolkning. Varhelst ögat förmådde genomtränga den täta skogen, såg man skymtar av stenmurar och grundvalar av sten, sex till åtta fot i höjd, alltigenom solitt uppförda och flera yards i djup och bredd. De utgjorde stora stenplattformer, på vilka det en gång i tiden hade funnits hus. Men husen och befolkningen hörde till det förgångna; väldiga träd hade sänkt sina rötter genom plattformerna och reste sig högt över den lägre snårskogen. Dessa plattformer kallas för paepaes. Melville, som stavade ljudenligt, skriver pi-pis.

Den nuvarande generationen på Marquesasöarna saknar tillräcklig energi för att hantera så stora stenar. Och där saknas också någonting som kunde spor-ra dem. Där finns massor av pae-paes överallt, och tusentals av dem äro oanvända. En eller ett par gånger under vår färd uppåt dalen sågo vi storståtliga pae-paes, på vilka man uppfört små ynkliga halmhyddor,

51. Från tropikerna — sedan anständigheten gjort sitt intåg där.

som i fråga om proportioner kunde liknas vid vote-ringsstånd, uppsatta på den omfångsrika grundvalen till Cheops pyramid. Ty marquesanarna hålla på att dö ut, och att döma efter förhållandena i Taiohae är blandningen

med nytt blod det enda, som fördröjer rasens undergång. En infödning av rent marquesanskhärkomst är en sällsynthet. Det tycks, som om de alla vore halvblod eller märkvärdiga hopgyttringar av dussintals olika raser. Nitton dugliga arbetare är allt vad köpmännen i Taihae kunna uppbringa för lastandet av kopra (torkade kokoskärnor) ombord på handelsfartyg, och i deras ådror flyter engelskt, amerikanskt, danskt, tyskt, franskt, korsikanskt, spanskt, portugisiskt, kinesiskt, hawaiianskt, paumotanskt, ta-hitiskt blod och påsköblod. Där finns nästan flera raser än det finns människor, och det är i hästa fall endast vrakspillror av dessa raser, som leva ett tynande och flämtande liv. I detta varma och jämna klimat — ett sannskyldigt jordiskt paradis — där temperaturen aldrig går till några ytterligheter och luften är rent av balsamisk, samt ständigt hålles frisk och ren genom den ozonmättade sydostliga passadvinden, florerar astma, phtisis och tuberkulos lika yppigt som vegetationen. överallt hör man från de få torvhyddorna en skrällande hosta eller en matt jämmer från förstörda lungor. Andra förskräckliga sjukdomar frodas där också, men de rovgirigaste av alla äro de, som angripa lungorna. Där finns ett slags tärsot, som kallas »galopperande», och som i synnerhet är fruktad. Inom två månader kan denna sjukdom förvandla den kraftigaste man till ett skelett under liklakan. Den ena dalen efter den andra har mistat sin sista invånare och den fruktbara jorden har förvandlats till djungler. På Melvilles tid var Hapaa-dalen — som han stavar »Happar» — befolkad av en kraftig, stridslysten stam. En generation senare fanns där endast två hundra personer. Och nu är dalen en obebodd tropisk skriande vildmark.Vi färdades allt högre och högre uppåt dalen på våra oskodda hingstar, som trampade framåt på den oregelbundna vägen, in och ut genom övergivna pae-paes och omätliga djungler. Åsynen av röda bergsäpplen eller obias, som vi så väl kände till från Hawaii, förmådde oss att skicka en inföding för att hämta ned sådana åt oss. Sedan klättrade han upp efter kokosnötter. Jag hade druckit ur kokosnötter på Jamaika och i Hawaii, men jag visste icke, huru härlig denna dryck kunde vara, förrän jag drack den här på Marque-sasöarna. Då och då färdades vi fram under vilda citron- och apelsinträd — väldiga träd, som hade levat längre kvar än de stoftgrand till människovarelser, som hade odlat dem.

Vi redo genom ändlösa snår av kassia, rik på gult frömjöl — om det egentligen kunde kallas för ritt. Ty dessa doftande snår voro fulla med getingar. Och vilka getingar! Stora, gula kanaljer, ungefär så stora som små kanariefåglar, sköto genom luften, släpande en knippa tvåtumslånga ben efter sig. Någon av hingstarna står plötsligt på framfötterna och kastar bakbenen högt upp i vädret, varefter han drar dem till jorden igen för att göra ett vilt hopp framåt och sedan kasta upp dem på nytt. Det är ingenting att tala om. Hans tjocka hud har bara blivit genomstungen av en fullväxt getings glödande lans. Och så begynner en hingst till och en tredje hingst och alla hingstarna att skutta på frambenen över branter och bråddjup. Uff! En vitglödgad dolk tränger in i min kind. Uff igen! Nu blev jag stungen i nacken. Jag stegrar mig, jag också, ocb får mer än min rättvisa andel. Det finns ingen möjlighet till reträtt, och de vilt ka-priolerande djuren framför mig på den vanskliga vägen göra alls icke situationen säkrare. Min häst rusar förbi Charmians springare, och sistnämnda känsliga djur, som får ett nytt styng i det psykologiska momentet,

52. Kokospalmer.

ger min häst en spark med ena hoven och mig en dylik med den andra. Jag tackar min lyckliga stjärna för att hästen icke var stålskodd och reser mig till hälften i sadeln vid ett nytt glödande dolkstyng. Jag får sannerligen mer än min del, och det får även min stackars häst, vars pina och paniska för-skräckelse endast kan jämföras med mina egna lidanden.

»Ur vägen! För här kommer jag!» skriker jag och slår omkring mig med mössan som en vanvetting efter de bevingade odjuren.

På ena sidan om vägen ha vi en lodrät höjd. På den andra ett lika lodrätt djup. Den enda möjligheten att komma ur vägen för mig är att fortsätta framåt. Huru alla dessa hästar kunde hålla sig på fötter är ett rent underverk; men de rusade framåt och förbi varandra i galopp och trav, snubblande, skuttande, klättrande på alla fyra och regelbundet sparkande högt mot skyn för varje gång en geting stack dem. Efter en stund hämtade vi andan och räknade våra blessyrer. Detta hände nu icke en gång eller två gånger, utan oupphörligt. Besynnerligt nog blev det

aldrig enformigt. Jag vet åtminstone, att jag för min del efter varje genomgången pers ständigt erfor samma välbehag, som då man har undgått en plötslig död. Nej — en pilgrim, som beger sig från Taiohae till Typee skall aldrig komma att lida av spleen under vägen.

Slutligen kommo vi ifrån besvärligheterna med ge-tingarna. Detta beredde emellertid på vägens stigning och icke på några slags hjältedater å vår sida. Bunt omkring oss, så långt ögat kunde nå, reste sig naggade ryggkotor av bergskedjor, som stucko in sina spetsar i passadvindarnas moln. Långt nedanför oss, på den plats, varifrån vi hade kommit, låg Snark som en liten leksak på Taiohae Bays lugna vatten. Rakt framför oss kunde vi se den inskärning, som gjordes av Comptroller Bay. Så bar det av utför ungefär tusenfot, och där låg nu Typee nedanför oss. »Om jag plötsligt hade fått se en skymt av paradisets lustgård, så skulle jag knappast ha blivit mera tjusad än av den syn, som nu uppenbarade sig för mina ögon», sade

53. Kameran på Marquesasöarna.

Melville, då han första gången skådade den härliga dalen. Han såg en lustgård. Vi sågo en vildmark. Var funnos de hundra dungar av brödfruktträd, som han såg där? Vi sågo djungler, ingenting annat än djungler, med undantag av två torvhyddor och åtskilliga klungor av kokosträd, som gjorde avbrott i det

13 — 25899. På långfärd.ursprungliga gröna omhöljet. Yar fanns Mehevis Ti, de ogifta männens sal, palatset där kvinnor voro tabu, och där han härskade jämte sina underordnade hövdingar och underhöll ett halvt dussin slöa och darrande åldringar för att påminna dem om forntida bragder? Från den snabbt flytande strömmen hördes intet ljud av äldre och yngre kvinnor, som dunkade tapa. Och var fanns hyddan, som gamle Narheyo höll på att bygga i evighet? Jag tittade förgäves efter honom — väntade att finna honom sittande i något högt kokosträd, nittio fot över marken, rökande sin morgonpipa.

Vi begåvo oss utför en i sicksack gående väg under valvbågar av sammanflätade djungler, där stora fjärilar svävade av och an i den stora tystnaden. Inga tatuerade vildar med klubbor och kastspjut höllo vakt vid vägen; och när vi vadade över strömmen, stod det oss fritt att gå över, var vi behagade. Tabu-systemet, det heliga och skoningslösa, härskar således icke längre i den vackra dalen. Jo, jo — tabu råder där ännu, ett nytt tabu, ty då vi nalkades för nära intill en hop eländiga, infödda kvinnor, hördes ett varnande tabu. Och det var rätt. De voro spetälska. Mannen, som varnade oss, var ohyggligt angripen av elephantiasis. Alla tärdes av bröstlidande. Typeedalen var numera en dödens boning, där de få kvarlevande av den infödda stammen — kanske ett dussintal — med möda flämtade fram rasens sista pinsamma andetag.

Helt visst hade kampens utgång icke varit beroende av brist på styrka, ty Typees stam hade fordom varit mycket kraftig, kraftigare än Happars, kraftigare än Taiohaes barn, kraftigare än alla Nuki-hivas stammar.Ordet »typee», eller rättare »taipi», betyder ursprungligen en ätare av människokött. Men eftersom alla marquesaner voro människoätare, var denna benämning på en stam ett bevis för att just den stammen var män-

54. Under bananträdet.

niskoätare par excellence. Icke allenast till Nuku-hiva sträckte sig Typeestammens rykte för djärvhet och grymhet, överallt på Marquesasöarna nämndes Typeestammen med förskräckelse. Ingen kunde besegra den. Till och med den franska flottan, som tog Marquesasöarna i besittning, lämnade Typeestammen ifred. Kapten Porter på fregatten Essex gjorde en gång ett infall i dalen. Hans trupp av sjömän och soldater hade fått förstärkning av tvåtusen krigare tillhörande Happars och Taiohaes stammar. De trängde ett gott stycke in i dalen, men mötte ett så intensivt motstånd, att de voro glada att kunna dra sig tillbaka och ge sig av därifrån på sin flottilj av båtar och krigskanoter.

Bland alla Söderhavsöarnas invånare voro marque-sanerna avgjort de kraftigaste och vackraste. Mel-ville sade om dem: »Vad som i synnerhet väckte min uppmärksamhet var deras fysiska styrka och skönhet ... I fråga om vackra former överträffa de allt vad jag dittills hade sett. Icke ett enda exempel på naturlig missbildning kunde upptäckas hland hela den massa av folk, som trängdes vid gästabuden ... Varenda individ tycktes vara fri från de hudåkommor, vilka emellanåt kunna förstöra effekten av eljest ypperliga former. Men deras fysiska

överlägsenhet bestod icke endast i frihet från detta onda — nästan varenda en av dem skulle ha varit duglig till modell åt en skulptör.» Mendana, som upptäckte Marquesasöarna, beskriver infödingarna därstädes som underbart vackra att skåda. Den som skrivit redogörelsen för hans resa — Figueroa — sade om dem: »Deras hudfärg är nästan vit, de ha reslig växt och vackra former.» Kapten Cook ansåg marquesanerna som de ståtligaste och vackraste av infödingarna på Söderhavsöarna. Männen beskriver Ijan som »nästan alla högväxta, knappast någon av.'dem under sex fot lång».

Och nu är all denna styrka och skönhet försvunnen, och Typeedalen är ett tillhåll för ett eller annat dussin-tal eländiga stackare, som lida av spetälska, elephantia-sis och tuberkulos. Melville uppskattade folkmängden till tvåtusen personer, utan att däri inberäkna den lilla angränsande dalen Ho-o-umi. Livskraften bar ruttnat bort i denna underbara lustgård, vars klimat är så härligt och hälsosamt som det möjligen kan vara här i världen. Och Typeestammen hade icke allenast en ypperlig fysik, den var också ren och obesmittad. Luften, som den andades, var icke bemängd med de massor av baciller och mikrober och andra sjukdomsfrön, varmed vår egen luft är mättad. Och när så de vita männen importerade dessa mikrober med sina fartyg, blevo de kraftiga öborna hårt angripna och dukade under för dem.

Då man besinnar detta förhållande, drivs man nästan till den slutsatsen, att den vita rasen skulle frodas i orenhet och fördärv. Förklaringen ligger emellertid i det naturliga urvalet. Vi, som tillhöra den vita rasen, äro avkomlingar av tusentals generationer förfäder, som ha segerrikt kämpat mot dessa små sjukdomsfrön. Föddes någon av oss med synnerlig receptivitet gent emot de små fienderna, blev han snart dödens rov. Endast de som kunde motstå dem fingo leva. Vi, som ha behållit livet, äro således de utvalda, de dugliga — de som äro bäst lämpade att leva i en värld av fientliga mikro-organismer. De stackars mar-quesanerna ha icke undergått något sådant urval. De voro icke utvalda. Och de, som hade tagit för vana att äta upp sina fiender, blevo nu själva förtärda av fiender så mikroskopiska, att de voro osynliga, och mot vilka de varken kunde försvara sig med pilar eller kastspjut. Men om det å andra sidan hade funnits ettpar hundratusen marquesaner att begynna med, så kunde tillräckligt många ha levat kvar för att grundlägga en ny ras — en pånyttfödd ras, såvitt det kan kallas pånyttfödelse om man dyker ned i ett frätande bad av organiskt gift.

Vi togo sadlarna av våra hästar, för att de skulle få vila under lunchen, och sedan vi med våld hade skilt de vildaste slagskämparna åt — min hade fått stora stycken bitna ur sin rygg — och sedan vi även hade förgäves kämpat mot sandflugorna, åto vi bananer och konserverat kött och sköljde ned det med stora klunkar kokosmjölk. Där var icke mycket att se. Djunglerna hade tagit överhand och uppslukat allt obetydligt människoverk. Här och där stötte vi visserligen på pae-paes, men där fanns inga inskriptioner, inga hieroglyfer, inga upplysningar om det förflutna, varom deras därvaro vittnade — ingenting annat än stumma stenar, hopade och uthuggna av händer, som nu voro förgätet stoft. Upp ur dessa pae-paes växte stora träd, avundsjukt tillintetgörande människoverket, splittrande stenarna och drivande dem tillbaka till det ursprungliga kaos.

Vi lämnade djunglerna och styrde kurs mot strömmen i avsikt att kunna undvika sandflugorna. Ett fåfängt hopp! För att gå i och simma måste man ta av sig kläderna. Det ha sandflugorna reda på, och de ligga på lur vid flodstranden i tallösa myriader. Infödingarna kalla dem nau-nau, uttalat som det engelska »now-now», och detta är helt visst ett ypperligt namn, ty de äro sannerligen »det ständigt närvarande». Det finns varken förflutet eller tillkommande, då de fästa sig på ens hud, och jag skulle vilja slå vad om attOmar Khayyam aldrig kunde ha skrivit sin »Rubaiyat» i Typeedalen — det skulle ha varit en psykologisk omöjlighet. Jag begick det strategiska misslaget att klä av mig vid randen av en brant strandbank, där jag

55. Bakom revets bålverk.

hade lätt att hoppa i, men där det var omöjligt att komma upp. När jag var färdig att ta kläderna på mig igen, hade jag hundra yards att gå uppe på banken till den plats, där jag hade lagt dem. Jag hade icke tagit mer än ett enda steg, förrän minst tiotusen nau-naus hade fäst sig på mig. Ett steg till, och jag var omgivenav ett helt moln. Ännu ett, och solen skymdes för mina ögon. Efter detta vet jag inte vad som hände mig vidare. När jag kom fram till mina kläder, var jag nästan bindgalen. Och så kom mitt stora taktiska missgrepp. Det finns endast en regel för

ens beteende, då man har råkat ut för nau-naus. Man skall aldrig slå dem. Vad man än må göra, men man skall aldrig slå dem. Ty de äro så illistiga, att i sin tillin-tetgörelses ögonblick utgjuta de sin sista atom gift i ens kropp. Nej, man skall ta dem hänsynsfullt mellan tummen och pekfingret och övertala dem helt vänligt att dra ut sina snablar från ens skälvande kött. Det har mycken likhet med att dra ut tänder. Men svårigheten var att tänderna sköto grodd fortare än jag kunde dra ut dem, och därför slog jag och slog — och fyllde därigenom min kropp med deras gift. Detta hände för en vecka sedan. Och för närvarande ser jag ut som en bedrövligt vanskött smittkoppkonvale-scent.

Ho-o-u-mi är en liten dal, skild från Typee genom en låg bergås, och dit styrde vi kurs, sedan vi hade tuktat våra upproriska och omättliga springare till lydnad. Efter en mils ritt valde emellertid Warrens häst det farligaste stycket av vägen för en exposé, som höll oss alla kvar på den farliga platsen under fulla fem minuter. Vi redo förbi mynningen av Typeedalen och sågo ned på stranden, varifrån Melville lyckades fly. Där var det som valfångstbåten låg med sina åror tätt invid bränningarna — och där var det som Karakoee, ka-naken som var »tabu», stod i vattnet och köpslog om sjömannens liv. Där var det mycket säkert, som Melville omfamnade Fayaway till avsked innan han ru-sade till båten. Och där var udden, varifrån Mehevi och Mow-mow och deras följe simmade ut för att genskjuta båten, men endast för att få sina handleder genomskurna av slidknivar, när de grepo tag i relingen,

56. En bland de sista ättlingarna av en mäktig ras.

medan det var Mow-mow förbehållet att få båtshaken inkörd i sin hals av Melvilles händer.

Vi fortsatte till Ho-o-u-mi. Så noga var Melville bevakad, att han icke hade en aning om denna dals tillvaro, ehuru han oupphörligt måste ha sett dess invånare, som voro Typeestammens tillhörighet. Vi får-dades ånyo genom övergivna pae-paes, men då vi nalkades havel, funno vi en ymnighet av kokospalmer, brödfruktträd och hela sträckor med taro* jämte ett drygt dussintal torvhus. I ett av dessa lagade vi att vi skulle få tillbringa natten, och nu vidtogos genast förberedelser till en festmåltid. En ung gris avlivades så fort som möjligt, och medan han stektes mellan heta stenar och kycklingar stuvades i kokosmjölk, övertalade jag en av kockarna att klättra upp i en ovanligt hög kokospalm. Nötklungan uppe i toppen satt drygt hundratjugufem fot från marken, men infödingen gick fram till trädet, fattade om det med bägge händerna, krökte sig som en fällkniv på mitten, så att hans fotsulor vilade flata mot stammen — och så gick han rakt upp till trädets topp utan att stanna. Det fanns inga skåror i trädet. Och han hade inga linor till hjälp. Han gick helt enkelt uppåt trädet, hundratjugufem fot upp i luften och kastade ned nötterna från toppen. Men alla de närvarande hade icke den fysiska styrka, som fordrades för att utföra ett sådant dåd, eller rättare sagt: de hade icke lungor därtill, ty de flesta hostade alldeles erbarmligt. Somliga av kvinnorna flämtade och jämrade utan uppehåll, så illa var det beställt med deras lungor. Mycket få av bägge könen voro fullblodsmarquesaner. De flesta voro halvblod och trekvartsblod av fransk, engelsk, dansk eller kinesisk extraktion. I bästa fall hade denna uppblandning med nytt blod endast fördröjt förstörelsen, och resultaten förmådde en att undra, om detta verkligen hade varit till gagn för någon.

* Taro = ett slags sydfrukt, varav polynesierna bereda bröd.57. Under kokospalmerFestmåltiden serverades på en omfångsrik pae-pae, i vars bakgrund det hus befann sig, varest vi skulle sova. Den första rätten var rå fisk och poi-poi, det sistnämnda skarpt och mera bittert till smaken än Hawaiis poi, som beredes av taro. Marquesanernas poi-poi beredes av brödfrukt. Sedan kärnhuset är uttaget ur den mogna frukten, lägges den i en kalebass och bultas med en mortelstöt av sten till en hård och klibbig deg. Då man har kommit så långt, kan man svepa in massan i löv och gräva ned den i jorden, där den håller sig i åratal. Men innan den kan ätas, måste den emellertid undergå vidare behandling. Massan, omlindad med löv, lägges mellan heta stenar, som när de steka gris, och blir fullkomligt genomgräddad. Därefter blandas den med kallt vatten, så att den blir tunn — inte så tunn, att den kan rinna, men tillräckligt för att kunna ätas på det sättet, att man hämtar upp en nypa om sänder med fingrarna. Vid närmare bekantskap visar poi-poi sig vara en smaklig och högst hälsosam föda. Och mogen brödfrukt, väl kokad eller rostad! Den är helt enkelt delikat. Brödfrukt och taro äro kungliga produkter ur växtvärlden bägge två, ehuru den förstnämnda alldeles givet har fått orätt benämning och snarare mera liknar söt potatis än någonting annat,

fastän den varken är så mjölig eller så söt som potatisen.

Just då måltiden var avslutad, steg månen upp över Typee. Luften var balsamisk och lätt bemängd med blomsterdoft. Det var en sagolik natt, med en stillhet så djup som dödens, utan en enda vindfläkt, som kunde förmå ett löv att prassla... Och man drog djupt efter andan och kände sig så gripen av den un-derbara skönheten i allt detta, att man nästan blev vemodig. Helt svagt hördes på avstånd bränningarnas dån från de utanför liggande reven. I vårt härbärge fanns inga bäddar, men vi lade oss till vila där vi tyckte att golvet var mjukast. Alldeles i närheten hörde vi en kvinna flämta och jämra i sömnen, och runt omkring oss hostade lungsiktiga infödingar natten lång.ELFTE KAPITLET.

Naturmänniskan.

Jag mötte honom första gången på Marketstreet i San Francisco. Det var en regnig eftermiddag, och han vandrade framåt endast klädd i ett par kortskurna knäbyxor och en kortskuren skjorta, och det sade »klifs, klafs» för varje steg han tog med sina nakna fötter på den smutsiga stenläggningen. Ett helt tjog nyfikna och uppskojade gatpojkar följde honom i hack och häl. Alla som sågo honom — och det var tusental — vände nyfiket på huvudet, då han gick förbi. Jag gjorde så, jag också. Aldrig förr hade jag sett så vacker solbränna. Han var solbränd alltigenom — av det slags solbränna, som en ljushyad människa får, då skinnet inte fjällar sig och faller av. Hans långa gula hår var brynt av solen och likaså hans skägg, som tydligen aldrig hade gjort bekantskap med rakkniven. Han var ljust läderfärgad, eller kanske rättare guldfärgad, glödande och strålande som solen själv. En ny profet, tänkte jag, som var kommen till staden med ett budskap, vilket skulle lända till världens frälsning.

Några veckor därefter var jag på besök hos några vänner, vilkas bungalow var belägen hland Piedmont-höjderna ovanför San Franciscoviken. »Nu ha vi ho-nom fast, nu ha vi honom fast!» förklarade de. »Vi fångade honom uppe i ett träd. Men nu är han all right och tar emot föda ur våra händer. Kom och se på honom!» Och så följde jag dem uppåt en brant höjd, och i ett ruckel mitt i en eucalvptusdunge återfann jag min solbrände profet från stadsgatan.

Han skyndade att möta oss, kom rusande och snurrande framåt med ett skutt på händer och fötter. Han skakade icke hand med oss, utan hälsade genom höga språng, gjorde flera skutt på händerna, slingrade med kroppen som en orm, och sedan han hade blivit tillräckligt uppmjukad, lutade han sig ned på raka ben och med knäna tätt intill varandra och trummade på marken med flatsidan av sina händer. Han snurrade runt och piruetterade, dansade och skuttade omkring som en berusad apa. Hans ansikte strålade av solvärme, och hela hans varelse tycktes återge en sång utan ord över temat: »Jag är så lycklig, så lycklig!»

Han fortsatte på samma sätt hela kvällen, gav uttryck åt sin glädje genom ändlösa variationer i sina språng och piruetter. »En galning! En komplett galning har jag träffat på här i skogen!» var min tanke. Men han visade sig vara en rätt aktningsvärd galning. Mellan sina språng på händerna och sina piruetter förkunnade han sitt budskap om hur världen skulle kunna frälsas. Och detta hudskap var tvåfaldigt. Först och främst skulle den lidande mänskligheten ta av sig kläderna och springa vilt omkring i berg och dal, och för det andra skulle vår eländiga värld antaga ett ljudenligt stavsätt. Jag tyckte mig se, vilka storslagna sociala problem, som skulle lösas därigenom, att städernas befolkning svärmade naken omkring på lands-b}rgden, förföljd av knallande bössor, skällande gårdshundar och otaliga anfall med högafflar, svängda av ursinniga jordbrukare.

År förgingo, och så en solig förmiddag stack nu Snark in sin stäv i en smal öppning i ett rev, där pas-

58. Naturmänniskan kommer ombord på Snark.

sadvinden rörde upp yrande skum, och kryssade sig långsamt uppåt Papeetes hamn. En båt med gul flagga kom rakt emot oss. Vi visste att det var hamndoktorn som nalkades. Men ett stycke efteråt, i båtens kölvatten, kom en liten utriggai’kanot, som satte oss myror i huvudet. Den förde röd flagg. Jag studerade den noga genom kikaren, ty jag misstänkte att den kunde utmärka någon dold fara i inloppet — attnågot fartyg nyss hade sjunkit där på platsen, eller att någon boj eller remmare hade sopats hort. Så kom doktorn ombord. Sedan han hade förvissat sig om att vårt hälsotillstånd var tillfredsställande och att vi inte hade råttor ombord på fartyget, frågade jag honom

vad den där röda flaggan kunde betyda.

»Å — det är Darling», blev svaret.

Och i nästa sekund anropades vi av Darling, Ernest Darling, som förde den röda flaggan, tecknet till mänsklighetens brödraskap. »Hallå, Jack!» ropade han. »Hallå, Charmian!» Han paddlade raskt närmare och jag såg nu, att det var den solbrynte profeten från Pied-monts höjder. Han klättrade över relingen på vårt fartyg — en solgud, klädd i skarlakansröd livgördel och med händerna fulla av välkomstgåvor från sitt Ar-kadien — en flaska med guldgul honung och en lövkorg full med stora guldfärgade mangofrukter, guldgula bananer med fläckar av mörkare guldfärg, gyllne citroner cch ananas, jämte saftiga apelsiner med samma rika färg, produkter av söderns jord och söderns sol. Och på detta sätt sammanträffade jag ännu en gång med naturmänniskan Darling.

Tahiti är en av de vackraste fläckar på jorden, bebodd av tjuvar, rövare och lögnare, men också av åtskilliga redliga och sanningskära män och kvinnor. På grund av den fläck, som Tahitis underbara skönhet har fått genom den eländiga mänskliga ohyra, som besmittar den, har jag mera lust att skriva om »naturmänniskan» än om Tahiti. Darling har åtminstone någonting sunt och uppfriskande med sig. Vad som kommer från honom är så milt och gott, att det icke kan åstadkomma någonting ont och icke såra någons käns-

14 — 25899. På långfärd.lor, utom möjligen en eller annan rov lysten och pluto-kratisk kapitalists.

»Vad skall den röda flaggan betyda?» frågade jag.

»Socialism, naturligtvis.»

»Ja, ja, det vet jag nog», förklarade jag, »men vad betyder den i edra händer?»

»Att jag har funnit min bestämmelse.»

»Och den fyller ni på Tahiti?» frågade jag klentroget.

»Ja visst», svarade han okonstlat. Och jag fann sedermera, att det verkligen förhöll sig så.

Då vi kastade ankar, satte ut en liten båt och be-gåvo oss i land, följde Darling med. Så — nu skall jag väl bli ihjälpinad av den där vurmiga människan, tänkte jag. Vakande eller sovande lär jag väl aldrig bli honom kvitt, förrän jag seglar härifrån.

Men aldrig i mitt liv har jag misstagit mig så kapitalt. Jag hyrde bostad och slog mig ned och arbetade där, men »naturmänniskan» var som försvunnen. Han väntade på att bli inbjuden. Under tiden begav han sig ombord på Snark och fråssade av dess bibliotek, förtjust över de många vetenskapliga böckerna och — som jag efteråt fick veta — förargad över de många diktverken. Naturmänniskan förspiller aldrig någon tid på diktens alster.

Efter en vecka eller så, slog mig samvetet, och jag bjöd honom till middag på ett hotell i nedre delen av staden. Han kom och såg ovanligt stel och otrevlig ut, klädd i bomullsjacka. Då jag uppmanade honom att ta den av sig, strålade han upp av tacksamhet och glädje och efterkom uppmaningen, varigenom han ända till midjan blottade sin av solen guldfärgade hud,endast överdragen med ett stycke av ett fisknät av grovt tvinnat garn med stora maskor. En skarlakans-röd gördel fulländade kostymen. Min egentliga bekantskap med honom tog sin början den kvällen, och under min långa vistelse i Tahiti övergick bekantskapen till vänskap.

»Jaså, ni skriver böcker», sade han en dag, då jag trött och svettig slutade mitt förmiddagsarbete.

»Ja, det gör jag också», förklarade han.

Aha! tänkte jag. Nu skall han naturligtvis plåga mig med sina litterära mödor och bekymmer. Jag kände mig helt upprorisk. Hade jag kanske kommit hela den långa vägen till Söderhavsöarna för att tjänstgöra som litterär byrå?

»Så här lyder den bok jag skriver», förklarade Dar-ling och slog sig med knuten hand för bröstet så att det dånade. »Gorillan i Afrikas djungler slår sig för bröstet så hårt, att dånet av slagen kan höras på en halv mils avstånd.»

»Ett präktigt bröst ni har», sade jag beundrande. »Det skulle till och med kunna väcka avund hos en gorilla.»

Då fick jag höra början och sedermera även fortsättningen av detaljerna i den märkvärdiga bok, som Ernest Darling hade skrivit. För tolv år tillbaka hade han varit nära döden. Han vägde då endast nittio skålpund och var för svag för att kunna tala. Doktorerna hade förklarat att allt hopp var ute. Hans far, som var praktiserande läkare, hade sagt detsamma. Andra läkare konsulterades, men de avgåvo samma utlåtande. För honom fanns intet hopp. Överansträngning vid studier — dels som skollärare och dels i anled-ning av egna fortsatta universitetsstudier — i förening med två successiva anfall av lunginflammation, hade totalt brutit ned hans fysik. Han förmådde icke tillgodogöra sig någon näring av den kraftiga föda man gav honom, lika litet som piller och pulver kunde förhjälpa hans mage att smälta födan. Och han var icke allenast ruinerad till kroppen, utan även till själen. Hans hjärna var överansträngd. Han var trött och sjuk åt medicin, och han var trött och sjuk åt människor. Att höra människor tala var en pina för honom, och människors omvårdnad drev honom nästan till vanvett. Så fick han den tanken, att eftersom han i alla fall skulle dö, så kunde han lika gärna dö ute i det fria, långt ifrån allt, som plågade och irriterade honom. Bakom denna tanke låg kanske också i all hemlighet en annan, nämligen att han kanske ändå icke skulle dö, om han bara kunde komma ifrån den kraftiga födan, medicinen och de välmenta varelser som voro nära att göra honom galen.

Och Ernest Darling, som då endast var en skinnpåse med ben i och en dödskalle, med nätt och jämnt så stor livsgnista kvar att han orkade röra sig, vände så ryggen åt människor och människoboningar och släpade sig fem mil genom buskskogen bortom staden Portland i Oregon. Naturligtvis var han galen. Ingen annan än en vanvetting släpar sig bort från sin dödsbädd.

Men i buskskogen fann Darling vad han sökte — vila och ro. Där plågade ingen honom med att truga i honom biffstekar och skinka. Ingen läkare irriterade hans trötta nerver genom att känna på hans puls eller pinade hans trötta mage med piller och pulver. Han började känna sig lugnare. Solen sken varmt och hanbadade i dess ljus. Han hade en förnimmelse av att solskenet skulle vara ett hälsoelixir. Och det föreföll honom, som om hela hans ruinerade kropp trånade efter sol. Han drog av sig kläderna och badade hela sin kropp i solsken. Och han kände sig bättre. Det hade gjort honom gott — den första lättnaden efter många bedrövliga månaders lidande.

Då han blev bättre, satte han sig upp och såg sig omkring. Där var fullt med fåglar, som flögo och kvittrade, och en hel hop ekorrar snattrade och lekte. Han avundades dem deras hälsa och livlighet, deras lyckliga, bekymmerslösa tillvaro. Att han skulle jämföra sin egen belägenhet med deras .var oundvikligt; och att han skulle fråga sig, varför de hade så stora krafter, då han däremot var svag och döende, var lika naturligt. Han kom till den givna slutsatsen, att det kom sig därav, att de levde ett naturligt liv och han hade levat i högsta grad onaturligt — och om han nu ville fortfara att leva, så måste han återvända till naturen.

Och där han låg i sin enslighet i buskskogen, arbetade han ut sitt problem och började tillämpa det. Han drog av sig alla sina kläder och rullade och hoppade omkring, sprang på händer och fötter och klättrade i träd — gjorde i korthet sagt alla möjliga kroppsövningar och lät hela tiden solskenet gassa på den nakna huden. Han tog djuren till läromästare. Han byggde sig ett näste av torrt löv och gräs, där han sov om nätterna, och han täckte det med bark till skydd mot höstregnet. »Det här är en präktig kroppsövning», sade han till mig en gång och slog med all makt sina armar mot sidorna. »Den har jag lärt av tuppen.» En annan59. I kort fisknätsskjorta.

gång anmärkte jag, att han drack ur kokosmjölken med så långa egendomligt, sugande drag. Han förklarade då, att han hade sett korna dricka på det sättet och antog att det måste vara någon nytta med det.Han försökte det och fann det gott — och efter den stunden drack han aldrig annorlunda.

Han lade märke till att ekorren levde av frukter och nötter. Och nu började han en diet av frukt och nötter med tillägg av bröd — och han blev starkare och ökade i vikt. I tre månader fortsatte han sitt primitiva levnadssätt i buskskogen, men sedan drevs han av traktens häftiga regnflöden tillhaka till människoboningar. Det var en omöjlighet för en lunginflamma-tionskonvalescent om nittio skålpund att på tre månader samla tillräcklig motståndskraft för att kunna genomleva en vinter i fria luften i Oregon.

Han hade kommit rätt långt, men han drevs in. Han hade ingenstans att gå, utom alt vända tillbaka till sin fars

hus; och instängd i kvava rum, medan hans lungor flämtade efter all den luft, som stod till buds under den fria himmelen, fick han ett tredje anfall av lunginflammation. Nu blev han till och med ännu mera medtagen än förut. Hjärnan sviktade i den eländiga kroppen. Han låg som en död, för svag att kunna uthärda ansträngningen att tala, för irriterad och trött i sin sjuka hjärna för att bry sig om att lyssna till andras tal. Den enda viljeakt han var i stånd till var att sticka fingrarna i öronen och beslutsamt vägra att höra ett enda ord som talades till honom. Man skickade efter specialister för sinnessjukdomar. Han förklarades för sinnessjuk, och doktorerna trodde ej att han hade en månad kvar att leva.

En av de rådfrågade specialisterna lät föra honom till ett sanatorium på Mount Tabor. När man där märkte, att han var fullkomligt ofarlig, lät man honom sköta sig efter eget behag. Man föreskrev ickelängre vad han skulle äta, och han återtog därför sin frukt och sina nötter — olivolja, växtsmör och bananer var det huvudsakligaste av hans föda. Då han nu åter blev stark, beslöt han sig för att hädanefter leva sitt eget liv. Om han levde som andra och enligt samhällets fordringar, skulle han säkert dö. Och han ville inte dö. Fruktan för döden var en av de mäktigaste faktorerna i »naturmänniskans» skapelsehistoria. Och för att kunna leva måste han föra en naturlig diet, leva i fria luften och njuta av det välsignelserika solskenet.

Vintrarna i Oregon ha emellertid inga betingelser för dem som vilja leva naturliv, och Darling begav sig ut för att uppsöka ett lämpligt klimat. Han satte sig på en bicykel och styrde kurs åt soligare länder. Vid Stanfords universitet stannade han ett år. Där studerade och arbetade han och bevistade föreläsningar och lektioner i så knapphändig dräkt, som myndigheterna kunde tillåta, varjämte han så mycket som möjligt tillämpade de levnadsprinciper, han hade förvärvat bland ekorrarna. Det sätt, varpå han helst skötte sina studier, var att bege sig ut bland kullarna på andra sidan om universitetet, dra av sig kläderna och lägga sig i gräset, insugande solsken och hälsa på samma gång som han förvärvade kunskaper.

Men Central-Kalifornien har också sina vintrar, och spaningarna efter ett klimat, lämpligt för en naturmänniska, drev honom vidare. Han försökte Los Angeles och Södra Kalifornien, varunder han åtskilliga gånger blev arresterad och förd till hospitalsstyrelser, därför att hans levnadssätt icke överensstämde med det som fördes av hans medmänniskor. Han försökteHawaii. Där kunde man icke bevisa att han var svag-sint, men myndigheterna deporterade honom. Det var egentligen icke någon direkt deportation. Han skulle ha kunnat få stanna kvar, om han hade velat ta tjänst vid fängelset på ett år. Man lämnade honom fritt val. Men vistelsen i ett fängelse måste ju vara detsamma som döden för en naturmänniska, som endast kan trivas i fria luften och i det välsignade solskenet. Men man kan inte klandra Hawaiis myndigheter för det. Darling var en misshaglig medborgare. Var och en är misshaglig, som skiljer sig från andra. Och att någon gjorde det till den grad, som Darling i livets enklaste frågor var en tillräcklig anledning för Hawaiis myndigheter att anse honom för misshaglig.

Och så begav sig då Darling därifrån för att söka ett klimat, som icke allenast skulle vara passande för honom, utan där han icke heller skulle vara opassande. Och han fann det på Tahiti, denna trädgårdarnas trädgård. På det sättet var det han skrev sin bok. Hela hans kostym består av en gördel och en skjorta av fisknät utan ärmar. Hans hälsa är förträfflig. Hans syn,, som en tid ansågs fullkomligt förstörd, är alldeles ypperlig. Hans lungor hade faktiskt varit förbi efter tre genomgångna lunginflammationer, men de ha icke allenast blivit återställda, utan äro starkare än de någonsin ha varit förut.

Jag skall aldrig förgäta den första gången jag under vårt samtal såg honom slå en mosquito. Det stingande odjuret hade satt sig på hans rygg, mitt emellan axlarna. Utan att avbryta samtalet, utan att hejda ett enda ord, sköt han blixtsnabbt upp sin knutna hand, krökte armen bakåt och slog sig på ryggen mel-60. Naturmänniskans plantage.lan axlarna så hårt, att det dånade i hans kropp som från en trumma. Mosquiton var dödad. Det dånande slaget påminde absolut om när en häst sparkar upp mot sin spiltvägg.

»Gorillan i Afrikas djungler slår sig för bröstet så hårt, att dånet kan höras på en halv mils avstånd», brukar han emellanåt utbrista, och i detsamma börjar han slå ett hårresande avgrundstapto på sitt bröst.

En dag fick han se en omgång boxhandskar, som hängde på min vägg, och det lyste genast i hans ögon.

»Kan ni boxas?» frågade jag.

»Jag brukade ge lektioner i den konsten, när jag var vid Stanfordsuniversitetet», ljöd svaret.

Och på stående fot klädde vi av oss och satte på oss handskarna. Paff! En lång gorillaarm sträcktes plötsligt ut och jag fick en stöt mitt på näsan. Puff! Han träffade mig återigen — på sidan om huvudet — och jag höll på att digna för slaget. Det gav mig en svullnad som varade en hel vecka. Jag väjde hastigt för ett rakt vänsterslag genom att böja mig och satte in ett rakt högerslag på hans mage. Det var ett förfärligt slag, drivet av hela min kroppstyngd, och han träffades mitt under ett tillämnat utfall. Jag väntade att få se honom krympa ihop och falla. Men i stället lyste hans ansikte av tillfredställelse och han sade: »Det var bra gjort.» I nästa ögonblick var jag upptagen av att skydda mig mot en hel virvelstorm av olika sorts slag, swings, raka stötar och uppercuts. Men så passade jag ett lämpligt tillfälle och satte in ett slag mot solar plexus.* Jag träffade målet. Natur-

* Solar plexus = en samling ganglier (nervknutar) belägen nära bukhålan framför aorta (stora kroppspulsådern).människans armar sjönko ned, han flämtade till och satte sig helt tvärt.

»Jag är strax färdig igen», sade han. »Vänta bara ett ögonblick.»

Och innan trettio sekunder hade förgått var han åter på fötter — och han gengäldade i detsamma den erhållna komplimangen, ty nu satte han in en stöt på solar plexus, som gjorde att jag flämtande sänkte mina händer och satte mig minst lika hastigt, som han nyss förut hade gjort.

Vilket allt jag fick undergå till bevis på att den jag boxades med nu var helt olik den stackars nittio-skålpundsvarelsen, som åtta år förut låg dödsdömd av läkare och flämtade bort sitt liv i ett instängt rum i staden Portland i Oregon. Den bok, som Ernest Dar-ling har skrivit, är en god bok, och bandet duger, det också.

Hawaii har under åratal klagat över sitt behov av lämpliga immigranter. Man har där använt mycken tid, många funderingar och mycket pengar för att importera lämpliga medborgare, men man har ändå icke mycket att presentera i den vägen. Och Hawaii deporterade »naturmänniskan». Det vägrade honom att få begagna sig av dess klimat. Så det är för att tukta Hawaiis stolta sinne, som jag tar tillfället i akt att visa, vad det har förlorat genom att visa hort »naturmänniskan». När han kom till Tahiti, började han söka efter ett stj^cke jord, där han kunde få tillgång till den föda han behövde. Men detta var svårt att finna — det vill säga utan dyra kostnader. Och »naturmänniskan» hade inga rikedomar. Han vandrade hela veckor bland de branta höjderna, tills han högt uppe påett berg, där flera små pass sammanstötte, fann åttio acres buskskog — djungler, som synbarligen icke voro tagna i anspråk som någon annans egendom. De makthavande ämbetsmännen sade honom, att om han ville

51. I sitt anletes svett.

rödja land däruppe och bruka det i trettio år, så skulle han få äganderätten till det.

Han började genast sitt arbete. Och aldrig har det väl gjorts maken till arbete. Ingen idkade något slags jordbruk så högt uppe i bergen. Marken var läckt med intrasslade busksnår, där vilda svin och otaliga råttor hade sitt tillhåll. Utsikten över Papeete och över havet var visserligen storslagen, men arbetet där uppepå höjden var icke uppmuntrande. Veckor förgingo under slit och släp på banandet av en väg, som skulle göra platsen tillgänglig. Vilda svin och råttor åto upp vad han planterade, så snart det började skjuta upp. Han sköt svinen och satte fällor för råttorna. Av de sistnämnda fångade han femtonhundra på två veckor. Allt vad han behövde däruppe måste han bära dit upp på sin rygg. Sitt lastdragararbete utförde han för det mesta om nätterna.

Så småningom började han dock lyckas. Han hade fått upp ett hus med väggar av grästorv. På den fruktbara, vulkaniska, nu uppodlade jord, som han hade kämpat sig till genom oerhört arbete, växte femhundra kokospalmer, femhundra papaiaträd, trehundra mangoträd, många brödfruktträd och laurusträd, för att icke tala om vinrankor, bärbuskar och grönsaker. Han utvidgade rännilarna, som förde bergsbäckarna nedåt passen och han utarbetade ett präktigt vattenledningssystem genom att göra utgrävningar mellan passen och dra fram parallella diken vid olika höjdpunkter. De trånga passen förvandlades till botaniska trädgårdar. Bergets branter, där den glödande solen förut hade förtorkat djunglerna och hållit dem förkrympta, blomstrade nu som en trädgård

med sina frukträd, sina buskar och blommor. Naturmänniskan kunde numera icke allenast försörja sig själv på jordens avkastning; hans odlingsarbete gav ett så gott resultat, att han hade åtskilliga produkter att sälja till stadsborna i Papeete.

Så upptäcktes det plötsligt att hans jord, som myndigheterna hade sagt honom vara utan ägare, likväl hade en ägare, och att det fanns lagliga papper på den-nes äganderätt. Nu tycktes allt Darlings arbete ha varit till ingen nytta för honom själv. Jorden däruppe hade varit totalt värdelös, när han tog hand om den, och ägaren, som var i besittning av stora områden, hade ingen föreställning om den grad av utveckling, vartill »naturmänniskan» hade bragt den genom sitt arbete. Ett lämpligt pris fastställdes, och Darlings köpekontrakt fick behörig lagfart.

Men så kom ett förkrossande slag. Hans väg till saluplatsen blev avstängd. Tvärs över den väg, han hade anlagt, uppsattes ett stängsel av taggig ståltråd. Det var en av dessa inblandningar i andras affärer, som äro så vanliga i det barockaste av alla sociala system. Där bakom kunde spåras den lömska handen hos samma konservativa element, som hade släpat naturmänniskan inför hospitalsdirektionen i Los Angeles och deporterat honom från Hawaii. Det är svårt för självbelåtet folk att förstå andra, som ha helt olika grunder för sin belåtenhet. Det tycks vara tydligt och klart att ämbetsmännen stodo på god fot med det konservativa elementet, ty ännu i dag är den av Darling anlagda vägen stängd. Ingenting har gjorts för att rätta denna orättvisa; vederbörande ha tvärtom visat en diamant-hård ovilja att göra någonting åt saken. Men naturmänniskan dansar och sjunger lika glatt ändå. Han sitter icke uppe om nätterna och tänker på de oförrätter, som ha blivit honom tillfogade. Han har ingen tid för bitterhet. Han tror, att han är här i världen för att vara lycklig, och han har icke ett ögonblick att förspilla till andra ändamål.

Vägen till hans plantage är blockerad. Han kan icke anlägga en ny, därför att han icke har någon mark tillsitt förfogande. Regeringen har anvisat honom en stig, som de vilda svinen använda, och som går nästan lodrätt uppför berget. Jag klättrade upp den vägen med honom, och vi måste fortskaffa oss med både händer och fötter för att komma upp. En sådan stig kan omöjligt bearbetas till väg, såvida man icke har att påräkna hjälp av en ingenjör, en ångmaskin och en stålkabel. Men vad frågar naturmänniskan efter det? Hans milda etik bjuder honom att löna det onda, som folk gör honom, med godhet. Och vem kan säga att han icke är lyckligare än de?

»Strunt i den här förbaskade vägen», sade han till mig, när vi hade lyckats släpa oss upp till en avsats i berget och flämtande satte oss där för att vila. »Jag skall snart skaffa mig en flygmaskin, och då bli de lurade. Jag håller på att rödja upp en jämn plan till landningsplats för luftskepp, och nästa gång ni kommer till Tahiti skall ni kunna stiga av alldeles utanför min dörr.»

Ja — »naturmänniskan» har åtskilliga säregna idéer förutom den om gorillan, som slår sig för bröstet i Afrikas djungler. Han har idéer om att kunna ge sig upp i luften också. »Det skulle inte vara någon omöjlighet», sade han till mig. »Och tänk, vad det skulle vara härligt att kunna lyfta sig från marken genom egen vilja. Besinna det! Astronomerna påstå, att hela vårt solsystem håller på att dö — att oavsett möjliga olyckshändelser, skall här med tiden bli så kallt, att intet liv skall kunna existera här. Nåväl! När den tiden kommer, ska’ alla människor vara fulländade i konsten att befara luften, och så lämna de vår döende planet och styra kurs till gästvänligare världar. Men hurskall man göra sig lämpad för detta? Jo, genom progressiva fastor. Jag har redan experimenterat medlet, och till slut kände jag, att jag hade lättnat betydligt.»

Karlen är galen, tänkte jag.

»Naturligtvis är det där bara teorier, som jag har ställt upp», tillade han. »Jag tycker om att spekulera över en härlig framtid för människosläktet. Det kan ju hända att självlyftning inte är möjlig, men jag älskar att tro, att den- skall vara det.»

En afton såg jag honom gäspa, och jag frågade huru lång nattsömn han bestod sig.

»Sju timmar», blev svaret. »Men om tio år skall jag bara sova sex limmar och om tjugu år fem. Jag tänker korta av min sömn en timme vart tionde år, ser ni.»

»När ni blir hundra år, kommer ni således inte att sova alls», inföll jag.

»Just så. Alldeles så. När jag blir hundra år, skall jag inte behöva någon sömn. Och då skall jag leva av bara luft. Det finns växter, som göra det, som ni vet.»

»Men har någon människa lyckats komma därhän?»

Han skakade på huvudet.

»Om så är, så har jag då åtminstone aldrig hört talas om det. Men det är också bara en teori, det där att leva av luft. Det skulle vara fint, eller hur? Naturligtvis kan det vara omöjligt — det är högst troligt att så är. Jag är inte opraktisk, ser ni. Jag glömmer aldrig det närvarande. Då jag flyger i väg inåt framtiden, lämnar jag alltid en tråd efter mig, så att jag kan leta mig tillbaka igen.»

Jag fruktar, att »naturmänniskan» är en skämtare. I alla händelser lever han ett enkelt liv. Hans tvätt-

15 —25800. På långfärd.62. Frukost från brödfruktträdet.

räkning kan icke gå till stora summor. Och däruppe på sin plantage lever han av frukt, vars odling enligt hans beräkning kostar honom arbete för ungefär fem cents om dagen. På grund av den spärrade vägen ochdärför att han är över öronen fördjupad i att göra propaganda för socialismen, bor han för närvarande i staden, där hans omkostnader, hyran inbegripen, uppgå till tjugufem cents pr dag. För att kunna betala dessa utgifter håller han aftonskola för kineser.

Naturmänniskan är icke ensidig. Finns det ingenting annat att få till mat än kött, så äter han kött — om han till exempel är i fängelse eller ombord på fart}rg cch nötter och frukt ha tagit slut. Och han tycks inte ha stelnat i något annat fall än i fråga om solbränna.

»Kasta ditt ankare var som helst, och om din själ är ett obegränsat bottenlöst hav och icke en ankdamm så kommer detta ankare att dragga. Mitt ankare draggar alltid ser du. Jag lever för att befordra mänsklighetens hälsa och framåtskridande, och jag strävar att alltid dragga mitt ankare i den riktningen. De där bägge sakerna ä' identiska för mig, ser du. Och det är just det, som har räddat mig. Mitt ankare höll mig inte fast vid min dödsbädd. Jag draggade det med mig ut i buskskogen och gäckade doktorernas dom. När jag sedan hade återvunnit hälsa och krafter, företog jag mig att genom predikan och exempel lära folk att bli naturliga män och naturliga kvinnor. Men deras öron voro döva. Så träffade jag ombord på en ångare, som kom till Tahiti, en rorgängare, som förklarade socialismen för mig. Han visade mig tydligt och klart, att en rättvis ekonomisk delning är nödvändig innan män och kvinnor kunna leva ett naturligt liv. Så började jag dragga ankar på nytt, och nu arbetar jag för den kooperativa staten. När den kommer till stånd, skall det bli lätt att få människor att leva naturligt... Jag hade en dröm förliden natt», fortsatte han tankfullt, ochhans ansikte övergöts långsamt av hänförelsens glöd. »Jag tyckte, att tjugufem naturmänniskor — män och kvinnor — nyss hade kommit med ångaren från Kalifornien, och att jag skulle följa dem uppför den branta stigen till min plantage.»

Å, Ernest Darling — soldyrkare och naturmänniska — det finns stunder, då jag ej kan låta bli att avundas dig och din bekymmerslösa existens! Jag tycker mig se dig komma dansande uppför trappan och göra luftsprång ute på verandan, med håret drypande vått efter en doppning i det salta havet, med strålande ögon, med glänsande solbrynt hud och bröstet genljudande under dundrande taptoslag, medan du reciterar: »Gorillan i Afrikas djungler slår sig för bröstet så hårt, att dånet kan höras en halv mil därifrån.» Och jag skall ständigt minnas dig så, som jag såg dig den sista dagen därborta, då Snark ännu en gång körde sin stäv genom rännan i det skumyrande revet — denna gång på utgående — och jag vinkade farväl till dem, som stodo på stranden. Det var icke den minst vänskapliga vift-ningen som gällde den guldfärgade solguden i den skarlakansröda gördeln, där han stod upprätt i sin lilla utriggarekanot.TOLVTE KAPITLET.

I överflödets sköte.

När främlingar komma dit, äro alla ivriga att få mottaga någon av dem som en vän och föra honom med till sin bostad, där han bemötes med den allra största vänlighet av traktens invånare. Han placeras i ett högsäte och undfägnas i överflöd med den läckraste föda.

Ur »Forskningar i Polynesien».

Snark låg till ankars vid Raiatea, alldeles utanför byn Uturoa. Vi hade anlänt dit kvällen förut, efter mörkrets inbrott, och vi höllo på att bereda oss till vårt första besök i land. Tidigt på morgonen hade jag sett en utriggarekanot med ett enormt sprisegel glida fram på lagunens yta. Kanoten hade samma form som en likkista, var helt enkelt en urhålkad träkloss, fjorton fot lång, knappast tolv tum bred och möjligen tjugu-fyra tum djup. Den hade inga linjer alls, utom att den var tillspetsad i bägge ändarna. Sidorna voro fullkomligt raka. Om den icke hade haft utriggare, så skulle den ha kapsejsat av sig själv inom tiondelen av en sekund. Det var utriggaren, som höll den uppe.

Jag sade nyss att seglet var enormt. Och så var det. Det var ett sådant där ting, som man inte barabehöver ha sett för att tro på dess tillvaro, men som man inte tror på ens sedan man har sett det. Seglets höjd och bommens längd var i och för sig någonting häpnadsväckande; men det var icke nog därmed, utan tillverkaren hade dessutom försett det med en kolossal pik. Den var så stor, att en vanlig spristång aldrig skulle ha kunnat bära trycket under en ordinär bris.

63. Ett ofantligt segel.

Vid kanoten var därför en bom fastsurrad, som stack ut över vattnet, och vid denna var en gaj fastgjord. På så sätt hölls seglets underdel av storskotet och piken av gajen.

Det var inte bara en båt eller bara en kanot, utan en seglingsmaskin. Och mannen i kanoten seglade den genom sin tyngd och sin nervstyrka — huvudsakligast genom nervstyrkan. Jag såg kanoten kryssa upp i lä om oss och löpa in mot bjm, liggande dikt bidevind, med den enda ombordvarande långt ute på utriggaren.»En sak vet jag då», förklarade jag, »och det är att jag inte lämnar Raiatea förrän jag har gjort en tur i den där kanoten.»

Några minuter därefter ropade Warren nedåt kajut-trappan. »Här kommer nu den där kanoten, som ni talade om.»

Jag rusade genast upp på däck och hälsade på kanotens ägare, en lång och smärt polynesier med intelligenta drag och klara, livliga glänsande ögon. Han var klädd i skarlakansröd gördel och halmhatt och hade med sig presenter — en fisk, en knippa grönsaker och några kolossala jamsrötter. Sedan jag hade visat min erkänsla genom småleenden — vilket ännu gäller som betalning på isolerade platser i Polynesien — och genom ett oupphörligt upprepat maunmni (»jag tackar» på tahitiska), började jag genom tecken låta förstå, att jag gärna ville vara med om en segeltur i hans båt.

Hans ansikte lyste upp av belåtenhet, och han svarade det enda ordet »Tahaa», medan han på samma gång vände sig om och pekade på de höga, molnom-givna bergstopparna på en ö tre mil därifrån — det var ön Tahaa. Det var god vind dit, men full motvind för återfärden. Och jag hade ingen lust att fara till Tahaa. Jag hade brev att avlämna i Raiatea, och jag måste tala med tjänstemännen där, och så höll ju Char-mian därnere på att göra sig i ordning för att gå i land. Genom livliga åtbörder förklarade jag således, att det endast var min önskan att få göra en kort segeltur på lagunen. Han fick genast en nedslagen min, men han smålog i alla fall medgivande.

»Kom upp och följ med på en segeltur», ropade jagned till Charmian. »Men tag på dig simdråkten. Det kommer nog att bli fuktigt.»

Det var knappast verklighet. Det var snarare en dröm. Kanoten gled över vattnet som en silverstrimma. Jag klättrade ut på utriggaren och tjänstgjorde som tyngd för att hålla farkosten i jämvikt, medan Tehei presterade nervstyrkan. Vid friskare kårar gled också han ett stycke ut på utriggaren, varvid han samtidigt med bägge händerna skötte en lång styråra och höll storskotet med ena foten.

»Klart att vända!» ropade han på engelska.

Jag flyttade försiktigt min tyngd inombords för att kunna uppehålla jämvikten, när vinden gick ur seglet.

»Hårt lä-ä!» ropade han och lovade upp.

Jag hasade mig ut på motsatta sidan över vattnet på en spira, som låg fastsurrad tvärs över kanoten, och så var seglet fullt igen och det bar av ut på andra bogen.

»All right», sade Tehei.

Dessa tre fraser — »Ready about», — »Hard a-lee», och »All right» utgjorde Teheis hela engelska ordförråd och kommo mig att misstänka, att han någon gång hade tillhört en kanakbesättning på ett amerikanskt fartyg. Mellan de friskare kårarna gjorde jag tecken åt honom och uttalade i frågande ton ordet sailor. Sedan gjorde jag om försöket på avskyvärt uttalad franska. Marin begrep han inte alls och lika litet ordet matelot. Antingen var min franska obegripligt dålig, eller också hade han inga insikter i det språket. Jag har sedermera kommit till den slutsatsen, att bägge dessa gissningar voro korrekta. Slutligen började jag räkna upp namnen på de angränsandeöarna. Han nickade till tecken att han hade varit där. När jag kom så långt som till Tahiti, förstod han vad jag menade. Hans tankeverksamhet låg nästan i öppen dag, och det var en glädje att se honom tänka. Han nickade kraftigt gång på gång. Ja, han hade varit till Tahiti, och nu räknade han av egen drift upp namnen på öarna Tikihau, Rangirora och Fakarava, varigenom han bevisade att han hade seglat ända till Paumo-tos — utan tvivel som besättningsman på någon kustskonare.

Sedan vi hade återvänt ombord efter vår korta seglats, frågade han genom åtbörder efter Snarks destinationsort, och när jag hade räknat upp Samoa, Fijiöarna, Nya Guinea, Frankrike, England och Kalifornien efter deras geografiska läge, sade han »Samoa» och sade genom gester, att han gärna ville följa med dit. Varpå jag blev nödsakad att försöka förklara, att vi icke hade utrymme för honom. Med »petit ba-teau»' klarade jag slutligen denna invecklade fråga, och nu som före seglatsen fick han först en nedslagen min, men smålog strax därefter medgörligt och återkom hastigt till en förnyad inbjudning att följa honom till Tahaa.

Charmians och mina ögon möttes. Den upplivade stämning, vari seglatsen hade försatt oss, varade ännu. Nu voro breven, som skulle till Raiatea, förgätna och likaså besöken, som skulle avläggas hos tjänstemännen på platsen. Skodon, en skjorta, ett par hyxor, cigarretter, tändstickor och en bok att läsa i stoppades hastigt in i en blecklåda, som sveptes in i ett gutta-perkaomslag — och så stego vi över relingen och ned i kanoten.

»När få vi se er igen?» ropade Warren, då vindenfyllde seglet och skickade både Tehei och mig med fart ut på utriggaren.

»Det vet jag inte», ropade jag till svar. »Då vi komma tillbaka — det är det enda jag kan säga.»

Och så har det av. Vinden hade friskat i, och med utfirade skot löpte vi undan för den. Kanotkanten

låg ej mer än två och en halv lum över vattnet, och de små vågorna slogo oupphörligt över den. Där måste ösas. Ösning av farkoster är emellertid ett av de förnämsta åligganden, som komma en vahine till del. Va-hine är den tahitiska benämningen på »kvinna», och eftersom Charmian var den enda kvinnan ombord, tillkom ös-ningen henne. Varken Tehei eller jag kunde komma åt att göra det, emedan vi bägge sutto uppflugna ett gott stycke ute på utriggaren och hade fullt arbete med att hålla kanoten i rätt ställning, så att den ej kapsejsade. Charmian öste således — med en ytterligt primitiv träskopa — och hon gjorde det så duktigt, att hon emellanåt kunde få vila från sitt arbete långa stunder.

Raiatea och Tahaa äro i så fall egendomliga, att de ligga omslutna av samma rev. Bägge dessa öar äro vulkaniska och ha naggade konturer mot synranden, där deras toppar och spetsar resa sig mot skyn. Raiatea är trettio mil i omkrets och Tahaa femton mil — efterdenna upplysning kan man göra sig en föreställning om hur kolossalt det rev måste vara, som omsluter dem bägge. Mellan dem och revet sträcker sig en ä två mils vatten, som bildar en vacker lagun. De väldiga oceansjöarna, som i obrutna linjer sträcka sig stundom en mil eller en halv mil långt, kastas mot revet, torna upp sig och störta över det med väldigt dån, men likväl motstår den bräckliga korallbildningen dessa angrepp och skyddar det innanför liggande landet. Utanför hotas de starkaste fartyg av undergång. Innanför härskar lugn på ett stilla vatten, där en sådan kanot som vår kan segla med kanten endast ett par tums fribord.

Vi nästan flögo över vattnet. Och vilket vatten! Klart som det genomskinligaste springvatten — som klaraste

kristall, genomvävt med ränder av bedårande färgprakt liknande regnbågens, men ändå mera storslaget lysande. Mattgrönt omväxlande med turkosfärg, påfågelsblått med smaragdgrönt. Än gled kanoten fram över purpurröda sträckor, än över skimrande bländvita, där botten bestod av korallsand och där kolossala havssniglar skymtade fram. Än färdades vi över underbara lustgårdar av korall, där färgrika fiskar förlustade sig och svävade omkring likt havsfjärdar — än rusade vi framåt över den mörka ytan på djupa kanaler, varur massor av flygfisk höjde sig i silverglinunande flykt — och i nästa ögonblick gledo vi över nya lustgårdar av levande koraller, den ena ständigt underbarare än den andra. Och över allt detta passadregionens tropiska himmel med sina luftiga moln, som jagade i kapp över zenit och hopade sina mjuka massor vid horisonten.Innan vi hade lagt märke till det, voro vi helt nära Tahaa (uttalas Tah-hah-ah med jämn accentuering), och Tehei erkände med ett välvilligt grin Charmians duglighet vid öskaret. Kanoten stannade på grunt vatten tjugu fot från land, och vi vadade därifrån på en mjuk botten, där stora sniglar slingrade sig under våra fötter och vi upptäckte därvaron av små bläckfiskar därigenom att de voro så ytterligt mjuka att trampa på. Nära stranden, mitt ibland kokospalmer och bananträd, stod Teheis hus, byggt på pålar och uppfört av bambu med tak av grästorv. Och ur detta hus kom nu Teheis vahine, en smärt kvinna med vänliga ögon och mongoliska drag — såvida hon icke var nordamerikansk indian. »Bihaura» kallades hon av Tehei, men han uttalade icke hennes namn såsom man skulle göra det enligt engelskt stavsätt. Det stavades »Bihaura», men uttalades ungefär som Bee-ah-oo-rah med skarp tonvikt på varje stavelse.

Hon tog Charmians hand och ledde henne in i huset, överlämnade åt Tehei och mig att följa efter. Där underrättades vi genom tecken, som omöjligen kunde missförstås, att allt vad de ägde hörde oss till. Ingen spansk hidalgo har väl någonsin varit frikostigare i sina erbjudanden av skänker, och jag tänker att mycket få hidalgos ha varit så frikostiga i praktiken. Vi upptäckte mycket snart, att vi icke vågade beundra en enda av deras tillhörigheter, ty så snart vi visade, att något särskilt föremål föll oss i smaken, fingo vi det genast till present. De bägge vahines kommo förstås enligt alla vahines' sed in i ett diskuterande och betraktande av kvinnliga prydnadsartiklar, medan Tehei och jag — så som det anstod män — beságo fiskredskap ochvapen som användas under jakt på vilda svin, för att nu icke tala om en uppfinning, varmed man kan fånga bo-nitas med fyrtio fots ljuster stänger från dubbla kanoter. Charmian beundrade en sykorg — det vackraste korgarbete hon hade sett i Polynesien — och den blev genast hennes egendom. Jag beundrade en bonita-krok, som var skuren i ett stycke av ett pärlemoskal — den blev min. Charmian visade sig tilltalad av en fantastisk flätning av halm, en rulle på trettio fot, tillräcklig innehållsrik för att man därav skulle kunna förfärdiga en hatt av vad slags fason som helst — och den stora flätrullen var hennes. Mina ögon råkade att dröja vid en poi-stöt, som måste förskriva sig från den tidigare stenåldern, och den var min. Charmian tittade ett ögonblick för länge på en poi-bål i kanotfason, på fyra ben, skuren av ett enda trästycke — den blev hennes. Jag betraktade för andra gången en kolossal kalebass av kokosnöt — och den blev min. Men nu höllo Charmian och jag en konferens och beslöto oss för att icke beundra någonting vidare — inte därför att det icke lönade sig, utan därför att det lönade sig alldeles för väl. Och vi genomgingo i tankarna vad som fanns ombord på Snark, för att kunna fundera ut lämpliga gengåvor. Julen därhemma är en småsak att reda sig med i jämförelse med gåvor och gengåvor i Polynesien.

Vi sutto på Bihauras bästa mattor i den svala portalen, medan middagsmåltiden tillreddes, och under tiden anlände de övriga invånarna i byn. I grupper om två och tre eller flera kommo de tågande, togo oss i hand och uttalade det tahitiska hälsningsordet Ioaranci, som uttalas yo-rah-nah. Männen, stora kraftiga karlar,voro klädda i gördlar och ofta utan skjorta, men kvinnorna buro allmänt alm, ett slags stort förkläde, som i behagfulla linjer höljer dem från axlarna ända ned till marken. Det var sorgligt, att se, hur en del av dem voro angripna av elephantiasis. Man kunde där till exempel få se en vacker kvinna med präktiga proportioner för övrigt och hållning som en drottning, men med den ena armen fyra — ja, kanske tolv gånger så tjock som den andra. Bredvid henne stod en man om sex fot, rak och med ståtliga muskler, bronshyad och med kropp som en gud, men med fötter och vador så uppsvällda, så att de mycket mera liknade elefantben än mänskliga lemmar!

Ingen tycks veta den verkliga orsaken till Söderhavets elephantiasis. Man har hört den teorien framkastas, att sjukdomen skulle uppkomma genom förtärandet av besmittat vatten. En annan teori förklarar den vara inympad genom mosquitosstyng. En tredje fotar den på predisposition plus acklimatisering. Å andra sidan kan ingen, som

hyser en ytterlig förskräckelse för denna och andra likartade sjukdomar, företaga någon resa till Söderhavet. Det kan komma tillfällen, då man måste dricka vatten. Det kan också komma tillfällen då mosquitos börja stinga. Och inga försiktighetsmått kunna gagna den uppskrämde. Om han går barfota över stranden för att bada så kan han trampa på en fläck, där en elephantiasispatient har gått fram några minuter förut. Stänger han in sig i sitt eget hus, så kan varje bit mat som kommer på hans bord ha varit i beröring med smitta — det må nu vara kött, fisk, vilt eller grönsaker. På det offentliga salutorget i Papeete ha två spetälska utförsäljare sina salu-65. Ett hem nå söderhavsöarna.

stånd, och himlen allena må veta genom vilka kanaler den dagliga tillförseln av fisk, frukt, kött och grönsaker har anlänt till platsen. Det enda kloka sättet att färdas fram bland Söderhavsöarna är att göra det med lugn, utan all rädsla och med en Christian-Science-lik tro på sin lyckliga stjärna. Ser man en kvinna, som lider av elephantiasis, krama ut grädden ur kokosköt-tet med sina bara händer, så drick grädden under tanken på hur god den är, och glöm händerna som ha pressat ur den. Och kom ihåg, att sådana sjukdomar som elephantiasis och spetälska anses icke smitta genom beröring.

Yi sågo på en stund, medan en kvinna från Rara-tongan med uppsvällda och förvridna lemmar gjorde i ordning vår kokosgrädde, och sedan gick ut i köks-skjulet, där Tehei och Bihaura höllo på att laga till middagen. Efter en stund serverades den på en packlåda inne i huset. Vårt värdfolk väntade tills vi hade slutat och dukade sedan åt sig på golvet. Men vårt bord! Vi befunno oss sannerligen i överflödets sköte. Först bjödos vi på härlig gravad fisk, som fångats i havet några timmar förut och sedan legat indränkt i citronsaft utspädd med vatten. Därnäst kom stekt kyckling. Mjölken ur två kokosnötter, starkt sockrad, bjöds till dryck. Där fanns bananer, som smälte i munnen och smakade som smultron, och där fanns banan-poi, som kom en att beklaga, att ens yankee-förfäder någonsin började laga till puddingar. Vidare fanns där kokta jamsrötter, kokt taro och rostade feis, vilket sistnämnda icke är någonting mer eller mindre än stora, mjöliga, saftiga rödaktiga kokta bananer. Vi häpnade över allt detta överflöd, och medan vi del-gåvo varandra vår förundran, sattes där fram en hel stekt gris, en digris insvept i gröna löv och stekt på de heta stenarna i en infödings ugn — den mest ståtliga och festliga rätt, som förekommer i polynesiernas kök. Och efter detta kom kaffe, svart kaffe, ypperligt kaffe, skördat på Tahaas höjder.

Teheis fiskredskap hade formligen tjusat mig, och sedan vi kommit överens om att fara ut och fiska, be-slöto Charmian och jag, att vi skulle stanna där över natten. Tehei började nu åter tala om Samo, och mitt »petit bateau» framkallade ånyo först missräkning och sedan ett fogligt leende på hans ansikte. Bora Bora skulle bli min nästa hamn. Det var icke så långt bort, att icke en och annan kutter seglade fram och tillbaka mellan denna plats och Raialea. Och därför inbjöd jag Tehei att följa oss dit ombord på Snark. Nu fick jag veta, att hans hustru var född på Bora Bora och att hon ännu ägde ett hus därstädes. Hon blev således också inbjuden att följa oss på resan, och till gengäld bjödos vi genast att gästa hos dem i deras hus på Bora Bora. Nu var det måndag. På tisdagen skulle vi ut och fiska och vända om till Raiatea. Onsdagen skulle vi segla förbi Tahaa och vid en viss udde en mil därifrån skulle vi ta upp Tehei och Bihaura och fortsätta till Bora Bora. Allt detta ordnade vi i detalj och talade dessutom om tjogtals andra saker, och likväl kunde Tehei endast tre engelska fraser, Charmian och jag kunde möjligen ett dussin tahitiska ord, och det var kanske ungefär ett dussin franska ord, som vi förstodo alla fyra. En till den grad språkför-bistrad konversation måste naturligtvis gå långsamt, men med tillhjälp av en notisbok, en blyertspenna

16—25899. På långfärd.samt en urtavla, som Charmian ritade upp — och med tiotusen och en olika gester dessutom — gick det hela alldeles ypperligt.

Så snart vi visade benägenhet att vilja gå till vila, avlägsnade sig de främmande gästerna efter vänligt uttalade Iaoranas, och Tehei och Bihaura försvunno samtidigt med dem. Huset bestod av ett enda stort rum, och delta överlämnades åt oss. Vårt värdfolk skaffade sig sovplats på annat håll. Deras borg tycktes verkligen höra oss till. Och här vill jag nu också säga, att bland alla de gästabud, i vilka jag har deltagit hos alla slags raser och på alla slags platser, har jag aldrig varit med om något, som kunnat jämföras med det som gavs av det brunskimrande

paret på Tahaa. Jag menar nu alls icke presenterna eller deras ädelmodiga frikostighet och den överflödigt rikliga bespisningen, utan jag syftar på deras fina artighet, deras takt och hänsynsfullhet, samt på den sympati, som verkligen var sympati i den mån där blev förståelse. De gjorde ingenting efter sitt tycke, av vad de ansågo borde göras för oss, utan de försökte gissa sig till vad vi önskade, och deras förmåga i detta avseende var ytterst framgångsrik. Det skulle vara en omöjlighet att uppräkna de hundratals små fina uppmärksamheter de visade oss under vår korta samvaro. Jag vill helt enkelt inskränka mig till att förklara, att om jag betänker all den gästvänlighet jag har åtnjutit, så har deras aldrig blivit överträffad eller ens uppnådd av andras. Måhända var det den angenämaste sidan av det hela, att deras vänlighet icke dikterades av någon träning eller av idealistiska societetslagar, utan var en otvungen och naturlig yttring av deras hjärtelag.Följande morgon begåvo vi oss ut för att fiska — det vill säga, att Tehei, Charmian och jag gjorde det — i den egendomliga kanoten. Men denna gång lämnades det kolossala seglet hemma. Det gick icke för sig att sköta fiske och segling på samma gång i den lilla farkosten. Flera mil utåt sjön, men innanför revet, i en kanal som var tjugu famnar djup, lade Tehei ut sina fiskredskap. Betet var köttstycken av en bläckfisk, och Tehei bet dessa stycken ur ett levande djur, som låg och krälade på kanotens botten. Nio djuplinor satte han ut, varje rev fästad vid ena ändan av ett kort bamburör, som låg och flöt på ytan. Så snart en fisk hade fastnat på kroken drogs bamburörets ända under vattnet. Den andra ändan av detsamma reste sig naturligtvis i luften och vinkade och viftade alldeles vilt åt oss att skynda dit. Och det gjorde vi också. Under skrik och hojtande och häftigt padd-lande gick det från det ena signalerande bamburöret till det andra, och vi halade upp ur djupet stora glittrande fiskar, från två till tre fot i längd.

I öster hade emellertid en hotande by börjat torna upp sig och skymma den klara himmelen. Och vi voro tre mil i lä om hemmet. Vi började återfärden just när de första vindstötarna drevo upp vitt skum på vattnet. Så kom regnet, ett sådant regn som blott kan förekomma i tropikerna, då varenda tapp och vartenda sprund i skyn tycks vara urtagen, och till råga på allt, själva reservoaren svallar över i en förblindande syndaflod. Nåja — Charmian var klädd i simdräkt och jag likaså, och Tehei hade endast sin gördel. Bi-haura stod på stranden och väntade på oss och hon tog Charmian vid handen och ledde in henne i huset, unge-fär på samma sätt som en mor för in sin ostyriga lilla flicka, som har varit ute och lekt i dypölarna.

Nu hlev det att byta om kläder och sedan sutto vi torra och lugna och rökte, medan kai-kai tillagades. Kai-kai är i förbigående sagt det polynesiska uttrycket för »föda» eller »att äta» eller det är snarare en form av den ursprungliga roten vad den nu må ha varit, som har blivit spridd vitt och brett över Söderhavets öar. Kai heter det på Marquesasöarna, på Raratonga, Manahiki, Niué, Fakaafo, Tonga, Nya Zeeland och Vaté. I Tahiti har »att äta» förbytts till anm, i Hawaii och Sa-moa till ai, i Bau till kana, i Niua till kaina, i Nongone till kaka och i Nya Kaledonien till ki. Men vad det nu än månde kallas, så ljöd ordet behagligt för våra öron efter det långa paddlandet i regnet. Ännu en gång sattes vi i högsätet vid överflödets bord, och vi voro riktigt ledsna över att vi ej hade samma natur som giraffen och kamelen.

När vi så beredde oss på att återvända till Snark, mörknade det ånyo i lovart, och en regnby numro två kom sopande. Men denna gång var det bara litet regn och mest vind. Det blåste timme efter timme, det tjöt och ven i palmerna, det slet och rev och skakade den bräckliga bambuhyddan, medan ett ohyggligt dån hördes från yttersidan av revet, där de an-stormande sjöarnas styrka bröts. Innanför revet i lagunen, huru skyddad den än var, skummade vattnet ursinnigt vitt, och icke ens Teheis duglighet som sjöman kunde ha förhjälpt hans klena kanot att uthärda ett så hårt väder som detta.

Vid solnedgången var det värsta över, fastän det ännu var hårt väder för kanoten. Jag övertalade där-för Tehei att uppsöka en infödіng, som vore villig att hyra ut sin kutter för en färd till Raiatea för det oerhörda priset av två Chilidollars, vilket i vårt mynt gör nittio cents. Halva byn tillkallades för att bära ombord de presenter, varmed Tehei och Bihaura begåvade sina avresande gäster. Hopbundna kycklingar, fiskar, inlindade i gröna löv, stora knippor av guldfärgade bananer, lövkorgar proppfulla med apelsiner och citroner, smörfrukter — som även kallas » alligator -päron» och avocas — väldiga korgar med jamsrötter, taroknippor och kokosnötter, och slutligen även stora grenar och trädstammar, avsedda till bränsle på Snark.

Under vägen till kuttern träffade vi på den ende vite mannen på Tahaa och i hela trakten — George Lufkin, född i Nya England. Han var åttiosex år, och av denna tid hade han tillbragt mer än sextio år på Sällskapsöarna, sade han, likväl med ett par tillfälliga avbrott, som till exempel då han 1849 deltog i rvisningen till Eldorado för att vaska guld, och en kort vistelse i Kalifornien, då han skötte en rancho i närheten av Tulare. Men sedan läkare där hade förklarat, att han ej hade mer än tre månader kvar att leva, hade han vänt tillbaka till sina Söderhavstrakter och levde ännu vid åttiosex år, skrattande åt de nämnda välvisa doktorerna, som alla numera vilade i graven. Det var fee-fee han hade — infödingarnas benämning på ele-phantiasis och uttalas faij-faij. Han hade fått denna sjukdom för ett fjärdedels sekel sedan, och den skulle följa honom till hans död. Vi frågade honom, om han ej hade några anhöriga. Bredvid honom satt en livlig sextioårs kvinna. Det var hans dotter. »Hon är denenda jag har», mumlade han klagande, »och hon har inga barn i livet.»

Kuttern var en liten farkost, riggad som slup, men den föreföll stor bredvid Teheis kanot. Då vi kommo ut på lagunen och råkade ut för en ny, häftig by, föreföll oss emellertid kuttern oerhört liten, medan Snark däremot för vår inbillning antog proportioner, som gjorde den fast och solid som en kontinent. Men vi hade duktigt sjöfolk ombord. Tehei och Bihaura hade följt med, för att se till att vi kommo lyckligt hem, och Teheis vahine visade sig vara synnerligen duglig i båt. Kuttern hade ordentlig hallast, och vi mötte byn under fulla segel. Det höll på att mörkna, lagunen var full av korallgrund, men vi fortsatte som förut. Medan byn rasade som värst måste vi stagvända och göra ett kort slag, för att gå omkring ett korallgrund, som låg blott en fot under ytan. I det ögonblick då kuttern kom över på andra bogen och började få vind i seglen, men ännu ej gjorde någon nämnvärd framfart, vräktes den plötsligt över. Stor- och klyvarskoten kastades loss och så reste hon sig igen. Tre gånger upprepades detta innan vi kommo ur fläcken.

Då vi återigen skulle vända, var det redan mörkt. Vi befunno oss nu på lovartsida om Snark och det blåste hårt. Klyvaren beslogs och storseglet togs in, förutom ett litet stycke, så stort som ett örngåttsvar. På grund av ett missöde lyckades det oss ej att borda Snark, som låg och red för sina båda ankare, utan stötte på grund på det inre korallrevet. Men sedan vi, med tillhjälp av vår stor jolle, fått ut den längsta trossen ombord och arbetat styvt en timmes tid, fingo vi till sist kuttern flott och förtöjde den säkert akter om oss.Den dag vi avseglade till Bora Bora var det laber bris och det gick långsamt över lagunen till den udde, dår Tehei och Bihaura skulle vara oss till mötes. Då vi styrde inåt land mellan korallbankarna, spejade vi förgäves utmed stranden efter våra vänner. Där syntes intet spår av dem.

»Vi kunna inte vänta», sade jag. »Med den där brisen hinna vi inte till Bora Bora förrän efter mörkrets inbrott, och jag vill inte använda mera benzin än jag är tvungen till.»

På Söderhavet är benzin nämligen en kinkig fråga. Man vet aldrig, när man kan komma i tillfälle att ersätta vad man har förbrukat.

Men just då blev Tehei synlig mellan träden på väg ned mot stranden. Han hade dragit av sig skjortan och viftade alldeles vilt med den. Bihaura var tydligen icke färdig. Då Tehei väl var ombord, uppmanade han oss genom tecken att hålla utmed land, tills vi kommo alldeles mitt framför hans hus. Han tog rodret och lotsade Snark mellan korallreven kring udde efter udde, tills vi slutligen hade klarat den sista. Nu hördes välkomstrop från stranden, och med tillhjälp av en masa byboar förde Bihaura ombord två kanotlaster av öns rika produkter — jamsrötter, taro, feis, brödfrukter, kokosnötter, apelsiner, citroner, ananas, vattenmeloner, smörfrukter, granatäpplen, fisk, kack-lande och skrikande unghöns, som lade ägg på Snarks däck, och en levande gris, som hela tiden skrek alldeles infernaliskt, antagligen av fruktan för att genast bli slaktad.

I den uppgående månens sken gjorde vi den farliga passagen mellan Bora Boras rev och kastade ankarutanför byn Vaitapé. I sin husmoderliga oro kunde Bihaura icke komma nog raskt i land för alt styra och ställa för oss i sitt hus. Medan storjollen förde henne och Tehei till den lilla landningsbryggan, trängde lju-

66. Främmande ombord på Snark vid Raiatea.

det av musik och sång över det lugna vattnet. På Sällskapsöarna hade man oupphörligt sagt oss, att vi skulle

komma att finna invånarna på Bora Bora mycket trevliga och glada. Charmian och jag gingo nu i land för att se vad de hade för sig, och på den gröna planen utanför byn, strax bredvid en mängd förgätnagravar vid stranden, funno vi ynglingar och flickor i livlig dans, överhöljda med blommor och guirlander och med underliga fosforescerande blommor i håret, vilka gungade och glödde och bleknade om vartannat i månljuset. Längre bort på stranden råkade vi på ett stort ovalformat torvhus, sjuttio fot långt, där de äldre i byn sjöngo himines. Också de voro uppspelta och

67. I dubbelkanot, rodd av ett dussin kraftiga amazoner.

prydda med blomsterguirlander, och de välkomnade oss ibland sig som om vi vore små återfunna lamm, vilka hade förvillat sig i mörkret.

Tidigt följande morgon kom Tehei ombord med en knippa nyfångad fisk och en inbjudning att äta middag hos dem samma dag. Under vägen dit tittade vi in i himinehuset. Samma åldringar sjöngo där även nu, och där fanns också en och annan yngling eller flicka, som vi icke hade sett där kvällen förut. Det såg ut som om där förbereddes en festmåltid. Ett helt berg;av frukt cch grönsaker var uppstaplat på golvet, och på bägge sidor därom voro massor av kycklingar tjud-rade med remsor av kokosbark. Sedan flera himines hade sjungits, reste sig en av männen och höll ett tal. Det var ställt till oss, och ehuru det var hebreiska för våra öron, förstodo vi likväl, att det på något sätt stod i samband med de hopade matvarorna.

»Tror du, att det är deras mening att skänka oss allt detta?» viskade Charmian.

»Omöjligt», svarade jag i samma tonart. »Varför skulle de göra det? För övrigt har Snark inte utrymme för det. Vi skulle inte kunna äta upp tiondedelen, och det övriga skulle bli skämt. Kanske de inbjuda oss till sin fest. Det är inte möjligt att de ämna ge oss allt detta.»

Icke desto mindre befunno vi oss ännu en gång i överflödets sköte. Genom gester, om vilkas mening det var omöjligt att misstaga sig, erbjöd oss den värde talaren varje detalj särskilt av det hopade överflödet, varefter han högtidligt överlämnade det åt oss i dess helhet. Det var en brydsam belägenhet. Jag undrar just vad ni, min käre läsare, skulle göra, om ni bodde i ett enda rum och en god vän skänkte er en vit elefant? Vår Snark var ju så gott som ett enda rum och var fullastad med rikedomarna från Tahaa. Dessa nya liåvor voro avgjort för mycket. Vi rodnade och stammade och upprepade otaliga nuis, vilket skulle uttrycka vår överväldigande tacksamhet för deras storartade frikostighet. Men genom tecken begingo vi på samma gång det förfärliga brottet mot etiketten att icke ta emot gåvan. Himine-sångarna visade tydligt sin nedslagenhet, men samma kväll åstadkoms genom Te-heis bemedling en kompromiss, så att vi togo emot en kyckling, en knippa bananer, en knippa taro — och så vidare hela listan igenom.

Men det fanns ingen räddning undan deras välmening. Jag köpte ett dussin unghöns av en inföding inifrån landet, och dagen därpå kom han med tretton höns och en kanotlast frukt. Den franske förrådsför-valtaren skänkte oss ananas och lånade oss sin finaste häst. Gendarmen gjorde på samma sätt — han lånade oss en häst, som var hans ögonsten. Och alla skickade oss blommor. Snark hade förvandlats till fruktstånd och grönsaksbutik, skyltande som en blomsterhandel. Vi gingo ständigt prydda med blomsterguirlander. När himine-sångarna kommo ombord för att sjunga, hälsade de unga flickorna oss med kyssar, och fartygets hela besättning — från kaptenen till kajutpojken — förlorade sina hjärtan till Bora Boras ungmör. Tehei ställde till ett stort fiske till vår ära, och vi begåvo oss dit i dubbelkanot, rodd av ett dussin kraftiga amazoner. Det var en riktig lättnad för oss att vi ej fingo någon fisk, ty i annat fall skulle Snark ha sjunkit där hon låg.

Dagarna gingo, men det syntes ingen minskning i överflödet. Samma dag vi skulle segla kom den ena kanoten efter den andra. Tehei hade med sig gurkor och ett ungt papaiaträd, överlastat med härlig frukt. För min räkning medförde han också en liten dubbelkanot med fullständig uppsättning av fiskredskap. Dessutom frukt och grönsaker i samma rika överflöd som på Tahaa. Bihaura kom med åtskilliga presenter, som voro speciellt avsedda för Charmian — kuddar av silkesbomull, solfjädrar och vackra mattor. Hela befolkningen kom med frukter, blommor och höns.Och Bihaura medförde också en levande digris. Infödingar, som jag icke kunde

påminna mig att jag hade sett förut, kommo ombord och skänkte mig sådana saker som ljuster, metrevar och fiskkrokar skurna av pärlmusslor.

När Snark seglade ut genom öppningen i revet, hade vi en kutter i släptåg. Det var den farkost, som skulle föra Bihaura tillbaka till Tahaa — men icke Tehei. Jag hade slutligen givit efter för hans önskan, och han tillhörde nu besättningen på Snark. När kuttern kastade loss och styrde väster ut, föll Tehei på knä och flämtade fram en tyst bön, under det att tårarna strömmade utför hans kinder. En vecka därefter, när Martin höll på med framkallning, visade han Tehei några av fotografierna. Och när Polynesiens brunhyade son fick se sin älskade Bihauras drag, brast han återigen i gråt.

Men allt vårt rika överflöd! Det var för mycket av det goda. Vi kunde knappt manövrera Snark för all frukt, som låg i vägen. Fartyget var dekorerat med frukt. Livräddningsbåten och storjollen voro full-packade. Solsegelsgajarne och najningarne gnisslade under sina bördor. Men då vi väl hade kommit ut i rum sjö började lasten minskas. Vid varje rullning skakade Snark någon knippa bananer och kokosnötter eller någon korg med citroner överbord. En gyllne flod av citroner låg och skvalpade i lä spygatter. De väldiga korgarna med jamsrötter brusto sönder, och ananas och granatäpplen rullade av och an. Hönsen hade kommit lösa och sprungo omkring överallt, flögo upp på suntältet, flaxade ut på klyvarbommen och fö-retogo det farliga experimentet att balansera på spin-nakerbommen. Det var vilda höns, vana att flyga. När vi försökte fånga dem, flögo de ut över vattnet, kretsade omkring och kommo tillbaka. Ibland kommo de icke igen. Och i all denna röra hade den lilla digrisen oförmärkt kommit lös och gått överbord.

»När främlingar komma dit, äro alla ivriga att få mottaga någon av dem som en vän och föra honom med till sin bostad, där han bemötes med den allra största vänlighet av traktens invånare. Han placeras i ett högsäte och undfägnas i överflöd med den läckraste föda.»TRETTONDE KAPITLET.

Stenkastningsfiske på Bora Bora.

Klockan fem på morgonen började blåsningen i de stora musslorna. Utmed hela stranden upprepades de gälla ljuden, som påminde om forntida krigslurar och manade fiskarna att stiga upp och göra sig i ordning att ge sig ut. Vi på Snark stego också upp, ty det var ingen möjlighet att sova under det förskräckliga oväsen, som musselblåsarna åstadkommo. Och vi skulle också ut på stenkastningsfiske, fastän vi icke hade många förberedelser att göra.

Tautai-taora heter stenkastningsfisket på infödingarnas tungomål — tautai betyder »fiskredskap». Och taora betyder »kastad». Men sammansättningen tautai-taora betyder »stenkastningsfiske», därför att redskapet som kastas är en sten. Stenkastningsfisket är egentligen ett sätt att driva fisken, till principen liknande idén med att driva kaniner eller boskap, fastän de drivande och de drivna i de sistnämnda bägge fallen operera i samma element, då däremot fiskdrivaren måste hålla sig i luften för att kunna andas och fisken drivs genom vattnet. Det betyder ingenting om vattnet är hundra fot djupt — männen, som arbeta på ytan, driva fisken i alla fall.Så här går det till. Kanoterna låggas i en linje med hundra eller tvåhundra fot mellan varje. I fören på kanoten står en man med en sten om flera skålpunds vikt fastgjord vid ett kort rep. Han kastar oupphörligt stenen i vattnet, drar upp den och kastar igen. Han plumsar och plumsar. I kanotens akter har en annan man sin plats; han paddlar båten framåt och

68. Storjollen väckte mycken uppmärksamhet.

håller den samtidigt i linje med de övriga. Denna linje av kanoter drar sig framåt för att möta en annan en mil eller två därifrån, och de bägge linjernas slutpunkter skynda att sluta sig tillsammans för att bilda en cirkel, vars yttersta rand sammanfaller med stranden. Cirkeln börjar nu dragas ihop mot stranden, där kvinnorna ha ställt sig i en lång rad ute i vattnet, så att deras ben utgöra en palissad, som tjänar till att förekomma varje möjlighet till rusning för den uppskrämda fisken. I rätta ögonblicket, då cirkeln är tillräck-ligt hopträngd, skjuter en kanot hastigt ut från stranden och lägger ut en långsträckt skärm av kokoslöv utomkring cirkeln till förstärkning av den förutnämnda benpalissaden. Fisket sker naturligtvis alltid i lagunen innanför revet.

»Tres jolie», sade gendarmen, sedan vi genom tecken och gester hade fått den upplysningen, att tusentals fiskar av alla storlekar skulle fångas — från elritsa till hajar — och att den fångade fisken skulle välla ända upp på stranden.

Det är ett högst förmånligt sätt att fiska, på samma gång som det snarare förefaller som en festlighet, än som ett prosaiskt arbete för att skaffa föda. Och dylika fisken företagas ungefär en gång i månaden vid Dora Bora. Det är en sedvänja som stammar från gamla tider. Den, som har uppfunnit metoden, har icke fått sitt namn ihågkommet av eftervärlden. Där Dar alltid fiskats på det sättet, säga infödingarna. Men man kan icke hjälpa, att man med en viss undran tänker på den forntida vilden, i vars hjärna idén till detta slags fiske rann upp — ett lättvindigt sätt att fånga stora massor fisk utan krokar, nät eller ljuster. Ett kan man likväl veta om honom: han var radikal. Och man kan vara förvissd om att han ansågs för dumhuvad och anarkistisk av sina konservativa stamförvanter. Han måste ha haft mycket större svårigheter att bekämpa, än våra nutida uppfinnare ha. De behöva endast på förhand övertyga en eller två kapitalister om sin upp-finningsduglighet. Han måste däremot på förhand övertyga hela sin stam, emedan intet experiment kunde företagas utan hela stammens samverkan. Man kan mycket väl föreställa sig de hetsiga sammanträdenaPå långfärd.

69. Den polynesiska bålen, vari vi skulle färdas.inom denna primitiva övärld, då han kallade sina stam-förvanter för gamla inbitna tjurskallar och de kallade honom för tosing och dumbom och galning, och anklagade honom för att bestämt vara kommen från Kansas. Himlen må veta huru många gråa hår och huru mycket ordande det måste ha kostat honom, innan han slut-

70. Stenkastare.

ligen lyckades övertala tillräckligt många för att kunna anställa ett försök. I alla händelser lyckades experimentet. Det höll provet — det gick! Och det kunna vi lita på, att efteråt fanns det inte en enda själ, som inte hela tiden hade vetat att det skulle gå.

Våra goda vänner Tehei och Bihaura, som ställde till fisket för vår skull, hade lovat att komma och hämta oss. Vi voro nere under däck när det ropades till oss, att de voro i antågande. Vi skyndade uppför trappan och häpnade vid åsynen av den polynesiska båten, vari vi skulle färdas. Det var en lång dubbel-71. Blomsterprydda flickor, hand i hand och par efter par.kanot, vars bägge avdelningar voro sammanfogade medelst spiror så långa, att där blev ett tämligen brett bälte av vatten emellan dem. Och hela båten var dekorerad med blommor ocli guldfärgat gräs. Ett dussin blomsterprydda amazoner sutto vid årorna, och i aktern på vardera kanoten stod en kraftig rorsman. Alla voro utstyrda med guirlander av guldgula, purpurröda och orangefärgade hlommor, och alla hade skarlakansröda pareus omkring höfterna. Där fanns blommor överallt — blommor, blommor, blommor utan all ända. Det hela var en verklig orgie av färger. På plattformen i fören, som vilade på bägge kanoternas bogar, dansade Tehei och Bi-haura. Alla förenade sina röster i en bedövande häls-ningssång.

Tre gånger rodde de runt omkring Snark, innan de lade till långsidan för att ta Charmian och mig ombord. Sedan bar det av till fiskeplatsen, en rodd på fem mil i rak motvind. »På Bora Bora ä' alla muntra och glada», är en allmän sägen på Sällskapsöarna, och vi funno sannerligen att så var. Kanotsånger, fiskarsånger och haj sånger sjöngos i takt med paddlande, och alla deltogo i körerna. En gång skreks där »Mao!» varvid alla ansträngde sig rent av vanvettigt vid årorna. Mao betyder »haj», och när dessa oceanens tigrar komma i sikte, paddla infödingarna med ursinnig fart mot stranden, fullt medvetna om den fara de löpa att få sina bräckliga kanoter kastade överända och att själva slukas av odjuren. Naturligtvis fanns där inga hajar, där vi nu befunno oss, men ropet mao användes för att få de roende att paddla så hårt, som om man vore förföljd av en haj. »Hoé! Hoé!»var ett annat tillrop, som gjorde att ti formligen yrde fram genom vattnet.

På plattformen dansade Tehei och Bihaura efter sångens och körernas toner eller rytmiska handklappningar. Det hände också, att takten markerades genom ett rytmiskt knackande med paddelårorna mot kanoternas sidor. En ung flicka släppte sin åra, hoppade upp på plattformen och dansade en hula. Mitt under dansen lutade hon sig ned och tryckte välkomst-kyssen på våra kinder. En del av sångerna — eller himines — voro religiösa, och dessa voro särskilt vackra. Männens djupa basröster i förening med kvinnornas altstämmor och höga sopraner smälte

tillsammans i toner, som avgjort påminde om orgelns. Bespottare bruka också beskriva himines som »kanak-orgelmusik». Å andra sidan voro åtskilliga av deras sånger eller ballader mycket barbariska och stammade från tiden före kristendomens införande.

Sjungande, dansande och paddlande, förde oss således dessa polynesier ut till fisket. Gendarmen, som är den fransyske styresmannen på Bora Bora, åtföljde oss med sin familj i en dubbélkanot, tillhörig honom själv och rodd av hans fångar. Ty gendarmen är inte allenast styresman, utan också fångvaktare, och när någon skall ut på fiske i detta glada land, följa alla med. Ett tjogtal enkla kanoter med utriggare paddlade framåt i sällskap med oss. Runt om en udde kom så en stor segelkanot, som länsade rätt undan vinden då den nalkades för att hälsa på oss. Under ett våghalsigt balanserande på utriggaren hälsade oss därifrån tre unga män med väldiga trumvirvlar.

Vid nästa udde, en halv mil längre bort, kommo vi72. Drivarnas ledare signalerar sina order.till samlingsplatsen. Där låg vår storjolle ditförd av Warren och Martin, och den väckte stor uppmärksamhet. Invånarna på Bora Bora kunde icke förstå vad som gjorde att den gick. Kanoterna drogos upp på sanden, och alla gingo i land för att dricka kokosmjölk, sjunga och dansa. Vårt antal ökades nu av många, som kommo till fots från närbelägna bostäder,

73. Cirkeln börjar sammandragas.

och det var vackert att se de hlomsterkrönta flickorna komma hand i hand och par efter par utmed stranden, »De bruka vanligen göra en väldig fångst», berättade Allicot — en affärsman av halvkast — för oss. »Till slut ser det ut, som om vattnet vimlade av fisk. Det är verkligen ett nöje att se. Ni vet naturligtvis, att all fisken blir er tillhörighet.»

»All fisken?» upprepade jag ängsligt. Ty Snark var ju redan överlastad med presenter i överflöd — hela kanotlaster av frukt, grönsaker, svin och höns.»Ja, varenda fisk», förklarade Allicot. »Sedan fisken väl är indriven, måste ni, som hedersgäst, ta en harpun och spetsa den första. Det är vanlig sed. Därpå ta alla i med händerna och kasta upp fångsten på sanden. Det blir nog ett helt herg av fisk. Sedan håller en av de ledande männen ett tal, varigenom han skänker er hela bunten. Men ni behöver inte ta emot

74. En palissad av ben.

alltsammans. — Ni stiger också upp och håller ett tal, väljer ut den fisk ni vill ha och skänker det övriga tillbaka igen. Sedan säga de alla, att ni är mycket frikostig.»

»Men hur skulle det gå, om jag behöll allt vad jag fått?» frågade jag.»

»Det har aldrig hänt», blev hans svar. »Det är brukligt här att ge och ge tillbaka igen.»

Den infödde prästen bad en bön för en lycklig utgång på fisket, och alla huvud blottades. Därefterräknade fiskets ledare kanoterna och anvisade dem deras platser. Sedan blev det att gå i båt och ge sig av. Inga kvinnor följde med, förutom Bihaura och Charmian. I forna dagar skulle också de ha blivit uteslutna. Kvinnorna stannade kvar för att vada ut i vattnet och bilda en palissad med sina ben.

Den stora dubbelkanoten lämnades kvar på stranden, och vi gingo i storjollen. Halva antalet av kanoterna paddlade i väg åt lä, medan vi tillsammans med de övriga gåvo oss upp åt lovart ungefär halvannan mil, tills vår linjes ändpunkt tangerade revet. Fiskets ledare befann sig i en kanot på mitten av vår linje. Där stod han upprätt — en vacker typ fölen gammal man — och höll en flagga i handen. Han kommenderade allas positioner och formerandet av de bägge linjerna genom att blåsa i en snäcka. När allt var ordnat, sänkte han flaggan åt höger. Det lät som ett enda plaskande, när stenkastarna i varje kanot på den sidan slungade sina stenar i vattnet. Medan de halade upp dem igen — det var ett ögonblicks verk, emedan stenarna nätt och jämnt försvunno under ytan — sänktes flaggan åt vänster, och med samma beundransvärda precision slogos stenarna på den sidan i vattnet. Och så fortgick det ömsom på högra och vänstra sidan; vid varje sänkning av flaggan åt ena eller andra hållet upprördes lagunens vatten genom en lång rad tunga

75. Fiskare från Bora Bora.plumsanden. Samtidigt drevos kanoterna framåt med årorna, och vad som uträttades

på vår linje verkställdes på samma gång på milslångt avstånd från oss av den motsatta linjens kanoter.

I fören på stor jollen stod Tehei med sina ögon oavbrutet riktade på ledaren, och han skötte sin sten som de

76. Gendarmen på Bora Bora, rodd av sina fångar.

andra. En gång lossnade stenen ur ändan, och i samma sekund sprang Tehei överbord efter den. Jag vet icke huruvida stenen hann till bottnen eller ej, men jag vet, att Tehei nästan genast dök upp ur vattnet igen med stenen i hand. Jag såg, att samma missöde flera gånger hände i kanoter, som voro i närheten, men varje gång hoppade kastaren efter och kom tillbaka med stenen.

Ändpunkterna på våra linjer sköto raskare fart åt revet till och drogo sig långsammare tillsammans inåt stranden — alltsammans under anförarens vaksammaledning — och slutligen förenades bägge linjerna vid revet, så att de bildade en cirkel. Därefter begynte sammandragningen av cirkeln, under det att de stackars uppskrämda fiskarna drevos mot stranden genom de ständiga slagen i vattnet. Detta påminner om det sätt, varigenom man driver elefanter genom djunglerna, då massor av män dölja sig i det höga gräset eller bakom träden och åstadkomma oväsen. Benpalissa-den var redan anordnad. Vi sågo en lång linje av kvinnohuvud punktera lagunens lugna yta. Den längsta av kvinnorna hade gått längst ut, och med undantag av dem, som voro närmast stranden, stodo de nästan alla i vatten upp till hakan.

Cirkeln slöts allt trängre, så att kanoterna slutligen nästan berörde varandra. Nu inträdde en paus. Så sköt en lång kanot ut från stranden och följde tätt utmed cirkellinjen. Det gick så fort som åror förmådde driva den. I aktern stod en man, som kastade ut en lång skärm av kokoslöv. Kanoterna behövdes nu icke längre, och männen gingo i sjön för att förstärka palissaden med sina ben. Ty en skärm är bara en skärm och icke ett nät, och fisken kunde bryta sig igenom den, ifall han försökte. Därför behövdes det ben, som ständigt skakade skärmen, och händer som plaskade och strupar som tjöto. Ett helvetiskt oväsen rådde när fällan slöts till.

Men ingen fisk visade sig på ytan eller kom i kontakt med undervattenspalissaden. Slutligen gick den förnämste fiskaren in i fällan och vadade omkring där under noggranna undersökningar. Men ingen fisk vällde ändå upp och ut på sanden. Det fanns inte en enda sardin, inte en elritsa, ingenting alls. Det måsteha varit någonting galet med den där bönen, eller också — vilket ju var det troligaste — förhöll det sig så som en gubbe förmodade: »vinden blåser inte från sitt vanliga håll och fisken stod någon annanstans i lagunen». Det hade inte funnits någon fisk att driva.

»Det händer ungefär en gång på fem att drivfisket misslyckas», förklarade Allicot tröstande.

Nå — det var stenkastningsfisket, som hade föranlett vårt besök på Bora Bora, och det var vårt öde att just råka ut för denna en gång på fem. Hade fisket tillkommit på en slump, utan så stora förberedelser, så hade nog utgången blivit en annan. Detta är icke pessimism. Lika litet är det en anklagelse mot världsordningen. Det är blott och hart ett uttryck för en känsla, som är välbekant för de flesta fiskare, när de stå tomhänta efter en ansträngande dag.FJORTONDE KAPITLET.

Som amatör-navigatör.

Det finns sjökaptener och sjökaptener, och en del väldigt styva sådana, det vet jag, men med kaptenerna på Snark har det varit märkbart annorlunda. Mina erfarenheter i detta avseende har lärt mig, att det är svårare att ha en kapten omhord på ett litet fartyg än två småbarn. Och detta är naturligtvis inte mer än man kan vänta. Skickliga befälhavare ha ju sina goda platser och det är ju ej att vänta, att de skola lämna sina poster på ettusen- till femtontusentons-fartyg för en sådan obetydlighet som Snark med sina tio tons netto. Snark har varit hänvisad till att ta sina navigatörer direkt från gatan, så att säga, och en sådan man är vanligen född odugling — tillhör den sortens folk, som strövar omkring i fjorton dagar under fåfänga försök att finna en uppgiven ö i oceanen, och kommer tillbaka med sin skonare för att rapportera, att ön har sjunkit med invånare och allt. Hans humör och hans begär efter starka drycker förpassa honom vanligen fortare ifrån en anställning än han har kunnat skaffa sig den.

Snark har haft tre kaptener, och med Guds hjälp skall den slippa att få någon mer. Den förste av demvar så ålderdomsskröplig, att han var ur stånd att kunna ge mått på en gaffelklo åt en timmerman. Han var så ytterligt och ålderdomligt hjälplös, att han inte ens kunde ge befallning åt en av gastarna att slå några pytsar saltvatten över Snarks däck. Medan fartyget i tolv dagar låg för ankar under lodrätt brännande sol, låg däcket torrt hela tiden. Däcket var alldeles nytt. Det kostade mig etthundratrettiofem dollars att dikta om det. Kaptenen numro två var argsint. Han var född argsint. »Pappa är alltid ond», var den beskrivning, som hans halvvuxne son gav på honom. Den tredje kaptenen var så slingrig, att han kunde jämföras med en korkskruv. Sanning fanns icke hos honom, vanlig redlighet fanns icke hos honom, och han var lika långt ifrån ärligt spel och redbart handlingssätt som han var ifrån den rätta kursen, när han höll på att segla Snark på grund vid Ringgoldöarna.

Det var vid Suva — en av Fijiöarna — som jag avskedade min tredje och sista kapten och återtog min roll som amatör navigatör. Jag hade försökt mig på det en gång förut, under min första kapten, som, då vi lämnat San Francisco lät Snark göra så häpnadsväckande språng över sjökortet, att jag nödvändigt måste se till vad som stod på. Det var ju ganska lätt att utfundera, ty vi hade en sträcka av tvåtusenetthundra mil framför oss. Jag hade ingen kännedom alls om navigation, men efter åtskilliga timmars studier och en halvtimmes praktiskt sysslande med sextanten kom jag så långt, att jag kunde leta mig till Snarks latitud genom meridianobservation och dess longitud genom den enkla metod, som är känd under benämningen »lika höjder», d. v. s. lika höjder av solen före och ef-ter meridianpassagen. Det är icke alltid en korrekt metod. Och det är en i många fall icke tillförlitlig metod, men min kapten försökte i alla fall att navigera efter den, och han var den ende ombord, som skulle

77. Den beryktade »Kvastvägen» på Tahiti.

ha kunnat sagt mig, att den metoden i vissa fall borde undvikas. Jag förde Snark till Hawaii, men omständigheterna gynnade mig. Solen hade nordlig deklination och stod nästan rakt över oss. Den vanliga »kronometermetoden», varigenom man förvissar sig om longituden, hade jag icke hört talas om — jo, det hade jag verkligen. Min första kapten omnämnde den isvävande ordalag, men efter ett par försök att praktisera den nämnde han den icke vidare.

På Fijiöarna hade jag tillfälle att få jämföra min kronometer med ett par andra. Fjorton dagar förut, då vi befunno oss vid Pago Pago i Samoa, hade jag bett min kapten jämföra vår kronometer med kronomet-rarna på den amerikanske kryssaren Annapolis. Han sade mig sedan, att han hade gjort det — ehuru detta naturligtvis alls icke var sant — och han påstod, att differensen ej hade varit mer än en bråkdel av en sekund. Han berättade det med väl spelad belåtenhet och bifogade några lovprisande utgjutelser över min präktiga tidmätare. Jag berättar nu i min tur detta med beundran för hans oförsynta sätt att kunna ljuga. Ty då vi fjorton dagar därefter voro i Suva, och jag jämförde kronometern med den som fanns på en australisk ångare, Atuci, fann jag, att min var trettioen sekunder för fort. Och trettioen sekunder tid, förvandlade i båge, är lika med sju och en kvarts mil. Det vill säga, att om jag seglade västvart under natten, och min position enligt död räkning på grund av min kronometerobservation på eftermiddagen utvisade, att vi voro sju mil från land, så skulle jag i samma ögonblick törna på ett rev. Därnäst jämförde jag min kronometer med kapten Wooleys. Han är hamnkapten och anger rätt tid i Suva genom att avfyra en skottsig-nal klockan tolv middagen tre gånger i veckan. Enligt hans kronometer var min femtionio sekunder för fort, vilket betydde detsamma som att jag under segling västvart skulle krossas mot revet, då jag trodde mig Tara femton mil därifrån.

Jag kompromissade genom att dra trettioen sekunderifrån mitt kronometerfel och styrde kurs på Tanna, en av Nya Hebriderna, besluten att, ifall jag seglade i närheten av land under mörka nätter, hålla i minnet de andra sju milen, som jag enligt kapten Wooleys instrument skulle vara före min tid. Tanna låg ungefär sexhundra mil väst-sydväst från Fijiöarna, och jag trodde, att jag under en sådan sträcka med lätthet skulle kunna slå i mig en tillräcklig kvantitet navigation för att ta mig dit. Nåväl — jag kom också dit, men efter vilka bekymmer! Navigation är ingenting svårt, det kommer jag alltid att påstå; men när en man har företagit sig att färdas jorden runt med tre benzinmotorer och en hustru, och måste skriva flitigt varenda dag för att hålla maskinerna med bränsle och hustrun med pärlor och vulkaner, så har han inte mycken tid övrig att studera navigation. Naturligtvis

är det också lättare att studera sagda vetenskap i land, där latitud och longitud äro oföränderliga, i ett hus vars läge aldrig växlar, än att göra det på ett fartyg, som rusar i väg dag och natt mot ett land, som man söker, men som man kan få obehaglig och allvarsam känning av i ett ögonblick då man minst väntar det.

Att begynna med är det kompassen och utläggande av kurser det gäller. Vi seglade från Suva lördagseftermiddagen den 6 juni 1908, och det dröjde till efter mörkrets inbrott innan vi hade passerat den trånga, revuppfyllda passagen mellan öarna Viti Levu och Mbengha. öppna havet låg nu framför mig. Ingenting var i vägen med undantag av Vatu Leile, en eländig liten ö, som envisades att sticka upp ur havet ungefär tjugu mil åt väst-sydväst — just precis där jag ville segla fram. Det föreföll naturligtvis mycket enkelt alt

18—25899. På långfärd.undvika ön genom att hålla en kurs, som förde oss åtta eller tio mil norr om densamma. Det var en mörk natt, och vi seglade för akterlig vind. Rorsmannen måste få veta, vilken kurs han skulle styra för att undvika Vatu Leile. Men vad var rätta kursen? Jag tog min tillflykt till navigationsböckerna. Och jag slog ned på »Rättvisande kurs». Just så var det, ja! Vad jag ville veta var just den rättvisande kursen. Och jag läste ivrigt följande:

»Den rättvisande kursen är vinkeln, som bildas mot meridianen, om man drar en rak linje på sjökortet mellan den punkt, där fartyget befinner sig, och dess destinationsort.»

Just vad jag behövde få veta. Snark låg vid västra inloppet till passagen mellan Viti Levu och Mbengha. Den plats, dit fartyget närmast var destinerat, var en ort, som på kortet låg tio mil norr om Vatu Leile. Jag prickade ut denna plats på kortet med passaren, och med parallellinjal fann jag, att väst till syd var den rättvisande kursen. Jag behövde nu endast ge denna till mannen vid ratten, och sedan skulle Snark vara på säker väg ut till öppna havet.

Men ack och ve, och lyckligt nog för mig — jag läste vidare. Och nu gjorde jag den upptäckten, att kompassen — alla sjöfarares pålitliga och oförgängliga vän — icke alldeles givet pekar mot norr. Det varierar. Än pekade den ost om nord, än väst om nord, och det hade till och med hänt, att den vände svansen åt nord och pekade åt söder. Variationen på den särskilda fläck av jordgloben, där Snark befann sig, var 9° 40' ostlig. Nå, det där måste jag ju då ta i betraktande innan jag angav kursen åt rorsmannen. Jag läste:»Den korrekta magnetiska kursen fås från den rättvisande kursen genom att på den senare tillämpa behörig variation.»

Således, resonerade jag, om nu kompassen visar 9°

78. Infödingar från Paumotan.

40’ öster om norr och jag ville segla rakt norrut, så skulle jag nödgas styra 9° 40’ väster om norr, så som kompassen utvisar, men vilket alls icke är norr. Och nu lade jag till 9° 40’ åt vänster om min väst-till-syd-kurs, varigenom jag fick den korrekta magnetiska kursen, och så var jag ännu en gång färdig att bege mig ut till öppna havet.Men det blev återigen ack och ve! Den korrekta magnetiska kursen var icke detsamma som kompasskursen. Det fanns en annan slug liten satan, som låg på lur för att blanda sig i saken och få mig att krossas mot reven vid Vatu Leile. Han gick under benämningen »deviation» eller lokalmissvisning. Jag läste nämligen:

»Kompasskursen är den kurs som skall styras, och den fås från den korrekta magnetiska kursen genom att på densamma tillämpa deviationen.»

Deviation är en avvikelse bos magnetnålen, som förorsakas genom förekomsten av järn ombord på fartyget. Denna rent lokala variation fick jag nu från deviationsinstrumentet på min standardkompass och till-lämpade det sedan på den korrekta magnetiska kursen. Nu måste resultatet vara kompasskursen. Men inte ännu, inte ännu! Min standardkompass var placerad midskepps på kappen. Styrkompassen fanns akterut, i sittrummet framför ratten. När styrkompassen visade västsydväst en kvart väst (styrkursen), pekade standardkompassen på väst-halv-nord, vilket helt visst icke var den kurs, som skulle stjnras. Jag lovade upp tills fartyget låg västsydväst en kvart väst på standardkompassen, vilket styrkompassen betecknade med syd-väst-till-väst.

Föregående operationer erfordras för den enkla lilla saken att sätta en kurs. Och det värsta är att varenda sak måste göras fullt korrekt, emedan man eljest riskerar att en vacker natt få höra ropet: »Bränningar rakt för-ut!» samt strax därefter få ett grundligt bad och ha den angenäma förströelsen att slå sig fram till stranden bland en massa människohungrande hajar.Alldeles som kompassen kan vara bedräglig och försöka lura sjöfararen genom att peka åt alla andra håll än åt norr, så

kan också hans vägvisare i skyn —solen — envisas med att vara icke där den skulle vara på given tid.

Denna vårdslöshet hos solen förorsakar ytterligare bekymmer •— åtminstone var det så för mig.

För att ta reda på var man befinner sig på jordens yta, måste sjöfararen precis i samma ögonblick veta, var solen håller 79. Snark vid Fijiöarna.

till på himlavalvet. Men solen, som är människornas tidmätare, följer själv icke bestämd tid. Då jag gjorde denna upptäckt, försjönk jag i djup dysterhet och hela kosmos föreföll mig fullt av tvivel. Oåterkalleliga lagar, som tillexempel lagarna för gravitation och för bevarandet av kraft, blevo svävande och ovissa, och jag var beredd på att när som helst få bevittna ett våldförande av dessa lagar — det skulle icke ha väckt någon förvåning hos mig. Ty om nu kompassen ljög och solen icke uppfyllde sina åligganden, varför skulle då icke också föremål kunna förlora ömsesidig attraktion, och varför skulle icke en smula kraft kunna tillintetgöras? Perpetuum mobile föreföll som en möjlighet, och jag skulle ha haft lust att köpa Keely-Motoraktier av första företagsamma agent, som beträdde Snarks däck. Och när jag upptäckte, att jorden egentligen roterade kring sin axel 366 gånger om året, fastän det under årets lopp icke fanns mer än 365 soluppgångar och solnedgångar, var jag färdig att betvivla min egen identitet.

Sådan är solens gång. Den är så oregelbunden, att det skulle vara omöjligt för en människa att konstruera en klocka, som höll jämna steg med soltiden. Solen fortär och saktar sig så, som man aldrig skulle kunna få någon klocka att göra det. Ibland är solen före sin tid, ibland kommer den efter — och återigen andra gånger raskar den på med ovanlig fart för att hinna upp sig själv, eller rättare sagt den plats, där den borde befinna sig på himlavalvet. I sistnämnda fall saktar den sig icke tillräckligt fort, och följden blir då, att den rusar förbi det ställe, där den borde vara. Det är faktiskt endast fyra dagar om året, som solen råkar att befinna sig precis på den plats, där den skall vara. De återstående 361 dagarna slarvar den omkring utan precision. Människan är mera noggrann än solen, hon gör en klocka, som har regelbunden gång. Hon kan också räkna ut, huru långt solen är före ellerefter sin tid. Skillnaden mellan solens läge och det läge den skulle ha, om den vore en anständig sol med självaktning, kallar människan för tidsekvation. När

80. Skönheter från Söclerhavsöarna ombord på Snarks barkass.

så en navigatör försöker finna sitt fartygs läge på oceanen, tiltar han i sin kronometer för att se efter precis var solen skall vara enligt uppgift från hennes beva-kare i Greenwich. Därefter tillämpar han tidsekvation på denna uppgift och finner därigenom var solen skulle vara, men icke är till finnandes. Sistnämndaplacering, i förening med åtskilliga andra placeringar, sätta honom slutligen i stånd att få reda på vad mannen från Kansas begärde att få veta för några år sedan.

Snark seglade från Fijiöarna lördagen den 6 juni, och dagen därpå — söndagen — försökte jag ute på den vida oceanen och utan land i sikte att ta reda på vårt läge, genom att använda kronometern för att finna vår longtiud och göra meridianobservation för att finna latituden. Kronometerobservationen företogs på förmiddagen, då solen var ungefär 21° över horisonten. Jag slog upp »Nautisk Almanack» och fann, att den dagen — den 7 juni — var solen 1 minut och 26 sekunder efter sin tid, samt att den var i färd med att hinna upp den igen med en hastighet av 14.67 sekunder per timme. Kronometern utvisade, att just i det ögonblick, då solhöjden togs, var klockan tjugufem minuter över åtta i Greenwich. Med denna ledning kunde det tyckas vara ett skolpojksgöra att justera tidsekvationen. Men jag var olyckligtvis ingen skolpojke. Mitt på dagen var solen uppenbarligen 1 minut och 26 sekunder efter sin tid i Greenwich. Och det var likaså uppenbart, att klockan elva på förmiddagen skulle solen vara 1 minut och 26 sekunder plus 14.67 sekunder efter tiden. Klockan tio förmiddagen skulle man få lägga

till två gånger 14.67 sekunder. Och klockan 8.25 på morgonen måste man lägga till tre och en halv gånger 14.67 sekunder. Det blir således klart, att om klockan hade varit 8.25 e. m., i stället för 8.25 f. m., så skulle åtta och en halv gånger 14.67 sekunder icke ha lagts till, utan dragits ifrån. Ty om solen klockan 12 middagen var 1 minut och 26 sekunder efter sin tid och var på vägatt hinna upp den punkt, där hon horde vara, med en hastighet av 14.67 sekunder per timme, så skulle den ju klockan 8.25 e. m. vara mycket närmare där den borde vara, än den hade varit vid middagstiden.

Så till vida var allt gott och väl. Men kronometerns 8.25 — var det för- eller eftermiddagstid? Jag såg på Snarks klocka. Den visade 8.9 — och det var helt visst förmiddagstid, ty jag hade nyss slutat äta frukost. Men om klockan var åtta på morgonen ombord på Snark, så måste kronometerns »klockan åtta» (vilket utvisade tiden i Greenwich) vara ett annat »klockan åtta» än Snarks. Men vilket klockan åtta? Det kunde icke vara klockan åtta nu på morgonen, resonerade jag, och därför måste det antingen vara klockan åtta i kväll eller föregående kväll.

Vid denna konklusion föll jag i en bottenlös avgrund av intellektuellt kaos. Vi befinna oss på ostlig longitud, resonerade jag, och därför måste vi vara före Greenwich vad tiden beträffar. Vore vi efter Greenwich, så skulle i dag vara i går; äro vi däremot före Greenwich, så skulle i går vara i dag — men om nu i går är i dag, vad i all världens namn är då i dag? Är det i morgon? Absurt! Men det måste vara riktigt. När jag tog solen i morse klockan 8.25, reste sig antagligen solens förmyndare i Greenwich från middagsbordet i går kväll.

»Så justera då tidsekvationen för i går», uppmanar milt sinne för logik.

»I dag är i dag», invänder mitt sinne för bokstavs-trohet. »Jag måste justera solen för i dag och inte för i går.»

»Men i dag är ju i går», säger det förstnämnda sinnet.»Det där är alltsammans mycket bra», förklarar sinnet nnmro två. »Om jag nu vore i Greenwich, så vore jag där i går. Det händer underliga saker i Greenwich. Men jag vet lika visst som jag lever, att jag är

81. Inföding på Söderhavsöarna.

liär nu i dag den 7 juni, och att jag tog solen här nu i dag den 7 juni. Och därför måste jag också justera solen här nu i dag den 7 juni.»

»Bah!» snäser det logiska sinnet, »Lecky säger att...»

»Det gör detsamma vad Lecky säger», förklarar det hokstavstrogna sinnet. »Jag vill bara påpeka vadNautisk Almanack har att säga i saken. Nautisk Almanack säger, att i dag den 7 juni var solen 1 minut och 26 sekunder efter sin tid, men på väg att hinna upp den med en hastighet av 14.67 sekunder per timme. Den säger vidare, att i går den 6 juni var solen 1 minut och 36 sekunder efter sin tid, men på väg att ta fatt den med en hastighet av 15.66 sekunder pr timme. Så du inser väl, att det är en orimlighet att tänka på att justera dagens sol efter gårdagens tidtabell.»

»Galning!»

»Idiot!»

Och de tvista och tvista, till det surrar runt i mitt huvud och jag är färdig att tro, att den innevarande dagen är dagen efter sista veckan före den nästa.

Jag påminde mig emellertid en uppmaning, som hamnkaptenen i Suva gav mig då vi skildes: »På ostlig longitud tar man ur Nautisk Almanack rättelserna för föregående dag.»

Nu fick jag en ny idé. Jag justerade tidsekvationen för söndagen och för lördagen i två skilda räkningar — och se! när resultaten jämfördes, utgjorde differensen endast fyra tiondels sekund. Jag var som förbytt. Jag hade funnit vägen ut ur labyrinten! Snark hade knappast tillräckligt utrymme för mig och min stora erfarenhet. Fyra tiondelar av en sekund skulle göra en differens av endast en tiondels mil -— en kabellängd!

Allt var idel glädje under tio minuter, men så råkade min blick falla på följande rader:

»Greenwichtid minst longitud ost;

Greenwichtid bäst, longitud väst.»Himmel! Snarks tid var icke så stor som Green -wichtiden. När klockan var 8.25 i Greenwich, var den bara 8.9 ombord på Snark. »Greenwichtid bäst, longi-tud väst.» Där var jag. Utan tvivel på västlig longitud.

82. Flickor från ön Savaii i Samoagruppen.

»Dumheter!» utbrast mitt sinne för bokstavstrohet. »Du har 8.9 f. m. och Greenwich har 8.25 e. m.»

»Gott», svarar sinnet för logik. »För att vara fullt korrekt är klockan 8.25 eftermiddagen egentligen tjugu timmar och tjugufem minuter, och det är helt visst för mer än åtta timmar och nio minuter. Nej, detbehövs ingen diskussion — du befinner dig på västlig longitud.»

Men nu triumferade det andra sinnet.

»Vi seglade från Suva, Fijiöarna, eller hur?» frågar det och får ett medgivande svar. »Och Suva ligger på ostlig longitud?» Återigen ett jakande svar. »Och vi ha seglat västerut, varigenom vi skulle komma längre in på ostlig longitud, eller hur? Och därför ä' vi också i ostlig longitud, det kan du inte komma ifrån.»

»Greenwichtid häst, longitud väst», deklamerar mitt logiska sinne, »och du måste medge, att tjugu timmar och tjugufem minuter ä' för mer än åtta timmar och nio minuter.»

»All right!» avbryter jag trätan. »Vi gör om räkningen, så få vi se.»

Och det gjorde jag, men endast för att finna, att min longitud var 184° västlig.

»Det var ju det jag sa'», förklarde mitt logiska sinne fnysande.

Jag var förstummad. Och det bokstavstrogna sinnet också, under flera minuter. Men så begynle det igen:

»Det finns ju ingen 184° västlig longitud, lika litet som ostlig eller annan sorts longitud för resten. Den största meridianen är 180°, det borde du väl veta.»

När vi kommit så långt, sjunker det bokstavstrogna sinnet ihop efter ansträngningen, och det logiska tystnar av trötthet. Vad mig beträffar, får jag ett matt och kyligt uttryck i mina ögon och går omkring och undrar, huruvida jag är på väg till kusten av Kina eller till Dariens golf.

Då hör jag en liten tunn stämma, som jag inte kän-ner igen, höja sig från ingenstans särskilt i mitt medvetande och säga:

»Gradernas totalsiffra är 360. Subtrahera 184° västlig longitud från 360°, så får du 176° ostlig longi-tud.»

»Detta är ren spekulation», invänder det bokstavs-trogna, och det logiska kommer med allvarliga föreställningar. »Del finnes ju inte någon regel, som föreskriver det.»

»Jag ger tusan i reglerna!» utbrister jag. »Nu har jag det! Saken är självklar», fortsätter jag. »184° västlig longitud betyder ett språng in i ostlig longitud på fyra grader. För resten har jag varit på ostlig longitud hela tiden. Jag seglade från Fijiöarna, och Fijiöarna ligga på ostlig longitud. Nu skall jag anteckna läget på sjökortet och bevisa genom död räkning att jag har rätt.

Men flera tvivel och bekymmer väntade mig. Här följer ett exempel. På sydlig latitud, när solen har nordlig deklination, måste man göra kronometerobservationer tidigt på dagen. Jag hade tagit min klockan åtta. Ett av de nödvändiga elementen vid dylika observationer är att ha latituden. Men latituden tar man klockan tolv på dagen genom meridianobservation. Det är emellertid klart, att jag måste ha min latitud klockan åtta på morgonen för att kunna räkna ut min longitud klockan åtta. Om nu Snark seglade rakt väst-vart med sex knops fart i timmen, så skulle naturligtvis fartygets latitud icke förändras under de mellanliggande fyra timmarna. Vore kursen däremot sydlig, så skulle latituden förändras ända till tjugufyra mil. I vilket fall man genom en simpel addition ellersubtraktion kunde förvandla nriddagslatituden till morgonlatituden. Men antag, att Snark seglade sydväst. Då måste koppeltavlan användas.

Här ha vi exemplet. Klockan åtta f. m. gjorde jag min kronometerobservation. På samma gång noterades avståndet enligt loggen. Klockan tolv på middagen, då jag gjorde observationer för latituden, avläste jag återigen loggen, som visade mig, att Snark sedan klockan åtta hade gjort 24 mil. Fartygets kurs hade varit väst-tre-kvart-syd. Jag slog upp Tabell 1 i distanskolumnen, på den sida där trekvartstreckkur-serna stå, och stannade vid 24, det antal mil vi hade seglat. Milt för denna siffra i de närmaste två kolumnerna fann jag, att Snark hade gjort 3.5 mil syd-vart eller i latitud, och 23.7 mil västvart. Att finna min latitud för klockan åtta var en lätt sak. Jag hade endast att subtrahera 3.5 mil från min middagslatitud. Och sedan jag nu hade alla de faktorer som fordrades, räknade jag ut min longitud.

Men detta var min longitud klockan åtta på morgonen. Sedan dess och till klockan tolv hade vi gjort 23.7 mil västeröver. Vad var då min middagslongi-tud? Jag följde den givna regeln och vände mig till koppeltavlan n:o 11. Sedan jag hade slagit upp tabellen och gått igenom varje detalj enligt regel, fann jag, att differensen i longitud för de fyra timmarna skulle vara 25 mil. Jag hänskjuter nu saken till er, min käre läsare. Låt oss antaga, att ni hade seglat 24 mil och därav 3.5 mil i latitud, hur skulle ni då ha kunnat till-ryggalagt 25 mils longitud? Även om ni hade seglat rakt väst 24 mil utan att ändra latitud — bur kunde ni ha ändrat er longitud med 25 mil? I det mänskligaförnuftets namn frågar jag er, hur kunde ni gå en lon-gitudsminut mer, än totalsiffran av de mil, ni hade seglat?

Det var en koppeltavla med anseende, utgiven av

83. Mellan svarta diamanter. Flickor från Savaii, Samoa.

ingen mindre än Bowditch. Regeln var enkel och lättfattlig — så pass lättfattlig som en navigationsregel kan vara — cch jag hade icke hegått något misstag. Jag satt en hel timme och grubblade över saken, och efter den timmens förlopp satt jag fortfarande och stirrade på den rena omöjligheten att ha kunnat tillrygga-lagt 24 mil, varunder jag ändrat min latitud 3.5 mil och min longitud 25 mil. Det värsta av alltsammans var att där icke fanns någon som kunde hjälpa mig till rätta. Varken Charmian eller Martin visste så mycket som jag om navigation. Och under hela tiden rusade Snark för fulla klutar framåt mot Tanna, en av Nya Hebriderna. Någonting måste göras.

Huru det kom sig, det vet jag inte — man kan ju kalla det för inspiration, om man så vill — men jag fick plötsligt den tanken: om att gå söderut är latitud, varför är inte att gå västerut longitud? Varför skulle jag behöva förvandla min västliga distans till longi-tudsminuter? Och nu började hela situationen klarna för mig. Longitudmeridianerna ha ett mellanrum av 60 nautiska mil vid ekvatorn. Vid polerna löpa de tillsammans. Således — om jag skulle följa 180° lon-gitudmeridianen upp till nordpolen och astronomen i Greenwich följde 0° longitudmeridianen upp till nordpolen, så skulle vi kunna skaka tass med varandra där uppe, fastän vi, då vi startade, hade varit skilda genom åtskilliga tusentals mil. Och om en grads longitud var 60 mil bred vid ekvatorn, men uppe vid polen icke hade någon bredd alls, så måste ju alltid denna grad någonstädes mellan polen och ekvatorn vara en halv mil bred och på andra ställen en mil, två mil, tio mil, trettio mil o. s. v. ända till sextio.

Nu var allting klart och tydligt igen. Snark befann sig på 19° sydlig latitud. Jordens omkrets var icke så vidlyftig där som vid ekvatorn. Därför var varje mils dragning åt väster vid 19° syd mer än en longituds-minut. Ty sextio mil voro sextio mil, men sextio minuter äro sextio minuter endast vid ekvatorn. George

19—25809. På långfärd.Francis Train bräckte Jules Vernes rekord i fråga om att färdas jorden runt. Men vilken man som helst skulle kunna bräcka George Francis Trains rekord. Han behövde endast gå med en snabbgående ångare

84. Flickor från Savaii, Samoa.

till Cap Horns latitud och därifrån rakt österut hela vägen. Vid denna latitud är jordklotet mycket litet i omkrets, och där finns intet land i vägen, för vilket han måste ändra kurs. Om ångaren stadigt ginge sexton knop, så skulle han kunna färdas omirring jorden på ungefär fyrtio dagar.Men det finns också gottgörelse lill här i världen. På onsdagsaftonen den 10 juni hade jag genom död räkning från middagsobservationen förvissat mig om fartygets

position klockan åtta på kvällen och kommit underfund med att Snark med sin dåvarande kurs måste komma rakt på Futuna, en av de ostligaste bland Nya Hebriderna — en vulkan i konform och tvåtusen fot hög, som reste sig ur oceanens djup. Jag ändrade kursen, så alt Snark skulle gå tio mil nordväst om Futuna. Sedan sade jag till kocken Wada, som hade rortörn varje morgon mellan fyra och sex:

»Wada San — i morgon bittida på din vakt håller du skarp utkik åt lovart, så får du se land!»

Varefter jag gick till kojs. Tärningen var kastad. Jag hade satt mitt anseende som navigatör på spel. Ponera — ja, ponera bara, att där i dagbräckningen inte syntes något land. Vad bleve det då av min navigation? Och var voro vi? Och hur skulle vi finna oss till rättå? Eller finna land? Jag hade hemska hallucinationer — såg Snark segla i månader på en ödslig ocean, förgäves sökande efter land, medan vi konsumerade alla våra förråd och sedan sutto där med insjunkna kinder och stirrade kannibalismen i ansiktet...

Jag tillstår, att min sömn den natten alls icke var

» . . . lik en sommarhimmel där lärkan slår sin drill.»

Jag vaknade snarare »i ljudlöst mörker» och låg och lyssnade till knakandet i Snarks skrov och till vattnets plaskande utmed dess sida, medan fartyget stadigt gick sina sex knop i timmen. Jag gick igenom mina be-räkningar om och om igen, under försök att finna något misstag, tills min hjärna råkade i en sådan upphetsning, alt jag upptäckte dussintals misstag. Pone-ra, att i stället för att vara sextio mil från Futuna,

83. Polisman på Samoa.

vilket mina beräkningar utvisade, vi voro endast sex mil därifrån, var hela min navigation alldeles uppåt väggarna? I så fall skulle också kursen vara på tok, och det vore en möjlighet att vi i nästa ögonblick rände rakt på Futuna. Vid denna tanke var jag nära att rusa upp ur min koj. Jag behärskade mig visser-ligen, men jag vet, att jag låg där några ögonblick i nervös spänning och väntade på stöten.

Jag somnade slutligen, men plågades av eländiga mardrömmar. Jordbävningar tycktes vara deras favoritpina, och så var där också en karl med en räkning, som envisades att kräva mig på pengar hela natten igenom. Han ville slåss med mig också, men Charmian övertalade mig oupphörligt att låta honom vara i fred. Slutligen vågade sig likväl den där karlen med sin evinnerliga räkning fram i en dröm, där Charmian inte var med. Nu hade jag fria händer med honom, och vi rusade ihop och dunkade på varandra av hjärtans lust. Jag körde ut honom och klådde honom ända ut på gatan, tills han skrek att det var nog. »Nå, hur ä' det nu med den där räkningen?» frågade jag. För sedan jag hade segrat i slagsmålet, var jag villig att betala. Men karlen såg på mig och stönade. »Det var ett misstag», sade han. »Räkningen skulle till huset näst intill.»

Detta avslutade saken vad honom beträffade, ty han har aldrig mer oroat mig i drömmen, och det avslutade också saken för mig, ty jag vaknade skrattande åt hela episoden. Klockan var tre på morgonen. Jag gick upp på däck. Henry från Rapaön stod vid rodret. Jag såg på loggen. Den utvisade fyrtiotvå mil. Snark hade icke saktat sin sexknopsfart och icke törnat på Futuna ännu. Klockan halv sex var jag åter på däck. Nu stod Wada vid ratten, men hade icke sett till något land. Jag satt på lovarts reling, ett rov för dystra tvivel under en kvarts timme. Men då fick jag se land, ett högt och smalt stycke land, höja sig i lovart, just där det skulle vara. Klockan sex kunde jag tyd-ligt se, att det var Futunas vackra vulkaniska kon. Klockan åtta voro vi tvärs med vulkanen, jag tog avståndet dit med sextanten och fann, att den låg 9.3 mil ifrån oss. Och jag hade ju velat passera den på 10 mils avstånd!

Så dök Aneiteum upp ur havet i söder, Aniwa i norr och Tanna rätt framför oss. Det måste vara Tanna, ty röken från vulkanen steg högt mot skyn. Vi hade fyrtio mil dit, och på eftermiddagen, då vi kommo närmare — fortfarande med sex knops fart — sågo vi, att där var bergigt och dimmigt. Ingen öppning syntes till i dess kustlinje. Jag spejade efter Port Resolution, fastän jag var fullt beredd på att finna den förstörd som ankarplats. Vulkaniska jordbävningar hade höjt dess botten under de senaste fyrtio åren, så att varest i forna dagar de största skepp lågo för ankar skulle det nu — enligt senare underrättelser — knappast finnas tillräckligt utrymme och djup för ett fartyg av Snarks storlek. Och varför skulle det icke ha kunnat hänt, att en ny jordbävning — efter den

senaste rapporten — hade helt och hållet stängt denna hamn?»

Jag lät fartyget löpa tätt intill den otillgängliga kusten, som var kantad med klippor, mot vilka passad-vinden drev höga, vitskummande vågor. Jag spejade miltals genom min kikare, men kunde icke se något inlopp. Jag tog nu en pejling på Futuna och en på Aniwas, och lade ut dem på sjökortet. Där dessa bägge linjer korsade varandra måste Snark befinna sig. Därpå tog jag min parallellinjal till hjälp och drog upp en kurs från Snarks position till Port Resolution. Sedan jag hade justerat denna kurs för variation och deviation, gick jag upp på däck, och se! — kursen pe-kade rakt mot den otillgängliga kusten med brottsjöarna. Till Henrys stora bekymmer höll jag kursen, tills de av brottsjöarna sköljda klipporna befunno sig på blott en åttondels mils avstånd.

»Ingen hamn här», förklarade han och skakade olycksbådande på huvudet.

Men jag ändrade kursen och lät fartyget löpa parallellt med kusten. Gharmian stod till rors och Martin vid maskinen, färdig att sätta i gång propellern. Plötsligt kom en trång öppning i sikte. Genom kikaren kunde jag se att sjön bröt rätt över hela gapet. Henry såg bekymrad ut; så gjorde också Tehei.

»Ingen passage där», sade Henry. »Vi gå dit — slut med oss genast. Alldeles säkert.»

Jag tillstår, att jag hade ungefär samma tanke. Men jag fortsatte parallellt med kusten för att få se, om icke linjen av brottsjöar från ena sidan om öppningen låg med ena kanten över raden av brottsjöar från andra sidan. Och det gjorde den verkligen. Där syntes en smal öppning, varest vattnet var smult. Charmian lade om ratten och höll stadig kurs mot inloppet. Martin satte i gång maskinen, och alla de övriga störtade fram för att ta in seglen.

En handelsbod dök fram vid hamnen inne i viken. Från en geyser, ungefär hundra yards ujjpåt stranden, höjde sig en pelare av ånga. Och när vi hade passerat en liten udde till vänster sågo vi missionsstationen rakt framför oss.

»Tre famnar!» ropade Wada vid lodlinan.

»Tre famnar — två famnar», hördes tätt efter vartannat.

Charmian lade ned rodret, Martin stannade maskinen,86. Kannibaler.Snark svängde upp i vind och ankaret gick på tre famnars vatten. Innan vi hunno hämta andan hade en svärm svarta tanneser hunnit ut till oss och ombord — grinande aplika varelser med tovigt hår och svårmodig blick, med säkerhetsnålar och lerpipor hängande i sina genomstuckna öron, och för resten ingenting på sig bak och ännu mindre fram. Och jag tvekar icke att omtala, att under natten, medan alla andra sovo på Snark, smög jag mig upp på däck, blickade ut över den stilla omgivningen omkring mig och fråssade — ja, bokstavligen fråssade vid tanken på min lyckade navigation.FEMTONDE KAPITLET.

En färd bland Salomonsöarna.

»Varför inle följa med nu genast?» sade kapten Jan-sen till oss vid Penduffryn på ön Guadalcanar. Char-mian och jag sågo på varandra och begrundade saken under tystnad en halv minut. Sedan nickade vi samtidigt. Det är ett sätt vi ha att bestämma oss för saker och ting, och det är ett mycket bra sätt; då har man inte några känslosamma tårar att gråta över den sista flaskan kondenserad mjölk, som har gjort haveri. (Vi leva i dessa dagar på konserver, och eftersom ju intelligensen påstås vara en emanation av materien, hämta vi naturligtvis våra liknelser från magasinsförråden.)

»Bäst att ni tar edra revolvrar och ett par gevär dessutom», sade kapten Jansen. »Jag har fem skjutvapen ombord, men till ett av dem — mausergeväret — har jag ingen ammunition. Har ni några patroner till överlopps?»

Vi förde våra skjutvapen ombord jämte en hel mängd mauserpatroner, och dessutom också Wada och Nakata, Snarks respektive kock och skeppspojke. Wada och Nakata voro inte riktigt vid humör. De voro minst sagt icke förtjusta åt färden, fastän Nakata aldrig visade någon feghet i farans stund. Men Salomonsöarnahade icke hanterat dem väl. För det första hade de hägge lidit av Salomonssår. Det hade vi ju för övrigt allesammans — jag höll just då på att sköta om två nya sådana med kvicksilverklorid — men de bägge japanerna hade fått nästan mer än vad de tålde av otyget. De där såren äro långt ifrån behagliga. De

87. Typisk kustbild från Salomonsöarna.

kunna beskrivas som ytterligt aktiva rötsår. Ett mos-quitobett, ett snitt, eller den lättaste skråma tjänar till härd för det gift, varmed luften tycks vara ge-nompyrd. Och rötan börjar genast fräta omkring sig. Den fräter åt alla håll, förtär både hud och muskler med förvånande hastighet. Ett sår, som den ena dagen är så stort som ett knappnålshuvud, blir som en tjugufemcentsslant den andra dagen, och mot slutet av veckan skulle det ej kunna täckas av en silverdollar.Mer än av sina sår hade likväl de bägge japanerna plågats av öns klimatfeber. Båda bade upprepade gånger varit angripna av den, och i sin svaghet under konvalescenttiden brukade de krypa ihop på den delen av Sncirk, som råkade vara närmast det avlägsna Japan, och kasta längtansfulla blickar åt det hållet.

Men det värsta av allt var att de nu fördes ombord på Minota, för att följa med på en rekryterings-färd utmed Malaitas, av vildar bebodda kust. Wada var den klenmodigaste av dem: han var alldeles säker på att han aldrig skulle få återse Japan, och han stirrade med matta och glanslösa ögon, när våra bössor och vår ammunition fördes ombord på Minota. Han kände till Minota och hennes Malaitafärder. Han visste, att hon hade blivit överfallen för sex månader sedan vid Malaitas kust, att hennes kapten hade blivit huggen i stycken med stridsyxor, och att man på den älskvärda ön enligt barbarernas uppfattning av rättvisa ansåg sig ha ytterligare två huvud att fordra. En arbetare på Penduffrynplantagen — en yngling från Malaita — hade dessutom nyss dött i rödsot, och Wada visste, att Penduffryn därigenom hade kommit i en skuld till Malaita på ett tredje huvud. När vårt bagage stuvades in i skepparens lilla kajuta, såg han i kajutdörren märkena efter yxhuggen, med vilka de triumferande hushmännen hade tvingat sig in. Och slutligen fanns det intet rör till kabyssen, emedan detta hade blivit bortfört som byte.

Minota var en australisk yacht, byggd av teak, riggad till ketch, lång och smäcker, snarare avsedd för kappsegling än till rekryteringsfartyg. När Charmian och jag kommo ombord, var där fullt med folk. Dendubbla besättningen ersättningskarlar inbegripna utgjordes av femton man, och för övrigt fanns där mer än ett tjog återvändande män, som hade tjänat ut sin tid på plantagen och voro på väg tillbaka till sina byar. Och de sågo sannerligen ut som kannibaler. I deras genomstungna näsvingar sutto ben- och träbitar in-

88. Kust vid Maravovo, på Guadalcanar.

trädda, så stora som blyertspennor. Somliga hade också stuckit hål i den yttersta nästippen, från vilken piggar av sköldpaddsskal pekade rakt ut, eller också var den genomstungen med en stålring, på vilken små glaspärlor voro uppträdda. En och annan hade prytt näsan med rader av hål, som följde näsvingarnas båg-linjer från läppen till nässpetsen. Allas öron voro genomborrade och hade från ett par upp till ett dussinhål — somliga så stora, att träpluggar, som höllo tre tum i diameter, kunde köras in i dem, andra så små, att det endast tillstadde bärandet av lerpipor och dylika småsaker. I själva verket hade de så många hål, att det fattades prydnader för att fylla dem. Och när vi dagen därpå närmade oss Malaita och prövade våra gevär för att se att de voro i behörig ordning, blev det en allmän rusning efter de avskjutna patronhylsorna, vilka sedermera fyllde månget tomrum i våra passagerares öron.

Samtidigt med att vi prövade våra gevär satte vi upp vårt taggiga ståltrådsstängsel. Minota med sitt fria däck, utan någon slags överbyggnad eller däckshus och med en sex tum hög reling, var alltför lätt tillgänglig för besökare. Och därför skruvades metall-stöttor fast i relingen, varefter dubbla rader taggig ståltråd spändes runt omkring fartyget från för till akter och tillbaka igen. Vilket alltsammans var mycket bra som skydd mot vildar, men väldigt otrevligt för dem som voro ombord, när Minota tog sig för att slingra och sätta ut till sjöss. När man har motvilja för att halka ned mot det taggiga ståltrådsstängslet i lä, och inte vågar fatta tag i det taggiga stängslet i lovart för att hindra sig från att glida — och därtill under dessa obehagliga förhållanden befinner sig på ett glatt, öppet däck, som ligger över i fyrtiofem graders vinkel — har man klart för sig en del av de behag, som åtfölja en färd bland Salomonsöarna. Man måste också komma ihåg, att det plågsamma i ett fall mot den taggiga tråden icke allenast består i de erhållna skråmorna. Man kan vara alldeles säker om att varenda skråma blir ett frätande sår. Att försiktighet ickeräddar från kontakt med tråden fingo vi bevis på en vacker morgon, då vi voro på väg utmed Malaitas kust med vinden på låringen. Det blåste ganska friskt och sjön började växa. En ung svar ting

stod vid ratten. Kapten Jansen, styrman Jacobsen, Charmian och jag hade nyss slagit oss ned på däck för att äta frukost. Just då råkade vi ut för tre ovanligt stora sjöar. Mannen vid ratten tappade koncepterna. Minota fick tre ordentliga översköljningar. Frukosten gick överbord. Knivar och gafflar försvunno genom spygat-terna; en man borta i aktern sopades överbord, men drogs upp igen, och vår duktiga kapten låg inklämd mellan ståltrådarna, halvt utanför och halvt innanför relingen. Under det återstående av färden var vårt gemensamma bruk av de kvarblivna husgerådssakerna ett lysande exempel på primitiv kommunism. På Euge-nie var det emellertid än värre, ty där hade vi ej mer än en tesked på fyra personer, men :— ja, det där med Eugenie är en annan historia.

Vår första hamn var Su'u på Malaitas västkust. Sa-lomonsöarna höra verkligen till världens utkanter. Det kan vara svårt nog att under mörka nätter segla genom revfyllda kanaler och över oberäkneliga strömvatten, när man inte har några fyrar till ledning — Sa-lcmonsöarna upptaga en sträcka av tusen mil i nordvästlig—sydostlig riktning och på hela denna långa kuststräcka finns det icke en enda fyr — och svårigheterna stegras härvidlag i allvarsam grad därigenom att själva landet icke är korrekt kartlagt. Därpå är Su'u ett exempel. På amiralitetets sjökort över Malaita går kusten på denna punkt i en rak, obruten linje. Men över denna raka obrutna linje seglade Minda på tjugufamnars vatten. Där sjökortet utvisade land, var i stället en djup inskärning. Vi styrde dit in, och man-groveträden slöto sig allt tätare omkring oss, tills vi kastade ankar i en spegelklar damm. Kapten Jansen tyckte icke om ankarplatsen. Det var första gången

86. Fyra gamla kanaljer.

han var där, och Su'u hade ett dåligt rykte. Där fanns ingen vind, som kunde förhjälpa en därifrån, ifall vi bleve anfallna, och hela besättningen kunde till siste man bli nedskjuten från bakhåll i den täta strandvegetationen, om den försökte bogsera oss ut med storbåten. Det var en skön fälla, om där bleve hråk av.

»Om nu Minota skulle stranda — vad skulle ni då göra?» frågade jag.»Hon ska' inte stranda», blev kapten Jansens svar.

»Men om hon gjorde det!» envisades jag.

Han besinnade sig ett par sekunder och flyttade sin blick från styrmannen, som just tog på sig sitt revolverbälte, och till besättningen, som var på väg ned i storbåten, var och en med gevär i hand.

»Vi skulle gå i den där båten, och laga att vi komme härifrån så fort som möjligt», svarade han långsamt.

Han förklarade slutligen, att ingen vit man kunde vara säker på sin Malaitabesättning om man blev överfallen — att bushmännen anse alla skeppsvrak för sin personliga tillhörighet — att de hade gott om Snider-gevär — samt att ett dussintal av de återvändande voro från Su'u och alldeles säkert skulle göra gemensam sak med sina fränder och vänner i land, om det bleve fråga om att anfalla och plundra Minota.

Det första som storbåten skulle göra, var att föra de återvändande och deras packlådor i land. Därigenom bleve en fara undanröjd. Medan detta försiggick, lade en kanot — bemannad med tre nakna vildar — till vid vår långsida. Och då jag säger nakna, så menar jag det också. Inte ett tecken till kläder hade de på sig, såvida man inte skall räkna näsringar, öronpryd-nader och armringar av musselskal för kläder. Den förnämste i kanoten var en gammal enögd hövding med namn om sig att vara vänskapligt sinnad och så smutsig, att en vass båtskrapa skulle ha blivit slö vid försök att göra honom ren. Hans ärende var att varna vår kapten för att låta någon av folket gå i land. Den gamle mannen varnade oss ännu en gång samma kväll.

Förgäves kryssade storbåten omkring utmed vikens stränder för att anskaffa rekryter. Där fanns fulltmed beväpnade infödingar, som alla voro ganska villiga att tala med värvaren, men ingen ville binda sig ocb skriva under kontrakt på tre års plantagearbete för sex pund om året. De tycktes likväl vara angelägna att få vårt folk att gå i land. Andra dagen vi voro där syntes rök från vikens yttersta udde. Detta

90. De två vackraste karlarna på Salomonsöarna.

var en sedvanlig signal att någon eller några ville ta tjänst, och båten skickades dit. Men det blev intet resultat. Ingen tog anställning, och ingen av våra män lockades i land. Litet senare sågo vi små hopar av beväpnade

infödingar skymta fram utmed strandbrädden.

Huru många som, förutom dessa, lågo på lur i busksnåren var ej gott att säga.

Det var ingen möjlighet att med blotta ögat genomforska dessa urtidsdjungler. På eftermiddagen foro kapten Jansen, Charmian och jag ut för att skaffa oss fisk medelst dynamit. Varenda en av båtens be-sättning var försedd med gevär. Den infödde värvaren »Johnny», hade en Winchesterbössa bredvid sig på aktertoften. Vi rodde helt nära till en del av stranden, som såg ut att vara alldeles öde. Där svängde vi om båten och läto den gå in med aktern före. I händelse vi kunde bli överfallna, skulle den vara färdig att ögonblickligen kunna komma i väg. Under hela den tid, jag var på Malaita, såg jag aldrig någon båt lägga i land med fören. Egentligen bruka rekryteringsfartygen ha två båtar — en som går in till stranden och naturligtvis är beväpnad, och så en annan, som ligger på några hundra fots avstånd som betäckning åt den förstnämnda. Men Minota var ett mindre fartyg och hade ingen skyddsbåt.

Vi voro helt nära stranden och arbetade oss in allt närmare med aktern först, då ett helt stim fisk kom i sikte. Ledningen antändes och dynamitsatsen kastades ut. Vid explosionen skummade vattenytan av hoppande fisk. I samma ögonblick blev det liv i skogen. Ett tjogtal nakna vildar, väpnade med bågar, pilar, spjut och gevär, kommo rusande mot stranden. Vår båtbesättning lyfte genast sina skjutvapen. Och på detta sätt stodo de bägge partierna gent emot varandra, medan våra hjälpkarlar samlade upp den dövade fisken.

Tre resultallösa dagar tillbragte vi vid Su'u. Mi-nota fick inga arbetare till plantagen bland bushmän-nen, och bushmännen fingo inga huvud från Minota.

Den ende som fick någonting var Wada, och det var en duktig dosis feber. Vi bogserade oss ut med storbåten och seglade längs kusten till Langa Langa, en stor by bebodd av fiskare och sjöfolk, s. k. saltvattenmän, och anlagd med oerhört arbete på en sandbank ilagunen — bokstavligen anlagd — en artificiell ö, åstadkommen av människohänder som tillflyktsort undan de blodtörstiga bushmännen. Här låg också på lagunens landsida Binu, där bushmännen ett halvt år förut an-föllo Minota och dödade hennes kapten. Då vi seglade in genom det smala inloppet, kom en kanot oss till mötes med den underrättelsen, att ett örlogsfartyg hade gått därifrån samma morgon, efter att dess besättning hade bränt tre byar, dödat trettio svin och dränkt ett litet barn. Det var Cambrian, under befäl av kapten Lewes. Han och jag hade träffats första gången på Korea under japansk-ryska kriget, och sedan hade vi oupphörligt korsat varandras väg, men ulan att någonsin mötas. Samma dag som Snark kom in till Suva, Fijiöarna, fingo vi höra att Cambrian nyss hade gått därifrån. Vila, Nya Hebriderna, besökte vi bägge med en dags mellanrum. En natt seglade vi förbi varandra utanför ön Santo. Och samma dag som Cambrian kom till Tulagi, seglade vi från Penduffryn, tolv mil därifrån. Här vid Langa Langa var det några timmar som skilde oss åt.

Cambrian hade kommit för att bestraffa mordet på Minotas kapten, men hur det verkligen hade gått till fingo vi icke veta förrän senare på dagen, då en missionär, mr Abbot, kom till oss i båt. Byarna hade blivit brända och svinen dödade. Men infödingarna hade sluppit undan personligt straff. Mördarna hade icke blivit tagna till fånga, fastän man hade funnit och återtagit Minotas flagga och annat av hennes tillhörigheter. Att barnet omkom hade berott på ett missförstånd. Hövdingen Johnny, från Binu, hade vägrat att visa männen från Cambrian vägen in till hvarna, och lika91. Charmian på väg till handelsplatsen.litet kunde någon av hans folk övertalas att tjänstgöra som vägvisare. Kapten Lewes förklarade då i vredesmod för hövdingen Johnny, alt denne förtjänade att få sin by bränd. Johnnys kännedom om engelska språket sträckte sig icke så långt, att han förstod ordet deserved =r förtjänade. Han uppfattade kaptenens ord som om byn skulle brännas. Och nu flydde dess invånare i så vild brådska, att barnet tappades i vattnet. Under tiden skyndade hövdingen Johnny till mr Ahbot. Han lade fjorton engelska guldpund i missionärens hand och begärde, att denne skulle gå ombord på Cam-brian och förmå kapten Lewes att resa därifrån mot den kontanta betalningen. Johnnys by var inte bränd. Och inte heller hade kapten Lewes fått de fjorton guldmynten, ty jag såg dem sedermera i Johnnys ägo, då han var ombord på Minota. Johnnys ursäkt för att han icke hade velat tjänstgöra som vägvisare var en stor spikböld, som han visade mig med mycken stolthet. Det verkliga skälet — vilket för övrigt var fullt giltigt, fastän han icke ville erkänna det — var

emellertid, att han fruktade för bushmännens hämnd. Hade han, eller någon av hans män, visat sjömännen vägen, så kunde han ha varit viss om blodiga repressalier så snart Cambrian hade lyft ankar.

Som vidare belysning rörande förhållandena på Sa-lomonsöarna vill jag nämna, att Johnnys ärende ombord på Minota var att mot ett litet vederlag i tobak sälja en spristång, ett storsegel och ett försegel, till en storbåt. Senare på dagen kom hövdingen Billy ombord och överlämnade — också han mot ett litet vederlag i tobak — masten och bommen. Allt detta tillhörde en storbåt, som kapten Jansen hade återtagit under sinförra tur med Minota. Båten tillhörde Meringeplanta-gen på ön Ysabel. Elva kontraktbundna arbetare, bush-män från Malaita, hade beslutat sig för att rymma från plantagen. Eftersom de voro bushmän, hade de ingen kännedom om »saltvattnet» eller hur man sköter en båt. Men de övertalade ett par infödingar från

92. Ön Uru — anlagd av människohänder — vid Malaita.

San Cristoval, »vant sjöfolk», att rymma tillsammans med dem. Männen från San Cristoval fingo sin välförtjänta lön. De borde ha vetat bättre. Sedan de väl hade seglat den stulna båten till Malaita, höggo bushmännen huvudet av dem till lön för besväret. Det var denna båt och dess tillbehör, som kapten Jan-sen hade återfunnit.

Det var icke heller »för intet» som jag hade gjort den där resan till Salomonsöarna. Ty äntligen harjag fått se Charmians stolta sinne förödmjukat och hennes högborna drottningvärdighet som kvinna släpad i stoftet! Det hände i land vid Langa Langa, på den av människohänder skapade ön, som man knappast kan se för bara hus. Där vandrade vi omkring och sågo oss omkring omgivna av oblygt nakna män, kvinnor och barn. Vi hade våra revolvrar till hands, och båtbesättningen satt fullt beväpnad vid årorna; båtens akter var vänd mot stranden. Den läxa, som örlogs-skeppet hade givit bushmännen, var emellertid i för friskt minne, för att vi skulle behöva befara att bli ofredade. Vi gingo omkring överallt och beságo allt möjligt, och så kommo vi också till en väldig trädstam, som var lagd till brygga över en grund flodmynning. Nu ställde sig svartingarna i vägen, tätt som en mur, och vägrade att låta oss gå vidare. Vi begärde att få veta varför vi blevo hindrade. De svarta svarade, att vi kunde gå. Vi missförstodo dem och ville fortsätta. Men nu förklarade de sig tydligare. Kapten Jansen och jag voro män, och därför kunde vi gå vidare. Men ingen »Mary» var det tillåtet att ens vada över där vid bryggan, och än mindre att gå över den. »Mary» är detsamma som »kvinna» på Söderhavsengelska. Char-mian var en Mary. För henne var bryggan tambo, infödingarnas benämning på tabu eller fridlyst. Å, vad mitt bröst svällde av stolthet! Äntligen kom mitt manliga värde till sin fulla rätt. Jag hörde till det kön, som hade herraväldet, Charmian kunde ju eljest få traska i vårt kölvatten, men vi voro MÄN — och vi kunde gå rakt över den där bryggan, medan hon måste färdas omkring i båt.

Nu skulle jag inte gärna vilja bli missförstådd i frågaom vad här följer —• men alla människor på Salomons-öarna veta, att feberanfall ofta framkallas genom sin-nesskakning. Inom en halvtimme efter sedan Char-mian hade blivit nekad att gå raka vägen över bryggan, fördes hon hastigt ombord på Minota, packades in i filtar och fick ta en dosis kinin. Jag vet verk-

93. Ön Langa Langa, anlagd i havet av »saltvattenmän».

ligen inte vad slags sinnesskakning som Wada och Na-kala hade varit utsatta för, men i alla händelser hade de också fått feber. Salomonsöarna kunde verkligen vara hälsosammare än de äro.

Under feberanfallet fick Charmian även ett rötsår. Det var den sista droppen i bägaren. Alla ombord på Sncirk hade drabbats av detta onda, utom hon. Jag hade rent av trott, att jag skulle bli av med min ena fot jämnt efter fotknölen, genom ett synnerligen elak-artat frätsår. Henry och Tehei, de bägge tahitiska matroserna, hade haft många. Wada kunde räkna sina i tjogtal, och Nakata hade haft sår som voro tre tum i längd. Martin hade varit fullkomligt säker på att han skulle få benröta, genom den massa mikrober han härbärgerade på och i sitt skenben. Men Charmian hade hittills gått fri. Och denna långa undantagsrätt hade ingivit henne ett visst förakt för oss andra. Hennes eget jag kände sig till den grad smickrat, att hon en dag helt blygsamt anförtrodde mig, att det hela måste bero på blodets renhet. Och eftersom alla vi andra hade sår och hon var utan, så — nåja, nu låg hon där emellertid med ett sår så stort som en silverdollar, och hennes rena blod satte henne i stånd att få såret kurerat

efter flera veckors ihärdig skötsel. Hon betygar numera sin fasta tro på kvicksilverklorid. Martin svär på att jodoform är det bästa. Henry begagnar outspädd citronsaft. Och jag för min del tror, att när kvicksilverklorid verkar för långsamt, så är det hästa man kan göra att ömsevis begagna sådant samt omslag av väte-superoxid. Det finns vita män på Sa-lomonsöarna, som sätta hela sin lit till borsyra och andra som avgjort hålla sig till lysol. Jag har också en viss svaghet för ett visst universalbotemedel. Och det är Kalifornien. Jag trotsar vem som helst att kunna få ett Salomonssår i Kalifornien.

Vi seglade nedåt lagunen från Langa Langa, mellan träskmarker beväxta med mangroveträd och genom kanaler, som knappast voro bredare än fartyget. Vi passerade byarna Kaloka och Auki, uppförda på strandreven. I likhet med Venedigs grundläggare, voro dessa »saltvattenmän» ursprungligen flyktingar frånfastlandet. För svaga att där kunna bevara sin självständighet, hade spridda kvarlevor efter bymassakrerna tagit sin tillflykt till lagunens sandbankar. Och dessa sandbankar byggde de upp till öar. De voro emellertid tvungna att hämta sina livsmedel ur havet,

94. Ett fäste på oceanen.

och blevo snart »saltvattenmän». De studerade fiskarnas och skaldjurens liv, och de gjorde sig krokar och revar, nät och andra fångstredskap. De förbättrade kanoternas form. Utan tillfällen att ströva omkring och tillbringande bela sin tid i båt, blevo de grovarmade och bredaxlade, med smärt midja och spinkiga ben. Genom sitt välde över havskusten blevo de rika; handeln på det inre av landet gick till stor del genom deras händer. Men mellan dem och bushmännen råderevinnerlig fiendskap. Det enda stilleståndet i de ömsesidiga fientligheterna inträder på handelsdagarna, vilka inträffa på bestämda tider, vanligen två gånger i veckan. Bushmännens kvinnor och kustens kvinnor sköta byteshandeln. På hundra yards avstånd inåt buskskogen lura fullt beväpnade hushmän, och i kanoter ute på sjön vaka »saltvattenmännen». Det händer mycket sällan att handelsdagarnas fred blir bruten. Därtill tycka bushmännen för mycket om fisk, och fiskarfolket har ett organiskt begär efter växtvärldens produkter, vilka icke kunna växa på deras tält bebyggda och överbefolkade små öar.

Trettio mil från Langa Langa kommo vi till passagen mellan Bassakannaön och fastlandet. Där fingo vi stiltje vid mörkrets inbrott, och med storbåten bogserande före och dess besättning svettande vid årorna, strävade vi att komma igenom. Men vi hade tidvattnet emot oss. Vid midnatt, då vi befunno oss mitt i passagen, sammanträffade vi med Eugenie, en stor rekryteringsskonare bogserad av två storbåtar. Befälhavaren, kapten Keller, en kraftig ung tysk om tju-gutvå år, kom ombord »för att prata», och nu dryftades de senaste nyheterna från Malaita. Han hade haft tur och fått tjugu arbetare i byn Fiu. Medan lian låg där, hade ett av de vanliga fega morden ägt rum. Den mördade ynglingen var vad de kallade »saltvattens-bushman», det vill säga att han var halvt det ena och halvt det andra, bodde vid havet, men icke på någon ö. Tre bushmän hade kommit ned till honom, där han arbetade i sin trädgård. De visade sig vänliga och framkastade om en stund, att de ville ha kai-kai. Kai kai betyder mat. Han gjorde upp eld och skulle kokataro. Medan han stod lutad över pannan, sköt en av bushmännen honom genom huvudet. Han föll fram-stupa över elden, varpå de stucko ett spjut tvärs igenom hans kropp, vredo omkring det och hröto av skaftet.

»Sannerligen att jag skulle vilja bli skjuten med ett Snidergevär», sade kapten Keller. »Han fick ett ohyggligt hål i huvudet. Man skulle ha kunnat köra igenom det med häst och vagn.»

En annan tapper handling jag hörde talas om från Malaita var mordet på en gammal man. En av bush-männens hövdingar hade dött naturlig död. Men bushmännen tro aldrig att död kan vara naturlig. De ha aldrig hört talas om någon som har dött naturlig död. Det enda sättet atf dö är genom kula, genom yxhugg eller spjutstöt. Om någon dör på annat sätt, så är det klart att det har skett genom trolldom. Och när så hövdingen dog, ansåg hans stam en viss släkt skyldig till brottet att ha skaffat honom ur världen. Eftersom det gjorde alldeles detsamma vilken av släkten som bleve dödad till straff, utvaldes den gamle mannen, som bodde ensam för sig själv. Detta skulle göra saken så mycket lättare. Han hade icke heller något gevär till sitt försvar. Och för övrigt var han blind. Men den gamle fick en aning om vad som skulle komma, och försåg sig med ett stort förråd av pilar. Tre tappra krigare, var och en försedd med ett Snidergevär, överföllo honom i skymningen. Hela natten kämpade de

manhaftigt mot honom. Så snart de rörde sig i buskarna, så att det hördes något prassel eller huller, avsköt han en pil åt det hållet. Men på morgonen, när hans sista pil var förbrukad, smögo sig de tre hjältarna fram och sköto ned honom.Morgonen fann oss fortfarande förgäves strävande i passagen utan att komma framåt en tum. Slutligen vände vi i ren förtvivlan, löpte ut till havs och seglade hela vägen runt Bassakanna till vårt mål, Malu. Ankarplatsen vid Malu var mycket bra, men den låg mellan stranden och ett otäckt rev, och var det lätt att komma dit, så var det svårt att komma därifrån. Pas-sadvindens riktning tvingade till kryssning; revets yttersta udde var långsträckt och grunt, och ett starkt strömdrag gick alltid ditåt.

Missionären i Malu, mr Caulfeild, kom tillhaka i sin båt från en utflykt nedåt kusten. Han var en mager och bräcklig man, entusiastisk för sitt arbete, praktisk och intelligent — en verklig typ för en Herrens stridsman under tjugonde århundradet. Då han kom ned till stationen på Malaita, berättade han, hade han förbundit sig att stanna där i sex månader. Och han hade dessutom lovat, att om han vore vid liv efter den tidens förlopp, så skulle han fortsätta med sitt arbete där. Sedan dess hade sex år förgått, och han var där fortfarande. Hans tvivel att kunna vara vid liv efter sex månader hade emellertid varit fullt befogade. Tre missionärer hade före honom varit på Malaita, och inom mindre än ett halvt år hade två dött av feber och den tredje rest hem med totalt förstörd hälsa.

»Vad är det för mord ni talar om?» frågade han plötsligt mitt under ett samtal med kapten Jansen.

Kapten Jansen förklarade saken närmare.

»Å —• det är inte detsamma som det jag menar», sade mr Caulfeild. »Det där är redan en gammal historia. Det hände för ett par veckor sedan.»

Här på Malu fick jag göra bot för den belåtenhet,95. Ön Auki, uppförd på oceanen av »saltvattensmän»,jag hade gjort mig skyldig till vid upptäckten av det Salomonssår, som Charmian hade fått vid Langa Langa. Mr Caulfeild har indirekt ansvaret för min botgöring. Han skänkte oss en höna, vilken jag förföljde bland buskarna med ett gevär i handen. Min avsikt var att skjuta huvudet av den, och detta lyckades mig också, men jag föll över en trädstam och skrapade mig på skenbenet. Resultatet blev tre rötsår. Vilket tillsammans med två, som jag hade

96. Saluplatsen — uteslutande besökt av kvinnor.

förut, gjorde att fem sådana sår numera prydde min kropp. Även kapten Jansen och Nakata hade fått gari-gari, som i ordagrann översättning betyder skrap-skrap. För oss andra var emellertid översättningen överflödig. Kaptenens och Nakatas vilda åtbörder tjänade till översättning utan ord.

(Nej, Salomonsöarna äro icke så hälsosamma som man kunde önska. Jag skriver denna artikel på ön Ysabel, dit vi ha fört Snar k, för att fartyget skall bli kölhalat och dess koppar rengjord. Jag har gått igenom min senaste feberattack i dag på morgonen, och jag har bara haft en fridag mellan anfallen. Char-mians feberanfall ha kommit med ett par veckors mellanrum. Wada är totalt förbi av feber. I går afton såg del ut som han skulle få lunginflammation. Henry, en kraftig tahitisk jätte, har nyss kommit upp från sitt senaste feberanfall och släpar sig omkring på däck — ser ut som ett snurket vildäpple. Han och Tehei ha tävlat om antalet rötsår. De ha också fått en ny form av gari-gari, ett slags växtförgiftning, lik den som kommer av ek eller murgröna. Men därom äro de icke ensamma. För några dagar sedan voro Charmian, Martin och jag ute på en liten ö för att skjuta duvor, och ända sedan dess ha vi haft en föreställning om skärseldens kval. På samma lilla ö har Martin dessutom råkat skära sönder sina fotsulor på koraller, under det att han var på jakt efter en haj — åtminstone säger han så, men att döma efter vad jag såg, skulle jag tro att jakten skedde vice versa. Alla dessa skador ha emellertid blivit rötsår. Strax före mitt senaste feberanfall skrapade jag skinnet av mina knogar, medan jag hyvade i en ända, och nu har jag tre nya sår på dem. Och den stackars Nakata! Han har inte kunnat sitta på tre veckors tid. I går satte han sig för första gången och förmådde verkligen sitta kvar en hel kvart. Han förklarar helt tappert, att han hoppas bli botad för sin gari-gari om en månad eller så. Genom för ivrig rivning har hans gari-gari emellertid övergått till otaliga Salomonssår. Och dessutom har han alldeles nyss legat i sitt sjunde anfall av feber. Om jag vore kung, så skulle det värsta straff jag kunde ge mina fiender vara att förvisa dem till Salomonsöarna. Men när

jag rätt tänker efter, så tror jag, att jag — kung eller inte kung — aldrig skulle ha hjärta att göra det.)

21—258». På långjard.Att fara omkring för att anskaffa plantagearbetare på en liten trång yacht, som har blivit byggd för segling i smulvatten — är ingen alltför trevlig sysselsättning. Däcken äro fulla med arbetare och deras familjer. Stora kajutan är fullpackad med dem. Om nätterna sova de där. Den enda vägen in till vår ka-

97. Ö under byggnad.

juta går genom den stora, och vi måste tränga oss fram mellan dem eller kliva över dem. Det är alls inte behagligt. Varenda en är angripen av alla möjliga elakartade hudsjukdomar. Somliga ha den ringfor-miga revormen, andra ha bukna. Sistnämnda sjukdom kommer sig genom en växtparasit, som äter sig in i huden och förtär den. Kliandet är outhärdligt. De angripna riva sig tills luften blir full av små fina och torra flingor. Och så ha de andra svåra hudåkommor.Män komma ombord med rötsår i fotterna så stora, att de endast kunna gå på tårna, eller med så ohyggliga hål på benen, att man skulle kunna köra in en knuten näve i dem. Blodförgiftning förekommer mycket ofta, och kapten Jansen opererar alla samt och synnerligen med tillhjälp av slidkniv och segelnål, hur förtvivlat fallet än kan tyckas vara. Sedan lian har öppnat och rensat såret, lägger han på ett grötomslag av skepps-skorpor uppblötta i vatten. Så snart vi få syn på någon svårt angripen, dra vi oss undan i någon vrå och tvätta våra egna sår med kvicksilverklorid. Och under dessa förhållanden leva och äta och sova vi ombord på Minda, löpa vår risk och »anse det för gott».

Vid Suava — en annan artificiell ö — fick jag ett nytt tillfälle att hovera mig gent emot Charmian. En »stor fella’master hörande till Suava» — vilket betyder den förnämste hövdingen på Suava — kom om bord till oss. Men först skickade han en budbärare till kapten Jansen, för att få ett stycke kalikå att skyla sin kungliga nakenhet med. Under tiden väntade han i kanoten, som låg utmed Minotas långsida. Jag kan svära på att den kungliga smutsen på hans bröst var halvtumstjock, och det skulle med all säkerhet löna sig att hålla vad om att de undre lagren voro tio till tjugu år gamla. Efter en stund skickade han sin budbärare återigen ombord och denne förklarade, att »den store fella’mastern hörande till Suava» nedlät sig att vara villig till att hälsa på kapten Jansen och mig och ta emot en stång tobak eller så, men att hans högborna själ likväl vore alltför hög för att han skulle kunna sänka sig nog djupt, för att taga någon i hand, som bara var en kvinna. Stackars Charmian! Eftersina erfarenheter på Malaita hade hon blivit en förändrad varelse. Hennes ödmjukhet och anspråkslöshet är någonting alldeles häpnadsväckande klädsamt, och det skulle alls icke förvåna mig, om hon efter vår återkomst till civilisationen under våra gatupromenader med nedböjt huvud tar sin plats tre steg bakom mig på trottoaren.

Ingenting särdeles inträffade vid Suava. Den in-födde kocken — han hette Bichu — x-ymde sin väg. Minota draggade ibland för sina ankare. Väldiga storm-och regnbyar hemsökte oss. Styrmannen, mr Jacobsen, och Wada lågo i feber. Våra rötsår tillväxte i omfång och antal. Och kackerlackorna ombord firade Fjärde-julifest och kröningsparad i skön förening. Midnatt var deras utvalda tid och vår lilla kajuta deras favoritplats. De voro två å tre tum långa, samlades i hundratal och myllrade över oss. När vi försökte fånga dem, höjde de sig i luften och fladdrade omkring som kolibrifåglar. De voro mycket större än dem vi hade på Snark. Men våra äro ju också så unga, de ha inte haft tid att växa. På Snark finns det också tusenfotingar, riktigt stora, sex tum i längd. Vi döda sådana emellanåt, vanligen i Charmians koj. Jag hade blivit biten av dem två gånger, bägge gångerna riktigt svårt, medan jag sov. Men stackars Martin hade värre otur. Sedan han hade legat sjuk i tre veckor, satte han sig på en den första dagen han var uppe. Ibland tycker jag, att de människor äro klokast som aldrig resa till Carcassonne.

Efter några dagar vände vi om till Malu, lyckades få sju arbetare, lättade ankar och började kryssa ut genom det besvärliga inloppet. Vinden var ostadig ochströmmen låg hårt på den farliga udden av revet. Just då vi voro på väg att klara den och komma oss ut på fritt vatten, skralnade vinden fyra streck. Minota försökte stagvända, men det gick icke. Två av hennes ankare hade gått förlorade vid Tulagi. Det enda återstående fälldes. Det stacks ut en mängd kätting,

98. Kanot från Salomonsöarna.

för att ankaret skulle kunna få fäste i korallbottnen. Minotas fenköl högg och toppstången riste och skakade, som om den vore färdig att ramla över oss. Fartyget såg upp för den slaka kättingen, men i samma ögonblick vräktes det av en väldig våg mot stranden. Kättingen sprang. Det var vårt enda ankare. Mi-nota svängde helt om och ände med stäven före in bland bränningarna.

Där blev en ohygglig uppståndelse. Alla arbetarnaunder däck — bushmän och ohyggligt sjörädda — störtade i vild förfäran upp på däck och voro i vägen för alla andra. Samtidigt rusade besättningen efter sina skjutvapen. De visste, vad det betydde att stranda vid Malaita — med ena handen måste de sköta sitt arbete och med den andra hålla infödingarna på avstånd. Hur de liöllo sig fast, det vet jag inte, men nog behövdes det en hållpunkt, så som Minota satte, krängde och högg mot revet. Bushmännen klängde sig fast vid riggen, för vettskrämda att ge akt på den ristande toppstången. Storbåten skickades ut med bogserlina, för att göra ett ynkligt litet försök att hindra Minota från att kastas längre upp mot revet, medan kapten Jansen och styrmannen — den sistnämnde blek och utmattad av feber — letade upp ett skrotankare bland barlasten och reste en stock på det. Mr Caul-feild med sitt missionsfolk kom med sin båt för att vara till hjälp.

När Minota först stötte på, syntes där inte till en enda kanot; men liksom gamar komma kretsande ur skyn, började nu kanoter komma från alla håll. Fartygets besättning höll dem likväl på hundra fots avstånd med sina gevär, hotande dem med döden, om kanoterna överskrede denna linje. Och där lågo nu dessa samlade i en mörk och olycksbrin-gande linje, fyllda av män, som med paddelåror-na höllo dem tillbaka från randen av de farliga bränningarna. Under tiden strömmade flockar av bushmän ned från höjderna, väpnade med spjut, pilar och klubbor, tills hela stranden var packad. Till råga på allt tillhörde minst tio av våra arbetare just dessa bushmän, som väntade girigt på detbyte av tobak, handelsvaror och allt som fanns ombord.

Minota var starkt byggd, vilket är ett livsvillkor för ett fartyg, som ligger och hugger mot ett rev. Man kan få en idé om vad detta fartyg kunde uthärda, när man

99. Män från Kewm — Salomonsöarna.

får veta, att hon under de första tjugufyra timmarna bräckte två ankarkättingar och åtta kablar. Besättningen var fullt upptagen med att dyka ned till ankar -ne och sticka på nya trossar. Vid ett par tillfällen inträffade det, att kättingarne förstärkta med kablar sprungo av. Och likväl höll fartyget ihop. Tre trädstammar hämtades från stranden och tvingades in under fartyget för att skydda dess köl och dess slag.Trädstammarna gnagdes sönder, linorna som höllo dem skavdes i fragmenter, men fartyget låg där och högg och höll ihop. Vi hade likväl bättre tur än lvanhoe, en stor skonare, som hade strandat på Malaita några månader förut och genast överfölls av infödingarna. Kaptenen och besättningen lyckades komma undan i storbåtarna, men bushmän och »saltvattenmän» utplundrade fartyget.

Den ena stormbyn efter den andra med hård vind och förblindande regn, piskade Minota, under det att sjön vräkte allt högre. Eugenie låg för ankar fem mil därifrån till lovart, men bakom en landtunga, så att den icke kunde veta någonting om vår olyckliga belägenhet. På kapten Jansens anmodan skrev jag ett brev till kapten Keller och bad honom att ta med sig ett par reservankare och tillbehör och komma till vår hjälp. Men det var omöjligt att övertala någon i kanoterna att bege sig till honom med brevet. Jag erbjöd en halv packlåda tobak för besväret, men de svarta grinade endast och höllo sina kanoter med bogen mot sjön. En halv packlåda tobak var värd tre pund. Även i stark motvind och sjögång skulle en man ha kunnat ombesörja brevets framlämnande och varit tillbaka inom två timmar, för vilket han skulle ha erhållit en ersättning, som han finge arbeta för ett halvt år på ett plantage. Jag lyckades emellertid att få tag i en kanot och paddlade ut till den plats, där mr Cavdfeild låg och förde ut ett reservankare med sin storbåt. Jag hyste nämligen den tanken, att han skulle ha mera inflytande över infödingarna. Han kallade dem till sig, och ett tjogtal kanoter hörsammade kallelsen. De samlades omkring honom, och infödingarna lyssnade100, Kvinnor från Malu på väg till saluplatsen

co

IO

otill anbudet om en halv låda tobak. Ingen svarade.

»Jag vet vad ni ha i sinnet», ropade missionären till dem. »Ni tänka, att det finns massor av tobak på skonaren, och att ni ska lägga er till med den. Men jag säger er, att det finnes massor av gevär på skonaren. Ni få ingen tobak därifrån, ni få bly i stället.»

101. »Saltvattenkvinnor» på väg till saluplatsen. Malu, Malaita.

Slutligen tog en man, som var ensam i en liten kanot, mitt brev och begav sig i väg. Under väntan på lijälp, fortgick arbetet ihärdigt ombord på Minota. Vatten-tankarne tömdes och stänger, segel och ballast skiftades akteröver. Det gick livligt till ombord, när Minota krängde än åt ett håll och än åt ett annat, medan ett tjogtal män gjorde höga skutt för att rädda liv och lemmar, då packlådor, bommar och järngöten av bar-lasten for från den ena relingen till den andra och tillhaka igen. Det stackars vackra fartyget! Däck och löpande gods var i ett enda kaos. Under däck var allt upp- och nedvänt. Durken i stora kajutan hade blivit uppriven för att man skulle komma åt barlasten, och rostigt slagvatten slog och plaskade därnere. Innehållet i en citronlåda hade blandats med en röra av mjöl och vatten och låg och for omkring som klim-par från en halvkokt soppa. I den inre kajutan höll Nakata vakt över våra gevär och vår ammunition.

Tre timmar efter vår budbärares avfärd kom en storbåt länsande för väldiga segel genom en tjutande regnby i lovart. Det var kapten Keller, som genomvåt av regn och saltskum, med revolver vid bältet, fullt beväpnad besättning, och med ankare jämte kablar i en hög midskepps, kom skyndande så fort vinden förmådde driva — den vite mannen, den oundgänglige vite mannen, som kom till sin vite medbroders hjälp.

Gamarna i linjen av kanoter, som hade legat där och väntat så länge, skingrades genast och försvunno lika hastigt som de kommit. Kadavret var inte något kadaver, när allt kom omkring. Vi hade nu tre storbåtar; två av dem voro i ständig fart mellan fartyget och stranden, och den tredje hade fullt arbete med att ro ut ankaren, bända brustna kablar på nytt och taga reda på förlorade ankaren. Längre fram på eftermiddagen, sedan vi hade haft en rådplägning, varunder vi togo i betraktande, att en del av vår besättning jämte tio av arbetarna voro bördiga från denna ort, avväpnade vi besättningen. Detta gjorde för övrigt, att de fingo bägge händerna fria till sitt arbete. Geväreu lämnades i förvar till fem av mr Caulfeilds män. Och nere iden ramponerade stora kajutan bådo missionären och hans omvända följeslagare till Gud, att han skulle rädda Minota. Det var ett gripande uppträde — den obeväpnade Gudstjänaren bedjande med oskrymtad tro, och hans vilda följeslagare lutande sig mot sina gevär och mumlande amen. Kajutans väggar vacklade omkring dem. Fartyget lyftes upp och högg emot korallbanken med varje sjö, som kom. Från däck hördes högljudda rop från dem, som höggo i och arbetade däruppe, bedjande på ett annat sätt — med målmedveten vilja och kraftig arm.

Den kvällen kom mr Caulfeild med en varning. En av våra rekryter hade ett pris satt på sitt huvud, bestående av fyrtio famnar kaurimusslor* och fyrtio svin. Då hushmännen sågo sig gäckade i sin förväntan att kunna lägga beslag på fartyget, hade de heslutal sig för att ta den dömdes huvud. Men när ett slaktande begynner, kan ingen säga var det slutar, och därför beväpnade kapten Jansen en storbåt och rodde med den intill stranden. En man av hans besättning vid namn Ugi reste sig och talade för sin kapten. Ugi var uppretad. Kapten Jansens varning, att om någon kanot skulle komma i närheten av Minota den natten, så hade den ett kulregn att vänta, förvandlades av Ugi till en formlig krigsförklaring, avslutad ungefär sålunda: »Om ni döda min kapten, jag dricka hans blod och dö med honom!»

Bushmännen nöjde sig med att bränna upp ett oanvänt missionshus och smögo sig sedan tillbaka till buskskogen. Dagen därpå seglade Eugenie in och kas-

* Kaurimusslan eller porslinssnäckan (Cypræa moneta) ett slags forntida skiljemynt i Östern.tade ankar. Tre dagar och två nätter låg Minota och högg mot revet, men hon höll ihop, och till slut blev skrovet draget loss och förankrat på lugnt vatten. Där sade vi farväl till henne och till alla ombord och seglade vidare med Eugenie, som var destinerad till Floridaön.*

* För att visa, att vi från Sncirk icke äro ett sällskap veklingar, vilket man möjligen skulle kunna sluta sig till på

grund av åtskilliga av våra hemsökelser, anför jag följande, som jag avskrev ordagrannt ur Eugehies loggbok, och vilket kan anses som typiskt för en färd bland Salo-monsöarna:

Ulava, torsdagen den 12 mars 1908.

Båt gick i land på morgonen. Kom över två laster palmnötter, 4,000 torkade kokoskärnor. Kapten ligger i feber.

Ulava, fredagen den 13 mars 1908,

Köptes nötter av bushmän, ett och ett halvt ton. Kapten och styrman ligga i feber.

Ulava, lördagen den 14 mars 1908.

Lyftes ankar vid middagstiden och seglade för mycket laber O. N. O. vind till Ngora-Ngora. Ankrade på 8 famnars djup — musslor och korall. Styrman ligger i feber.

Ngora-Ngora, söndagen den 15 mars 1908.

Upptäcktes i dagbräckningen, att ynglingen Bagua dött under natten i rödsot. Legat sjuk ungefär 14 dagar. I solnedgången häftig stormby från N. Y. (Andra ankaret klart.) Bäckte en och en halv timme.

Till sjöss, måndagen den 16 mars 1908.

Satt kurs för Sikiana kl. 4 e. m. Vinden mojnat. Häftiga regnbyar under natten. Kapten liggande i rödsot, även en av besättningen.Till sjöss, tisdagen den 17 mars 1908.

Kapten och 2 man liggande i rödsot. Styrman feber.

Till sjöss, onsdagen den 18 mars 1908.

Hög sjö. Lä reling hela tiden under vatten. Storsegel, stagfock och inre klyvare revade. Kapten och 3 man rödsot. Styrman feber.

Till sjöss, torsdagen den 19 mars 1908.

För tjockt att kunna se någonting.' Blåser full kuling hela tiden. Pumpen oklar, öses med pytsar. Kapten och 5 man i rödsot.

Till sjöss, fredagen den 20 mars.

Regnbyar under natten med orkanlik vind. Kapten och 6 man i rödsot.

Till sjöss, lördagen den 21 mars 1908.

Vände tillbaka från Sikiana. Byar hela dagen med häftigt regn och hög sjö. Kapten och största delen av besättningen i rödsot. Styrman feber.

Och så läser man vidare dag efter dag i Eugenies loggbok — de flesta ombord liggande sjuka. Den enda omväxlingen inträffade den 31 mars, då styrman fick rödsot och kapten låg i feber.SEXTONDI-: KAPITLET,

Söderhavsspråk.

När det finns en massa vita män, som idka köpenskap, ett omfångsrikt stycke land och tjogtals vilda språk och dialekter, blir resultatet naturligtvis det, att de handelsidkande uppfinna ett totalt nytt, alls icke vetenskapligt, men fullkomligt tillräckligt språk. Det var detta som köpmännen gjorde, när de uppfunno chinookspråket till användning i British Columbia, Alaska och Nordvästra territoriet. På samma sätt med kroospråket i Afrika, pigeonengelskan i den fjärran Östern, och det ogrammatikaliska språk, som gäller för de västra områdena på Söderhavet. Det sistnämnda har ofta blivit kallat för pigeonengelska, men det är det ändå inte. I många fall råder en total olikhet mellan dessa bägge språk.

En gång önskade en sjökapten att en mörkhyad hövding, som befann sig på hans däck, skulle komma ned i kajutan. Han sade då till sin kinesiske steward: »Hej pojke, du gå upp på översidan och fångar ett stycke kung.» Om nu stewarden hade varit från Nya Hebriderna eller Salomonsöarna, hade kommandot blivit: »Du, gossekarl,

gå titta med ögon dina kring däck, du för till mig man, stor man, hövding för svart man.»102. Man från Malaita.

Det var de första vita männen, som vågade sig genom Melanesien efter dess upptäckt, som grundade detta språk — fiskare, uppköpare av sandelträ, pärl-fiskare och arbetarevärvare. På Salomonsöarna, t. ex., talas ett tjogtal olika språk och dialekter. Stackars den köpman, som vill försöka att lära dem alla! Ty på nästa ögrupp skulle han ofelbart finna ett tjogtal nya obekanta tungomål. Det blev en nödvändighet att uppfinna ett gemensamt språk — ett språk så enkelt, att ett barn med lätthet skulle kunna lära det, och med ett ordförråd lika begränsat, som intelligensen hos de vildar, till vilka det skulle riktas. Köpmännen kommo e m e 11 ertid icke därhän genom att resonera sig till det. Språket, som med skäl kan bära namnet »lappskoj sengelska» är en produkt av omständigheter och förhållanden. En viss verksamhet fordrar ett visst organ, och behovet av ett gemensamt melanesiskt språk gjorde sig gällande innan språket uppfanns. Dess uppkomst var rent tillfällig, men på samma gång nödvändig. Detta faktum — att »lappskojsengelskans» uppfinnande var en produkt av nödvändigheten — kan tjäna till ett präktigt argument för dem som äro entusiastiska för esperanto.

22—25899. På långfärd.I ett ordknappt språk får varje ord en riklig användning. Så är det t. ex. med ordet fellci' (fellow = karl) i lappskojsengelskan; det begagnas oupphörligt i alla möjliga sammansättningar. Ett annat i överflöd använt ord är belong (tillhöra). Ingenting står ensamt. Allting har förbindelse med annat. Vad man önskar betecknas genom dess förvant-skap med andra ting. Ett primitivt ordförråd tillåter endast primitiva uttryck. Så kan man få höra en infödings säga, att »regn han stannat», när det regnar som bäst, därför att han menar att »regnet stannar kvar». Under min vistelse på ön Ysabel kom jag riktigt underfund med detta språks användande och fann det förträffligt. Jag ville ha två eller tre par av de stora musselskalen, som hålla tre fot tvärs över, men jag ville inte ha köttet inuti dem. Däremot ville jag ha köttet ur några mindre musslor. Och min begäran till infödingarna framställdes i ordalag, som motsvarade följande: »Ni, fella', skaffa mig fella', stor fella' mussla — kai-kai, han inte stanna, han gå ut. Ni, fella',skaffa mig fella' liten fella' mussla — kcti-kai han stanna.»

Kai-kai är det polynesiska ordet för föda, mat och äta.

»Gå ut och gå», är en säregen fras. Om en sjöman tillhörande Salo-monsöarna får befallning att hugga en talja i storb ommen för att hålla den stadig, säger man: »Den fella' storbom han spatsera för mycket.» Om en sjöman begär tillstånd att få gå i land på en stund, säger han, att han önskar att få »gå ut och gå». Och om han är sjösjuk, förklarar han detta genom att säga: »Mage tillhörande mig gå ut och gå för mycket.»

T o o mu ch — för mycket — betecknar alls icke någon överdrift. Det är ett enkelt superlativ. Om man frågar en infödlng, hur långt det kan vara till en eller annan by, kan han svara antingen »Strax här», eller också: »lång väg liten bit», eller »lång väg stor bit», eller »lång väg för mycket». Men detta sista betyder inte, att man ej kan gå dit, utan att man skall gå längre än om b3rn låge »lång väg stor bit» bort.

Mary är detsamma som »kvinna». Varje kvinna

105. Från Fin Bori. Malaita.är en Mary. Alla kvinnor kallas Marys. Utan tvivel har en första forntida äventyrare fått det infallet att kalla någon infödd kvinna för Mary — säkert ha många

andra ord i Söderhavs-språket detta ursprung. De vita männen voro allesammans sjömän, och så infördes sådana ord som t. ex. kapsejsa och sjunga ut i vildar-nas språk. En infödd kock »tömmer inte ut» diskvattnet, han »kap-sejsar» det. Sjunga ut är att ropa högt, eller helt enkelt att tala. En infödd kristen har icke den tanken, att Gud ropade på Adam i lustgården — hans tanke lyder så, att Gud »sjöng ut» efter Adam.

Bullamacow betyder konserverat kött. Detta ord är ursprung-

106. Sprätt från Malaita. U§en tillkrånglat från

engelskan av Samoa-infödingarna och därifrån av köpmän fört till Melane-sien. Kapten Cook och andra forntida navigatörer hade för sed att införa sädesfrön, plantor och husdjur hland infödingarna. Det var på Samoa som en sådan navigatör landsatte en tjur och en ko. »Detta är entjur och en ko (buil and cow), sade han till samoanerna.

Dessa uppfattade hans ord på sitt sätt, och från och med den dagen kallas såväl levande som konserverat nötkött för bullamacow på Söderhavsöarna. Cross (vresig) betecknar alla möjliga grader av vrede. En man kan vara »cross» gent emot en, om han bara är missnöjd; men han är också »cross», när han är i begrepp att nacka en och koka soppa på en. En man, som hade arbetat tre år på en plantage, var på återväg till sin by på Malaita.

Han var klädd i alla slags sprättiga och lysande persedlar. På huvudet hade han en toppig halt. Och han var ägare till en packlåda full med kalikå, pärlor, delfintander och tobak. Fartyget hade knappast kastat ankar förrän byns invånare voro ombord. Mannen spejade oroligt efter

sina anhöriga, men ingen av dem syntes till. En av byborna tog pipan ur hans mun. En annan tog pärlbanden från hans hals. En tredje befriade ho-nom från hans lysande gördel, och en fjärde provade topphatten och underlät att återlämna den. Slutligen tog en av dem packlådan, vars innehåll utgjorde lönen för tre års arbete, och hyvade ned den i en

kanot. »Den där karlen tillhöra er?» frågade kaptenen arbetaren, i det han visade på tjuven. »Inte tillhöra mig», blev svaret. »Varför i h e 1 s i k e låter ni honom då ta er låd a?» frågade kaptenen uppbragt. Mannens svar lydde: »Mig tala honom, säga låda han stanna den fella' han vresig åt mig.» Vilket var hans sätt att säga, att den andre i så fall skulle mörda honom. Och Guds vrede, när han sände syndafloden över jorden, var endast ett utslag av vresighet mot människosläktet.

Man må tänka sig in i tyskarnas predikament på plantagerna på ön Bougainville, där de äro nödsakade att lära sig »lappskojsengelskan» för att kunna sköta de infödda arbetarna. Detta språk måste för dem i sanning vara ett ovetenskapligt sammelsurium, och det

108. Kunde ha varit Gladstone.finns inga böcker, som kunna tjäna till handledning under studierna. Det är en källa till syndig förtjusning hos de övriga vita männen på platsen att höra tyskarna rådbråka de tillkrånglade och ofta avhuggna fraserna i ett språk, som saknar både grammatik och ordbok.

För några år sedan tog ett stort antal infödingar från Salo-monsöarna anställning som arbetare vid sockerplantagen i Queensland. En missionär uppmanade sedermera en av arbetarna, som hörde till de omvända, att sliga upp för att hålla en predikan för en samling av de nykomna från Salomonsöarna.

Han gjorde det och valde syndafallet till ämne för sitt tal, som blev beryktat i hela Australien. Det hade ungefär följande lydelse:

»Ni gossar, hörande till Salomonsöarna, ni veta ingenting om den vite mannen. Mig veta om honom. Mig vela att tala om den vite mannen.

Lång tid tillbaka han icke hava något rum. Gud, stor mästare tillhörande vit man, göra rum i alla fall. Gud, stor mästare tillhörande vit man, göra också stor

109. Gammal kvinna från Vella Lavella.trädgård. Han god och stor mästare för mycket. I trädgård han sätta fullt med jamsrötter, fullt med kokosnötter, fullt med taro, fullt med kumara (söt potatis). God mästare giva kai-kai för mycket.

Småningom han Gud, stor mästare tillhörande vit

110. »Marys.

man, göra en man och sätta honom i trädgård. Han kalla hans namn Adam. Och han sätta man Adam i trädgård och säga: 'Denna trädgård tillhöra dig.' Och han se man Adam gå ut och gå för mycket. Han Adam i alla fall sjuk, han icke förstå kai-kai, han gå ut och gå hela tiden. Och Gud, han förstå ingenting. Gud, stor mästare tillhörande vit man, han riva sig i huvud tillhörande honom. Och Gud säga: 'Vad vara detta? Mig icke förstå vad den man Adam saknar.'Småningom Gud han riva sig i huvud tillhörande honom för mycket, och han säga: 'Mig förstå nu, den man Adam sakna en Mary.' Så han låta Adam gå och sova, och sedan han taga ett ben tillhörande honom och göra en Mary av ben. Och han kalla denna Mary för Eva. Han giva denna Eva till Adam och säga till

Adam: Hela denna trädgård tillhöra er två. Men ett träd får vara tabu för er. Detta träd hava äpplen.’

Så Adam och Eva gå i trädgård och hava gott för mycket. Så en dag komma Eva till Adam och säga: 'Mera gott om vi bägge äta äpple.’ Adam han säga: ’Nej!’ och Eva säga: 'Vad vara detta? Du icke hava

kärlek till mig?’ Och Adam säga: ’Mig hava kärlek till dig för mycket, men mig frukta för Gud.’ Och Eva hon säga: 'Dumt prat! Vad vara detta? Gud han

icke se oss bägge hela tiden. Gud, han stor mästare hava gäckats med dig.’ Men Adam han säga: ’Nej!’ Men Eva hon tala, tala, tala hela tiden — alldeles som en Mary hon tala med ung man i Queensland och ställa till krångel för ung man. Och så Adam bli trött för mycket och han säga: ’All right.’ Så dessa två gå äta äpplen. Men när bägge sluta äta, de rädda som fan och gå och gömma sig i buskar.

Och Gud han gå ut och gå i trädgård och han sjunga ut: ’Adam!’ Adam han säga ingenting. Han rädd för mycket. Och Gud han sjunga ut igen: ’Adam!’ Och Adam han säga: ’Du ropa mig?’ Gud han säga: ’Mig ropa dig för mycket.’ Adam han säga: ’Mig hava sovit hårt för mycket.’ Och Gud han säga: ’Du hava ätit äpple.’ Adam säga: ’Nej, mig icke hava ätit.' Och Gud han säga: 'Vad vara detta? Du hava ljugit för mig..Du hava ätit äpple.’ Och Adam han säga: ’Ja, mig hava ätit dem.’

Och Gud stor mästare bliva vresig mot Adam och Eva för mycket och han säga: ’Ni bägge slut hos mig helt och hållet. Ni taga packlåda tillhörande er och dra till helvete genom rissnåren.’

Och så Adam och Eva bägge gå genom snåren. Och Gud han göra stort stängsel runt om trädgården och han sätta vaktare tillhörande Gud invid stängsel. Och han giva denna vaktare tillhörande Gud stor bössa och säga: 'Ifall du se till dessa två Adam och Eva, du skjuta dem mycket för mycket.’»SJUTTONDE KAPITLET.

Som amatör-läkare.

När vi seglade från San Francisco med Snark, hade jag ungefär lika stor kännedom om sjukdomar som amiralen vid schweiziska flottan har om saltvatten. Och här vill jag redan från början ge ett gott råd till var och en, som funderar på att ge sig ut till avsides platser i tropikerna. Gå till en första klassens droghandlare -till en av dem, vilka på sin varulista ha saker från specialister, som veta allting. Tala med honom om vad ni kan behöva. Skriv noga upp allt vad han säger. Sätt upp en lista på allt vad han rekommenderar. Och skriv sedan ut en check på totalsumman och — riv sönder alltsammans.

Jag önskar, att jag hade gjort det. Jag vet nu, att jag skulle ha handlat bra mycket klokare, om jag hade köpt en av dessa iordninglagade, garanterat tillförlitliga medicinlådor, som är o så använda av fjärde klassens skeppare. I en dylik låda är varje butelj försedd med ett nummer. Och på lockets insida sitter en enkel och simpel anvisning rörande deras användande. Num-ro 1, tandvärk; numro 2, koppor; numro 3, magplågor; numro 4, kolera; numro 5, reumatism, o. s. v. hela skalan igenom av mänskliga kroppslidanden. Ochjag skulle ha kunnat använda dem på samma sätt som den hedervärde skepparen, som då han fann att buteljen numro 3 var tom, blandade ihop en sats av numro 1 och 2, eller när numro 7 var slut, rörde ihop numro 4 och 3 tilis 3 hade gått åt, då han i stället tog 5 och 2.

Emellertid är det nu så, att, med undantag för kvick -silverkloriden (vilket rekommenderades åt mig som antiseptiskt medel vid kirurgiska operationer, för vilket ändamål jag ännu icke har använt det), har min medicinkista varit totalt gagnlös. Och den har varit värre än så, därför att den har upptagit ett stort utrymme, som jag kunde ha använt bättre.

Med mina kirurgiska instrument är det en annan sak. Jag har visserligen ännu inte varit i allvarsamt behov av dem, men den plats de upptaga unnar jag dem gärna. Vid tanken på dem känner jag mig god. Vart och ett av dem är ju så gott som en livförsäkring, och egentligen bra mycket barmhärtigare än en sådan, därför att vinsten utfaller, utan att man först måste dö. Naturligtvis vet jag ingenting alls om hur de skola begagnas, och min okunnighet i kirurgi skulle kunna förskaffa ett dussin kvacksalvare god praktik. Men »nöden tvingar, när den lede driver på», säger ordspråket, och vi på Snark veta aldrig när den lede kan få det infallet att »driva på», medan vi

befinna oss kanske tusen mil från land och tjugu dygn från närmaste hamn.

Jag visste ingenting om tandutdragningar heller, men en vän försåg mig med tänger och dylika verktyg, och i Honolulu fick jag tag i en bok om tandläkarkonst. I denna nästan tropiska stad lyckades jag också komma över en dödskalle, på vilken jag drog ut tänderna båderaskt och smärtfritt. Så att nu var jag färdig — om också inte vidare ivrig — att gripa mig an med de värkande tänder, som skulle komma i min väg. Det var på Nukuhiva, Marquesasöarna, som jag första gången fick tillfälle att utöva mina nyförvärvade insikter som dentist. Min patient var en gammal kines. Det första som hände var att jag fick ordentlig rampfeber, och jag hänskjuter till varenda hederlig människa, huruvida forcerad hjärtklappning och darrande lemmar kunde vara det rätta tillståndet för en man, som försökte uppträda som gammal praktikus. Jag ville inte gäckas med den gamle kinesen. Han var för övrigt lika rädd som jag och skakade ännu värre. Och jag glömde nästan bort min rädsla av fruktan för att han skulle försöka springa sin väg. Jag kan svära på, att om han hade gjort det, så skulle jag ha satt krokben för honom och satt mig på honom, tills han åter hade blivit lugn och förnuftig.

Jag ville nödvändigt dra ut den där tanden. Och Martin ville nödvändigt ta en blixtfotografi av operationen. Charmian gick också efter sin kamera. Och så satte processionen sig i gång. Vi stannade vid en byggnad, som hade varit klubblokal på den tiden, då Steven-son besökte Marquesasöarna med Casco. På verandan, där han hade tillbragt så många angenäma timmar, var inte belysningen lämplig — för fotograferingen, menar jag. Jag gick därför i spetsen för de övriga ut i trädgården, med en stol i ena handen och den andra full med tandutdragningsverktyg. Mina knän slogo oupphörligt tillsammans på ett högst obehagligt sätt. Efter mig kom den stackars gamle kinesen, också han skakande av rädsla. Charmian och Martin bildade efter-truppen, väpnade med sina kodaks. Vi gingo in under träden, banade oss väg mellan kokospalmerna, och kommo till en plats, som tillfredsställde Martins fotografblick.

Jag såg på kinesens tand och upptäckte med det-

111. Jag drar ut en tand på en kines.

samma, att jag icke kom ihåg någonting alls om de tandutdragningar jag hade verkställt på dödskallen för fem månader sedan. Hade den där tanden en enda rot? Eller två? Eller tre? Det som fanns kvar av den synliga delen tycktes vara mycket sönderfrätt, och jag visste, att jag måste gripa om tanden djupt nere i tandköttet. Det var alldeles nödvändigt att jag finge veta, hur många rötter den där tanden kunde ha. Jaggick tillbaka in efter boken om tandläkarekonsten. Den stackars gamle delinkventen liknade precis de fotografier jag hade sett av förbrytare bland hans landsmän, vilka på knä avvaktade svärdshugget, som skulle skilja deras huvud från kroppen.

»Men låt honom inte gå sin väg», förmanade jag Martin. »Jag vill nödvändigt dra ut den där tanden.»

»Lita på att jag håller honom kvar», svarade Martin entusiastiskt bakom sin kamera. »Jag vill nödvändigt ta fotografien.»

För första gången kände jag mig bedrövad för kinesens skull. Fastän boken inte hade någonting att säga om själva tandutdragningen, så kom den mig ändå till hjälp, ty den var försedd med en avbildning av människans alla tänder, deras rötter inbegripna, och hur de sutto i käken. Nu kom frågan om tängerna. Jag hade sju stycken sådana, men jag var inte riktigt säker på vilken jag skulle använda. Och jag ville inte begå något misstag. När jag skramlade med instrumenten, medan jag sökte efter det rätta bland dem, började mitt stackars offer förlora allt mod och bli gröngul om gälarna. Han klagade över att solen lyste honom i ansiktet, men den belysningen var nödvändig för fotograferingen, så den måste han uthärda. Jag passade in tången omkring tanden, och patienten ryste och började slakna.

»Färdig?» ropade jag till Martin.

»Klart!» svarade han.

Jag gjorde ett ryck. I gudar! Tanden var lös! Den följde med på ögonblicket. Jag lyfte triumferande tången med tanden högt i luften.

»Sätt den tillbaka igen — å, var snäll och sätt dentillbaka igen», tiggde Martin. »Det gick alldeles för fort för att jag skulle hinna med.»

Och den stackars gamle kinesen satt där medan jag stoppade ned tanden igen och drog ut den på nytt. Martin knäppte till. Det var gjort. Om jag var belåten? Stolt! Jo, det vill jag lova! Ingen jägare har

någonsin varit stoltare över sin första hjorthornskrona, än jag var över kinesens tand med dess tre rötter. Jag hade gjort det! Jag hade gjort det! Med mina egna

händer och en tång hade jag gjort det — för att nu

inte tala om de förgätna minnena av mina operationer på dödskallen.

Min nästa patient var en sjöman från Tahiti. Han var liten till växten och alldeles förbi av en gräslig tandvärk, som hade pinat honom dagar och nätter. Jag öppnade först tandköttet med lansett! Jag visste inte riktigt hur detta skulle gå till, men jag gjorde det i alla fall. Jag drog länge och jag drog med kraft. Den mannen var en hjälte. Han jämrade högljutt, och jag trodde att han skulle svimma. Men han höll munnen öppen och lät mig hållas. Och slutligen gick det.

Efter detta var jag redo att möta vad som helst i den vägen — var precis i det sinnestillstånd som borde framkalla ett Waterloo. Och det kom också. Dess namn var Tomi. Tomi var en rätt stor och stark hedning med dåligt rykte. Det påstods, att han hade begått åtskilliga våldsdåd. Bland annat hade han slagit ihjäl två av sina hustrur med knytnävarna. Hans far och mor hade varit kannibaler. När han hade satt sig och jag förde in tången i hans mun, var han nästan lika lång som jag var på stående fot. Storväxta män med benägenhet för våldsamma handlingar ä’ ofta ensmula ömtåliga, så jag kände vissa tvivel i fråga om min patient. Charmian grep tag i hans ena arm och War-ren tog ett grepp om den andra. Och så begynte det. I samma ögonblick som tången slöts om tanden, bet han ihop tänderna om tången, varjämte hans bägge

112. Snark kölhalas.

händer häftigt flögo upp och grepo tag om min hand. Jag höll emellertid fast, och han höll fast. Charmian och Warren släppte icke heller sina tag. Vi brottades på det sättet och släpade med honom omkring hela rummet.

Vi voro tre mot en, och mitt grepp om den värkande tanden var helt visst kraftigt och pinsamt, men allt detta till trots var det han som segrade i kampen. Tången släppte efter och slog med en skräll mot hans övre tänder. Strax därefter flög tången ut ur hans

23—25899. På långfärd.mun, och han reste sig i hela sin längd med ett gräsligt tjut, som nästan kom hlodet att stelna i våra ådror. Vi retirerade alla tre, väntande att hli ihjälslagna. Men den tjutande vilden, som var så beryktad för sin blodtörst, sjönk genast tillbaka i stolen. Han fattade om sitt huvud med bägge händerna och bara jämrade och jämrade och jämrade. Och han ville inte på något sätt ta reson. Jag var naturligtvis en skojare. Min smärtfria tandutdragning var ett bedrägeri och en snara, och ett uselt och eländigt knep. Men jag var så ivrig att få ut den där tanden, att jag nästan var färdig att muta honom till att göra ett nytt försök. Men detta förbjöd mig min yrkesstolthet, och jag lät honom gå sin väg. med tanden i behåll — det enda fall jag hittills haft att anteckna som misslyckat från min sida, sedan jag väl har fått ordentligt tag. Sedan dess har jag aldrig behövt gå ifrån en tand orubbad i en patients mun. Senast häromdagen gjorde jag en lång kryssning i frisk motvind för att dra ut en tand på en kvinnlig missionär. Innan min resa med Snark är avslutad, kommer jag kanske att plombera och sätta in löständer också...

Jag vet verkligen inte om det var yawutslag eller inte — en läkare på Fijiöarna sade mig att det var det, och en missionär på Salomonsöarna sade mig att det inte var det — men jag kan åtminstone intyga, att det är någonting högst obehagligt. Jag hade den oturen att i Tahiti få en fransk sjöman ombord, som sedan vi väl hade hunnit ut till sjöss visade sig vara bekajad med en otäck hudsjukdom. Snark var ett för litet fartyg och förhållandena ombord alltför familjlika, för att vi skulle kunna behålla honom hos oss. Men innan vikunde komma i land och bli av med honom, var det ett nödtvång för mig att sköta honom. Jag läste i mina läkareböcker och tog honom

under behandling, men tvättade mig alltid efteråt mycket noga med antiseptiska medel. Då vi kommo till Tutuila, blevo vi emellertid alls icke av med honom. Hamnläkaren förklarade, att han måste ligga i karantän och vägrade att låta honom komma i land. Men i Apia, Samoa, lyckades jag få honom ombord på en ångare som skulle till Nya Zeeland. Där i Apia blevo mina fotknölar illa åtgångna av mosquitos, och jag tillstår att jag rev de kliande benen — så som jag hade gjort väl tusen gånger förut. Vid den tid, då jag kom till ön Sawaii, hade ett litet sår uppstått på insidan av vristen. Jag trodde att det kom sig genom skavning och genom den skarpa röken från den heta lavan, på vilken jag trampade. Litet salva skulle snart kurera det — så trodde jag. Salvan läkte verkligen mitt sår, men strax efteråt uppstod en egendomlig inflammation, det nya skinnet föll bort och blottade ett ännu större sår. Detta upprepades många gånger. För varje gång bildades nytt skinn, så uppstod inflammation och såret tilltog i omfång. Jag blev både häpen och orolig. Jag hade alltid ansett mig ha ett utmärkt läkkött; men här hade jag nu råkat ut för någonting, som icke ville låta sig helas. I stället frättes mera skinn upp dag efter dag, och rötan frätte nu som bäst in i själva muskulaturen.

Snar k var vid den tiden ute till sjöss och på väg till Fijiöarna. Jag kom ihåg den franske sjömannen och kände mig för första gången allvarsamt orolig. Fyra nya likadana sår hade jag fått — rötsår, som höllo mig vaken i plågor om nätterna. Jag beslöt mig för att113. Krigskanotlägga upp Snark på Fijiöarna och fara därifrån med första ångare till Australien, för att få vård av ordentliga läkare. Under tiden måste jag i min egenskap av amatörläkare göra vad jag kunde för att sköta mig. Jag läste igenom alla de medicinska arbeten, som fun-nos ombord. Inte en rad eller ett ord kunde jag upptäcka, som passade in på mitt onda. Jag anlitade det sunda förnuftet för att få problemet löst. Elakartade och oerhört verksamma rötsår höllo på att fräta upp min kropp. Det var ett organiskt och frätande gift i full verksamhet. Jag kom till den slutsatsen att två ting måste göras. Först och främst måste något verksamt medel uttänkas, varigenom giftet kunde tillintetgöras. För det andra vore det icke möjligt att läka rötsåren utifrån, utan de måste helas inifrån. Jag beslöt mig för att bekriga giftet medelst kvicksilver-klorid. Blotta namnet tilltalade mig och tycktes mig innebära vad man kallar hästkur. I vart fall vid detta tillfälle. Man talar om att bekämpa eld med eld! Jag höll ju på att förtäras av frätande gift, men — det tilltalade min fantasi att försöka bekämpa det med ett annat frätande gift. Efter några dagars förlopp använde jag därefter ömsevis kloridomslag och omslag av vätesuperoxid. Och se! Då vi anlände till Fijiöarna voro fyra av mina sår läkta, och det femte var knappast så stort som en ärta.

Jag kände mig nu fullkomligt kompetent att behandla yawutslag. Och likväl hade jag fått en hälsosam respekt för denna sjukdom. Emellertid var det icke samma förhållande med den övriga besättningen ombord på Snark. Vad dem beträffar var att se icke detsamma som att tro. Varenda en hade sett, hur illadäran jag hade varit; och jag är övertygad om, att de alla hyste den grundliga övertygelsen, all deras egen präktiga kroppskonstitution och präktiga egenskaper för övrigt aldrig skulle medgiva något intrång i deras lekamen av det otäcka gift, som hade angripit min anemiska konstitution och medelmåttiga personlighet. Vid Port Resolution, Nya Hehriderna, tog Martin sig för att gå barfota bland buskarna och kom tillbaka ombord med en massa skråmor och rispor, synnerligast på skenbenen.

»Vore bättre om du aktade dig», sade jag varnande till honom. »Jag skall blanda upp litet kvicksilver-klorid åt dig att tvätta skråmorna med. Skadar inte att vara en smula försiktig, ser du.»

Men Martin log ett överlägset leende. Han sade det visserligen inte rent ut, men han lät mig i alla fall ganska tydligt förstå, att han inte var som andra män — jag var ju den ende, med vilken han i detta avseende kunde göra någon jämförelse — samt att hans skråmor skulle vara läkta inom ett par dagar. Han höll också ett föredrag för mig om den synnerliga renhet, för vilken hans blod utmärkte sig, och om den utomordentliga lätthet, med vilken hans sår brukade läkas. Jag kände mig riktigt ödmjuk, när han hade slutat sin upptuktelse. Det var tydligt och klart, att jag måste vara olik alla andra i fråga om blodets renhet.

Medan kajutpojken höll på att stryka en dag, brände han sig på benet med strykjärnet och fick ett sår, som var tre tum långt och en halv tum brett. Men också han log ett överlägset leende, då jag erbjöd honom kvicksilverklorid och påminde honom om mina egna grymma erfarenheter. Och med all tillbörlig ar-tighet och hövlighet lät

Nakata mig förslå, att med mitt blod månde det nu vara hur som helst, men hans var då i alla fall numro ett japanskt Port Arthurblod, och det var nog all right och tog inte emot smitta av mikrober.

Kocken Wada var med vid en olycklig landning,

114. Besökande komma till Snark från Ysabel, Salomonsöarna.

som storbåten gjorde, och måste då hoppa över bord och skjuta ut båten från stranden igen i svår, brytande sjö. Hans fotter och ben blevo illa skurna av musslor och koraller. Jag erbjöd honom kloridbuteljen. Ännu en gång möttes jag av ett överlägset leende och fick höra, att hans blod var av den sortens blod, som hade klått upp Ryssland och skulle klå upp Förenta Staterna också en vacker dag, och om hans blod inte tålde vid några eländiga små sår utan att behöva medicin, såkunde han så gärna begå harakiri när som helst av ren skamkänsla.

Av vilket allt jag drog den slutsatsen, att en amatördoktor är långt ifrån hedrad och ansedd på sitt eget fartyg, om han också har kurerat sig själv. De övriga av besättningen hade börjat betrakta mig som gripen av ett slags mild monomani i fråga om sår och klorid. Om nu också mitt eget blod var orent, så vore väl inte det något skäl för att jag skulle tro, att alla andras också vore det. Jag gjorde inga flera erbjudanden. Tiden och mikroberna voro på min sida, och det enda jag hade att göra var att vänta.

»Jag tror, att det måste ha kommit smuts i mina sår», sade Martin efter några dagars förlopp. »Jag skall tvätta dem grundligt rena, så bli de nog snarl fullkomligt bra», tillade han, då han såg, att jag inte ville fastna på kroken.

Två dagar till förgingo, men Martins onda gick inte över, och jag överraskade honom en gång sittande med fötter och ben i en pyts med hett vatten.

»Ingenting kan jämföras med hett vatten», förkunnade han entusiastiskt. »Det överträffar alla påhitt som doktorerna någonsin plågat folk med. I morgon tänker jag att mina sår ä' försvunna.»

Men morgonen därpå såg han rätt orolig ut, och nu visste jag, att stunden för min triumf närmade sig.

»Jag tänker, att jag ändå skall försöka litet av den där medicinen», förklarade han litet längre fram på dagen. »Inte för att jag tror att den uträttar någonting särdeles», tillade han ringaktande, »men jag har i alla fall lust att försöka den.»

Därnäst kom Japans stolta blod för att bedja ommedicin för sina ärofulla sår. Och jag hopade glödande kol på samtliga parternas huvud genom att ge-detaljerade och medlidsamma anvisningar rörande behandlingen. Nakata följde obetingat dessa anvisningar, och hans sår krympte ihop dag efter dag. Wada var mera likgiltig och kurerades långsammare. Men Martin tvivlade ännu, och när han icke genast blev bra, kom han med den teorin, att doktorernas smörja nog kunde vara bra, men därav följde inte, att samma slags smörja vore lämplig för alla. Vad honom beträffade, så gjorde kvicksilverklorid ingen verkan alls. Och hur kunde jag för övrigt vela, att det just vore det rätta medlet? Jag hade ju ingen erfarenhet. Fastän jag händelsevis hade råkat att bli bra, medan jag begagnade det, så var detta alls inte något bevis för alt kloriden hade någon del i förbättringen. Det fanns någonting som hette sammanfallande omständigheter. Utan tvivel fanns det någon smörja, som kunde kurera sår, och så snart han råkade på en riktig doktor, så skulle han ta reda på vad det var för slags smörja och skaffa sig sådan.

Just de dagarna ankommo vi till Salomonsöarna. Ingen läkare skulle någonsin rekommendera denna ögrupp som vistelseort för invalider eller anlägga sanatorier därstädes. Jag hade icke varit där länge, förrän jag verkligen och för första gången i mitt liv insåg huru bräcklig och lätt förstörhar den mänskliga cellvävnaden är. Vår första ankarplats var Port Mary vid ön Santa Anna. Den ende vite mannen på platsen, en handelsidkare, kom ut till fartyget. Tom Butler var hans namn, och han var ett slående exempel på hur Salomonsöarna kunna förvandla en kraftig man. Ham115. By vid Ete-Ete, Salomonsöarna.låg i sin båt så hjälplös som en döende. I hans ansikte lyste ej ett leende, knappast någon intelligens. Och han hade också yawutslag, stora ruvor. Vi måste lyfta upp honom ur båten och över Snarks reling. Han sade, att hans hälsa var god, och att han var alldeles kry och rask.

Utom i armen. Och hans arm tycktes vara lam. Men detta tillbakavisade han med förakt. Han hade varit så där förut, men blivit bra igen. Det var en vanlig sjukdom bland infödingarna på Santa Anna, sade han, medan vi hjälpte honom utför den branta kajuttrappan och armen släpade efter steg för steg. Han var utan gensägelse den hemskaste gäst vi någonsin hade tagit emot på Snark, och vi hade ändå där haft besök av åtskilliga offer för spetälska och elephantiasis.

Martin frågade honom om yawutslaget, ty detta var ju en man som borde veta någonting om det. Och helt säkert visste han det också, att döma av de ärr, som fårade hans armar och ben, och de rötsår, som frodades mitt i ärren. Å, vid sådant blir man så van, förklarade Tom Butler. Det var aldrig någonting riktigt allvarsamt med de där såren, förrän de ha ätit sig djupt in i köttet. Då brukade de angripa artärernas väggar, och så brusto artärerna, och då var det slut •— bara att ställa till begravning. Flera av Santa Annas invånare hade nyligen dött på det sättet. Men vad betydde det? Hade man inte den sjukdomen, så var det alltid någon annan — på Salomonsöarna.

Jag märkte, att Martin från och med den stunden visade ett hastigt tilltagande intresse för sina sår. Han använde oftare klorid, och under våra samtal började han med tilltagande entusiasm tala om Kansas' rena luft och övriga förträffligheter. Charmian och jag116, Charmian tar fotografier,tänkte i tysthet, att Kalifornien dock var numro ett i alla fall. Henry svor på att Rapa var bäst. Tehei höll på Bora Bora, och Wada och Nakata prisade det hälsosamma Japan.

En afton, medan Snark var på väg runt den södra udden av ön ETgi och sökte efter en omtalad hamnplats, kom en av den engelska kyrkans missionärer ombord till oss — en mr Drew, som var på väg till San Cristo-val i egen båt — och stannade över middagen. Martin, som satt med benen omlindade med Röda-korsbindlar, så att de sågo ut som bylten, förde samtalet in på yaw-utslag. Ja, den sjukdomen var mycket vanlig på Sa-lomonsöarna, sade mr Drew. Alla vita blevo angripna av den.

»Har ni haft den själv?» frågade Martin — i själ och hjärta upprörd vid blotta tanken på, att en missionär tillhörande Englands kyrka skulle kunna lida av en så vulgär sjukdom.

Mr Drew nickade och förklarade, att han icke allenast hade haft sjukdomen, utan att han också för närvarande hade åtskilliga sår på sin kropp att sköta.

»Vad begagnar ni för dem?» frågade Martin hastigt.

Mitt hjärta stod nästan stilla under väntan på svaret. Med det skulle mitt anseende som amatördoktor befästas eller falla. Jag kunde se på Martin, att han var nästan säker på att det skulle falla. Och så kom svaret — å det välsignade svaret!

»Kvicksilverklorid», sade mr Drew.

Jag medger, att Martin bar sitt nederlag som en man, och jag är övertygad om, att ifall jag i det ögonblicket hade begärt att få dra ut en av hans tänder, skulle han icke ha nekat mig det.Alla vita män få den besvärliga hudsjukdomen på Salomonsöarna, och varenda skåra eller rispa blir ofelbart ett sår. Varenda en som jag träffade hade sjukdomen, och nio av tio voro illa däran. Det fanns blott ett enda undantag — en ung man, som hade varit där i fem månader, men som hade sjuknat i feber tio dagar efter sin ditkomst och sedan dessa varit så ofta angripen av feber, att han varken hade haft tid eller tillfälle att få yawutslag.

Men varenda en på Snar k utom Charmian fick sjukdomen. Och hon lade i dagen precis samma självbelåtenhet, som Japan och Kansas hade visat. Hon gav sitt blods renhet äran för att hon gick fri, ocli medan dagarna gingo, talade hon allt oftare och högljuddare om sitt hlods renhet. I mina tankar tillskrev jag hennes frihet från sjukdomen den orsaken, att hon var kvinna och därför var besparad de flesta anledningar till sår och skråmor, för vilka vi män voro utsatta under vårt stränga arbete med att föra Snark jorden runt. Men det sade jag henne inte. Jag ville inte såra hennes självmedvetande genom brutala fakta. Och eftersom jag var med. doktor — om också endast som amatör — så visste jag mer om sjukdomen än hon, och jag visste, att tiden var min bundsförvant. Men ack och ve svor jag över denna min allierade, när han hade givit henne ett det näpnaste lilla sår på skenbenet. Jag använde emellertid den antiseptiska behandlingen så omedelbart, att utslaget var kurerat innan

hon var fullt övertygad om att hon hade något. Och nu var jag återigen som med. doktor utan allt anseende på mitt eget fartyg; och det var värre än så, ty jag blev anklagad för att ha försökt falskeligen inge henne den tron, att hon hadeyawutslag. Hennes blods renhet proklamerades hejd-lösare än någonsin, och jag körde näsan i mina na-vigationsböcker och höll mig tyst. Men så kom det till sist. Vi lågo och kryssade utmed kusten av Malaita.

»Vad är det du har där bakom fotknölen?» sade jag.

»Ingenting», sade hon.

»All right», sade jag. »Men nu kan du i alla fall lägga på ett kloridomslag. Och om två eller tre veckor härefter, när det har blivit läkt och du har ett ärr, som kommer att följa dig i graven, så kan du gärna lägga bort att orera om ditt blods renhet och dina förfäders historik, och säga mig vad du tänker om yawutslag i stället.»

Hennes sår var stort som en silverdollar, och det dröjde hela tre veckor innan det blev läkt. Det fanns dagar då Charmian icke kunde gå, därför att såret gjorde ont, och många, många gånger förklarade hon, att just på det ställe, där hennes sår hade sin plats, måste det vara pinsammast att ha ont. Jag förklarade då i min tur, att eftersom jag aldrig haft yaw på det stället, så var jag böjd för det antagandet, att insidan av vristen var den pinsammaste platsen för yawkultur. Vi hänsköto därpå saken till Martin, som gav oss bägge orätt och förkunnade med lidelsefull häftighet, att det pinsammaste stället naturligtvis var skenbenet. Inte underligt att kapplöpningar äro så populära.

Men efter en tid förlorade denna sjukdomsföreteelse sitt första intresse. I närvarande stund, medan jag skriver detta, har jag fem yawsår på mina händer och dessutom tre på skenbenet. Charmian har ett på vardera sidan om sin högra vrist. Tehei plågas oerhörtav sina. Martins senaste yawanläggningar ha ställt den första i skuggan. Och Nakata har flera tjog sår, som pina honom. Men Snarks erfarenheter vid Salo-monsöarna har det fartyget gemensamt med vartenda

117. Snarks hela personal i land på Salomonsöarna, sedan vi hade mistat kocken och fått en tysk styrman som inte stannade kvar.

skepp, som har varit där, alltsedan de första upptäckarnas tid. Jag avskriver ordagrant följande ur »Anvisningar för sjöfarande»:

»Besättningen på fartyg, som uppehålla sig någon längre tid vid Salomonsöarna, få ofta skråmor och rispor förvandlade till elakartade rötsår.»

Icke heller i fråga om febern äro »Anvisningar för sjöfarande» vidare uppmuntrande, ty jag läste i dem:»Nykomlingar kunna nästan vara fullkomligt säkra på att angripas av feber. Infödingarna drabbas också därav. Antalet dödsfall bland de vita belöpte sig 1897 till 9 på en befolkning av 50 personer.»

En del av dessa dödsfall hade emellertid förorsakats genom olyckshändelser.

Nakata var den förste som sjuknade i feber. Det inträffade vid Penduffryn. Wada och Henry följde snart efter. Sedan blev det Charmians tur. Jag lyckades slippa undan i ett par månader, men när jag dukade under, följde Martin sympatiskt mitt exempel några dagar efteråt. Av oss alla sju är Tehei den ende, som har sluppit undan, men hemsjukan har plågat honom värre, än om han hade haft febern. Nakata följde, som vanligt, till punkt och pricka alla ordinationer, så att han efter sin tredje attack kom i ett par timmars svettning, sväljde trettio eller fyrtio gram kinin och var medtagen men all right igen efter tjugu-fyra timmar.

Wada och Henry voro svårare att handskas med som patienter. Först och främst var Wada så förskräckligt rädd. Det var hans fasta övertygelse, att hans stjärna hade gått ned, och att Salamonsöarna sknlle bli hans grav. Han såg ju att livet omkring honom, ej var mycket värt. I Penduffryn såg han rödsotens härjningar, och han fick olyckligtvis också se ett lik bäras ut på en galvaniserad plåt och utan kista eller något slags begravningsceremoni hävas ned i en grop i marken. Alla hade feber, alla hade rödsot, alla hade allt möjligt ont. Döden lurade överallt. Här i dag och död i morgon — och Wada glömde, att det ännu var i dag, han trodde att morgondagen var kom-

24—258£». På långfärd.men. Han vårdslösade sina sår, försummade att behandla dem med klorid, och genom att riva dem utan återhåll fick han dem att sprida sig över hela kroppen. Lika litet följde han mina ordinationer för febern, och resultatet därav var, att han måste dragas med den fem dagar i sträck, då i annat fall den gått över på en dag. Och Henry, som var stor och stark som en jätte, var lika svår att sköta. Han vägrade absolut att ta in kinin, av den orsaken, att han hade haft feber för några år sedan och då av läkaren fick några piller, som både till storlek och färg voro olika de kinintablet-ter jag erbjöd honom. Så Henry var i detta avseende lika omöjlig som Wada.

Men jag lurade dem i alla fall bägge två, och jag skötte dem med deras egen medicin — d. v. s. jag lade an på deras inbillning. I sitt missmod hyste de den bestämda tron, att de skulle dö. Jag tvingade ned en dosis kinin i halsen på dem och tog deras temperatur. Det var första gången jag begagnade febertermometern från min medicinkista, och jag upptäckte genast, att den var totalt värdelös, fabricerad för vinst, men icke för gagn. Hade jag nu låtit mina två patienter veta, att termometern var fullkomligt oduglig, så skulle vi snart ha haft två lik ombord. Jag kan svära på att deras temperatur gick upp till 105°. Jag lät emellertid först den ene och sedan den andre hålla termometern en stund, låtsade vid avläsningen en min av stor tillfredsställelse och förklarade med glättig ton, att deras temperatur ej var mer än 94°. Därefter trugade jag i dem mera kinin och sade, att om de nu skulle komma att känna sig matta eller illamående, så berodde detta på kininen, varpå jag lämnade dem för att krya tillsig. Och det gjorde de också, Wada nästan mot sin vilja. Om en maniska kan dö på grund av inbillning — ligger det då någonting omoraliskt i att hålla henne kvar i livet genom en inbillning?

Den vita rasen är i alla fall numro ett, när det kommer an på mod och livskraftighet. Den ene av våra två japaner och bägge våra tahitiska män hängde huvudet och måste dunkas i ryggen och muntras upp och släpas med handkraft tillbaka till livet. Charmian och Martin togo sjukdomen lätt, gjorde minsta möjliga väsen av sitt befinnande, och vandrade med lugn säkerhet tillfrisknandets väg. När Wada och Henry voro övertygade att de skulle dö, verkade denna begravningsstämning fullkomligt överväldigande på Tehei; han grät och bad flera timmar i sträck. Martin låg däremot och svor och blev frisk, och Charmian jämrade sig, men gjorde samtidigt upp planer för vad hon skulle göra, när hon bleve bra igen.

Charmian var uppfostrad som vegetarian och i tron på att naturen läker sig själv. Hennes tant Netta, som hade haft hennes uppfostran om hand och bodde i ett hälsosamt klimat, trodde icke alls på medicin. Och det gjorde icke heller Charmian. För övrigt tålde hon icke medicin. Dess verkan på henne var pinsammare än det onda den skulle fördriva. Men hon lyssnade till mina argument i fråga om kininen och tog den i egenskap av ett mindre ont. I följd därav hade hon kortare, mindre plågsamma och mindre ofta återkommande anfall av feber. Då vi träffade missionären Caulfeild, vars bägge företrädare hade dött inom ett halvår efter sin ankomst till Salomonsöarna, berättade han, att han liksom de hade hyst en fast tro på homöopatin,tills han hade haft sitt första feberanfall. Men då hade han, i olikhet mot dem, tagit ett stort steg tillbaka till allopati och kinin varefter han gick igenom febern och kunde fortsätta sitt evangeliska verk.

Men den stackars Wada! Halmstrået, som knäckte hans rygg, var när Charmian och jag togo honom med oss på färden till kannibalön Malaita med den lilla yachten, på vars däck dess kapten hade blivit mördad för ett halvår tillbaka. Kai-kai betyder »föda», och Wada var alldeles säker på, att han skulle bli kai-kai. Vid Malaita gingo vi beväpnade till tänderna och voro ständigt på vår vakt; om vi togo ett bad vid någon flodmynning, stodo svartingar med gevär på post i närheten. Vi träffade på engelska krigsskepp, som brände och bombarderade byar till straff för mord. Infödingar med pris salla på sina huvud sökte skydd ombord hos oss. Mord var så gott som dagligt bröd på Malaita. På avsides liggande platser fingo vi varningar från vänligt sinnade vildar, att vi kunde befara anfall av de fientliga. Vårt fartyg var skyldigt Malaita två huvud, och denna skuld kunde väntas bli utkrävd när som helst. Och till råga på allt strandade vi på ett rev, där vi måste med skjutvapen i ena handen hålla vrakplund-rarekanoter på avstånd, medan vi med andra handen arbetade på att rädda fartyget från att slås i spillror. Alll detta blev Wada för starkt, han blev smått fnoskig och slutligen rymde han från Snark vid ön Ysabel en dag under piskande regn och storm, mellan två feberanfall och i fara för lunginflammation. Om han undgår att bli kai-kai och kan övervinna feber och hudsjukdomar, som rasa där i land, så kan han, om han har någorlunda

tur, komma därifrån till en närliggande öom sex eller åtta veckor. Han hade aldrig något förtroende till min läkekonst, trots att jag lyckligt och vid första tag drog ut två värkande tänder på honom.

Snark har nu i månader varit ett riktigt sjukhus, och jag tillstår, att vi börja vänja oss vid det. Vid Meringes lagun, där vi kölhalade Snark och rengjorde kopparn, fanns det dagar då icke mer än en enda man bland oss kunde gå i vattnet och arbeta; de tre vita på plantagen lågo i feber. När jag skriver detta, ha vi förvirrat oss ute till havs någonstädes nordost om ön Ysabel och spana förgäves efter Lord Howes ö, som är en atoll och icke kan upptäckas, förrän man befinner sig alldeles inpå den. Det är på tok med kronometern. Solen skiner inte, och lika litet kan jag göra stjärnob-servalion nattetid, vi ha ingenting annat än stormbyar och regn dag efter dag. Kocken har lämnat oss. Na-kata har försökt att sköta både hans syssla och sin egen, men nu ligger han i feber. Martin har nyss kommit upp från ett feberanfall och håller på att få det nästa. Charmians feber har blivit periodisk, och hon sitter just nu och ser efter i sin anteckningsbok när nästa anfall skall komma. Henry har börjat äta kinin under obehagliga förväntningar. Och sedan mina feberanfall ha börjat komma lika plötsligt som klubbslag, kan jag aldrig veta när jag drabbas av dem. Av misstag ha vi givit bort vårt sista mjöl till några vita män, som voro utan. Och vi veta icke när vi kunna komma till lands. Våra Salomonssår äro svårare än någonsin, och betydligt flere. Vår klorid blev olyckligtvis kvarläm-nad i Penduffryn; väte-superoxiden är slut, och jag experimenterar nu med boraxlösning, lysol och anti-phlogistin. Om jag misslyckas i att bli ansedd med.doktor, så är det åtminstone icke av brist på praktik.

P. S. Det är nu två veckor sedan ovanstående skrevs — och Tehei, som förut har varit den ende från

sjukdom befriade ombord, har nu i tio dagar legat i mycket svårare feber än någon av oss, och han ligger ännu. Hans temperatur har oupphörligt gått upp till 104 och hans puls till 115.

P. S. Till sjöss mellan Tas-mans atoll och M a n n i n g Straits.

Teheis attack utvecklade sig till svartfeber — den svåraste formen av malaria, vilken, enligt vad läkareböckerna försäkra, även uppkommer genom någon sorts hudsjukdom. Jag har visserligen fått honom igenom febern, men nu är jag alldeles rådlös, därför att han har helt och hållet förlorat sitt förnuft. Jag är för grön i min praktik att kunna ta itu med skötsel av sinnessjuka. Detta är nu det andra fallet av sinnessjukdom under denna korta resa.

P. S. En gång i tiden skall jag skriva en bok (för mina yrkesbröder inom det medicinska facket), och jag skall kalla den »Jorden runt på sjukvårdsskeppet Sncirk». Inte ens våra favoritdjur ha sluppit undan. Vi seglade från Meringelagunen med två stycken så-

118. En som icke besväras av räkningar från tvätterskan, fastän hans dräkt är en gärd åt civilisationen. Från Lord Howes Atoll.dana, en irländsk terrier och en vit kakadu. Terriern föll först utför trappan ned till kajutan och blev lam i sitt vänstra bakben, sedan upprepade han denna manöver och blev lam i högra frambenet. För närvarande har han endast två hen att gå med. Men lyckligtvis äro dessa bägge motsatta varandra, så att han kan hoppa på dem och släpa sig med de andra. Kakadun blev illa klämd under skylightet till kajutan och måste dödas. Detta var vårt första dödsfall ombord — om jag undantar de många hönsen, som flögo överbord och drunknade, och som nu skulle ha varit en välkommen föda för våra konvalescenter. Kackerlackor-na äro de enda som befinna sig i fullkomlig välmåga. De drabbas aldrig vare sig av sjukdom eller olyckshändelse, och de bli större och hungrigare dag för dag, gnaga till och med våra tå- och fingernaglar, medan vi sova.

P. S. Charmian har ett nytt anfall av feber. Martin har i full förtvivlan företagit en hästkur — han använder blåsten (kopparsulfat) på sitt utslag och svär över Salomonsöarna. Vad mig beträffar, så sköter jag vår navigation och min läkareverksamhet, skriver emellanåt och är långt ifrån frisk. Med undantag av de sinnessjuka, har ingen ombord varit så illa däran som jag. Jag skall gå med första ångare vi möta till Australien och lägga mig på ett operationsbord. Bland mina underordnade krämpor måste jag nämna en sådan av ny och besynnerlig art. Under den förflutna veckan ha mina händer svullnat som om jag hade vattensot. Det är med stor möda jag kan knyta dem. Att hala i en ände medför olidliga smärtor. Det känns beständigt som om händerna vore fulla med svåra kyl-sår. Och huden fjällar av på bägge händerna i oroväckande grad, varjämte det nya skinnet inunder blir hårt

och tjockt. I läkareböckerna står det ingenting om denna sjukdom. Ingen vet vad det är.

119. Köpmanshus i Lua Nua, Lord Howes Atoll.

P. S. Nu har jag emellertid kommit till rätta med kronometern. Efter alt ha stampat omkring på havet under åtta stormiga och regniga dygn — nästan hela tiden legat bi — lyckades jag göra en partiell solobservation vid middagstiden. Med denna till grund räk-nåde jag ut min latitud och seglade sedan på kurs och distans till höjden av atollen Lord Howe, som jag hade turen att komma rätt på just då distansen var nära ut-seglad.

Där prövade jag kronometern genom att ta longitud-observationer och fann, att den hade ett fel av omkring tre minuter. Då varje minut är lika med femton nautiska mil, kan man lätt förstå faran av att icke känna detta sitt kronometerfel vid navigering. Genom upprepade observationer vid Lord Howe räknade jag ut dess dragning och fann, att den dagligen drog sig efter sju tiondels sekund. Nu förhöll det sig så, att för ett år sedan, då vi seglade från Hawaii, hade just denna kronometer precis samma fel av sju tiondels sekund. Men då detta fel ordentligt lades till dag efter dag och denna dagliga dragning icke hade förändrats, vilket bevisades genom mina observationer vid Lord Howe — vad i all världen var det då som hade helt plötsligt påskyndat kronometerns gång, så att den hade på egen hand hunnit upp till de tre minuterna? Kan sådant hända? Skickliga urmakare förneka det. Men jag förklarar, att de aldrig ha utfört något verkligt urmakeri eller justerat ur på Salomonsöarna. Att det var klimatets inverkan är min enda diagnos. I alla händelser lyckades det mig att kurera kronometern, ehuru jag icke lyckades bota de sinnessjuka och icke heller Martins sår.

P. S. Martin har nyss gjort ett försök med bränt alun — och hans välsignelser över Salomonsöarna äro svavelhaltigare än någonsin.

P. S. Mellan Manning Straits och Pavuvuöarne.

Henry har fått reumatism i ryggen, tio skinnlagerha fjällats av från mina händer och det elvte håller på att gå, och Tehei är vanvettigare än någonsin. Han ber till Gud både natt och dag, att han icke skall döda honom. Nakata och jag gå återigen med feber i faggorna. Och slutligen hade Nakata i går afton ett anfall av blodförgiftning; vi höllo på med honom halva natten för att få det onda att gå tillbaka.Återblick.

Snark höll fyrtiotre fot i vattenlinjen femtiofem från fören till aktern samt femton fots bredd och sju fot åtta tums djupgående. Fartyget var riggat som ketch och förde jagare, klyvare, stagfock, storsegel, mesan-cch spinnaker.* Under däck var utrymmet sex fot högt och fartyget hade fritt stordäck samt back. Därnere fanns det fyra garanterat vattentäta rum. En benzinmotor om sjuttio hästkrafter lämnade då och då drivkraft till en ungefärlig kostnad av tjugu dollars per mil. En maskin om fem hästkrafter drev pumparna då den var i skick, och vid två tillfällen visade den sig vara i stånd att få strålkastaren att lysa. Accu-mulatorbatterierna tjänstgjorde fyra eller fem gånger under två års lopp. Stor jollen — fjorton fot lång — påstods sköta sig ordentligt emellanåt, men maskinen strejkade ofelbart så snart jag kom ombord.

Men Snark seglade. Det var det enda sättet för henne att kunna komma någonstädes. Hon seglade i två år och tornade aldrig på någon klippa, något rev eller något grund. Hon förde ingen inre barlast, hennes järnköl vägde fem tons, men hennes djupa gång och höga fribord gjorde henne mycket styv. Då hon under fulla segel råkade ut för tropiska stormbyar, begravdes

* Trekantigt, extra segel vid länsning.reling och däck många gånger under vatten, men Snark vägrade envist att kantra. Hon styrde lätt och kunde segla dag och natt utan någon vid rodret under dikt bidevind, slör och med vinden tvärs. Med låringsvind och väl trimmade segel girade hon endast 1 streck på var sida om kursen och med akterlig vind tog hon endast 11/2 streck, även detta utan någon till rors.

Snark byggdes delvis i San Francisco. Den förmiddag hennes köl skulle gjutas inträffade den stora jordbävningen. Sedan rådde full anarki. Då sex månaders övertid hade förbrukats till fartygets byggande, seglade jag med det sådant det var till Hawaii, med maskinen fastsurrad på dess botten och en mängd byggnadsmaterial på däck. Hade jag stannat i San Francisco tills arbetet skulle bli fullbordat, så vore jag där ännu. Endast delvis färdigt som fartyget var, kostade det fyra gånger så mycket som det skulle ha gjort i komplett skick.

Snark tycktes ha kommit till världen som olycksbarn. Hon blev tagen i mät i San Francisco, fick sina checker protesterade som bedrägliga i Hawaii och blev bötfälld för brott mot karantänsbestämmelser på Salo-monsöarna. För sin egen välfärds skull kunde tidningarna aldrig tala sanning om henne. När jag hade avskedat en oduglig kapten, sade de, att jag hade slagit sönder vartenda ben i hans kropp. Då en ung man återvände hem för att fortsätta sina studier vid universitetet, kolporterades det ut, att jag var en sannskyldig Varg-Larsen, och att hela min besättning hade rymt, därför att jag hade mörbultat dem. De faktiskt enda slag, som utdelades på Snark, voro de som kocken fick av en kapten, som misshandlade honom och hadefått anställning hos mig på falska uppgifter. Jag avskedade den kaptenen på Fijiöarna. Charmian och jag brukade också boxa för att få motion, men ingendera av oss blev allvarsamt lemlästad.

Vi gjorde resan för vårt nöjes skull. Jag lät bygga Snark och betalade fartyget och alla omkostnader för övrigt. Jag förband mig genom kontrakt att med trettiofemtusen ord skildra min färd i en tidskrift, vilken skulle betala mig samma honorar för detta, som jag fick för de berättelser jag har skrivit hemma. Genast underrättade tidskriften allmänheten, att den skulle skicka mig jorden runt för sin speciella räkning. Tidskriften var rik. Och varenda människa, som hade någonting att göra med Snark i affärsväg, debiterade tredubbla pris, därför att tidskriften naturligtvis kunde komma ut med det. Denna saga hade spritt sig ända ned till de yttersta Söderhavsöarna, och jag fick betala därefter. Ända intill denna dag tror hela världen, att tidskriften betalade för alltsammans, och att jag förtjänade en hel förmögenhet på resan. Efter dylika tillkännagivanden är det svårt nog att hamra in i mänsklighetens begrepp, alt vi gjorde hela resan för roskull.

Jag reste mycket riktigt till Australien för att komma på sjukhus, och jag låg där i fem veckor. Under fem månader låg jag sedan illa sjuk på hotell. Den mystiska åkomman i mina händer gick utöver de australiska specialisternas horisont. Den var helt och hållet okänd inom den medicinska litteraturen. Ett sådant fall hade man aldrig förut hört talas om. Det onda angrep även mina fötter, så att jag emellanåt var lika hjälplös som ett barn. Ibland kunde mina händer ha två gånger naturlig storlek, och sju olika lager avdött och döende skinn liöllo på att skalas av på samma gång. Det hände, att mina tånaglar på tjugufyra timmar svällde upp, så att de blevo lika tjocka som långa. Filades de av, så behövdes det blott ett dygn för att de skulle vara lika tjocka igen.

De australiska specialisterna voro eniga om att sjukdomen icke var parasitisk, och därför måste den vara nervös. Det onda blev emellertid icke bättre, och det var omöjligt för mig att fortsätta resan. Det enda sätt, på vilket det kunde ha skett, skulle ha varit om jag hade blivit fastsurrad i min koj, ty så hjälplös som jag var — ur stånd att gripa om någonting med mina händer — kunde jag icke ha rört mig på ett litet krängande fartyg. Och dessutom sade jag till mig själv, att det fanns många båtar och många resor, men jag hade bara ett par händer och en uppsättning tånaglar. Jag resonerade vidare så, att i mitt eget klimat i Kalifornien hade mina nerver alltid bibehållit en hälsosam jämnvikt. Och jag vände om till Kalifornien.

Efter min återkomst har jag blivit fullkomligt återställd. Och jag har också kommit underfund med vad som fattades mig. Jag råkade få tag i en bok av överstelöjtnant Charles E. Woodruff i Förenta Staternas armé, med titel »Det tropiska ljusets inverkan på de vita». Nu visste jag vad det var. Sedermera har jag träffat överste Woodruff och fått veta, att han hade haft samma åkomma som jag. Han var själv militärläkare, och sjutton av hans yrkeskamrater hade på Filippinerna grubblat över hans onda och förklarat sig slagna i likhet med de auslraliska specialisterna. Jag visste emellertid nu, att jag hade en stark predisposition för det tropiska ljusets förstörande verkan. Jag hadehållit på att bli förstörd av de ultravioletta strålarna, alldeles som många ha blivit förstörda under experiment med X-strålar.

I förbigående vill jag nämna, att bland andra besvärligheter, vilka i förening tvingade oss att avbryta vår färd, var en åkomma som än kallas för »den friskes sjukdom», än för »europeisk spetälska» och än för »den bibliska spetälskan». I olikhet med förhållandet rörande »den rätta spetälskan», vet man ingenting alls om denna mystiska sjukdom. Ingen läkare har någonsin uppfunnit ett läkemedel mot den, fastän man har hört talas om att sjukdomen har gått över av sig självt. Den kommer — man vet icke hur. Den är — man vet icke vad. Den försvinner — man vet icke på grund varav. Utan något begagnande av medicin, endast genom vistelsen i Kaliforniens hälsosamma

klimat, försvann silverglansen från min hud. Det enda hopp, doktorerna hade givit mig, var att det onda kunde gå över av sig självt, och det gjorde det också.

Till slut ett totalomdöme om resan. Det är lätt nog för mig eller någon annan man att säga att den var nöjsam. Men det finns ett bättre vittnesbörd, givet av den kvinna, som var med om allt från början till slut. Då jag på sjukhuset underrättade Charmian, att jag måste avbryta resan och fara hem till Kalifornien, fylldes hennes ögon av tårar. Under två dagar var hon förkrossad och olycklig, därför att den härliga, härliga resan var slut.

Glen Ellen, Kalifornien. den 7 april 1911.